Grip op Wmo-woningaanpassingen

Een verklarend onderzoek naar de mogelijkheden om grip te krijgen op het toenemend aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen en de gevolgen daarvan voor de gemeente ’s-Hertogenbosch

Tjeu Adank
Radboud Universiteit Nijmegen
Faculteit der Managementwetenschappen
Opleiding Bestuurskunde
Master thesis
Augustus 2020
Begeleidend docent: Bart Voorn MSc MSc

Voorwoord

Voor u ligt de masterthesis ‘Grip op Wmo-woningaanpassingen’. Dit is een onderzoek naar de mogelijkheden van de gemeente ‘s-Hertogenbosch om het aantal aanvragen en toewijzingen, en coherent de kosten en wachttijden, te beïnvloeden om meer grip te bewerkstelligen. Deze thesis is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de master Bestuurskunde aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Tussen maart 2020 en augustus 2020 ben ik bezig geweest met het uitvoeren van dit onderzoek en het schrijven van de thesis.

Een week zat ik op kantoor in ’s-Hertogenbosch voordat vrijwel heel Nederland de boodschap kreeg om zoveel mogelijk thuis te werken. Het thuis werken zonder collega’s om mij heen, gecombineerd met de toch wel sterk aanwezige gedachte om het onderzoek zo zelfstandig mogelijk uit te voeren, om vooral mezelf te bewijzen dat ik de mastergraad waard ben, brachten verschillende periodes van onzekerheid en ontmoediging met zich mee. Twee mensen hebben mij gedurende deze vijf maanden begeleid en ondersteunt. De eerste is Jessica Weterings, mijn stagebegeleider vanuit de gemeente ’s-Hertogenbosch. De tweede is mijn begeleider vanuit de Radboud Universiteit, Bart Voorn. Op verschillende momenten hebben zij mij van feedback voorzien en me een zetje in de goede richting gegeven. Ondanks dat ik mogelijk regelmatig te laat aan de bel trok, hebben zij mij weer op de rit gekregen en is er een onderzoek tot stand gekomen waar ik met tevredenheid naar kan kijken.

Dit onderzoek was eveneens niet tot stand gekomen zonder de respondenten die mee hebben gewerkt aan dit onderzoek en de collega’s van de gemeente ’s-Hertogenbosch. Ook dien ik kort mijn vader en zus te bedanken voor het geven van feedback op mijn scriptie. Mijn vriendin en de rest van mijn gezin kunnen ook niet onbenoemd blijven. Met regelmaat hebben zij mijn verhalen aan moeten horen over wat wel en niet goed ging. Zij hebben constant benadrukt dat het goed zou komen, waardoor ik met een redelijk goede gemoedstoestand de thesis door ben gekomen. Na vijf maanden staat eindelijk alles op papier en kan ik zeggen dat het ook mooi geweest is. Het was bijzonder om deze thesis te schrijven, maar het is nu tijd om alle opgedane kennis in werking te brengen.

Dan is nu tijd voor u om mijn thesis te lezen. Ik wens u veel leesplezier toe.

Tjeu Adank

6 augustus 2020

Samenvatting

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), welke uitgevoerd wordt door de gemeenten, heeft te maken met vier ontwikkelingen: de vergrijzing, Rijksprogramma Langer Thuis, afname van het aantal mantelzorgers en het abonnementstarief. Hierdoor neemt bij veel gemeenten, zo ook bij de gemeente ’s-Hertogenbosch, het aantal aanvragen en toewijzingen van onder andere woningaanpassingen toe. Dit zorgt coherent voor stijgende druk op de budgetten en de wachttijden van woningaanpassingen, waardoor de gemeente ’s-Hertogenbosch gripverlies op Wmo-woningaanpassingen ervaart. Daarom is in dit onderzoek de hoofdvraag: ‘welke factoren kan de gemeente ’s-Hertogenbosch beïnvloeden om grip te houden op het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen?’, beantwoord.

De hoofdvraag is beantwoord door middel van kwalitatief en beschrijvend kwantitatief onderzoek, waarbinnen zowel bureauonderzoek als veldonderzoek uitgevoerd is. Het kwalitatieve gedeelte van dit onderzoek bestaat uit een vergelijkend beleidsdocumentenonderzoek en het afnemen van interviews. Het kwantitatieve gedeelte bestaat uit een enquête gehouden onder de Wmo-consulenten van de gemeente ’s-Hertogenbosch.

Er zijn vijf factoren positief beïnvloedbaar om meer grip te houden op de Wmo-woningaanpassingen, dit zijn: Rijksprogramma Langer Thuis, wet- en regelgeving, de eigen verantwoordelijkheid van burgers, (mogelijke) ketenpartners en de factor overig. Al deze factoren, op wet- en regelgeving na, kunnen beïnvloed worden door samenwerking tussen belanghebbende partijen, door preventieve maatregelen te nemen op het stimuleren van het bewust zijn en de eigen verantwoordelijkheid van burgers of door een combinatie van beiden. De factor wet- en regelgeving kan beïnvloed worden door het opstellen van een besluitvormingskader waardoor het beleid uit de beleidsregels en de verordening makkelijker te vertalen is naar de praktijk. Hier is behoefte aan bij de Wmo-consulenten.

De interne validiteit van het onderzoek is van hoge kwaliteit, wat betekent dat er gemeten is wat er gemeten moest worden. Hierdoor zijn de resultaten van toepassing op de gemeente ’s-Hertogenbosch en zijn ze niet op geluk of toeval gebaseerd. De externe validiteit van het onderzoek is een stuk beperkter. Dit komt mede omdat het onderzoek volledig op de gemeente ’s-Hertogenbosch toegepast is. De overdraagbaarheid van het onderzoek is hierdoor een stuk lager, wat niet vreemd is bij een overwegend kwalitatief onderzoek. De betrouwbaarheid van het onderzoek is eveneens hoog, omdat de gemaakte keuzes en empirische bevindingen transparant en navolgbaarheid zijn. Al met al biedt dit onderzoek handvatten aan de gemeente ’s-Hertogenbosch om stappen te zetten richting meer grip op het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen. Er zijn enkele aanbevelingen geformuleerd: (1) zet in *op bewust zijn van ouderen over de huidige en toekomstige woonsituatie, (2) maak een besluitvormingskader, (3) maak een*

verantwoordelijkheidsconvenant met woningcorporaties, (4) zet een samenwerking op met woningcorporaties, (5) stimuleer ouderen om de woning preventief aan te passen of te verhuizen, (6) stimuleer gebruik van domotica, (7) zet in op roerende en losse voorzieningen, (8) bouw Wmo-geschikt en ontwikkel nieuwe woonvormen en (9) ontwikkel samen met woningcorporaties een lange termijn visie om met de ontwikkeling om te gaan.

Inhoudsopgave

VOORWOORD **2**

SAMENVATTING **3**

FIGUREN- EN TABELLENLIJST **7**

FIGUREN: 7
TABELLEN: 7

AFKORTINGEN **7**

1. INLEIDING **8**

§ 1.1 AANLEIDING EN PROBLEEMANALYSE 8
§ 1.2 PROBLEEMSTELLING 10
§ 1.3 WETENSCHAPPELIJKE RELEVANTIE 11
§ 1.4 MAATSCHAPPELIJKE RELEVANTIE 11
§ 1.5 LEESWIJZER 12

2. BELEIDSKADER **13**

§ 2.1 WMO 2015 13
§ 2.2 ONTWIKKELINGEN 14
§ 2.2.1 Invoering abonnementstarief *15*

3. THEORETISCH KADER **16**

§ 3.1 FACTOREN 16
§ 3.1.1 Dubbele vergrijzing *17*
§ 3.1.2 Rijksprogramma Langer Thuis *19*
§ 3.1.3 Mantelzorg *21*
§3.1.4 Informatievoorziening *22*
§ 3.1.5 Wet- en regelgeving *23*
§ 3.1.6 Eigen verantwoordelijkheid burger *27*
§ 3.1.7 Eigen bijdrage *28*
§ 3.1.8 Werkwijze Wmo-consulenten *29*
§ 3.1.9 (Mogelijke) ketenpartners *30*
§ 3.1.10 Tussentijdse conclusie *31*

4. METHODOLOGISCH KADER **33**

§ 4.1 TYPE ONDERZOEK 33
§ 4.1.1 Kwalitatief onderzoek *33*
§ 4.1.2 Beschrijvend kwantitatief onderzoek *33*
§ 4.2 OPERATIONALISATIE 33
§ 4.3 VERGELIJKENDE BELEIDSDOCUMENTENSTUDIE 36
§ 4.4 INTERVIEWS 38
§ 4.5 ENQUÊTE 42
§ 4.6 GEBRUIKTE DATA BEANTWOORDING HYPOTHESES 44
§ 4.7 VALIDITEIT 46
§ 4.7.1 Kwalitatieve validiteit *46*
§ 4.7.2 Kwantitatieve validiteit *48*
§ 4.7.3 Algemene validiteit *48*
§4.8 BETROUWBAARHEID 49

5. DE EMPIRISCHE BEVINDINGEN **50**

§ 5.1 DUBBELE VERGRIJZING 50
§ 5.2 RIJKSPROGRAMMA LANGER THUIS 50
§ 5.3 MANTELZORG 54
§ 5.4 INFORMATIEVOORZIENING 54
§ 5.5 WET- EN REGELGEVING 55

§ 5.6 Eigen verantwoordelijkheid 61
§ 5.7 Eigen bijdrage 62
§ 5.8 Werkwijze Wmo-consulenten 62
§ 5.9 (Mogelijke) ketenpartners 63
§5.10 Overig 67

6. DE DEELVRAGEN BEANTWOORD 69

§ 6.1 Welke factoren beïnvloeden het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen? 69
§ 6.2 Wat zijn mogelijkheden voor de gemeente 's-Hertogenbosch om invloed uit te oefenen op de factoren op korte termijn? 69
§ 6.3 Wat zijn mogelijkheden voor de gemeente 's-Hertogenbosch om invloed uit te oefenen op de factoren op lange termijn? 70
§ 6.4 Welke mogelijkheden dragen bij aan het houden van grip op het aantal aanvragen en toewijzingen door de gemeente 's-Hertogenbosch? 70
§ 6.5 Conclusie 72

7. DISCUSSIE 73

§ 7.1 reflectie gebruikte literatuur 73
§ 7.2 Interpretatie resultaten 73
§ 7.3 Beperkingen onderzoek 74
§ 7.4 Implicaties onderzoek 75
§ 7.4.1 Wetenschappelijke implicaties 75
§ 7.4.2 Maatschappelijke implicaties 75
§ 7.5 Vervolgonderzoek 76

BIBLIOGRAFIE 77

BIJLAGE A: VERGELIJKENDE BELEIDSDOCUMENTENSTUDIE 83

BIJLAGE B: INTERVIEW AFDELING WONEN 103

BIJLAGE C: INTERVIEWS JOOST 124

BIJLAGE D: INTERVIEW JURIDISCH ADVISEUR EN BELEIDSMEDEWERKER ONTWIKKELING EN REALISATIE VOLWASSENEN 146

BIJLAGE E: INTERVIEW ZAYAZ 164

BIJLAGE F: INTERVIEW MOOILAND 183

BIJLAGE G: INTERVIEW BRABANT WONEN 198

BIJLAGE H: VERSLAGEN TELEFONISCHE EN MAILINTERVIEWS 207

BIJLAGE I: CODERINGSSCHEMA 221

BIJLAGE J: UITKOMSTEN ENQUÊTE 224

Figuren- en tabellenlijst

Figuren:

Figuur 1. Stroomschema gripverlies woningaanpassingen.
Figuur 2. Kosten woningaanpassingen gemeente ‘s-Hertogenbosch.
Figuur 3. Wachttijden Wmo-voorzieningen.
Figuur 4. Theorie aantal aanvragen en toewijzingen van Wmo-woningaanpassingen.

Tabellen:

Tabel 1: aantal nieuwe toewijzingen woonvoorzieningen 2016-2019
Tabel 2: personen met gebruik hulpmiddelen en diensten Wmo
Tabel 3: operationalisatie begrippen theoretisch kader
Tabel 4: rangschikking criteria/regels vergelijkende beleidsdocumentenstudie
Tabel 5: gebruikte data voor beantwoording van de hypotheses

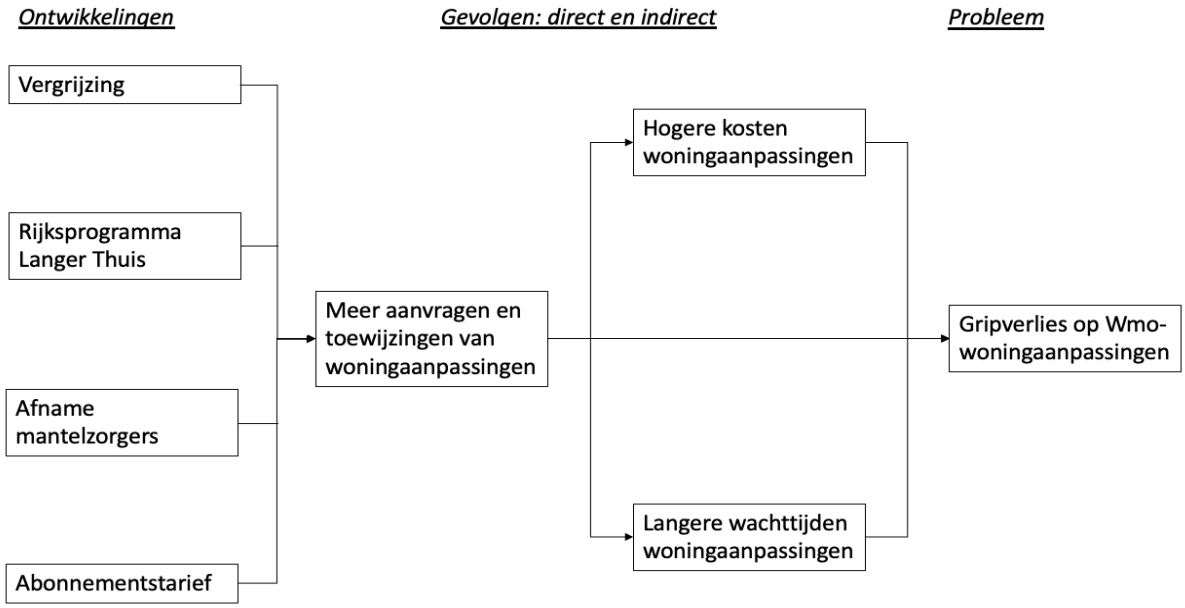
Afkortingen

HIB: Health Impact Bond
KBO: Katholieke Bond Ouderen
LZuW: Lang Zult u Wonen
MHoM: Mijn Huis op Maat
O&S: onderzoek en statistiek
Pgb: persoonsgebonden budget
SVn: stimuleringsfonds Volkshuisvesting
Wlz: Wet langdurige zorg
Wmg: Wonen met gemak
Wmo: Wet maatschappelijke ondersteuning

1. Inleiding

§ 1.1 Aanleiding en probleemanalyse

"Gemeenten willen grip op Wmo": kopt Binnenlands bestuur eind 2019 (De Koster, 2019). In het artikel staat dat gemeenten in 2019 te maken kregen met een 'forse stijging' van het aantal Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) aanvragen en dat de afwijzingsmogelijkheden minder werden. Deze ontwikkeling zorgt ervoor dat de grip van gemeenten op de toegang tot en toewijzing door de afdeling Wmo afneemt. Ook de gemeente 's-Hertogenbosch herkent de toename van het aantal aanvragen en toewijzingen van Wmo-diensten, en deze toename leidt coherent tot stijgende kosten en druk op de wachttijden. De gemeente 's-Hertogenbosch ziet voornamelijk toenames op het gebied van huishoudelijke hulp en woningaanpassingen. Een verklaring voor de afname van grip lijkt de invoering van het abonnementstarief te zijn in 2019, die gepaard gaat met andere ontwikkelingen als de dubbele vergrijzing, het Rijksprogramma Langer Thuis en een afname van het aantal mantelzorgers (VNG, 2019a). Dit onderzoek zal zich richten op het verlies van grip op het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen door de afdeling Wmo van de gemeente 's-Hertogenbosch (zie Figuur 1).

Figuur 1. Stroomschema gripverlies woningaanpassingen.

De eerste oorzaak is de toename van het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen. Tabel 1 toont een duidelijke piek van toewijzingen in 2019, toen het abonnementstarief ingevoerd werd.

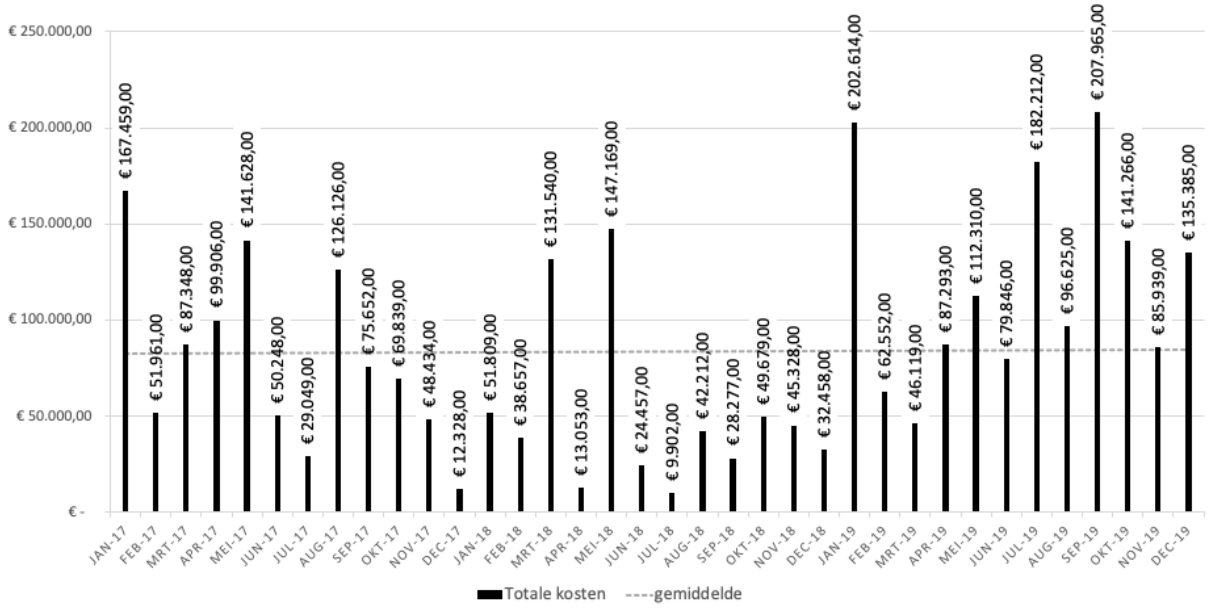
Tabel 1:

Aantal nieuwe toewijzingen woonvoorzieningen 2016-2019

	2016	**2017**	**2018**	**2019**
Aantal toewijzingen woonvoorzieningen	508	600	578	736

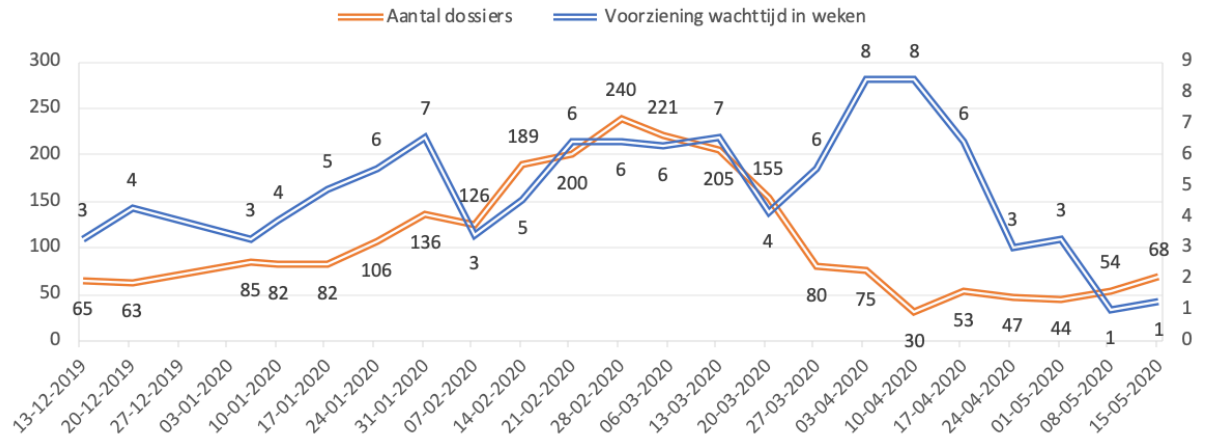
Noot. Gebaseerd op interne gegevens.

De tweede oorzaak van het gripverlies zijn de stijgende kosten die gepaard gaan met het groeiende aantal toewijzingen van woningaanpassingen (zie Figuur 2). In 2017 bedroegen de totale kosten €959.978,-. In 2018 was dit €614.541,- en in 2019 waren de totale kosten €1.440.126,-.

Figuur 2. Kosten woningaanpassingen gemeente ‘s-Hertogenbosch.
Noot. Het gemiddelde is €83.740,-. Het figuur is ontwikkelend aan de hand van interne gegevens.

De derde en laatste oorzaak is de stijgende druk op de wachttijd. De gemeente moet binnen zes weken contact opnemen met de cliënt en onderzoek doen naar de melding (Gemeente 's-Hertogenbosch, 2020a, p. 6). Op het eerste oog lijkt de gemeente deze wachttijd veelal te halen (zie Figuur 3). Echter, in onderstaand figuur is de gemiddelde wachttijden van alle voorzieningen opgenomen, specifiek voor woningaanpassingen is de wachttijd niet bekend. Het is mogelijk dat onderstaand figuur een vertekend beeld geeft.

Figuur 3. Wachttijden Wmo-voorzieningen.
Noot. Het figuur is ontwikkeld aan de hand van interne gegevens.

Het ervaren van minder grip op de toegang tot en toewijzing van woningaanpassingen kan vervelende gevolgen hebben. De verwachting is dat gemeenten grip proberen te houden door het voorzieningenaanbod te verschralen en door in te leveren op de kwaliteit van voorzieningen (Raad van State, 2018). Dit heeft gevolgen voor de meest kwetsbare burgers, voor wie de Wmo de enige manier is om woonvoorzieningen te kunnen financieren. De kwetsbare burger, voor wie de wet bedoeld is, krijgt dan te maken met een sober ondersteuningsaanbod van lagere kwaliteit. Terwijl degene die het wel zelf kunnen betalen alsnog overstappen op ondersteuning van goede kwaliteit. Er dient dus voorkomen te worden dat gemeenten grip verliezen.

§ 1.2 Probleemstelling

Het houden van grip door de gemeente ’s-Hertogenbosch op de toegang tot en toewijzing van woningaanpassingen is onder druk komen te staan. Desalniettemin wil de gemeente binnen de wettelijke kaders, rekening houdend met ontwikkelingen binnen de maatschappij, grip houden. Dit betekent het houden van grip op het aantal aanvragen en toewijzingen en daarmee samenhangend het budget en de wachttijden, en dit op een manier waarop de meest kwetsbare groep niet de dupe is van de huidige ontwikkelingen. Daarom wordt er onderzoek gedaan naar de invloedsfactoren van het aantal aanvragen en toewijzingen van Wmo-woningaanpassingen en de mogelijkheid om deze factoren grip bevorderend te beïnvloeden. Om dit te achterhalen is de volgende hoofdvraag geformuleerd:

Welke factoren kan de gemeente ’s-Hertogenbosch beïnvloeden om grip te houden op het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen?

Een gemeente dient zich altijd aan de wet- en regelgeving te houden. Beïnvloeden in deze context betekent het vormgeven van de toegang, dienstverlening en preventie, en het maken van afspraken met betrokken actoren. Ondersteuning leveren aan ondersteuning behoevende blijft de prioriteit. Het onderzoek zal verklarend zijn. Er wordt namelijk een verklaring gezocht voor hoe de gemeente meer grip kan krijgen op woningaanpassingen aan de hand van de beïnvloedingsfactoren. De hoofdvraag zal beantwoord worden aan de hand van deelvragen:

1. *Welke factoren beïnvloeden het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen?*
2. *Wat zijn mogelijkheden voor de gemeente ’s-Hertogenbosch om invloed uit te oefenen op de factoren op korte termijn?*
3. *Wat zijn mogelijkheden voor de gemeente ’s-Hertogenbosch om invloed uit te oefenen op de factoren op lange termijn?*
4. *Welke mogelijkheden dragen bij aan het houden van grip op het aantal aanvragen en toewijzingen door de gemeente ’s-Hertogenbosch?*

Door het beantwoorden van de bovenstaande vraagstelling wordt de volgende doelstelling bereikt: *de gemeente ’s-Hertogenbosch heeft handvatten voor het opstellen van een aanpak*

om grip te houden op het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen. Deze aanpak draagt bij aan het stabiel houden van de kosten en wachttijden en laat Bossche burgers een groter beroep doen op hun zelfredzaamheid.

§ 1.3 Wetenschappelijke relevantie

Er bestaat een beperkte hoeveelheid wetenschappelijke literatuur over de Wmo 2015. De bestaande literatuur is voornamelijk gericht op het verloop van de decentralisatie van het Rijk naar de gemeenten in 2015 welke niet vlekkeloos verliep (Feijten, et al., 2017, pp. 140-141). Onderzoeken die uitgevoerd werden onderzochten de knelpunten die speelden tijdens de decentralisatie, de werking van de wet en de cliënttevredenheid van burgers. Verder zijn er een aantal onderzoeken gedaan naar de gevolgen van ontwikkelingen als: de vergrijzing en het Rijksprogramma Langer Thuis. Er is echter een lacune in de literatuur over hoe om te gaan als gemeente met deze ontwikkelingen en de gevolgen daarvan. Dit onderzoek tracht dit wetenschappelijke gat op te vullen door een concreter, tastbaarder en inzichtelijker beeld van de problematiek en mogelijkheden op decentraal niveau te geven. Dit geeft een wetenschappelijke basis die gebruikt kan worden door gemeenten om een aanpak te formuleren. Het betreft hier dus een lacune op decentraal niveau. Er is echter ook een lacune op specifiek woningaanpassing niveau.

Zo is er voor specifiek woningaanpassingen ook weinig onderzoek gedaan. Woningaanpassingen zijn een onderdeel van de overkoepelende term: hulpmiddelen. Hierdoor zijn uitspraken in deze onderzoeken een verzameling van bevindingen over meerdere voorzieningen en deze zijn dus niet altijd relevant voor woningaanpassingen. Dit onderzoek tracht relevante wetenschappelijke inzichten te bieden over de huidige ervaren problemen, de beïnvloedingsfactoren en aanpassingsmogelijkheden van beleid van specifiek woningaanpassingen. De resultaten van dit onderzoek zijn deels toepasbaar op de overige Wmo-maatwerkvoorzieningen, omdat een aantal factoren hier ook van toepassing zijn en het is van toepassing op de Wet langdurige zorg (Wlz) waar het onderwerp wonen ook relevant is.

§ 1.4 Maatschappelijke relevantie

De maatschappelijke relevantie van het onderwerp Wmo-woningaanpassingen staat niet los op zichzelf, maar komt voornamelijk voort uit de ontwikkelingen vergrijzing en het feit dat ouderen langer thuis blijven wonen. Een grote groep ouderen woont al lange tijd in dezelfde woning en is weinig verhuis en aanpassing geneigd. Veel van deze huizen worden of zijn al ongeschikt voor ouderen wanneer een beperking optreedt. Een gedeelte van de ongeschikte huizen kan aangepast worden, een ander gedeelte is niet aanpasbaar. Het zorgen voor genoeg geschikte woningen, zowel door aanpassingen als nieuwbouw is een groot maatschappelijk vraagstuk. Vooral de gemeenten en woningcorporaties zijn hier druk mee bezig, maar ook het Rijk heeft hier beleid op uitgezet. Dit onderzoek draagt bij aan het formuleren van een aanpak

gericht op het realiseren van geschikte huisvesting voor mensen met een beperking. Geschikte huisvesting draagt bij aan de vitaliteit van mensen. Hierdoor blijven mensen langer zelfredzaam en ze kunnen blijven participeren in de samenleving. Daarnaast bespaart het op Wmo- en zorgkosten. Geschikte huisvesting betekent ook doorstroom naar geschikte seniorenwoningen. Hierdoor komen er meer woningen vrij wat ook bijdraagt aan het verminderen van de krapte op de woningmarkt, wat een ander maatschappelijk probleem is. Het maatschappelijke probleem betreffende ongeschikte woningen is inherent verbonden aan een ander maatschappelijk probleem.

Tevens speelt er een verantwoordelijkheidskwestie die maatschappelijk relevant is. Er is namelijk een tendens ingezet richting eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van burgers. Momenteel worstelen gemeenten echter met de kwestie hoe zij burgers de eigen verantwoordelijkheid kunnen laten nemen. Pakken burgers hun eigen verantwoordelijkheid niet dan zal een groot gedeelte van het geschikt maken van de woningen op het bord komen van de afdeling Wmo van de gemeenten. Daarom sturen gemeenten hier nu al op, door criteria op te stellen als algemeen gebruikelijk en voorzienbaarheid. Het onderzoek draagt bij aan het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid van burgers. Dit zorgt voor minder grote druk op hulpverlenersinstanties zoals de Wmo, waardoor kosten bespaard worden die ingezet kunnen worden op andere knelpunten, zoals de woningnood.

§ 1.5 Leeswijzer

In de rest van dit onderzoek zijn nog zes hoofdstukken opgenomen. In hoofdstuk 2 wordt het beleidskader uiteengezet. Hierin worden de Wmo als wet en het abonnementstarief uitgelegd. In hoofdstuk 3 is het theoretisch kader uitgewerkt. Hierin is onderzoek gedaan naar de factoren die het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen beïnvloeden. Hoofdstuk 4 is het hoofdstuk over de methodologie. Hierin is de operationalisatie, de keuze voor data en de verwerking daarvan opgenomen. Ook wordt de validiteit en betrouwbaarheid gemeten. In hoofdstuk 5 zijn alle gevonden empirische bevindingen uiteengezet zodat de beantwoording van de hoofd- en deelvragen in hoofdstuk 6 op goede onderbouwing berust. In hoofdstuk 7 is de discussie opgenomen. Hierin worden de resultaten geïnterpreteerd, op de theorie gereflecteerd, de beperkingen besproken, implicaties gedaan en mogelijkheden tot vervolgonderzoek besproken.

In het volgende hoofdstuk wordt het beleidskader besproken. Het is beleidskader geeft houvast om het theoretisch kader te begrijpen. Het schetst de huidige stand van zaken, waarop het theoretisch kader gebaseerd is.

2. Beleidskader

In het beleidskader wordt ingegaan op het beleidsveld Wmo en specifiek woningaanpassingen. Er wordt antwoord gegeven op twee vragen in het beleidskader. Deze vragen zijn respectievelijk:

1. Wat is de Wmo en wat is daarbij de rol van woningaanpassingen?
2. Welke ontwikkelingen zijn er gaande in het Wmo-beleidsveld en wat is de relatie tot woningaanpassingen?

Het is van belang dat deze beide vragen worden beantwoord om de context te schetsen waarbinnen dit onderzoek zich afspeelt. De wet en ontwikkelingen geven inzicht in het huidige vraagstuk van vele gemeenten in Nederland.

§ 2.1 Wmo 2015

Dit onderzoek speelt zich af binnen het wettelijke domein van de Wmo 2015. Het doel van deze wet is het stimuleren van zelfredzaamheid (mensen kunnen zo lang mogelijk en op eigen kracht in de eigen leefomgeving blijven wonen) en participatie (meedoen in de maatschappij) (Kamerstukken II, 33841, nr. 3, 2014). De overheid streeft er steeds meer naar dat burgers zich inspannen om de eigen situatie of die van een naaste te verbeteren. Pas als een burger niet in staat is zelfredzaam te zijn of te participeren in de samenleving, kan diegene een beroep doen op de overheid voor passende ondersteuning. Deze manier van denken komt overeen met ‘de kanteling’. De kanteling is de beweging van de verzorgingsstaat naar de participatiestaat (Van Gijzel, 2016). Burgers en zorgprofessionals dienen eerst te kijken wat burgers en hun sociale netwerk zelf kunnen doen, voordat er een beroep wordt gedaan op ‘dure’ professionals. Met dit gedachtegoed wil de overheid drie ambities bewerkstelligen (Van der Ham, Den Draak, Mensink, Schyns, & Van den Berg, 2018, p. 30). Ten eerste beoogt de overheid dat iedereen mee kan blijven doen in de maatschappij en dat mensen in de eigen leefomgeving kunnen blijven wonen. Daarnaast streeft de overheid naar een inclusieve maatschappij. Dit houdt in dat iedereen gelijke kansen heeft en dat niemand wordt buitengesloten, maar ook dat waar mogelijk iedereen zijn steentje bijdraagt. Er wordt hierbij een beroep gedaan op de kwetsbare mensen zelf, maar ook op het sociale netwerk van kwetsbare mensen. De derde ambitie is het beheersbaar houden van de uitgaven van ondersteuning, door meer sobere en kortere zorg. De overheid ziet voor het bereiken van deze ambities een belangrijke rol voor de gemeenten weggelegd.

Gemeenten hebben sinds de decentralisatie zorg op 1 januari 2015 nog meer verantwoordelijkheden gekregen. De lijn van decentralisatie naar de gemeenten die in 2007 is ingezet wordt namelijk doorgetrokken in deze nieuwe wet. De gedachte is dat gemeenten dichter bij de burger staan, wat het gemakkelijker maakt om maatwerk te leveren. In de Memorie van Toelichting staat de verantwoordelijkheid van gemeenten verwoord: “gemeenten zijn verantwoordelijk voor het ondersteunen van de zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking of chronische psychische of psychosociale problemen” (Kamerstukken II, 35093, nr. 3, 2018). Dit dienen gemeenten te realiseren door

de discretionaire ruimte te benutten die het wettelijke kader biedt (Van der Ham, Den Draak, Mensink, Schyns, & Van den Berg, 2018, pp. 28-29). De wet geeft de vrijheid aan gemeenten om de toegang tot hulp, de organisatie van de ondersteuning en het preventieve handelen zelf in te richten (art. 2.1.2 Wmo 2015; Van der Ham et al., 2018, pp. 23-24). Dit geldt voor alle ondersteuningsvormen van de Wmo.

De Wmo 2015 kent drie vormen van ondersteuning, namelijk algemene voorzieningen, maatwerkvoorzieningen en vervoersvoorzieningen. Algemene voorzieningen zijn voorzieningen die binnen de gehele gemeente beschikbaar worden gesteld. Maatwerkvoorzieningen zijn voorzieningen die op de leefsituatie en gezondheid van de persoon zijn afgestemd. Vervoersvoorzieningen zijn voorzieningen die de burger in staat brengen om zich te verplaatsen. Dit onderzoek richt zich op maatwerkvoorzieningen en dan specifiek woningaanpassingen.

Een woningaanpassing is een maatwerkvoorziening afgestemd op de behoeften, de persoonskenmerken en de mogelijkheden van een persoon ten behoeve van diens zelfredzaamheid en participatie (art. 1.1.1 lid 1 Wmo 2015). Voorbeelden zijn een traplift, bredere deuren en het verhogen of verlagen van een keukenblok. Om te beoordelen of een burger recht heeft op een woningaanpassing wordt er een onderzoek gedaan. Dit onderzoek gaat bij de gemeente ’s-Hertogenbosch als volgt: de burger maakt een melding dat zij ondersteuning of zorg nodig hebben; een Wmo-consulent van de gemeente voert een onderzoek uit in samenspraak met de cliënt aan de hand van een (keukentafel)gesprek; de consulent maakt een onderzoeksverslag en schrijft daarin de beoordeling (Gemeente 's-Hertogenbosch, 2020a; G. Geurts, persoonlijke communicatie, 15 april 2015). Een beoordeling die stapsgewijs verloopt. In de stapsgewijze beoordeling vormen woningaanpassingen het sluitstuk (Gemeente 's-Hertogenbosch, 2020a, p. 6; Kamerstukken II, 33841, nr. 3, 2014). Er wordt eerst gekeken of een burger zelfstandig of door hulp van naasten zelfredzaam kan zijn. Vervolgens wordt gekeken of een algemene voorziening de oplossing biedt. Is dit ook niet het geval, dan wordt er gekeken welke maatwerkvoorziening uitkomst biedt. Als in dit geval een woningaanpassing nodig is zal dit altijd de goedkoopst adequate optie zijn.

Concluderend is de Wmo 2015 een wet waarbij burgers gestimuleerd worden zelfredzaam te zijn en deel te nemen aan de maatschappij. De lokale overheden zijn medeverantwoordelijk voor het bereiken van deze doelen en zullen alleen hulp bieden als er geen andere oplossing meer is.

§ 2.2 Ontwikkelingen

Het Wmo-beleidsveld heeft te maken met een aantal ontwikkelingen, die allemaal met elkaar samenhangen. Dit zijn: dubbele vergrijzing, Rijksprogramma Langer Thuis, een afname van het aantal mantelzorgers en invoering van het abonnementstarief. Drie van deze ontwikkelingen worden ook als beïnvloedingsfactor behandeld in hoofdstuk 3. Daarom wordt hier enkel het abonnementstarief besproken.

§ 2.2.1 Invoering abonnementstarief

De invoering van het abonnementstarief heeft invloed gehad op het aantal aanvragen, toewijzingen, kosten en de zelfredzaamheid van burgers. Het abonnementstarief is ingevoerd omdat burgers met stapelkosten te maken kregen, waardoor zij een hoge eigen bijdrage voor zorgkosten betaalden. Voor de invoering van het abonnementstarief was er sprake van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage, met een minimum van €17,50 per vier weken (Kamerstukken II, 35093, nr. 3, 2018; Onstenk, Batterink, Blom & Van Weert, 2019, pp. 40-42). Tijdens de tussenvariant in 2019 werd een maximale eigen bijdrage van €17,50 ingevoerd. Op 1 januari 2020 is vervolgens het abonnementstarief ingevoerd. Vanaf toen is de maximale eigen bijdrage €19,- per maand, onafhankelijk van inkomen. Dit heeft dus effect op de inkomsten van de gemeenten. Zo betaald iedereen nu een maximale eigen bijdrage van €228,- per jaar. Terwijl de gemiddelde eigen bijdrage in 2018 €468,- bedroeg (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, sd). Daarnaast is door het wegvallen van het inkomen als toetsingscriteria en verbreding van het zorgpakket waarvoor de maximale eigen bijdrage wordt betaald, een grotere doelgroep ontstaan (Kamerstukken II, 35093, nr. 3, 2018). Wan het is voor burgers met een ‘hoog’ inkomen nu ook aantrekkelijk om een beroep te doen op de Wmo (Onstenk, Batterink, Blom, & Van Weert, 2020; Plaisier, Verbeek-Oudijk, & De Klerk, 2017). Zo zegt een burger: “Het spijt mij als een calculerende burger over te komen, maar ik zou dief van eigen portemonnee zijn als ik niet deze aanvraag zou doen” (VNG, 2019b). Dit zorgt er ook voor dat het uitgangspunt, zelfredzaamheid, in het geding komt. De maximale eigen bijdrage lijkt ‘de kanteling’ namelijk teniet te doen (Onstenk et al., 2019; VNG, 2019a). Een eerste monitor naar het effect van het abonnementstarief laat zien dat burgers sneller de weg vinden naar de gemeenten, omdat zij daar goedkoop zorg in kunnen kopen (Onstenk et al., 2020).

Het is belangrijk om op de hoogte te zijn van de Wmo en het abonnementstarief voor het vervolg van de scriptie. De wet geeft de basis voor het gehele onderzoek. Het abonnementstarief is van invloed op verschillende factoren die in hoofdstuk 3 worden behandeld zoals de eigen bijdrage en wet- en regelgeving. Het verklaart mede waarom mogelijkheden wel of niet van toepassing zijn.

3. Theoretisch kader

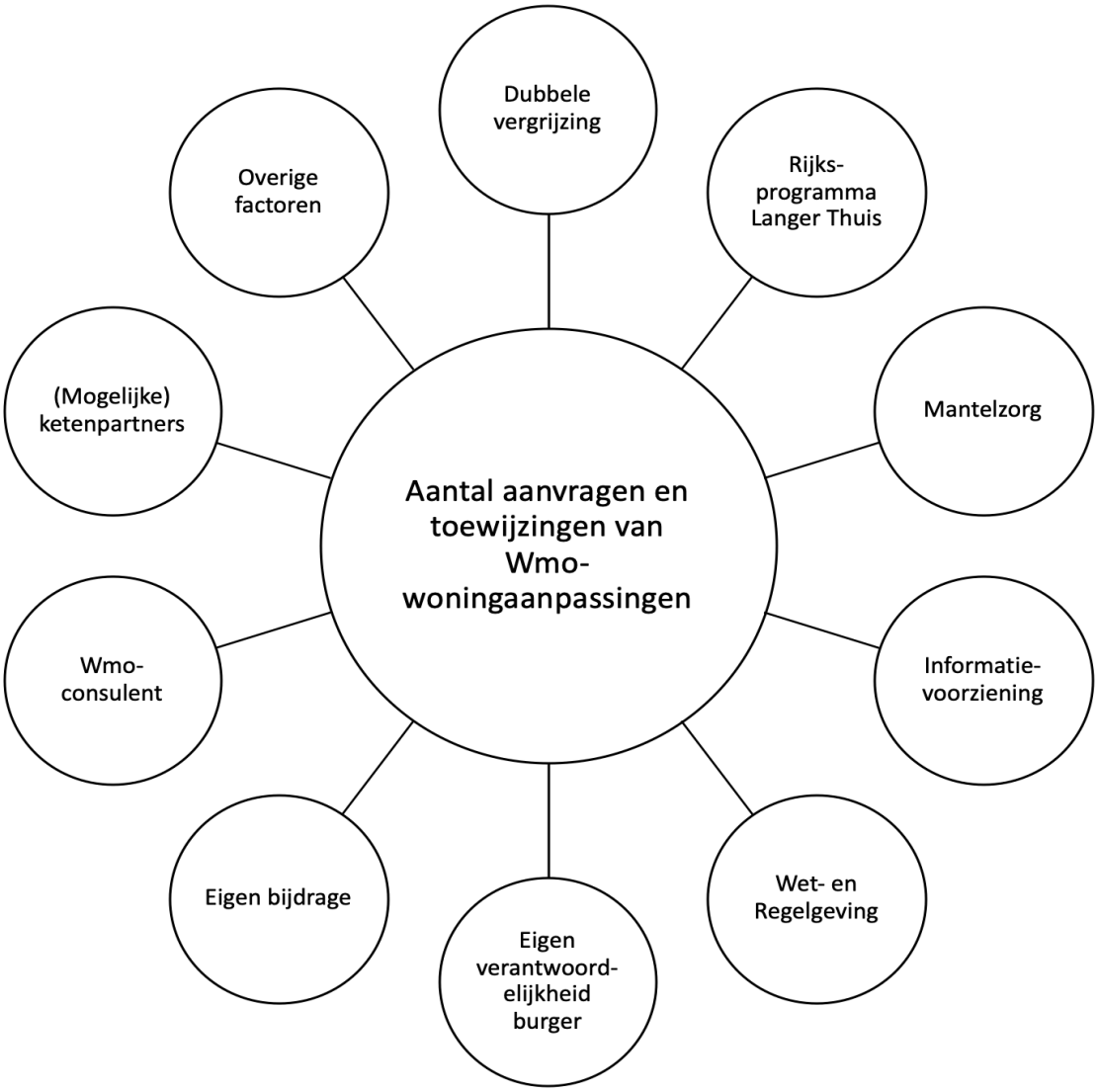
In het theoretisch kader is aan de hand van bestaande wetenschappelijke literatuur de basis gelegd voor het beantwoorden van de hoofdvraag. Naast de wetenschappelijke literatuur is ter aanvulling gebruikgemaakt van andere onderzoeksrapporten en verdere relevante literatuur die online te vinden is. In de wetenschappelijke literatuur is weinig geschreven over specifiek factoren die invloed uitoefenen op het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen. Dit komt omdat het onderwerp mogelijk te smal is. Om toch een antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag, is besloten de literatuur breder te onderzoeken. Er is gekeken naar vergelijkbare wetten en andere onderwerpen die raakvlakken hebben met het soort voorziening. Een woningaanpassing is een specifieke voorziening gericht op burgers die ondersteuning nodig hebben om 'normaal' te kunnen blijven functioneren in het dagelijkse leven. Er zijn verschillende soortgelijke voorzieningen die de overheid en andere non-profit organisaties aanbieden. Per achterhaalde factor is een koppeling gemaakt tussen wetenschappelijke literatuur en de praktijk van woningaanpassingen in Nederland. Alle wetenschappelijke bronnen die gebruikt zijn en waar de factoren uit voortkomen, hebben een 'peer review' ondervonden. Daarnaast is alle literatuur afkomstig uit wetenschappelijke bibliotheken en zijn vrijwel alle artikelen gepubliceerd in een vaktijdschrift. Dit zegt iets over de kwaliteit van de literatuur, waardoor de betrouwbaarheid van het literatuuronderzoek hoog is en de politieke kleur van de literatuur laag is. Er zijn echter ook niet wetenschappelijke bronnen gebruikt om de huidige situatie te schetsen. Er is gekozen voor literatuur die onafhankelijk zou moeten zijn van politiek. Nochtans is dit nooit met zekerheid te zeggen. Al met al wordt uitgegaan van een hoge mate van betrouwbaarheid van de literatuur.

Om concretere invulling te geven aan de hoofdvraag en de deelvragen zijn er hypotheses opgesteld. Waar een normale hypothese gericht is op een causaal verband, wordt in dit onderzoek afgeweken van dit principe. In dit onderzoek worden de hypotheses geformuleerd gericht op de mogelijkheden die er liggen per factor.

§ 3.1 Factoren

Onder factoren verstaan we alle interne en externe omstandigheden, betrokken actoren en de eigenschappen van de Wmo die het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen beïnvloeden. Uit de literatuur zijn negen factoren vastgesteld. De eerste drie factoren betreffen ontwikkelingen in Nederland, namelijk vergrijzing (§ 3.1.1), Rijksprogramma Langer Thuis (§3.1.2) en mantelzorg (§3.1.3). Verder zijn er zes andere factoren gevonden. Dit zijn de informatievoorziening (§3.1.4), wet- en regelgeving (§3.1.5), de eigen verantwoordelijkheid van de burger (§3.1.6), de eigen bijdrage (§3.1.7), de werkwijze van de Wmo-consulent (§3.1.8) en (mogelijke) ketenpartners (§3.1.9) (zie figuur 5). Voor elke factor zijn een of meerdere hypotheses geformuleerd. In §3.1.10 is een laatste hypothese geformuleerd gericht op overige factoren die een rol spelen bij het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen. Er is gekozen voor deze factoren, omdat uit wetenschappelijke literatuur en veelal uit cijfers blijkt dat de factoren relevant zijn en van

invloed zijn op woningaanpassingen of soortgelijke voorzieningen. Juist de diversiteit aan diensten en voorzieningen die bestudeerd zijn, maakt dat er vanuit een breed perspectief factoren zijn gevonden. Alle factoren die gevonden zijn, zijn meegenomen.

Figuur 4. Theorie aantal aanvragen en toewijzingen van Wmo-woningaanpassingen.

§ 3.1.1 Dubbele vergrijzing

Dubbele vergrijzing houdt in dat zowel het aantal 65-plussers als het aantal 80-plussers toeneemt (De Lange & Witter, 2014; Peek, et al., 2016; Smits, Van den Beld, Aartsen, & Schroots, 2013). In Nederland wonen momenteel ongeveer 2,6 miljoen 65-plussers (Stoeldraijer, Van Duin, & Huisman, 2019). In 2040 zal dit aantal met 23% zijn toegenomen tot ongeveer 3,2 miljoen. Voor het aantal 80-plussers geldt dat er momenteel ongeveer 822.000 in Nederland wonen. In 2040 zal dit aantal verdubbeld zijn tot ongeveer 1,6 miljoen 80-plussers, wat maakt dat in 2040 een op de vier inwoners van Nederland onderdeel is van de dubbele vergrijzing (Stoeldraijer et al., 2019). Dit komt omdat mensen ouder worden, wat verschillende redenen kent. Zo is er een afname van rokers, het zorgsysteem verbeterd continu en ziektes kunnen beter bestreden worden (Byles, 2018, pp. 3-12). Verder spelen dood door geweld, welvaart, levensstijl, educatie, duur werkleven en demografie een rol.

De dubbele vergrijzing kent dus verschillende redenen. Dit zijn redenen die de gemeente ’s-Hertogenbosch moeilijk kan beïnvloeden. Zij kan proberen een gezonde levensstijl te stimuleren, maar zij kan niet iedereen welvaart schenken. Daarnaast kan een gemeente niet sturen op haar demografische populatie. Als iemand een adres heeft in de gemeente en een rechtmatige verblijfplaats dan moet de persoon zich in de gemeente inschrijven (art. 2.4 lid 1 Wbp). Uit onderzoek blijkt dat de vergrijzing in ’s-Hertogenbosch ook zal toenemen. Tussen 2013 en zal het aantal 65-74-jarigen stijgen met 37% en het aantal 75-plussers met 51% (O&S 's-Hertogenbosch, 2014, pp. 21-22). Het aantal huishoudens met een 65-plusser stijgt van 24% naar 31%. De groep 65-minners blijft nagenoeg stabiel. Deze cijfers geven de scheve verhouding dus weer en dit heeft gevolgen voor de Wmo.

Door de toenemende vergrijzing neemt de druk op de Wmo toe. Ouderen hebben over het algemeen vaker last van een of meerdere chronische (ouderdoms)beperkingen (Kromhout, et al., 2014, p. 157/181; Verschuuren & Hilderink, 2018). Om toch zelfredzaam te zijn in huis hebben zij vaker een woningaanpassingen nodig. Dit heeft tot gevolg dat ouderen de meeste Wmo-aanvragen doen (Onstenk et al, 2020, p. 8) en dat ouderen vaker hulpmiddelen, waaronder woningaanpassingen, toegewezen krijgen (zie tabel 2).[2]

Tabel 2:

Personen met gebruik hulpmiddelen en diensten Wmo

	Tot 60 jaar		60 – 75 jaar		75 jaar of ouder	
Jaar	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Hulpmiddelen en diensten	149.120	144.135	160.060	171.295	385.540	404.490

Noot. Aangepast van “Personen met gebruik Wmo-maatwerkvoorzieningen; type voorziening, regio”, door CBS Statline, 2020. Geraadpleegd van https://mlzopendata.cbs.nl/#/MLZ/nl/dataset/40061NED/table?dl=1F1EB&ts=1586849257658. Copyright 2020 door CBS Statline.

Een andere reden van de grote vraag door ouderen om ondersteunende voorzieningen is dat ouderen tegenwoordig vaker alleenstaand en kinderloos zijn (De Groot, Van Dam, & Daalhuizen, 2014). Op de lange termijn betekent dit dat minder ouderen kunnen terugvallen op een partner of kinderen voor hulp en mantelzorg. Daarnaast bezit de groep ouderen vaker een koopwoning en zij hebben niet de neiging aanpassingen door te voeren.

Concluderend blijkt deze factor duidelijk van toepassing te zijn. Al kan de gemeente ’s-Hertogenbosch weinig doen om de vergrijzing zelf te beïnvloeden, enkel sommige invloedsfactoren van de vergrijzing. De gemeente kan niet sturen op haar demografische populatie, waardoor het aantal ouderen zal stijgen en de druk op de Wmo-woningaanpassingen groter zal worden.

Hypothese 1: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor vergrijzing niet beïnvloeden.

[2] Er worden meerdere onderzoeken gebruikt waarbij onderzoek is gedaan naar de bredere term hulpmiddelen. In al deze onderzoeken vormen woningaanpassingen een onderdeel van hulpmiddelen.

§ 3.1.2 Rijksprogramma Langer Thuis

Het Rijksprogramma Langer Thuis richt zich op het zo lang mogelijk zelfstandig wonen van ouderen in een geschikte omgeving. Het richt zich op de wens van ouderen om zelfredzaam te zijn en te kunnen participeren in hun eigen woning en in de omgeving waar ze bekend zijn (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2018, p. 11). Dat ouderen graag thuis blijven wonen blijkt uit de prognose dat in 2040 in Nederland naar verwachting circa 2,5 miljoen 75-plussers zelfstandig wonen, een verdubbeling ten opzichte van 2017 (Daalhuizen, Van Dam, De Groot, Schilder, & Van der Staak, 2019, pp. 23-24; Smits et al., 2013, pp. 337-338). Doordat het aantal thuiswonende ouderen aanzienlijk toeneemt, neemt ook de druk op de Wmo-ondersteuning toe (Kromhout, et al., 2014, p. 215). Ouderen bezitten namelijk vaak een eigen woning en zijn niet of nauwelijks geneigd om te investeren in woningaanpassingen of om te verhuizen (De Groot, et al., 2014; Lager, Brouwer, De Kam, & Kibele, 2016). Ouderen vinden een woningaanpassing vaak niet interessant als het niet noodzakelijk is of als de woningaanpassing de waarde van het huis niet verhoogd. Daarnaast gaan veel ouderen ervan uit dat de overheid ondersteuning biedt als zij last krijgen van toenemende zorgbehoefte of mobiliteitsbeperkingen. Dit kan komen omdat veel ouderen zijn opgegroeid in de verzorgingsstaat. Eveneens heeft verhuizen dus niet de prioriteit. De meeste ouderen verhuizen pas weer rond het 85^{e} levensjaar als veelal gezondheidsredenen hen hiertoe dwingen (De Groot, et al., 2014; Kreeft, 2015b, pp. 51-52; Gielen, Herbers, & Hitzert, 2018, p. 5).

Ouderen blijven dus langer thuis wonen en zijn niet geneigd om te verhuizen en de woning aan te passen, daarom wil het Rijk dat gemeenten inzetten op het bewust maken van ouderen over hun huidige en toekomstige woonsituatie. Want bewust zijn leidt tot aanpassing, aanpassing tot voorkomen van ongelukken en dit zorgt voor minder aanvragen en kosten van woningaanpassingen. Op dit moment zit de toename van toewijzingen en kosten voor de gemeente ’s-Hertogenbosch voornamelijk in trapliften, badkamerverbouwingen en toegankelijkheid en doorgankelijkheid aanpassingen[3]. Deze aanpassingen zijn te associëren met fysieke ouderdomsbeperkingen (CBS, 2015). Waar voornamelijk 75-plussers last van hebben, de groep die de meeste aanvragen doet (zie Tabel 2) (Zantinge, Van der Wilk, Van Wieren, & Schoemaker, 2011, pp. 27-35). Dit geldt ook voor de gemeente ’s-Hertogenbosch, waar 62% van de aanvragen door 67-plussers wordt gedaan zo geeft de afdeling onderzoek en statistiek (O&S) aan (anoniem, persoonlijke communicatie, 10 mei, 2020).

De gemeente ’s-Hertogenbosch heeft tevens onderzoek gedaan naar het bewust zijn van ouderen over de woonsituatie (Onderzoek & Statistiek, 2019). In dit onderzoek lijkt iedereen zich bewust te zijn van de huidige en toekomstige woonsituatie. Bij de cijfers in dit onderzoek dienen echter wel twee kanttekeningen te worden geplaatst. Zo wordt er niet duidelijk benoemd hoe hoog het beantwoordingspercentage is van de onderzoekspopulatie. Mogelijk waren er ook respondenten die de vragen over de huidige en toekomstige woonsituatie niet konden beantwoorden. Hierdoor kan een vertekend beeld ontstaan.

[3] Gebaseerd op interne cijfers van de gemeente ‘s-Hertogenbosch

Daarnaast blijven de vragen oppervlakkig en is het niet duidelijk waarom mensen hun woning (on)geschikt vinden. Hierdoor zou het dus kunnen zijn dat burgers in een ongeschikte woning wonen die zij zelf wel geschikt vinden.

Verder is er gekeken naar de acties die de gemeente ’s-Hertogenbosch onderneemt om bewustwording te stimuleren. Er is echter geen maatregel of informatie te vinden op de site van de gemeente ’s-Hertogenbosch. Er wordt enkel verwezen naar een andere site, waarbij de informatie ook beperkt is. Echter, kan de vraag gesteld worden of het stimuleren van bewustwording een taak voor de gemeente is. De gemeente heeft de taak gekregen om met de Wmo burgers te ondersteunen als zij een hulpvraag hebben en niet om deze te voorkomen. Daarnaast is het een landelijk doel om bewustzijn te stimuleren (de kanteling). Desalniettemin is het plan wel door het Rijk opgesteld en neergelegd bij de gemeenten.

Kortom, door de beperkte diepte van het onderzoek, het mogelijk vertekende beeld van de cijfers en de beperkte aandacht van de gemeente ’s-Hertogenbosch om bewust zijn te stimuleren wordt gesteld dat er een mogelijkheid is voor de gemeente ’s-Hertogenbosch om meer ouderen bewust te maken.

Hypothese 2a: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor Rijksprogramma Langer Thuis beïnvloeden door aandacht te besteden aan het bewust maken van ouderen over hun huidige en toekomstige woonsituatie.

Ouderen verhuizen dus maar weinig en dit is niet alleen aan de eigen wil toe te schrijven. Een verhuizing is namelijk ook lastig omdat er weinig geschikte woningen zijn en de woningen die er wel zijn, vaak onvoldoende aan de wensen van ouderen voldoen. Met de huidige stand van zaken leidt dit tot grote problemen voor zowel de ouderen als de gemeenten. Want de verwachting is dat in 2040 ruim 400.000 zelfstandig wonende 75-plushuishoudens in een ongeschikte woning wonen. Daarom wil het Rijk dat gemeenten de lokale woonopgave voor ouderen in beeld brengen, voldoende woningaanbod genereren en nadenken over vernieuwde woonvormen voor ouderen. (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2018, pp. 39-45). De gemeente ’s-Hertogenbosch is al actief bezig met het in beeld brengen van de woonopgave van ouderen, door eenmaal per vier jaar een woonwensenonderzoek uit te voeren. Daarnaast heeft zij in 2014 een bevolkingsprognoseonderzoek gedaan. In deze onderzoeken is aandacht voor het stijgend aantal ouderen, het aantal seniorenhuishoudens en de groep ouderen met een verhuiswens. De gemeente lijkt dus redelijk inzicht te hebben in de woonopgave voor ouderen.

Hypothese 2b: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor Rijksprogramma Langer Thuis niet beïnvloeden door de woonopgave voor ouderen regelmatig te monitoren.

Volgens het Rijksprogramma dient de gemeente haar woonaanbod aan te passen aan de woonopgave. Het is niet bekend of de gemeente ’s-Hertogenbosch voldoende aanbod heeft, over het vraag-aanbodratio staat niets in de onderzoeken. Uit de prestatieafspraken van 2019

blijkt echter dat er veel druk staat op de sociale huursector (Gemeente 's-Hertogenbosch, 2019). De markt van koopwoningen toont hetzelfde beeld. Zo blijkt dat er 19 duizend serieuze woningzoekende actief zijn in ’s-Hertogenbosch en dat er in het totaal 520 woningen te koop stonden op 1 april 2020 (HRS Wonen, 2020). Er zijn geen cijfers over de private huursector. Het algemene beeld blijft echter dat er krapte heerst op de woningmarkt. De gemeente geeft aan dat deze ontwikkeling zich de komende jaren doorzet (Gemeente 's-Hertogenbosch, 2018a; Gemeente 's-Hertogenbosch, 2018b). Hiervan uitgaande dient de gemeente ’s-Hertogenbosch het woonaanbod te vergroten en aan te passen aan de woonopgave.

Hypothese 2c: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor Rijksprogramma Langer Thuis beïnvloeden door het woonaanbod aan te passen aan de woonopgave voor ouderen.

Zoals eerder benoemd vinden ouderen de huidige seniorenwoningen niet aantrekkelijk en voldoen ze niet aan de wensen. Uit het woonwensenonderzoek blijkt dat ouderen een aantal wensen hebben: dicht in de buurt van boodschap voorzieningen, parkeergelegenheden en medische voorzieningen. Voornamelijk een nieuwbouw flat of een appartement valt in de smaak (Onderzoek & Statistiek, 2019). De gemeente kan hierop inspelen door nieuwe aantrekkelijke woonvormen te ontwikkelen die aan deze wensen voldoen, zodat doorstroming op gang komt.

Hypothese 2d: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor Rijksprogramma Langer Thuis beïnvloeden door nieuwe aantrekkelijke woonvormen voor ouderen te ontwikkelen.

§ 3.1.3 Mantelzorg

Het geven van mantelzorg aan een naaste past in de kanteling. Mantelzorg houdt in dat iemand uit de directe sociale omgeving, zorg en ondersteuning biedt aan een naaste die zelf niet meer zelfredzaam kan functioneren (De Klerk, De Boer, Kooiker, Plaisier, & Schyns, 2014). Het geven van informele zorg staat hoog op de agenda van de Wmo. Het zorgt namelijk voor meer maatwerk, minder vraag naar professionele zorg en een beoogde reductie van 25% op het gemeentelijke Wmo-budget (Bakx, et al., 2018, p. 6; Da Roit & Thomése, 2016, pp. 382-383; Thomese, Kok, Broese van Groenou, Bannink, & Huisman, 2017, p. 151). Maar het aantal mantelzorgers neemt af. Waar elke mantelzorgontvanger in 2015 een beroep kon doen op ongeveer vijf mantelzorgers, zal dit in 2040 gedaald zijn naar één mantelzorger per drie mantelzorgbehoevende (De Boer, Plaisier, & De Klerk, 2019, pp. 11-12). Dit komt door de vergrijzing en samenhangend de toename van het aantal eenpersoonshuishoudens. Dit is ook gaande in de gemeente ‘s-Hertogenbosch (CBS, 2018; Onderzoek & Statistiek, 2019, p. 10). Deze reductie van mantelzorgers heeft gevolgen voor woningaanpassingen.

Want mantelzorg heeft twee raakvlakken met woningaanpassingen. Ten eerste kunnen woningaanpassingen de ondersteuning door een mantelzorger vergemakkelijken of helemaal vervangen (De Klerk, De Boer, Plaisier, Schyns, & Kooiker, 2015, pp. 66-67; Vanden Boer, Bronselaer, V., & Demeyer, 2018, p. 46). In huishoudens met meerdere personen,

verzorgen partner en/of kinderen vaak mantelzorg. In een eenpersoonshuishouden heeft iemand voor deze ondersteuning een woningaanpassing nodig. Dit zien we terug in onderzoek van Plaisier et al. (2017) en Non (2017). Deze onderzoeken tonen aan dat huishoudens met meerdere personen minder snel een beroep doen op een woningaanpassingen omdat zij de zorg beter op kunnen vangen. Het tweede raakvlak is een mantelzorgwoning. Soms wil een naaste, zoals een partner of kind, voor de mantelzorgbehoevende zorgen. Een mantelzorgwoning is huisvesting in of bij een woning van één huishouden van maximaal twee personen, van wie ten minste één persoon mantelzorg verleent aan of ontvangt van een bewoner van de woning (art. 1 bijlage II Besluit omgevingsrecht; De Lange & Witter, 2014, p. 56). Het verzorgen van een mantelzorgwoning valt in veel gemeenten onder de Wmo, maar gemeenten zijn niet verplicht om hierin te voorzien (Kreeft, 2015a). De gemeente 's-Hertogenbosch ziet huisvesting als de eigen verantwoordelijkheid van een burger en daarom voorzien zij niet in een mantelzorgwoning (Gemeente 's-Hertogenbosch, 2020a, p. 17).

Weliswaar geeft de literatuur aan dat mantelzorg een rol speelt bij woningaanpassingen. De vraag die heerst is: hoe groot is deze rol is? Mantelzorg speelt wel degelijk een rol binnen de Wmo, maar woningaanpassingen zijn specifiek en mantelzorg is niet continu aanwezig. Iemand moet zelfredzaam kunnen zijn in de eigen woning en de overheersende gedachte is dat een woningaanpassing, ondanks mantelzorg, in veel gevallen toch noodzakelijk is.

Al met al blijkt dat het aantal potentiele mantelzorgers afneemt en dat meer mensen alleen wonen. Dit zijn ontwikkelingen waar de gemeente weinig aan kan doen, want de gemeente mag niet sturen op haar demografische populatie. Dit zorgt ervoor dat de gemeente deze factor niet kan beïnvloeden.

Hypothese 3: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor mantelzorg niet beïnvloeden.

§3.1.4 Informatievoorziening

De vierde beïnvloedingsfactor is de informatievoorziening door de overheid. Onderzoeken van Meyers en Heintze (1999) en Shlay, Weinraub, Harmon en Tran (2004) tonen aan dat onwetendheid en onduidelijkheid over de te leveren diensten/voorzieningen ervoor zorgen dat burgers geen beroep doen op een dienst/voorziening. Onwetendheid betekend dat burgers niet van het bestaan weten, waardoor zij logischerwijs geen beroep op de dienst/voorziening kunnen doen. Dit bevestigt een analyse van Fuller et al. (in Blau & Tekin, 2005). De analyse toont een correlatie aan tussen de hoeveelheid kennis die een (potentiële) gebruiker bezit over de dienst/voorziening en de kans dat diegene ook een ondersteuning ontvangt. Meer kennis biedt een grotere kans op ontvangst. Daarnaast is er nog het probleem dat burgers wel afweten van het bestaan van de dienst/voorziening maar dat het voor hen niet duidelijk is wat deze precies inhoudt (Meyers & Heintze, 1999; Shlay, Weinraub, Harmon, & Tran, 2004). Zo beschrijven Shlay et al. (2004) dat 50% van de ondervraagde burgers weet dat de dienst/voorziening bestaat, maar geen aanvraag doet omdat zij niet in aanmerking denken te komen voor de ondersteuning, omdat de toegang tot het systeem te veel gedoe

oplevert of omdat zij denken dat het krijgen van de ondersteuning hun handelingsvrijheid beperkt. Het betreft hier Amerikaanse onderzoeken maar ook de Nederlandse burger ervaart onwetendheid en onduidelijkheid.

Zo ervaren verschillende Nederlandse burgers problemen over waar zij hulpmiddelen kunnen aanvragen, wat de toewijzingsgronden zijn, onduidelijke informatieverstrekking, geen duidelijke aanspreekpunt en onduidelijke kaders van de wet (Van Esch, Brabers, Kroneman, & De Jong, 2018, pp. 18-22; Tuzgöl-Broekhoven, Stam, & Atalikyayi, 2018, pp 14-17). Binnen de gemeente 's-Hertogenbosch blijkt eveneens onwetendheid en onduidelijkheid aanwezig te zijn. Uit een cliëntervaringsonderzoek blijkt dat 17% van de geholpen cliënten niet wist waar hij[4] moest zijn met de hulpvraag (Afdeling Onderzoek & Statistiek, 2017). Verder gaf 78% van de cliënten aan dat de informatie die gegeven werd duidelijk was, wat de overige 22% vindt is niet bekend. Uitgaande van deze informatie blijkt dat minstens een op de zes niet weet waar hij moet zijn met een Wmo-vraag. Verder geeft een de op vijf aan dat zij de informatie niet (volledig) duidelijk vinden. Als gemeente heb je een wettelijke zorgplicht naar je burgers in de vorm van de Wmo en daarom moet iedereen die Wmo-ondersteuning nodig heeft de Wmo kunnen vinden en begrijpen (Rijksoverheid, sd). Een op vijf/zes is dan aan de lage kant. Realistisch gezien speelt de onwetendheid mogelijk een minder grote rol. Als iemand geen beperkingen of raakvlakken heeft met de Wmo is het best aannemelijk dat hij de wet niet kent. Uiteindelijk hebben de respondenten uit het onderzoek wel de wet gevonden en ondersteuning gekregen. Waar nodig is de gemeente mogelijk dus toch te vinden voor ondersteuning. Al blijft de onduidelijkheid van informatie wel een knelpunt. Daarom kan de gemeente haar informatievoorziening verbeteren.

Hypothese 4: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor informatievoorziening beïnvloeden door aandacht te besteden aan het beperken van onwetendheid en onduidelijkheid onder burgers over de Wmo-woningaanpassingen.

§ 3.1.5 Wet- en regelgeving

De volgende factor betreft de wet- en regelgeving opgesteld door zowel het Rijk als de gemeente die het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen kunnen beïnvloeden. Het betreft de Wmo 2015, de gemeentelijke verordening, de Woningwet en de Huisvestingswet 2015.

De eerste wet- en regelgeving die behandeld wordt is de Wmo 2015. Het Rijk bepaalt voor een groot deel de vraag en toewijzingen van woningaanpassingen in de wet. Zo bepaalt de wet de doelgroep: "mensen met een beperking, met chronische psychische of met psychosociale problemen die zonder ondersteuning niet zelfredzaam kunnen zijn of kunnen participeren aan de maatschappij" (Art. 1.1.1 lid 1 Wmo 2015). Daarnaast bepaalt het Rijk het kader, de Wmo 2015 is namelijk een kaderwet. Dit betekent dat de gemeente zelf de verantwoordelijk draagt om toewijzingscriteria te formuleren, een eigen bijdrage vast te stellen, het proces van aanvraagafhandeling te regelen, et cetera (art. 2.1.3. Wmo; art. 2.1.4

[4] In het onderzoek wordt hij gebruikt. Deze situaties zijn echter van toepassing op alle genders.

Wmo). Dit moet vastgelegd worden in een verordening (art. 2.1.3 lid 1 Wmo). Waarbij ‘de beleidsregels’ als aanvullend document wordt opgesteld. De gemeente kan deze regels zelf formuleren en aanpassen en de huidige regels zorgen dus niet voor voldoende grip. Het toevoegen, aanpassen en/of verwijderen van regels zorgt hier mogelijk wel voor. Het is mogelijk dat de criteria in de verordening en de beleidsregels niet echt van invloed zijn als factor en dat ze de wet goed vertalen. Mogelijk ligt het juist aan de beperkte afwijzingsmogelijkheden van gemeenten. Dit zou betekenen dat het de gemeenten moeilijk wordt gemaakt door het Rijk en niet door de regels. Echter, omdat gemeenten grote bewegingsruimte hebben om zelf criteria op te stellen, wordt onderstaande hypothese geformuleerd.

Hypothese 5a: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor wet- en regelgeving beïnvloeden door de beleidsregels en de verordening aan te passen.

De tweede wet- en regelgeving is de gemeentelijke verordening. Hierin staan twee veelbesproken en voorkomende criteria waarover onduidelijkheid heerst binnen gemeenteland. Dit zijn het voorzienbaarheidscriterium en het criterium algemeen gebruikelijke voorzieningen. Ten eerste het voorzienbaarheidscriterium. Het voorzienbaarheidscriterium is in het leven geroepen door gemeenten om de zelfredzaamheid te vergroten. De gemeente ’s-Hertogenbosch beschrijft het criterium als:

> “Van iedereen mag worden verwacht tijdig te anticiperen op ondersteuningsvragen die te voorzien zijn. . . . Het verhuizen naar een woning waarvan bij verhuizing duidelijk is dat deze niet geschikt is voor de cliënt en/of zijn huisgenoten betekent ook dat er geen aanspraak bestaat op woonvoorzieningen” (Gemeente 's-Hertogenbosch, 2020a, p. 10).

Het voorzienbaarheidscriterium blijkt echter een lastig criterium te zijn om toe te passen. Zo zijn er verschillende rechtelijke uitspraken waarbij gemeenten in het ongelijk zijn gesteld. Zo kan de gemeente niet van een burger verwachten dat hij aanpassingen doet omdat hij ouder wordt en beperkingen in de lijn der levensverwachting liggen (Centrale Raad van Beroep, 2019). Hierdoor kan het lastig zijn voor Wmo-consulenten om dit criteria goed toe te passen.

Daarnaast is er het criterium algemeen gebruikelijke voorzieningen. Gemeenten mogen sinds 2011 verzoeken afwijzen omdat de oplossing algemeen gebruikelijk is (Centrale Raad van Beroep, 2011). Dit dient wel per aanvraag getoetst te worden (Kamerstukken II, 35093, nr. 3, 2018). De gemeente ’s-Hertogenbosch beschouwt een voorziening algemeen gebruikelijk als de voorziening, gelet op de omstandigheden van de cliënt, ook toegankelijk was geweest als hij geen beperking had (Gemeente 's-Hertogenbosch, 2020a, p. 8). De voorziening moet in de reguliere handel verkrijgbaar zijn, niet speciaal voor mensen met een beperking bedoeld zijn en niet duurder zijn dan vergelijkbare producten. Is dit het geval, dan kan de cliënt de voorziening zelf aanschaffen en vindt er geen toewijzing plaats door de gemeente. De lijst met algemeen gebruikelijke voorziening van de gemeente ’s-

Hertogenbosch is niet alles omvattend en er wordt dus een beroep gedaan op de eigen kennis van de Wmo-consulent. Het blijkt dat het toepassen van de criteria soms onduidelijkheid geeft. Zo geeft Wmo-consulent G. Geurts aan: “de gestelde criteria waar je vragen over stelt zijn best een hot item, omdat er zo nu en dan best wat onduidelijkheid heerst tussen beleid en uitvoering” (persoonlijke communicatie, 11 mei 2020). Mogelijk draagt het opstellen van een besluitvormingskader bij aan de vertaalslag. Dit verschaft mogelijk duidelijkheid aan de consulenten over de manier waarop zij de criteria dienen te toetsen, waardoor deze vaker van toepassing zijn (Jungmann & Wesdorp, 2013). Desalniettemin dient er een kanttekening gemaakt te worden.

Het is de vraag of het daadwerkelijk aan de regels ligt of mogelijk aan de expertise van de Wmo-consulenten. Mensenwerk brengt altijd een mate van onzekerheid met zich mee en verschil in interpretaties. De regels kunnen nog zo duidelijk zijn, er zijn altijd mensen die er vragen over hebben. Zo ook Wmo-consulenten. Toch wordt er in dit geval uitgegaan van de regels, omdat er breder dan de gemeente ’s-Hertogenbosch onduidelijkheid wordt ervaren over deze criteria en verschillende gemeenten teruggefloten worden door rechters. Daarom zijn de onderstaande hypotheses geformuleerd.

Hypothese 5b: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor wet- en regelgeving beïnvloeden door een duidelijk besluitvormingskader te maken over de beoordeling van het criterium voorzienbaarheid.
Hypothese 5c: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor wet- en regelgeving beïnvloeden door een duidelijk besluitsvormingskader te maken over de beoordeling van het criterium algemeen gebruikelijk.

De derde wet- en regelgeving betreft de Woningwet. Door het Rijksprogramma Langer Thuis, zijn wonen en zorg van elkaar gescheiden. Burgers die ondersteuning en zorg nodig hebben dienen dit, waar mogelijk, thuis te ontvangen. Daarom is op 1 juni 2015 de Woningwet gewijzigd (Companen, 2016). Hierin is vastgelegd dat, indien er gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid is, woningcorporaties hier een redelijke bijdrage aan moeten leveren (art. 42 lid 1 Woningwet). Een onderdeel van het gemeentelijke volkshuisvestingsbeleid is wonen met zorg en ouderenhuisvesting (Companen, 2016). In het volkshuisvestigingsbeleid zetten gemeenten hun doelstelling en verwachtingen. In overleg tussen de afdeling wonen en de woningcorporaties leidt dit tot prestatieafspraken: afspraken over de bijdrage van woningcorporaties aan het bereiken van de doelstellingen en verwachtingen (art. 44 lid 2 Woningwet). Onderwerpen van deze prestatieafspraken kunnen zijn: huisvesting van specifieke doelgroepen en de kwaliteit van woningen (Tiggeloven & Klouwen, 2019). De gemeente ’s-Hertogenbosch maakt elk jaar afspraken met de woningcorporaties. In deze afspraken is echter geen aandacht voor de Wmo, huisvesting van specifieke doelgroepen en de kwaliteit van woningen (Gemeente 's-Hertogenbosch, 2018b; Gemeente 's-Hertogenbosch, 2019). De gemeente kan in deze afspraken dus concretere afspraken maken

over wonen met zorg en ouderenhuisvesting waardoor meer doorstroom ontstaat en het aantal geschikte woningen toeneemt.

Hypothese 5d: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor wet- en regelgeving beïnvloeden door concretere prestatieafspraken te maken over de huisvesting van specifieke doelgroepen en de kwaliteit van woningen.

Naast de prestatieafspraken kan de afdeling Wmo onderling met woningcorporaties afspraken maken over wie de verantwoordelijkheid draagt voor het aanpassen van de woning. Zo heeft de gemeente ’s-Hertogenbosch momenteel een verantwoordelijkheidsconvenant met woningcorporaties. Dit convenant komt uit 2013 en is opgesteld toen de Wmo 2007 nog geldig was. Deze afspraken zijn dus mogelijk verouderd en verantwoordelijkheden kunnen mogelijk verlegd worden wat effect kan hebben op het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen. Daarom wil de gemeente deze afspraken graag vernieuwen. Het is de vraag of een convenant daadwerkelijk van invloed is. Als de regels gevolgd worden door de gemeente dan zouden zij enkel moeten vergoeden waar zij verantwoordelijk voor zijn. Toch zijn er verschillende gemeenten die een dergelijk convenant hebben. Daarom onderstaande hypothese.

Hypothese 5e: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor wet- en regelgeving beïnvloeden door nieuwe verantwoordelijkheidsafspraken te maken met woningcorporaties over woningaanpassingen.

Als laatste wet- en regelgeving wordt de Huisvestingswet 2014 behandeld. Deze wet kan het inzetten van het verhuisprimaat vergemakkelijken. Het verhuisprimaat geeft de gemeente de mogelijkheid om, als de belangen zorgvuldig zijn afgewogen, een cliënt te laten verhuizen naar een geschiktere woning (Kamerstukken II, 33841, nr. 3, 2014; VNG, 2015). Deze oplossing is echter voor veel gemeenten lastig te bereiken. Veel gemeenten hebben of krijgen door de vergrijzing en het Rijksprogramma Langer Thuis te maken met woningschaarste van gepaste woningen voor cliënten. Om dit probleem (deels) op te lossen kan een beroep worden gedaan op de Huisvestingswet 2014. Deze wet geeft gemeenten de mogelijkheid om in een huisvestingsverordering regels vast te leggen over toewijzingen van huurwoningen en over het bepalen van de urgentievolgorde voor wonigzoekenden. Deze urgentieregeling biedt de mogelijkheid aan gemeenten om een bepaalde doelgroep urgentie te verlenen waardoor zij sneller aanspraak maken op toewijzing van een geschikte woning (Art. 12 Huisvestingswet 2014; Kooistra, De Ruiter, & Van Triest, 2016, p. 22). Het verhuisprimaat tesamen met een urgentieverklaring volgens de Huisvestingswet 2004 biedt meer mogelijkheden om een cliënt sneller te verhuizen. In de gemeente ’s-Hertogenbosch is dit echter iets anders geregeld.

De gemeente ’s-Hertogenbosch beschikt over een urgentieregeling, maar deze is niet opgenomen in de huisvestingswet 2004. Er is een regeling opgesteld die uitgevoerd wordt door WoonService, een consortium van verschillende woningcorporaties in ’s-Hertogenbosch.

Via deze urgentieregeling kunnen mensen met acute medische problemen urgentie aanvragen (WoonService, 2019). In de urgentieregeling is geen koppeling gemaakt met de Wmo, waar andere gemeenten dit wel doen. Iemand die een aanvraag doet bij de Wmo hoeft niet per se een acuut medisch probleem te hebben, maar toch in een ongeschikte woning wonen. Door de urgentieregeling te verbinden aan de Wmo kunnen deze mensen toch sneller doorstromen naar een geschikte woning waardoor doorstroom op gang komt en op woningaanpassingen wordt bespaart. Nochtans is het de vraag of deze regeling hiervoor bedoelt is. Mensen die nog zelfredzaam zijn in de woning worden hierdoor mogelijk verhuist, waardoor iemand met urgentie vervolgens langer moet wachten. Waarschijnlijk heeft de gemeente, omdat er woningkrapte is, de regeling bedoelt om enkel en alleen urgente situaties snel op te lossen. Mocht dit de situatie zijn, dan is de urgentieregeling dus niet van toepassing op het verhuisprimaat. Andere gemeenten tonen echter aan dat het mogelijk is. Daarop gebaseerd kan de gemeente haar urgentieregeling dus gebruiken om het verhuisprimaat anders te postioneren.

Hypothese 5f: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor wet- en regelgeving beïnvloeden door de het primaat van verhuizen anders te postioneren in de wet- en regelgeving.

§ 3.1.6 Eigen verantwoordelijkheid burger

“Meer eigen verantwoordelijkheid”: zo staat opgenomen in de Memorie van Toelichting (Kamerstukken II, 33841, nr. 3, 2014). De burger is in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het zoeken naar een oplossing met behulp van het eigen sociale netwerk en burgers dienen noodzakelijke hulp zo veel mogelijk te voorkomen. Daarnaast zijn zij zelf verantwoordelijk voor huisvesting.

Ten eerste de eigen verantwoordelijkheid voor het zoeken naar een oplossing met behulp van het eigen sociale netwerk. Ook de gemeente ’s-Hertogenbosch heeft dit in haar beleidsregels opgenomen (§ 3.1.2 eigen kracht, Gemeente 's-Hertogenbosch, 2020). Het uitgaan van de eigen verantwoordelijkheid past binnen het gedachtegoed van de participatiesamenleving. Een burger heeft tegenwoordig de plicht om mee te doen in de samenleving (Van Hees, Horstman, Jansen, & Ruwaard, 2015, p. 195). Uit onderzoek van Jager-Vreugdenhil (2012) blijkt dat deze gedachte nog niet bij iedereen is doorgedrongen (p.216). Zo heerst bij de een de participatiesamenlevingsgedachte: “ik mag enkel een beroep doen op de Wmo als ik het zelf niet meer geregeld krijg”. Bij de ander leeft nog de verzorgingsstaatgedachte: “ik vind dat ik recht heb op hulp geboden door de overheid”.

Ten tweede vinden gemeenten ook dat burgers eigen verantwoordelijkheid moeten nemen in het vroegtijdig aanpassen van de eigen woning aan de derde levensfase (Kamerstukken II, 33841, nr. 3, 2014). Steeds meer ouderen hebben een koophuis en zijn weinig verhuis en aanpassing geneigd, terwijl veel ouderen in een (toekomstig) ongeschikte woning wonen (De Groot, Van Dam, & Daalhuizen, 2014). Uit verschillende onderzoeken blijkt dat een groep ouderen wel eens heeft nagedacht om de woonsituatie aan te passen zodat zij langer zelfstandig kunnen wonen en dat zij vinden dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor het

aanpassen van de woning (Lager, Brouwer, De Kam, & Kibele, 2016, pp. 15-26; i&o research, 2019, pp. 8-9). Van deze groep besluit ongeveer de helft daadwerkelijk de woning aan te passen. Om deze groep te vergroten werken verschillende gemeenten samen met organisaties die burgers ondersteunen bij het derde levensfase gericht aanpassen van de woning (Duivenvoorden, Kooistra, Van Triest, Senior, & Witter, 2015, p. 45). De gemeente 's-Hertogenbosch werkt echter niet samen met een organisatie. Eveneens heeft zij geen zichtbare preventieve maatregelen uitstaan. Verder is het niet duidelijk of de Bossche burgers al veel eigen verantwoordelijkheid nemen, hier is geen onderzoek naar gedaan. Daarom is onderstaande hypothese geformuleerd.

Hypothese 6: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor eigen verantwoordelijkheid burger beïnvloeden door de zelfredzaamheidsgedachte van haar burgers te stimuleren zodat zij de woning preventief aanpassen.

§ 3.1.7 Eigen bijdrage

De zevende factor benoemd in de literatuur is het betalen van een eigen bijdrage. Een eigen bijdrage wordt voornamelijk in de zorg ingezet om 'moral hazard' te voorkomen (Testi, Sonnessa, & Tànfani, 2012, p. 556). Moral hazard betekent dat afnemers van bijvoorbeeld zorgverzekeraars de zorg gaan uitbuiten en dat kosten voor de zorgverzekeraar flink toenemen. Om dit te voorkomen is een eigen bijdrage in het leven geroepen. Kiil en Houlberg (2013) zien dat het gebruik van zorg afneemt als er sprake is van een eigen bijdrage. Zo zien zij dat als de afnemer zelf het initiatief moet tonen om zorg te ontvangen de hoeveelheid gebruikte zorg afneemt door een (hogere) eigen bijdrage. Kill en Houlberg (2013), Robinson (2002) en Plaisier et al. (2017) zien ook verschil in afname door burgers met lage inkomens en burgers met hogere inkomens. De afname van zorg en ondersteuning is voornamelijk terug te vinden bij armere kwetsbare mensen. Burgers met een hoger inkomen zijn bereid meer te betalen, totdat het niet meer rendabel is. De eigen bijdrage is eveneens van toepassing op de Wmo.

Ook binnen de Wmo speelde deze factor een rol toont onderzoek van Van Esch, Brabers, Kroneman en De Jong (2018) aan. Voor de invoering van het abonnementstarief, toen de eigen bijdrage naar inkomen berekend werd, ging een op de vier gemelde Wmo-knelpunten over de eigen bijdrage voor hulpmiddelen. Verschillende respondenten gaven aan de hulpmiddelen zelf te hebben gekocht, omdat zij de eigen bijdrage te hoog vonden. Non (2017) ziet eveneens dat het gebruik van de Wmo afneemt als de eigen bijdrage hoger wordt. Na invoering van een inkomensafhankelijke bijdrage nam de zorg geleverd vanuit de Wmo met 5,7% af. Nu is er echter sprake van een maximale eigen bijdrage. De gemeente kan de eigen bijdrage dus niet verhogen (Onstenk et al., 2019, p. 41). De Memorie van Toelichting stelt wel dat gemeenten ervoor kunnen kiezen om burgers een lagere eigen bijdrage te laten betalen (art. 2.1.4 lid 4 Wmo). De vraag is echter of deze factor nog echt van invloed is. Doordat de maximale eigen bijdrage laag is voor iedereen is het aannemelijk dat verlaging van de eigen bijdrage weinig effect zal hebben op het aantal aanvragen en toewijzingen. Iedereen

met een inkomen kan de huidige eigen bijdrage al betalen. En voor de groep voor wie het moeilijk is, is de eigen bijdrage op €0,- vastgesteld. Al met al heeft de gemeente 's-Hertogenbosch de mogelijkheid om de eigen bijdrage naar eigen invulling te veranderen en zo deze factor te beïnvloeden, echter kan dit alleen door de eigen bijdrage te verlagen voor een groep naar keuze.

Hypothese 7: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor eigen bijdrage beïnvloeden door de eigen bijdrage lager te maken.

§ 3.1.8 Werkwijze Wmo-consulenten

Factor acht is de werkwijze van de Wmo-consulent. De consulent bepaald of een burger een aanvraag mag indienen bij de gemeente voor een maatwerkvoorziening (zie hoofdstuk 2.1). Bij deze factoren spelen zowel heuristiek als bespreking van de zelfredzaamheid een rol.

Ten eerste heuristiek. Een gemeente is erbij gebaat dat een consulent tijdens het (keukentafel)gesprek een duidelijk beeld schetst en een weloverwogen beoordeling vormt. Het liefst ziet een gemeente dat alle consulenten tot eenzelfde besluit komen, waarbij burgers die een woningaanpassing echt nodig hebben deze krijgen. Dit is echter lastig te bewerkstelligen. Een beoordeling van een consulent is namelijk gebaseerd op heuristiek (Jungmann & Wesdorp, 2013). Een Wmo-consulent moet binnen korte tijd veel informatie en indrukken verwerken en een beoordeling vormen. Om met deze complexiteit om te gaan, hanteert het menselijk brein vereenvoudigingsstrategieën. Deze strategieën worden heuristieken genoemd, wat niets minder inhoudt dan grote hoeveelheden informatie efficiënt verwerken in korte tijd. Op basis van verschillende kenmerken wordt een beoordeling geformuleerd. In theorie kan dus door verschillende interpretaties van Wmo-consulenten de beoordelingen van één casus verschillen. Er moet ook gezegd worden dat in de wet maatwerk erg belangrijk is, geen casus is hetzelfde en de beoordeling verschilt daardoor ook. De kracht ligt deels dus in de discretionaire ruimte van de Wmo-consulent. Nochtans dienen gelijke casussen gelijk beoordeeld te worden volgens het gelijkheidsbeginsel (art. 1 Grondwet).

Naast dat heuristiek bijdraagt aan het mogelijk verschillend vormen van een beoordeling, draagt ook de gespreksvoering van een consulent hieraan bij. Een consulent dient in het gesprek te sturen op zelfredzaamheid. In de praktijk blijkt hier echter beperkt aandacht voor te zijn. Onderzoek van Bredewold, Kampen, Verplanke, Tonkens en Duyvendak (2016) toont aan dat in 90% van de geobserveerde keukentafelgespreken geen (groter) beroep wordt gedaan op het sociale netwerk door de consulent. Daarnaast blijkt er maar beperkte aandacht te zijn voor wat de burger zelf kan. Dit leidt er mogelijk toe dat er 'te snel' een beroep wordt gedaan op woningaanpassingen. Om ervoor te zorgen dat consulenten heuristiek beperken en zelfredzaamheid behandelen kan er met een besluitvormingskader gewerkt worden.

In een besluitvormingskader staat beschreven welke afwegingen gemaakt moeten worden en hoe deze plaats moeten vinden. Verder zijn de onderwerpen opgenomen die besproken moeten te worden. De gemeente 's-Hertogenbosch werkt momenteel nog niet met

een besluitvormingskader. Voor het verminderen van de bestaande discrepantie tussen beleid en uitvoering lijkt dit een goede oplossing te zijn.

Hypothese 8: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor werkwijze Wmo-consulent beïnvloeden door een gestructureerd besluitvormingskader te maken.

§ 3.1.9 (Mogelijke) ketenpartners

Een andere factor die een rol speelt zijn de (mogelijke) ketenpartners. Met (mogelijke) ketenpartners worden alle actoren bedoeld die niet direct betrokken zijn bij de aanvraag en toewijzing van een Wmo-woningaanpassingen (cliënt en gemeente). Er zijn drie (mogelijke) ketenpartners: samenwerkingsorganisaties, woningcorporaties en interne afdelingen.

De eerste groep actoren zijn verschillende samenwerkingsorganisaties. In Nederland zijn er verschillende samenwerkingsorganisaties actief die zich focussen op ouderen die 'langer thuis' willen blijven wonen. Deze samenwerkingsorganisaties geven advies over comfortverbetering, veilig wonen en woningaanpassingen. De samenwerkingsorganisaties zijn vaak gericht op het samenwerken met gemeenten (Jobse & Ommeren, 2015; Levitt, 2017). Voorbeelden van samenwerkingsorganisaties zijn Lang Zult u Wonen (LZuW), Mijn Huis op Maat (MHoM) en Wonen met gemak (Wmg). Daarnaast is er het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn). Het SVn is een stichting die duurzame financieringsmogelijkheden aanbiedt. Zo bieden zijn een verzilverlening, een blijverslening en een stimuleringslening aan. Een verzilverlening is een soort omgekeerde hypotheek: de opgebouwde overwaarde van een woning wordt gebruikt om woninganaanpassingen te financieren (Pynoos & Nishita, 2003, p. 69; Pynoos, Nishita, Cicero, & Caraviello, 2008, pp. 69-71; SVn, 2020a). De gebruikte overwaarde wordt bij de restschuld opgeteld, die weer door de maandelijkse aflossing wordt afbetaald. De blijverslening is een lening voor mensen die hun huis 'toekomst klaar' willen maken (SVn, 2020b). Een stimuleringslening is een lening die investeren in een plezierige leefomgeving mogelijk maakt (SVn, 2020c). Gemeenten kunnen zelf kiezen waar de focus van deze lening ligt, bijvoorbeeld op woningaanpassingen. De samenwerkingsorganisaties dragen dus bij aan het opplussen van een woning om langer zelfredzaam te blijven. Zoals eerder beschreven is de gemeente 's-Hertogenbosch op dit moment weinig preventief actief terwijl er genoeg organisaties en mogelijkheden zijn. De gemeente 's-Hertogenbosch kan hier dus nog stappen in zetten.

Hypothese 9a: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor (mogelijke) ketenpartners beïnvloeden door actief samen te werken met actoren gericht op het preventief aanpassen van de woning.

Ten tweede zijn er de woningcorporaties. Er zijn verschillende woningcorporaties die 'oppluspakketen' aanbieden. In deze pakketten zitten vaak algemeen gebruikelijke voorzieningen, zoals een douchestoel, een antislipvloer, wandbeugels, et cetera (Van Erp, Kip, & Huibers, 2016, p. 50; Woonbedrijf, 2014). Deze kleine aanpassingen worden dan door de

woningcorporatie vergoed, waardoor burgers geen beroep hoeven te doen op de afdeling Wmo of de eigen portemonnee. Zoals eerder besproken kunnen deze afspraken opgenomen worden in de prestatieafspraken met de afdeling Wonen van gemeenten (Brabant Wonen, 2019). Maar dit kan ook in andere samenwerkingsdocumenten tot stand komen. Op dit moment biedt woningcorporatie Mooiland al een oppluspakket aan binnen de gemeente 's-Hertogenbosch. De overige woningcorporaties in de gemeente 's-Hertogenbosch doen dit nog niet. Mogelijk kan de gemeente 's-Hertogenbosch afspraken maken met hen over het aanbieden van een oppluspakket. Echter, omdat een oppluspakket voornamelijk algemeen gebruikelijke voorzieningen aanbiedt is het de vraag hoe grote rol deze factor speelt. In de meeste gevallen worden deze aanvragen al niet vergoedt en is de burger hier zelf verantwoordelijk voor. Het scheelt mogelijk wel in het aantal gedane aanvragen waardoor alsnog tijd en kosten bespaart worden, wat postieve gevolgen heeft voor de druk op het budget en de wachttijden.

Hypothese 9b: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor (mogelijke) ketenpartners beïnvloeden door afspraken te maken met woningcorporatie(s) over het aanbieden van een oppluspakket.

Ten derde kan de afdeling Wonen van een gemeente bijdragen. Onder andere door het maken van (prestatie)afspraken met woningcorporaties om meer geschikte huizen te faciliteren en doorstroom te stimuleren (Kreeft, 2015b; Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2018). De gemeente is namelijk ook verantwoordelijk voor geschikte woningen voor de jongere generaties. Op dit moment is het niet duidelijk wat het vraag-aanbodratio is voor jongeren met een beperking. De gemeente heeft geen aandacht voor deze doelgroep in haar woonwensenonderzoek (Onderzoek & Statistiek, 2019). De gemeente moet dus eerst verbeteren in het monitoren van de woonopgave van niet ouderen met een beperking, voordat zij het aanbod kan aanpassen. Daaruit vloeit de onderstaande hypothese.

Hypothese 9c: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor (mogelijke) ketenpartners beïnvloeden door de woonopgave van niet ouderen met een beperking te meten en het woonaanbod daarop aan te passen.

§ 3.1.10 Tussentijdse conclusie

Er zijn negen theoretische factoren die een rol kunnen spelen in het beïnvloeden van het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen. Daarnaast zijn er waarschijnlijk meer mogelijkheden om grip te houden op het aantal aanvragen en toewijzingen dan hetgeen hiervoor benoemd is. Hiervoor is een laatste hypothese geformuleerd.

Hypothese 10: de gemeente 's-Hertogenbosch kan buiten de theoretische factoren om het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen beïnvloeden.

Aan de hand van bureau- en veldonderzoek zijn de hypotheses getoetst. De bevindingen en de resultaten van dit onderzoek worden in hoofdstuk 5 en 6 beschreven. Voordat de bevindingen en resultaten beschreven worden, is het van belang om de waarde hiervan in te kunnen schatten. Daarom wordt in hoofdstuk vier de methode beschreven.

4. Methodologisch kader

In dit hoofdstuk is beschreven hoe het gedane onderzoek tot uitvoering is gebracht en hoe de resultaten behaald zijn. Eerst wordt het type onderzoek besproken en op welke manier dit heeft plaatsgevonden (§ 4.1). Vervolgens vindt operationalisatie van theoretische begrippen uit de hoofd- en deelvragen plaats (§ 4.2). In § 4.3 vindt bespreking van de vergelijkende beleidsdocumentenanalyse plaats. De interviews worden besproken in § 4.4 en de enquête in § 4.5. Verder wordt besproken welke data gebruikt is om de hypotheses te beantwoorden (§ 4.6). In § 4.7 wordt de validiteit van het onderzoek gemeten en als laatste de betrouwbaarheid van het onderzoek (§ 4.8).

§ 4.1 Type onderzoek

Om te achterhalen wat mogelijkheden zijn om de factoren van het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen te beïnvloeden om grip te houden, is zowel een kwalitatief als kwantitatief onderzoek uitgevoerd. Het mixed methods onderzoek is uitgevoerd in de vorm van bureauonderzoek en veldonderzoek.

§ 4.1.1 Kwalitatief onderzoek

Het overgrote deel van het onderzoek is kwalitatief van aard. Er is gekozen voor kwalitatief onderzoek omdat er een sociaal verschijnsel in de werkelijkheid onderzocht wordt (Bleijenbergh, Het analyseren van kwalitatief materiaal, 2015, p. 12). Het sociale verschijnsel is dat er stijging in het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen was in 2019. De case die wordt onderzocht is de gemeente ’s-Hertogenbosch. Om uitspraken te kunnen doen over een sociaal verschijnsel in de sociale werkelijkheid moet er talig materiaal verzamelt en geïnterpreteerd worden. Daarom is als bureauonderzoek een vergelijkende beleidsdocumentenstudie uitgevoerd en als veldonderzoek zijn er interviews afgenomen. Deze manieren van dataverzameling maakten het mogelijk de sociale werkelijkheid te begrijpen, te interpreteren en daar uitspraken over te doen.

§ 4.1.2 Beschrijvend kwantitatief onderzoek

In dit onderzoek heeft ook beschrijvend onderzoek plaatsgevonden aan de hand van een afgenomen enquête. De enquête is afgenomen om de mogelijkheden van de factoren wet- en regelgeving en de werkwijze van de Wmo-consulenten te toetsen. Er zijn geen causale verbanden gemeten, maar de enquête is kwalitatief geanalyseerd om de huidige stand van zaken in kaart te brengen en de resultaten te interpreteren.

§ 4.2 Operationalisatie

In deze paragraaf worden de theoretische begrippen geoperationaliseerd. Deze operationalisatie zal gericht zijn op de hypotheses (zie Tabel 3).

Tabel 3:

Operationalisatie begrippen theoretisch kader

Factor	Indicator	Operationalisatie	Gebruikte bron
Vergrijzing		De mogelijkheid van de gemeente ’s-Hertogenbosch om de verhouding 65-plussers/65-minners binnen de gemeente te beïnvloeden.	(Smits et al., 2013, p. 336)
Rijksprogramma Langer Thuis	Bewust zijn ouderen	De mogelijkheid van de gemeente ’s-Hertogenbosch om het bewust zijn van ouderen meer te stimuleren dan zij nu doet.	(Daalhuizen et al., 2019)
	Woonopgave ouderen	De mogelijkheid van de gemeente ‘s-Hertogenbosch om een duidelijker inzicht te krijgen in de woonopgave van ouderen dan zij nu hebben.	(Daalhuizen et al., 2019)
	Woonaanbod ouderen	De mogelijkheid van de gemeente ’s-Hertogenbosch om het woonaanbod aan te passen zodat het aan de woonopgave van ouderen voldoet.	(Daalhuizen et al., 2019)
	Woonvormen ouderen	De mogelijkheid van de gemeente ’s-Hertogenbosch om de doorstroom van ouderen te stimuleren door ontwikkeling van nieuwe woonvormen.	(Daalhuizen et al., 2019)
Mantelzorg		De mogelijkheid van de gemeente ’s-Hertogenbosch om de hoeveelheid hulp aan hulpbehoevenden door iemand uit diens directe sociale omgeving te beïnvloeden.	(De Klerk et al., 2014)
Informatievoorziening		De mogelijkheid van de gemeente ’s-Hertogenbosch om de mate van onwetendheid en onduidelijkheid over woningaanpassingen te verminderen.	(Shlay et al., 2004, p. 136)
Wet- en regelgeving	Toewijzingscriteria	De mogelijkheid van de gemeente ’s-Hertogenbosch om de beleidsregels en verordening te wijzigen door middel van het toevoegen, aanpassen of verwijderen van criteria/regels.	Geen bron
	Voorzienbaarheidscriterium Criterium algemeen gebruikelijk	De mogelijkheid van de gemeente om het criterium aan te passen of te verduidelijken als hierover onduidelijkheid heerst bij medewerkers	Geen bron

	Prestatieafspraken	De mogelijkheid van de gemeente ’s-Hertogenbosch om specifieke afspraken voor woningaanpassingen op te nemen in de prestatieafspraken	Geen bron
	Verantwoordelijkheidsconvenant	De mogelijkheid van de gemeente ’s-Hertogenbosch om nieuwe verantwoordelijkheidsafspraken over woningaanpassingen te maken met woningcorporaties.	Geen bron
	Verhuisprimaat	De mogelijkheid van de gemeente ’s-Hertogenbosch om het verhuisprimaat anders te positioneren in de wet- en regelgeving zodat deze vaker toegepast kan worden.	Geen bron
Eigen verantwoordelijkheid		De mogelijkheid van de gemeente ’s-Hertogenbosch om het eigen oplossend vermogen van burgers meer te stimuleren dan zij nu doet.	(Kamerstukken II, 35093, nr. 3, 2018)
Eigen bijdrage		De mogelijkheid van de gemeente ’s-Hertogenbosch om de eigen bijdrage van cliënten te verlagen.	(Kamerstukken II, 35093, nr. 3, 2018)
Werkwijze Wmo-consulenten		De mogelijkheid van de gemeente ’s-Hertogenbosch om heuristiek bij Wmo-consulenten te beperken en de aandacht voor zelfredzaamheid te vergroten.	(Jungmann & Wesdorp, 2013; Bredewold et al., 2016)
(Mogelijke) ketenpartners	Preventief samenwerken	De mogelijkheid van de gemeente ’s-Hertogenbosch om met niet direct betrokken partijen bij de aanvraag, samen te werken om burgers bewust te maken van de huidige en toekomstige woonsituatie en hen aan te zetten tot het nemen van eigen verantwoordelijkheid om de woning aan te passen.	Geen bron
	Oppluspakket	De mogelijkheid voor de gemeente ’s-Hertogenbosch om afspraken te maken met woningcorporaties over het aanbieden van een pakket met daarin algemeen gebruikelijke voorzieningen.	Geen bron
	Woonaanbod overig	De mogelijkheid van de gemeente ‘s-Hertogenbosch om de monitoring van de woonopgave van niet ouderen te verbeteren en het woonaanbod hierop aan te passen.	(Daalhuizen et al., 2019)

Door de theoretische begrippen uit de hypothesen te operationaliseren is er geprobeerd het hoofdbegrip ‘grip op woningaanpassingen’ volledig te ondervangen door de genoemde theoretische begrippen/factoren. Echter, naast deze theoretische begrippen is ook een factor overig gebruikt om de bevindingen die niet geschaard konden worden onder een factor alsnog een plek te geven. Er kan dus geconstateerd worden dat de theoretische factoren niet volledig uitputtend zijn voor het hoofdbegrip. Om te zorgen dat de factoren en indicatoren wel uitsluitend zijn is er gekozen om in een aantal gevallen een factor of indicator met meerdere woorden te omschrijven. Hierdoor verschillen alle factoren en indicatoren zodanig van elkaar dat ze elkaar wederzijds uitsluiten en dat elke bevinding onder één indicator en dus factor geschaard kon worden.

§ 4.3 Vergelijkende beleidsdocumentenstudie

In de volgende paragrafen wordt specifiek ingegaan op de verschillende methoden van dataverzameling die hebben bijgedragen aan het toetsen van de geoperationaliseerde begrippen.

In dit onderzoek is een vergelijkende beleidsdocumentenstudie uitgevoerd (zie bijlage A). In deze studie is het beleid van de gemeente ‘s-Hertogenbosch met andere gemeenten vergeleken, waardoor het mogelijk was om te onderzoeken waar andere gemeenten afwijkende criteria/regels gebruiken om met dezelfde ontwikkelingen als de gemeente ’s-Hertogenbosch om te gaan. De studie was erop gericht om informatie te verzamelen waarmee hypotheses van de factoren Rijksprogramma Langer Thuis, de wet- en regelgeving, de eigen verantwoordelijkheid van burgers en (mogelijke) ketenpartners getoetst konden worden. Deze studie heeft bijgedragen aan het beantwoorden van alle deelvragen en daardoor ook de hoofdvraag.

Eerst wordt de keuze voor de gemeenten besproken. De gemeenten die vergeleken zijn met de gemeente ‘s-Hertogenbosch, zijn de gemeenten Arnhem, Dordrecht, Ede, Zaanstad, Zoetermeer en Zwolle. De keuze voor bovenstaande gemeenten is gemaakt op basis van vijf variabelen: inwonersaantal, gemiddelde leeftijd, grijze druk, uitgave Wmo-maatwerkvoorziening per persoon en aantal cliënten met een maatwerkarrangement Wmo per 10.000 inwoners. Er is gekozen voor alle gemeenten met meer dan 100.000 inwoners met uitzondering van de G4 gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht, omdat deze gemeenten vrijwel altijd als aparte categorie worden bestempeld. De 28 overgebleven gemeenten zijn op de overige vier variabelen vergeleken. Er is gekozen voor de variabelen leeftijd en grijze druk omdat dit iets zegt over de soortgelijke samenstelling van de bevolkingen. De andere twee variabelen zijn gericht op de Wmo. Ze zijn niet specifiek gericht op woningaanpassingen, omdat deze data niet beschikbaar is. Maar deze data toont wel aan of de gemeenten een vergelijkbare hoeveelheid uitgaven en toewijzingen hebben binnen de afdeling Wmo. Voor elke variabelen zijn de kengetallen: het gemiddelde, de standaarddeviatie en de range, via de beschrijvende statistiek in SPSS berekend. Op deze manier werden de

specifieke kenmerken van de variabelen duidelijk, waardoor een vergelijking gemaakt kon worden tussen de gemeenten op deze kenmerken. De gemeenten die uit deze vergelijking zijn gekomen bezitten dus allemaal dezelfde specifieke kenmerken. In de analyse zijn bij de variabele uitgave Wmo-maatwerkvoorziening per persoon zijn twee outliers verwijderd. Hoewel het verwijderen van outliers een drastische keuze is en kans geeft op selection bias: het fenomeen waarbij enkel datapunten worden geselecteerd die gunstig zijn voor de onderzoeker, is in dit geval een bewuste en weloverwogen keuze gemaakt om de outliers te verwijderen. Door het verwijderen van de outliers zijn de variabelen het meest representatief gemeten. Het meten van de scores is gebeurd aan de hand van de range van de desbetreffende variabele. Als de score van de gemeente binnen de range lag, scoorde de gemeente groen. Alle gemeenten met enkel groene scores, net zoals de gemeente ’s-Hertogenbosch, zijn gebruikt (zie bijlage A, pp. 83-84).

Vervolgens wordt hier besproken welke data gebruikt is om de bovenstaande gemeenten te vergelijken. De gemeenten zijn op zeven onderwerpen voortkomend uit de hypotheses vergeleken: het criterium algemeen gebruikelijk, het voorzienbaarheidscriterium, de algemene toewijzingscriteria woningaanpassingen, de verantwoordelijkheidsafspraken met woningcorporaties, het verhuisprimaat, de preventieve aanpak (bewust zijn en eigen verantwoordelijkheid) en het oppluspakket. Deze onderwerpen spelen allemaal een hoofdrol in de hypotheses waardoor deze informatie goed gebruikt kon worden om de hypotheses te toetsen. De informatie is - waar beschikbaar - uit de beleidsregels, de verordening, de nadere regels, de verantwoordelijkheidsafspraken, de prestatieafspraken en de huisvestingsverordening gehaald. Er is gekozen voor deze beleidsdocumenten omdat dit officiële documenten zijn van gemeenten en deze veelal online te vinden zijn. De documenten die niet online stonden, zoals mogelijke verantwoordelijkheidsafspraken, afspraken over een oppluspakket en preventieve maatregelen zijn per mail opgevraagd.

Ten derde worden de gebruikte technieken, categorisering en vergelijking van data, besproken. Eerst is er gecategoriseerd op de verschillende onderwerpen. Per gemeente is uitgeschreven wat het beleid is op elk onderwerp. Niet aanwezige bestanden/afspraken zijn met een middenstreep verwerkt. Bij onduidelijkheid over het bestaan van de bestanden/afspraken is niets ingevuld. Vervolgens trad stap twee, de vergelijking van data, in werking. Hiervoor is het beleid van de gemeente Arnhem, Dordrecht, Ede, Zaanstad, Zoetermeer en Zwolle per categorie vergeleken met de gemeente ’s-Hertogenbosch. Alle afwijkingen of aanvullingen van de andere gemeenten zijn apart genoteerd per onderwerp. Tijdens stap drie zijn de criteria/regels gerangschikt in vier categorieën (ziet Tabel 4).

Tabel 4:

Rangschikking criteria/regels vergelijkende beleidsdocumentenstudie

1. Biedt mogelijkheden om grip op woningaanpassingen te verbeteren.
2. Biedt mogelijkheden die niet per se de grip op woningaanpassingen verbeteren, maar die wel van toepassing zijn op de gemeente.
3. Biedt geen mogelijkheden om grip op woningaanpassingen te verbeteren en zijn niet van toepassing op de gemeente.
4. Eerder door de gemeente getoetst en niet opgenomen.

Noot. Opgenomen in bijlage A

Categorie vier is geformuleerd omdat de gemeente het afgelopen jaar al verschillende criteria heeft getoetst. Al deze stappen hebben plaatsgevonden in een Word-bestand welke is opgenomen in bijlage A. De criteria/regels die onder categorie 1 en 2 geplaatst zijn, zijn besproken in een interview (zie § 4.4 interviews).

Als laatste wordt de uitvoering van de vergelijkende beleidsdocumentenstudie besproken. De studie is uitgevoerd zoals gepland stond in de onderzoeksopzet en zoals zojuist besproken is. De analyse van gemeenten vond echter plaats voordat de onderzoeksopzet gemaakt is, deze is hierin dus niet opgenomen. Van twee gemeenten is geen (inhoudelijke) reactie ontvangen waardoor niet duidelijk is of de gemeente Zoetermeer over een verantwoordelijkheidsconvenant beschikt en of de gemeenten Zaanstad en Zoetermeer afspraken hebben over een oppluspakket. Hierdoor is de kans aanwezig dat informatie misgelopen is waar mogelijkheden uit waren gekomen. Dit is een smet op de interne validiteit, omdat de informatie niet volledig verkregen is zoals vooraf beoogd.

§ 4.4 Interviews

Het kwalitatief veldonderzoek bestond uit interviews (zie bijlagen B-H). De achttien interviews met verschillende partijen zijn de grootste informatiebron voor dit onderzoek waardoor vanuit verschillende oogpunten de hypotheses getoetst zijn. In dit onderzoek wordt de definitie van Evers en Boer (2012) van een interview aangehouden (p. 35). Toegepast op dit onderzoek is een interview een vraaggesprek tussen de interviewer en één of meerdere respondenten waarbij informatie verzameld is over de onderzoeksvraag. De informatie is verzameld door in het gesprek ruimte te geven aan de respondent(en) om de waargenomen feiten, ervaringen, nuances en de toebedeelde betekenis aan het onderwerp onder woorden te brengen. Dit gaf de onderzoeker de mogelijkheid om te begrijpen hoe de respondenten/organisaties verschillende onderwerpen beleven en om de onderwerpen grondig te onderzoeken. De interviews hebben een bijdrage geleverd aan het toetsen van de hypotheses behorend bij de factoren vergrijzing, het Rijksprogramma Langer Thuis, mantelzorg, de wet- en regelgeving, de eigen verantwoordelijkheid van burgers, de werkwijze van Wmo-consulenten en (mogelijke) ketenpartners. De interviews hebben een aandeel gehad in het beantwoorden van deelvragen 1 tot en met 4 en de hoofdvraag.

Er hebben achttien interviews plaatsgevonden met 25 respondenten. Zeven van deze interviews vonden 'face-to-face' plaats en elf interviews telefonisch en per mail. De face-to-face interviews kenden meer diepte en onderwerpen, terwijl de telefonische en mailinterviews wat oppervlakkiger waren en minder onderwerpen kenden. Hieronder wordt de keuze voor respondenten en de gevolgen daarvan toegelicht. Eerst voor de face-to-face interviews en vervolgens voor de telefonische en mailinterviews.

Beginnend met vier face-to-face interviews met een medewerker van de woningcorporaties Brabant Wonen, Joost, Mooiland en Zayaz. Zij zijn ondervraagt over de hypotheses behorend bij de factoren vergrijzinging, het Rijksprogramma Langer Thuis, wet- en regelgeving, de eigen verantwoordelijkheid van burgers, (mogelijke) ketenpartners en de factor overig. Woningcorporaties zijn ketenpartners van de gemeente op het gebied van wonen en veel van de factoren komen enkel tot stand door gezamenlijk optrekken. Deze partijen beschikken samen met de afdeling Wonen over een grote hoeveelheid ervaring, kennis en expertise op het gebied van huisvesting in 's-Hertogenbosch. Daarnaast zijn enkele hypotheses (verantwoordelijkheidsconvenant, prestatieafspraken en oppluspakket) gericht op een samenwerking of afspraken tussen de gemeente en de woningcorporaties. Daarom was het noodzakelijk dat deze partijen te interviewen. Een gevaar dat schuilde achter de interviews met deze partijen was dat zij enkel ervaring, kennis en expertise zouden delen die gunstig was voor hun organisatie. Om dit zo veel mogelijk te voorkomen is duidelijk aangegeven dat de onderzoeker onafhankelijk onderzoek verrichtte en niet als zijnde een werknemer van de gemeente 's-Hertogenbosch. Daarnaast is tijdens het gesprek af en toe afgeweken van de structuur en onderwerpen van het interviewformat zodat respondenten onverwachtse vragen kregen. De bedoeling hiervan was om spontane reacties te krijgen. Over dezelfde onderwerpen is ook een andere respondent bevraagd.

Naast de woningcorporaties, is een medewerker van de afdeling Wonen bevraagd. Hiervoor is gekozen om dezelfde onderwerpen die besproken zijn met de woningcorporaties, uitgezonderd het oppluspakket, vanaf een andere kant te belichten. De afdeling Wonen werkt veel samen met de woningcorporaties, maar vanuit een andere invalshoek. Hierdoor konden antwoorden uit de verschillende interviews geverifieerd worden. Het gebruik van triangulatie, door vanuit meerdere invalshoeken te toetsen, heeft de interne validiteit en betrouwbaarheid verhoogd. Door bevestiging van antwoorden is er beter gemeten wat er gemeten diende te worden en zijn de bevindingen geloofwaardiger. Daarnaast zijn daardoor toevallige meetfouten voorkomen.

Het zesde face-to-face interview vond plaats met een juridisch adviseur Wmo en een beleidsmedewerker ontwikkeling en realisatie volwassen. Beide respondenten zijn bezig met totstandbrenging van beleid, maar op een ander niveau. Waar de een beleid maakt, toetst de ander dit beleid juridisch. Bij hen konden de mogelijkheden om beleid te wijzigen en een aanvraag te beoordelen, zodat het ook stand houdt, gemeten worden. Deze respondenten zijn bevraagd over de hypotheses toewijzingscriteria, voorzienbaarheidscriterium, criterium algemeen gebruikelijk en het verhuisprimaat, behorend bij de factor wet- en regelgeving. Daarnaast zijn uitkomsten uit de vergelijkende beleidsanalyse besproken. Deze hypotheses

waren intern gericht op de gemeente ’s-Hertogenbosch en daarom is gekozen om degene te bevragen met expertise specifiek op dit beleid. Het gevaar achter dit interview is dat de respondenten als het ware door een koker kijken. Het is hun beleid en er kan een soort ‘teddybeer’ gedachte zijn ontwikkeld, waarbij alles wat door de eigen gemeente ontwikkeld is ook als goed wordt ervaren. Daarom zijn ook Wmo-consulenten bevraagd die het beleid moeten uitvoeren. Praktijk en uitvoering zijn vaak twee verschillende werelden en daarom is ook hier gekozen om vanuit verschillende invalshoeken te onderzoeken. Ook dit was bevorderend voor de validiteit en betrouwbaarheid.

Het laatste face-to-face interview was een interview met vier respondenten (twee Wmo-consulenten, een beleidsmedewerker en een kwaliteitsmedewerker). In dit interview zijn de criteria/regels uit de vergelijkende beleidsdocumenten vallend onder categorie 1 en 2 bevraagd. Er is gekozen voor deze respondenten, omdat zij betrokken zijn bij beleid. Zoals eerder beschreven maakt de beleidsmedewerker beleid en voert de Wmo-consulent dit uit. De kwaliteitsmedewerker probeert de dienstverlening te optimaliseren en functioneert tussen beleid en uitvoering in. Gezamenlijk konden zij van beleids-, uitvoerings- en kwaliteitsniveau belichten waarom criteria/regels wel of niet een aanvulling zouden zijn op het huidige beleid. Omdat zij vanuit een andere invalshoek kijken, ontstond tijdens het interview een gesprek waarbij voor- en nadelen besproken werden op verschillende niveaus. Hierdoor konden hypotheses van de factor wet- en regelgeving goed getoetst worden. Het gebruik van verschillende invalshoeken en functies heeft ervoor gezorgd dat de criteria/regels goed getoetst konden worden. Hierdoor is goed gemeten wat gemeten moest worden en de geloofwaardigheid is verhoogd. Daarnaast is de betrouwbaarheid verhoogd omdat toevallige meetfouten voorkomen zijn, door bijvoorbeeld het missen van expertise.

Naast de face-to-face interviews hebben er dus telefonische en mailinterviews plaatsgevonden. Deze vonden plaats met (mogelijke) ketenpartners en andere gemeenten. Er hebben drie interviews telefonisch, zes per mail en één deels telefonisch/deels per mail plaatsgevonden. De telefonische interviews waren met MHoM, Veilig Prettig Thuis en Farent. Deze interviews vonden telefonisch plaats omdat de respondent contact opnam met de interviewer nadat er een contactverzoek was gestuurd. Op dat moment heeft direct het interview plaatsgevonden. De andere interviews vonden per mail plaats, omdat per mail op het contactverzoek met vragen gereageerd is door de respondenten. Voor de interviewer was het fijn om de interviews met gemeenten en Platform 13-14 per mail te doen, omdat tussen de mailwisseling door beleid onderzocht of intern dingen nagevraagd moesten worden. Het interview met LZuW bestond uit een mail met daarin reactie op de vragen die per mail gesteld zijn, vervolgens zijn verdiepende vragen telefonisch gesteld. Er is gekozen voor de samenwerkingspartijen, omdat dit alle partijen zijn die de onderzoeker kon vinden of waarnaar verwezen werd. Op deze manier is een zo groot en divers mogelijk beeld van preventieve dienstverlening in kaart gebracht (betreffende kosten en diensten). Voor de gemeenten is gekozen, omdat ze uit de eerdere genoemde analyse zijn gekomen. Er is besloten om hen ook te interviewen over beleid dat onduidelijk was, wat nieuwe inzichten gaf. Deze interviews hebben bijgedragen aan het toetsen van de hypotheses van wet- en

regelgeving en (mogelijke) ketenpartners. In het vervolg van deze paragraaf wordt de structurering en formulering, verwerking en het verloop van de interviews besproken.

De structurering vond plaats door vooraf onderwerpen en bijbehorende vragen te formuleren. De volgorde stond echter niet vast, waardoor de interviews semigestructureerd waren. Hiervoor is gekozen omdat dit de mogelijkheid gaf om regelmatig af te wijken van het format om verdiepende vragen te stellen, waardoor impulsieve reacties uitgelokt en nieuwe mogelijkheden achterhaald werden. Dit heeft geleid tot meer en concretere informatie. De volgorde van de vragen in de mailinterviews stonden wel vast, er heeft echter steeds meervoudig mailverkeer plaatsgevonden om onderwerpen dieper uit te vragen. Daarom worden deze ook als semigestructureerd beschouwd. Er is ook intern overlegd met een aantal medewerkers van de gemeente, deze korte gesprekken zijn niet als interviews opgenomen. De rest van de interviews is dus wel verwerkt in transcripten en verslagen.

Daarnaast wordt de formulering van de gestelde vragen besproken. Alle interview vragen zijn afgeleid uit de gebruikte literatuur in het theoretisch kader. Per onderwerp is gebrainstormd om een grote hoeveelheid vragen te formuleren die erop gericht waren om informatie te verzamelen waarmee de hypotheses getoetst konden worden. Vervolgens is gekeken welke vragen relevant zijn per respondent en welke vragen daadwerkelijk bijdroegen aan het meten wat er gemeten moest worden. Per factor/indicator bleven ongeveer drie tot vijf vragen over, waarna de formats zijn opgesteld per respondent. Vrijwel alle vragen waren open en neutraal geformuleerd. Een enkele keer is eerst een gesloten vraag gesteld om de bekendheid met het onderwerp te toetsen.

Hier wordt de verwerking van de zojuist benoemde interviews besproken. Alle interviews zijn vastgelegd in een transcript of verslag. De face-to-face interviews, op de bespreking van de criteria/regels na, zijn opgenomen en getranscribeerd. De verwerking van de getranscribeerde interviews heeft woordelijk plaatsgevonden. Dit is makkelijker leesbaar en de focus ligt hierbij op de inhoud van het interview en niet op de intonatie. Hiervoor is gekozen, omdat de interviews gericht waren op de kennis en expertise van de respondenten. Na het transcriberen van de interviews is er deductief gecodeerd. Er is gekozen voor deductieve codering, omdat de bestudeerde literatuur als uitgangspunt is genomen en deze getoetst is (Bleijenbergh, Het analyseren van kwalitatief materiaal, 2015, pp. 103-106). De codering vond plaats aan de hand van het coderingsschema waarin alle begrippen zijn opgenomen en is uitgevoerd in Word met de controlefunctie (zie bijlage I). Er is via Word gecodeerd omdat de onderzoeker vaardig is met dit programma. Met de controlefunctie zijn opmerkingen gemakkelijker aan te passen en de redigeren functie gaf de mogelijkheid om gemakkelijk op indicator en dimensie te filteren en de bijbehorende tekst te exporteren en verzamelen. De codering vond eerst op indicator plaats. Vervolgens zijn de indicatoren toegewezen aan de overkoepelende dimensie (de factor). Als laatste zijn alle fragmenten kort samengevat in een nieuw Word-bestand waarbij ze gecategoriseerd zijn op dimensie en vervolgens op indicator. Hieruit zijn bevindingen

gedaan die de hypotheses verifieerden of falsificeerden. Op deze manier is de empirie gekoppeld met de theorie.

Verder geldt voor het interview waarin de criteria/regels besproken zijn dat deze niet is opgenomen en getranscribeerd, omdat het door de hoeveelheid mensen kenmerken kreeg van een vergadering en minder van een interview. Daarnaast is het in een geluidsopname lastig te achterhalen wie wat zegt met vijf personen. Daarom is van het interview een verslag gemaakt (zie bijlage H, p. 207) en zijn de uitkomsten per criteria/regel op het formulier van de vergelijkende beleidsdocumentenstudie genoteerd (zie bijlage A, pp. 101-102).

Betreffende de telefonische en de mailinterviews vond verslaglegging plaats in korte verslagen. De mailinterviews stonden al op papier. De telefonische interviews waren vaak van kortere duur waardoor de besproken informatie nog goed in het geheugen van de interviewer zat. De verslagen zijn vervolgens allemaal naar de respondent opgestuurd om de inhoud te verifiëren en om toestemming te vragen. Dit verhoogt de geloofwaardigheid van de resultaten waardoor de interne validiteit hoger wordt.

Als laatste wordt het verloop van de informatieverzameling besproken. De dataverzameling door middel van de interviews heeft niet volledig plaatsgevonden zoals vooraf beoogd. Zo is het interview met de juridisch adviseur en de beleidsmedewerker één interview met twee respondenten geworden en niet twee losse interviews. Verder was het interview ter verifiëring van de criteria/regels niet gepland. Van de zes interviews met gemeenten zijn er uiteindelijk maar vier interviews afgenomen. Tijdens de vier interviews met medewerkers van woningcorporaties is tussentijds het interviewformat aangepast. De gekregen informatie maakte dat sommige vragen niet meer relevant waren en andere nog niet geformuleerde vragen juist wel. Eveneens bleek het voor de respondenten lastig te zijn om alle vragen te beantwoorden. De diversiteit van de onderwerpen lag vaak niet volledig binnen de respondenten hun expertise. Daarom zijn de interviewvragen vroegtijdig opgestuurd zodat er overleg met collega's kon plaatsvinden voordat het interview plaatsvond. Uiteindelijk heeft de diversiteit ertoe geleid dat een interview opgedeeld is over twee respondenten, dat na uitvoering van een interview later per mail bij een collega nog vragen zijn gesteld en dat een interview maar beperkte informatie opleverde omdat de respondent niet over de juiste kennis beschikte. Dit is niet de meest gangbare manier, maar het is over het algemeen wel effectief gebleken. Als laatste hebben er ook enkele interviews plaatsgevonden met partijen die vooraf niet bekend waren, zoals Veilig Prettig Thuis, Farent en Platform 13-14. Door een sneeuwbaleffect zijn nieuwe partijen en respondenten gevonden die later bevraagd zijn. Al met al is er meer data verzameld dan vooraf beoogd, echter is het gemis van informatie in een interview met een woningcorporatie en twee gemeenten een smet op de interne validiteit.

§ 4.5 Enquête

In dit onderzoek is een enquête gehouden onder Wmo-consulenten van de gemeente 's-Hertogenbosch (zie bijlage J). De enquête bood de mogelijkheid om de heersende meningen

en ervaringen te toetsen van Wmo-consulenten over geldende criteria en het gaf de mogelijkheid om patronen te vinden in de werkwijze van de Wmo-consulenten. Daarnaast was het niet mogelijk om alle Wmo-consulenten te interviewen in het tijdsbestek waarin dit onderzoek uitgevoerd is. De enquête is online (Easion Survey) verspreid onder alle 25 Bossche Wmo-consulenten. Dit is gedaan om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van de meningen en ervaringen van Wmo-consulenten waardoor de huidige stand van zaken in kaart gebracht kon worden en er beter onderbouwde toetsing van de hypothesen behorend tot de factoren wet- en regelgeving, de eigen verantwoordelijkheid van burgers en de werkwijze van Wmo-consulenten plaats kon vinden. Omdat de enquête is uitgezet voor beschrijvend onderzoek waarbij de uitkomsten kwalitatief gemeten zijn, is er niet gekeken naar causale verbanden. De enquête heeft eraan bijgedragen om alle deelvragen te beantwoorden en deze informatie te gebruiken om een antwoord te formuleren op de hoofdvraag.

Te beginnen met een omschrijving van de enquête. De enquête bestond uit dertig inhoudelijke meerkeuze en open vragen, waarin de hypothese gerelateerde onderwerpen: het voorzienbaarheidscriterium, het criterium algemeen gebruikelijk, het verhuisprimaat, de eigen verantwoordelijkheid van burgers en de werkwijze van Wmo-consulenten, zijn besproken. De vragen uit de enquête zijn gebaseerd op de literatuur. Er is gekeken hoe de werkwijze of het gebruik van zelfredzaamheid is gemeten. Daarnaast zijn andere enquêtes bestudeerd op vraagstelling, waar beschikbaar over duidelijkheid en werkwijze. Deze enquêtes zijn samengenomen en toegepast op de onderwerpen. Per onderwerp zijn eveneens een grote hoeveelheid vragen opgesteld. Per hypothese is gekeken hoe de vragen aansloten en of zij daadwerkelijk bijdroegen aan het toetsen van de hypothese. Uiteindelijk is per onderwerp een selectie van vragen eruit gehaald die bijdroegen aan het meten van de hypothese. Als laatste zijn de antwoordmogelijkheden aan de vragen gekoppeld. Bij ongeveer de helft van de vragen bestond de antwoordmogelijkheid uit een vijf-punts likert schaal. De overige vragen bestonden uit een ratio schaal van een tot tien, een ordinale schaal van tien antwoorden of een nominale schaal van twee, drie, vier of zeven antwoorden. Er is vaak gekozen voor vier of meer antwoorden zodat de antwoordmogelijkheden specifieker waren en er makkelijker conclusies getrokken konden worden. Vijf vragen bestonden uit twee delen. Eerst een meerkeuze vraag, waarna één keuzeantwoord toegelicht kon worden in een open vraag. Op deze manier is meer diepte gegeven aan de enquête, omdat er specifieker achterhaalt is waar knelpunten zaten die niet als keuze opgenomen waren en er is uitgelegd waarom de werkwijze van de mogelijke antwoorden afwijkt.

Vervolgens vindt hier de analyse van de enquête plaats. De analyse heeft plaatsgevonden door interpretatie van de onderzoeker. Van de 25 Wmo-consulenten zijn er twintig enquêtes geanalyseerd, omdat er een half ingevulde enquête bijzat en niet alle Wmo-consulenten de enquête hebben ingevuld. De niet volledig ingevulde enquête is verwijderd, omdat er te weinig gegevens waren om een duidelijk beeld te krijgen van de mening en ervaring van de Wmo-consulent. De data uit de enquête is niet verwerkt met statistische analyses, omdat er geen oorzaak-gevolg verbanden werden bevraagd en de steekproefgrootte van 20 respondenten te klein was om goede statistische toetsen uit te

voeren. Van tevoren is overwogen om limieten te stellen aan de totale uitkomst per vraag. Bijvoorbeeld: als 25% van de Wmo-consulenten het criterium niet volledig of grotendeels duidelijk vindt dan betekent dit dat de gemeente iets aan de duidelijkheid van het criterium moet doen. Uiteindelijk is besloten geen limieten te stellen en de totale beantwoording per vraag te interpreteren. Voor beoordeling van de totale uitkomsten van de likert schalen zijn twee categorieën gemaakt, voldoende en onvoldoende. De eerste twee antwoorden van elke vraag worden als voldoende beschouwt (volledig wel, grotendeels wel, altijd en meestal). De overige drie antwoorden worden als onvoldoende beschouwd (Deels wel/deels niet, grotendeels niet, volledig niet, soms, zelden en nooit). Op deze manier konden toch conclusies worden getrokken, zonder limieten te stellen. De nominale, ordinale en ratio schalen gaven een duidelijk volgorde of zwaarte aan. Ondanks dat de uitkomsten niet significant vast te stellen zijn, toont de enquête duidelijke meningen, ervaringen en patronen waar de hypotheses mee getoetst konden worden.

Ten derde wordt het verloop besproken. De enquête voor Wmo-consulenten is uitgevoerd zoals bedoeld in de onderzoeksopzet. De enquête is voorgelegd aan een Wmo-consulent om inconsistenties en onverwachte interpretaties te toetsen en de teamleider 'toegang Wmo' is om toestemming gevraagd. Van beide werd een positieve reactie ontvangen, echter bleek later dat er toch één fout in de enquête stond. Het was dus mogelijk beter geweest om de vragen vooraf aan meerdere Wmo-consulenten voor te leggen. Desalniettemin is er bewust voor één Wmo-consulent gekozen omdat de voorkeur was dat consulenten de vragen voor het eerst zouden zien als ze deze moesten beantwoorden. De fout had ook geen impact op de uitkomsten van de enquête. Uiteindelijk bleken er een aantal Wmo-consulenten te zijn die de enquête niet (volledig) in konden of wilden vullen. Zo gaven twee benaderde Wmo-consulenten aan dat zij niet genoeg expertise hadden over woningaanpassingen. Twee Wmo-consulenten hebben de enquête zonder afmelding niet ingevuld en een Wmo-consulent heeft de enquête niet volledig ingevuld.

Als laatste moet genoemd worden dat er ook een tweede enquête gepland stond, die afgenomen zou worden onder burgers. Deze heeft echter geen doorgang gevonden. In verband met het coronavirus gaf een onderzoeker van de afdeling O&S aan dat een enquête onder burgers niet gewenst was. De gemeente 's-Hertogenbosch wilde de burgers in deze periode met rust laten, omdat er al genoeg op hen afkomt met het coronavirus. Hierdoor is niet gemeten wat er vooraf beoogd was om te meten, dit beperkt de interne validiteit.

§ 4.6 Gebruikte data beantwoording hypotheses

In deze paragraaf wordt per hypothese besproken welke data gebruikt is en waarom gekozen is voor de gebruikte data. Er is op verschillende manieren data verzamelt en er zijn verschillende respondenten met verschillende expertises bevraagd. Maar niet elke respondent is op elk onderwerp bevraagd, daarom vindt hier verdere toelichting plaats (zie Tabel 5).

Tabel 5:
Gebruikte data voor beantwoording van de hypotheses

Hypothese	**Gebruikte data**
Hypothese 1: vergrijzing	Face-to-face interviews: deze interviews gaven meer diepte om deze factor te bespreken.
Hypothese 2a: bewust zijn ouderen	Interviews met woningcorporaties en afdeling Wonen: zij zijn direct betrokken bij huisvesting en het Rijksprogramma. Afdeling communicatie: bevraagd over preventieve aanpak. Farent, Platform 13-14 en Prettig Veilig Thuis: zijn actief met preventieve acties.
Hypothese 2b: woonopgave ouderen	Interviews afdeling Wonen: houdt zich bezig met de woonopgave van Bossche burgers. Rapporten afdeling O&S: interne onderzoeken naar de woonopgave.
Hypothese 2c: woonaanbod ouderen	Interviews woningcorporaties en afdeling Wonen: zijn bezig met huisvesting en het Rijksprogramma.
Hypothese 2d: woonvormen ouderen	Zie 2c.
Hypothese 3: mantelzorg	Interview met Wmo-consulent met expertise over woningaanpassingen: weet hoe de uitvoering werkt. Enquête: uitvoering weet welke rol mantelzorg (eigen verantwoordelijkheid) speelt.
Hypothese 4: informatievoorziening	Rapporten O&S: onderzoeken naar de informatievoorziening van de gemeente.
Hypothese 5a: toewijzingscriteria	Interview juridisch adviseur en beleidsmedewerker: houden zich bezig met ontwikkeling van beleid. Interview Wmo-consulent met expertise woningaanpassingen: moeten het beleid uitvoeren en ervaren knelpunten en mogelijkheden.
Hypothese 5b/5c: voorzienbaarheidscriterium/criterium algemeen gebruikelijk	Vergelijkende beleidsdocumentenstudie en vervolginterview: geeft mogelijk ‘out of the box’ inzichten. Enquête: ervaren duidelijkheid van de regels voor de uitvoering toetsen.
Hypothese 5d: prestatieafspraken	Interviews met woningcorporaties en afdeling Wonen: zij zijn de partijen die de afspraken maken.
Hypothese 5e: verantwoordelijkheidsconvenant	Interviews met woningcorporaties: de gemeente wil met hen afspraken maken.
Hypothese 5f: verhuisprimaat	Enquête, interviews met woningcorporaties en interview met juridisch adviseur en beleidsmedewerker, en de vergelijkende beleidsdocumentenstudie: vanuit zo veel en breed mogelijke perspectieven getoetst.

Hypothese 6: eigen verantwoordelijkheid	Enquête, interviews met woningcorporaties en gemeenten, en de vergelijkende beleidsdocumenten studie: deze partijen komen in aanraking met de burgers.
Hypothese 7: eigen bijdrage	Beleidsstukken en de Wmo 2015: geven de kaders weer. Beleidsmedewerker: bevraagd over effect.
Hypothese 8: werkwijze Wmo-consulenten	Interviews met juridisch adviseur en beleidsmedewerker en Wmo-consulent met expertise woningaanpassingen, en de enquête. Zijn de betrokken partijen bij de uitvoering.
Hypothese 9a: preventief samenwerken	Interviews met woningcorporaties, LZuW, MHoM, Wmg, SVn, Veilig Prettig Thuis en Platform 13-14: houden zich bezig met preventieve acties.
Hypothese 9b: oppluspakket	Interviews met woningcorporaties: zijn de partij die het pakket mogelijk aanbieden.
Hypothese 9c: woonaanbod overig	Interviews met afdeling wonen en woningcorporaties: zijn bezig met woonaanbod en specifieke doelgroepen. Interview met Wmo-consulent met expertise van woningaanpassingen: ervaring in de uitvoering en toewijzing.
Hypothese 10: overige factoren	Interviews met alle gesproken partijen.

§ 4.7 Validiteit

In deze paragraaf worden de interne en externe validiteit uitgebreid geëvalueerd. Eerst de kwalitatieve en kwantitatieve validiteit (§ 4.7.1 en § 4.7.2) en daarna van het gehele onderzoek (§ 4.7.3). Tussen het meten van de interne en externe validiteit van kwalitatief en kwantitatief onderzoek zit verschil. Zo stellen Guba en Lincoln (1994) verschillende vragen per onderzoeksmethode. Voor de interne validiteit van kwalitatief onderzoek stellen zij de vraag: 'hoe hoog is de geloofwaardigheid van het onderzoek?'. En bij kwantitatief onderzoek: 'is er gemeten wat er beoogd was om gemeten te worden?'. Andere wetenschappers vinden deze vraag echter ook relevant bij kwalitatief onderzoek (Bleijenbergh, Conclusie en discussie, 2015, p. 120). Daarom worden bij de kwalitatieve data beide vragen behandeld. Bij het meten van de kwalitatieve externe validiteit stellen Guba en Lincoln (1994) de vraag: 'is het onderzoek overdraagbaar?'. Bij kwantitatief onderzoek is dit: 'zijn de bevindingen van dit onderzoek ook geldig buiten de context van het verrichte onderzoek?'. Ook deze vragen zijn gemeten.

§ 4.7.1 Kwalitatieve validiteit

Eerst zal de kwalitatieve validiteit worden besproken. Geconstateerd wordt dat de geloofbaarheid van het kwalitatieve onderzoek hoog is. Op basis van de beschrijving in het methodologisch kader en bijlage A is terug te vinden hoe de analyse van de gemeenten heeft plaatsgevonden. Ook de gebruikte documenten en de analyse van de beleidsdocumenten staan beschreven in het methodologisch kader en zijn terug te vinden in de bijlage. Wat betreft de interviews is van alle interviews een transcript of verslag gemaakt. Voor alle

opgenomen transcripten en verslagen van de interviews is toestemming en bevestiging gevraagd of wat er in de verslagen staat ook daadwerkelijk besproken is. Van iedereen is toestemming gekregen om de bevindingen in het verslag op te nemen, echter wilden enkele personen liever niet met naam in het verslag genoemd worden. Kortom, het is goed terug te vinden wat iedereen gezegd heeft en de controle en toestemming van respondenten vergroot de geloofwaardigheid. De manier van werken en de resultaten zijn dus inzichtelijk en goed te achterhalen. Dit maakt dat de geloofwaardigheid van het kwalitatieve gedeelte van dit onderzoek hoog is. Maar er dient ook gekeken te worden naar het meetniveau

Tevens is het meetniveau van hoge kwaliteit. Voor de vergelijkende beleidsdocumentenstudie geldt dat vrijwel alle onderwerpen voor alle gemeenten volledig ingevuld zijn. Bij twee onderwerpen ontbreekt bij een of meerdere gemeente(n) data. Hierdoor is dus niet alle informatie gevonden die beoogd was. Gezien de hoeveelheid data die mist en de mate van belangrijkheid van de ontbrekende stukken wordt de interne validiteit hierdoor maar beperkt aangetast. Inzake de interviews is de keuze voor semigestructureerde interviews en het benaderen van extra respondenten bevorderend geweest voor de interne validiteit. Daarnaast werden vragen toegelicht, werd er doorgevraagd tijdens interviews, respondenten kregen de gelegenheid om opmerkingen te plaatsen en er zijn meer respondenten bevraagd dan vooraf beoogd. Dit zijn allemaal punten die het meetniveau verhogen. Er waren echter ook enkele knelpunten. Twee interviews hebben niet plaatsgevonden en een interview leverde minder informatie op dan gepland omdat het aan kennis en expertise ontbrak bij de respondent. Hierdoor zijn enkele hypotheses niet volledig getoetst zoals gepland. Dit doet afbreuk aan het meetniveau. Uiteindelijk hebben de interviews in zijn geheel meer informatie opgeleverd dan beoogd was. Wat gemeten moest worden is dus grotendeels ook gemeten en de extra informatie die gevonden is, verhoogd het meetniveau. De geloofwaardigheid en het meetniveau zijn dus van hoge kwaliteit wat ervoor zorgt dat de interne validiteit van het kwalitatieve onderzoek als hoog beschouwd kan worden.

Vervolgens wordt de externe validiteit van het kwalitatieve onderzoek besproken. De overdraagbaarheid van het kwalitatieve gedeelte is beperkter. De analyse van gemeenten vond plaats voor het opstellen van de onderzoeksopzet en is daarin dus niet beschreven. Niemand had deze analyse dus over kunnen nemen. Voor de invulling van de vergelijkende beleidsdocumentenstudie is de overdraagbaarheid hoger. Het schema dat in bijlage A staat was vooraf opgesteld en kon dus leeg overgedragen worden. Dit is een kwestie van het schema invullen. Voor de face-to face interviews geldt dat de overdraagbaarheid redelijk goed was. Het hoofdformat lag al klaar voordat de interviews gepland waren. Enkel het interview waarin de criteria/regels besproken werden was niet uitgewerkt in een format. Dit interview werd laat ingepland en stond ook niet in de onderzoeksopzet. Voor de telefonische en mailinterviews is de overdraagbaar minder hoog. Gedurende het onderzoek zijn door een sneeuwbaleffect steeds nieuwe organisaties/projecten gevonden. Daarnaast werden de vragen per organisatie geformuleerd. Een vast interviewprotocol was er dus niet. Al met al zijn

er een aantal onderdelen van de kwalitatieve studie goed overdraagbaar en een aantal onderdelen niet. De externe validiteit is hierdoor matig.

§ 4.7.2 Kwantitatieve validiteit

Voor de interne validiteit van het kwantitatieve gedeelte wordt enkel gekeken naar meetniveau. Betreffende de verzamelmethode enquête, is niet volledig gemeten wat er beoogd was om gemeten te worden. Zoals eerder beschreven is er maar een enquête afgenomen in de plaats van twee. Dit heeft impact gehad op de hoeveelheid empirische bevindingen over vier hypotheses. Deze hypotheses zijn nu getoetst met minder informatie en vanuit minder invalshoeken dan beoogd. Met de enquête gehouden onder Wmo-consulenten is wel gemeten wat er gemeten diende te worden. De beoordeling van de resultaten heeft plaatsgevonden door interpretatie per vraag. En de bevindingen die eruit zijn gekomen, komen overeen met de beoogde informatieverzameling waardoor de hypotheses goed getoetst konden worden. Dit is een voordeel voor de interne validiteit. Kortom, de interne validiteit van het kwantitatieve onderzoek is hoog voor het uitgevoerde gedeelte. Maar lager als er gekeken wordt naar de onderzoeksopzet.

Wat betreft de externe validiteit zijn de uitkomsten niet generaliseerbaar. Enkel Wmo-consulenten van de gemeente ’s-Hertogenbosch zijn bevraagd, waardoor geen uitspraken gedaan kunnen worden over andere gemeenten. Daarom is de externe validiteit laag.

§ 4.7.3 Algemene validiteit

De interne validiteit in dit onderzoek is hoog en de externe validiteit is laag. De bevindingen zijn daarom goed toepasbaar op de gemeente ’s-Hertogenbosch. Het betreft namelijk een kwalitatieve casestudy waarbij de gemeente ’s-Hertogenbosch de onderzoekseenheid is, hierdoor is de externe validiteit maar een beperkte maatstaf voor de kwaliteit van het onderzoek (Bleijenbergh, Conclusie en discussie, 2015, p. 120). De interne validiteit is juist wel belangrijk. De interne validiteit is verhoogd door toepassing van bronnentriangulatie (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2005, pp. 94-95). Meerdere invalshoeken en actoren zijn onderzocht en bevraagd, wat de context van het probleem inzichtelijker maakt. Daarnaast is geprobeerd interpretaties achterwege te laten in het onderzoek en zoveel mogelijk te documenteren. Er zijn een aantal knelpunten van toepassing op de interne validiteit, maar deze zijn van beperkte invloed. Doordat het overgrote gedeelte van de hoofdvraag aan de hand van kwalitatieve data beantwoord is, wordt dit gedeelte zwaarder meegewogen en het meetniveau en de geloofwaardigheid zijn hoog. Wat maakt dat over het algemeen genomen de interne validiteit van hoge kwaliteit is.

De kwaliteit van de externe validiteit is een stuk lager. Door de beperkte structuur in de interviews is de overdraagbaarheid afgenomen. Tevens zijn de bevindingen uit het onderzoek enkel van toepassing op de gemeente ’s-Hertogenbosch. De generaliseerbaarheid van het onderzoek is dus laag.

§4.8 betrouwbaarheid

In dit onderzoek wordt de betrouwbaarheid van het onderzoek op twee manieren gemeten. De eerste vraag die gesteld wordt is: 'zijn de resultaten hetzelfde als het onderzoek onder dezelfde condities nogmaals uitgevoerd wordt?' (Bleijenbergh, Conclusie en discussie, 2015, p. 120). De tweede vraag die gesteld wordt is: 'hoe inzichtelijk en navolgbaar zijn de keuzes die gemaakt en de studie die uitgevoerd is?'. De eerste vraag is kwantitatief gericht en de tweede vraag kwalitatief. De vragen worden aan de hand van de meetinstrumenten replicatie-eis en transparantie en navolgbaarheid gemeten.

Eerst wordt de replicatie-eis besproken. In een kwalitatief onderzoek is dit meetinstrument echter moeilijk toe te passen omdat de situatie van onderzoeken vaak verandert (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2005). Het doen van semigestructureerde interviews zorgt namelijk voor een lagere mate van replicatiemogelijkheid, omdat met regelmaat van de structuur afgeweken wordt. Voor de vergelijkende beleidsdocumenten kunnen de documenten gebruikt worden die nu gebruikt zijn. Tot de verdeling in categorieën is de studie goed te repliceren. De indeling is echter gebaseerd op interpretatie van de onderzoeker, waardoor er mogelijk verschil in de indeling kan ontstaan. Voor de enquête geldt dat dezelfde vragen onder dezelfde doelgroep afgenomen kunnen worden. Bij het aflezen van de resultaten is onderscheidt gemaakt in twee categorieën. Hierdoor toonde de meeste vragen duidelijke resultaten. Maar ook hier heeft interpretatie van de onderzoeker een rol gespeeld, wat maakt dat uitkomsten kunnen verschillen. De ene onderzoeker is kritischer dan de andere waardoor er een ander beeld kan ontstaan. De algemene mate van replicatie in dit onderzoek is dus matig.

Het tweede meetinstrument is transparantie en navolgbaarheid: het moet duidelijk zijn hoe je als onderzoeker aan je conclusies komt (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2005, p. 93). Om de transparantie en navolgbaarheid in dit onderzoek te verhogen zijn veel bijlages toegevoegd, zodat bij het lezen van de methode meegekeken kan worden in de bijlage. Voor alle bevindingen uit de vergelijkende beleidsdocumentenstudie, de interviews en de enquête kan teruggekeken worden in de bijlage ter onderbouwing. Op deze manier ontstaat er hoge transparantie en navolgbaarheid. Omdat in dit onderzoek het overgrote deel kwalitatief onderzoek is, wordt de transparantie en navolgbaarheid zwaarder gewogen dan de replicatie-eis (Bleijenbergh, 2015, p. 120; Baarda, De Goede, & Teunissen, 2005, p.93). Daarom kan tot de conclusie worden gekomen dat de bevindingen in het onderzoek betrouwbaar zijn.

In hoofdstuk 5 worden de empirische bevindingen toegelicht die uit het beschreven onderzoek zijn gehaald.

5. De empirische bevindingen

In dit hoofdstuk worden de empirische bevinden uiteengezet. Dit gebeurt per factor waarbij de hypotheses als leidraad gebruikt worden. Eveneens worden de hypotheses getoetst.

§ 5.1 Dubbele vergrijzing

De interviews met woningcorporatie Joost, Brabant Wonen, Mooiland en de afdeling Wonen tonen aan dat de vergrijzing, waar de gemeente 's-Hertogenbosch mee te maken krijgt, niet te beïnvloeden is (N. Koulen, persoonlijke communicatie, 15 mei, 2020; anoniem, persoonlijke communicatie, 26 juni, 2020; I. Vloet, persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020; B. van Daal, persoonlijke communicatie, 12 mei, 2020). Ze noemen de vergrijzing een ontwikkeling waar je niets aan kunt doen en een opgave waar mee omgegaan moet worden. B. van Daal (afdeling Wonen) noemt wel een voordeel (persoonlijke communicatie, 12 mei, 2020). Ouderen gaan dicht bij elkaar wonen, omdat de leefwereld van ouderen kleiner wordt. Dit maakt het makkelijker om de benodigde voorzieningen aan een grote groep ouderen aan te bieden. Maar het levert ook nadelen op. Zo geeft N. Koulen (woningcorporatie Joost) aan dat ouderen vaker een beperking hebben waardoor er in toenemende mate een beroep zal worden gedaan op woningaanpassingen, wat leidt tot meer druk op de budgetten (persoonlijke communicatie, 15 mei, 2020). De vergrijzing zelf is dus niet te beïnvloeden, de manier waarop men met de gevolgen van de vergrijzing omgaat wel. Daarom wordt de eerste hypothese geverifieerd.

Hypothese 1: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor vergrijzing niet beïnvloeden.

§ 5.2 Rijksprogramma Langer Thuis

Ouderen blijven bewust steeds langer thuis wonen. Soms zelfs bewust in een ongeschikte woning, zo geeft B. van Daal (afdeling Wonen) aan (persoonlijke communicatie, 12 mei, 2020). Ouderen blijven liever in een omgeving waar zij een groot sociaal netwerk hebben, dan dat zij verhuizen. De ervaring van woningcorporatie Joost is eveneens dat ouderen graag thuis willen blijven wonen. N. Koulen geeft aan dat ouderen weten wat ze nodig hebben zodra ze het nodig hebben (persoonlijke communicatie, 15 mei, 2020). Maar in de toekomst kijken is lastig. Daarnaast willen ze langer thuis wonen. Het idee dat de huidige woning niet meer geschikt is, is geen gedachte waar ouderen graag bij stil willen staan. Daarom oriënteren ze zich niet goed op het woningaanbod en weten daardoor niet wat er beschikbaar is. Brabant Wonen geeft aan dat ouderen zich weinig bezighouden en bewust zijn van de huidige en toekomstige woonsituatie (anoniem, persoonlijke communicatie, 26 juni, 2020). Zo zegt 'anoniem': "onze huurders zijn steeds kwetsbaarder en we merken ook dat mensen daar niet mee bezig zijn. Met voorbereiden op de toekomst. Dus dat ze in een grotere woning gaan wonen. Op een gegeven moment geen trap meer kunnen lopen en dat er niks geregeld is en dat ze dan pas

aan de bel gaan trekken". Ouderen zijn zich dus weinig bewust, maar dit komt mogelijk ook door de inspanningen van de gemeente 's-Hertogenbosch.

Zo is de gemeente weinig actief in het stimuleren van het bewust zijn van ouderen. Het bewust maken en aanzetten tot het nemen van verantwoordelijkheid moet eigenlijk al gebeuren voordat de burger bij de gemeente aanklopt voor hulp, geeft een medewerker van de afdeling Communicatie aan (anoniem, persoonlijke communicatie, 9 juli, 2020). Daarom is hier op de site weinig aandacht voor. De enige preventieve regeling waar de gemeente wel bij betrokken is, is de ontwikkeling van de stimuleringsregeling 'van groot naar beter' (B. van Daal, persoonlijke communicatie, 29 juni, 2020). Dit is een regeling die ouderen in een grote eengezinswoning helpt te verhuizen naar een seniorenwoning. Dit gebeurt met een voorrangsregeling, huurharmonisatie en hulp bij de verhuizing. Deze regeling start waarschijnlijk vanaf 1 september 2020 en wordt uitgevoerd door de woningcorporaties. De verdere gemeentelijke preventieve aanpak ligt bij ketenpartner Farent (sociaal werk). In gesprek met A. Putters, adviseur ouderen van Farent, wordt aangegeven dat zij op dit moment een voorlichting organiseren over veiligheid in en om de woning, in samenwerking met de politie (persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020). Daarnaast zijn zij sinds kort aangesloten bij het project Prettig Veilig Thuis. Een platform dat ook informatie aanbiedt aan ouderen gericht op veiligheid in en om de woning (zie §5.2.9 (Mogelijke) ketenpartners). Voorheen werkte Farent ook samen met Brabant Wonen in het voorzien van gratis woonscans. Dit is een scan van de woning waarbij de mogelijk onveilige situaties in kaart worden gebracht en ouderen bewust worden gemaakt van veiligheid in en om de woning, zodat ongelukken voorkomen worden. Dit bieden zij nu niet meer aan. Desalniettemin bestaat de woonscan nog steeds.

Want Senioren Platform 13-14 en de Katholieke Bond Ouderen (KBO) in Nuland en Vinkel voeren de woonscan nog plaatselijk uit. Zij krijgen hiervoor subsidie van de gemeente 's-Hertogenbosch, zo geeft Senioren Platform 13-14 aan (H. Meijer, persoonlijke communicatie, 1 juli, 2020). Een andere mogelijkheid om bewust zijn te stimuleren is een infographic, aangezien de afdeling Communicatie niet meer met folders werkt (anoniem, persoonlijke communicatie, 9 juli, 2020). Hier werken verschillende gemeenten mee. Eveneens zijn er samenwerkingsmogelijkheden om bewustwordingscampagnes op te zetten (zie §5.2.9 (mogelijke) ketenpartners). Het bewust maken van ouderen is de eerste stap in het aanzetten van ouderen tot het nemen van eigen verantwoordelijkheid.

Al met al blijkt op basis van de bovenstaande bevindingen dat ouderen beperkt bewust zijn van de huidige en toekomstige woonsituatie. Daarnaast is de gemeente maar beperkt actief in het stimuleren van bewust zijn. Er zijn dus nog verschillende mogelijkheden om het bewust zijn meer te stimuleren dan zij nu doen. Dit resulteert in verifiëring van hypothese 2a.

Hypothese 2a: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor Rijksprogramma Langer Thuis beïnvloeden door aandacht te besteden aan het bewust maken van ouderen over hun huidige en toekomstige woonsituatie.

De gemeente ’s-Hertogenbosch heeft op verschillende manieren aandacht voor het Rijksprogramma Langer Thuis, waaronder door monitoring van de woonopgave van ouderen. Zo monitort de gemeente elke vier jaar de woonwensen van haar bevolking, geeft B. van Daal van de afdeling Wonen aan (persoonlijke communicatie, 12 mei, 2020; Onderzoek & Statistiek, 2019). Er wordt een doorberekening gemaakt van het aantal huishoudens en onderzocht wat er aan huisvesting nodig is in de toekomst. Zelfstandig wonende huishoudens >65 jaar is een van de doelgroepen die specifiek onderzocht wordt. Hierdoor is een duidelijk beeld van de woonopgave van ouderen. Een ander onderzoek dat zich uitgebreider bezighoudt met de ontwikkeling van de bevolking is het bevolkingsprognoseonderzoek. Deze onderzoeken zeggen samen iets over de te verwachte woonopgave tot 2030. Hierdoor kunnen zij een berekening maken over de toekomstige woonopgave. Verder monitort de afdeling wonen nog door te kijken naar de huidige woningvoorraad. Doordat de gemeente de woonopgave al monitort en deze duidelijk is kan hypothese 2b geverifieerd worden.

Hypothese 2b: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor Rijksprogramma Langer Thuis niet beïnvloeden door de woonopgave voor ouderen regelmatig te monitoren.

Gemeenten dienen ook aandacht te hebben voor het aanpassen van het woningaanbod aan de woningopgave van ouderen. Nochtans zien zowel de afdeling wonen als woningcorporatie Joost een discrepantie tussen de vraag die op papier staat en de daadwerkelijk vraag (B. van Daal, persoonlijke communicatie, 12 mei, 2020; N. Koulen, persoonlijke communicatie, 15 mei, 2020). Veel ouderen zien zichzelf namelijk niet als oudere en voelen zich te jong voor een seniorenwoning. Daarnaast zijn veel ouderen eigen woningbezitters en zij willen de eigen woning niet inwisselen voor een huurwoning waar zij hogere maandlasten betalen. Dit leidt ertoe dat er voor seniorenwoningen vaak maar twee of drie ouderen zich aanmelden, terwijl dit voor een normale sociale huurwoning zo’n honderd mensen zijn. De slaagkans van ouderen is dus een stuk hoger. Woningcorporaties Mooiland en Brabant Wonen herkennen dit in minder mate (I. Vloet, persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020; anoniem, persoonlijke communicatie, 26 juni, 2020). Zij geven aan dat er ook druk ligt op het aantal seniorenwoningen, al zijn deze wachtlijsten vaak wel korter dan voor andere woningen. Om doorstroom te stimuleren probeert de afdeling Wonen samen met woningcorporaties gebouwen slim te labelen (B. van Daal, persoonlijke communicatie, 12 mei, 2020). Want een seniorenlabel op een gebouw lijkt afschrikwekkend te werken voor ouderen. Daarom verdwijnen er juist seniorenlabels, wat in strijd lijkt met het Rijksprogramma Langer Thuis. Dit zorgt er echter niet voor dat er te weinig ouderen geschikte woningen zijn.

Want gekeken naar het gehele woningaanbod, voorziet de gemeente in de woonopgave van ouderen geeft B. van Daal van afdeling Wonen aan (persoonlijke communicatie, 12 mei, 2020; Onderzoek & Statistiek, 2014). Er zijn een aantal wijken waar het seniorensegment onvoldoende is, maar daar tegenover staan andere wijken waar een overschot is. En hoewel veel ouderen langer thuis wonen bedoelen als: ‘blijven wonen in de eigen woning’, komt deze gedachte niet overeen met de gedachte uit het Rijksprogramma

Langer Thuis. Het doel is namelijk dat ouderen in hun eigen vertrouwde omgeving zelfstandig oud kunnen worden met een goede kwaliteit van leven (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2018, p. 5). Dit zegt niet dat ouderen ook in de huidige woning moeten kunnen blijven wonen, mogelijk is een andere woning in dezelfde of naastgelegen buurt namelijk geschikter. Woonstichting Joost en Mooiland werken ook vanuit deze gedachte. Zo zegt N. Koulen (woningcorporatie Joost): “we proberen mensen vooral te bewegen en te ondersteunen om die woonplek te vinden waar zij zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen. Als dat betekent dat je volgend jaar verhuist van je eengezinswoning waar je veertig jaar hebt gewoond naar een appartementencomplex in jouw wijk waar jij gewoon nog prima zelfstandig vooruit kan, juichen we dat alleen maar toe” (persoonlijke communicatie, 15 mei, 2020). Woningcorporatie Mooiland richt zich ook op ouderen die (moeten) gaan verhuizen. Zo bouwen zij sinds enige tijd alleen nog maar nultredenwoningen bij (I. Vloet, persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020). Door enkel nultredenwoningen te bouwen willen zij aan de toekomstige vraag voldoen. Ook geven Joost en Mooiland aan dat zij renovaties of nieuwbouw ‘Langer Thuis’ gericht (ver)bouwen (N. Koulen, persoonlijke communicatie, 15 mei, 2020; B. Linskens, persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020).

Kortom, als er over wijkgrenzen heen gekeken wordt is er in de gemeente ’s-Hertogenbosch genoeg woonaanbod voor de woonopgave van ouderen. De gemeente is zich wel bewust van de toenemende vraag die de vergrijzing met zich meebrengt, daarom blijft zij met haar ketenpartners in nieuwe geschikte woningen voorzien (Gemeente 's-Hertogenbosch, 2020b, p. 44). De onderstaande hypothese wordt dus gefalsificeerd, omdat de gemeente haar woonaanbod momenteel niet hoeft aan te passen aan ouderen.

Hypothese 2c: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor Rijksprogramma Langer Thuis beïnvloeden door het woonaanbod aan te passen aan de woonopgave voor ouderen.

Eerder werd duidelijk dat ouderen graag in de eigen woning blijven wonen. Toch zien de woningcorporaties en de afdeling Wonen toekomst in nieuwe woonvormen om doorstroming te stimuleren. Op dit moment ontwikkelen woningcorporaties verschillende nieuwe woonvormen in samenwerking met de gemeente, de seniorenraad en het huurdersplatform (B. van Daal, persoonlijke communicatie, 12 mei, 2020). Vaak worden deze nieuwe woonvormen aantrekkelijk gevonden geeft B. van Daal (afdeling Wonen) aan, maar de groep die daadwerkelijk verhuist is klein. Vooral de prijs lijkt weerstand op te leveren bij veel ouderen. De hypotheek- of huurkosten van de huidige woning zijn vaak een stuk lager, zo geven B. van Daal, N. Koulen (woningcorporatie Joost) en B. Linskens (woningcorporatie Mooiland) aan (persoonlijke communicatie, 12 mei, 2020; persoonlijke communicatie, 15 mei, 2020; persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020). De doorstroom onder ouderen is dus beperkt.

Concluderend is er nog onvoldoende doorstroom onder ouderen. De verschillende partijen geven wel aan dat zij zien dat geschikte nieuwe woonvormen doorstroming op gang

kunnen brengen. Maar de doorstroming van ouderen naar geschiktere woningen is nog steeds een probleem. Daarom wordt de onderstaande hypothese geverifieerd.

Hypothese 2d: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor Rijksprogramma Langer Thuis beïnvloeden door nieuwe aantrekkelijke woonvormen voor ouderen te ontwikkelen.

§ 5.3 Mantelzorg

De factor mantelzorg blijkt geen rol te spelen in het beïnvloeden van het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen. Zo geeft Wmo-consulent G. Geurts aan: “we vragen wel of mensen zelf kunnen voorzien in het oplossen van het woonprobleem. Als dit niet mogelijk is en er is een medische noodzaak, dan kun je eigenlijk niet meer dan toekennen. Het begrip mantelzorger gaat bij woningaanpassingen eigenlijk niet op” (persoonlijke communicatie, 21 april 2020). Soms kan het sociale netwerk wel voorzien in bijvoorbeeld het weghalen van drempels, echter beschikt niet iedereen over een sociaal netwerk dat hierin kan voorzien. Daarnaast doen de consulenten nu al een zo groot mogelijk beroep op de directe sociale omgeving van een cliënt. Zo geven negentien van de twintig consulenten aan altijd, en één consulent meestal, aandacht te hebben voor zelfredzaamheid, waar steun uit de directe sociale omgeving onder valt (zie bijlage J). De aanwezigheid van een of meerdere mantelzorgers biedt binnen de Wmo dus geen zekerheid om een aanvraag af te wijzen. Daarnaast kan de gemeente nog steeds weinig doen om het probleem van de afname van het aantal mantelzorgers aan te pakken. Het aantal ouderen groeit ten opzichte van de jongeren en het aantal mantelzorgers zal dus afnemen (O&S 's-Hertogenbosch, 2014, pp. 21-22). Hypothese drie wordt daarom geverifieerd.

Hypothese 3: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor mantelzorg niet beïnvloeden.

§ 5.4 Informatievoorziening

Bij voorbaat moet gezegd worden dat door het ontbreken van burgers als respondent er maar weinig empirische data is verzameld over de onwetendheid en onduidelijkheid van burgers over de woningaanpassingen. Uiteindelijk is er gebruikt gemaakt van twee rapporten van de gemeente ’s-Hertogenbosch, omdat de andere geïnterviewde partijen niet de juiste respondenten waren om iets over de informatievoorziening van woningaanpassingen te zeggen. Het eerste rapport is ‘Cliëntenervaringen Wmo Gemeente ’s-Hertogenbosch’ (Afdeling Onderzoek & Statistiek, 2017). Hieruit bleek, zoals benoemd in het theoretisch kader, dat in ieder geval een op de zes personen niet wist waar hij moest zijn met zijn Wmo-vraag en dat een op de vijf personen de informatie niet duidelijk vond. In 2018 heeft de gemeente ’s-Hertogenbosch een aanvullend algemeen onderzoek laten doen (zorgfocuz,

2018)[5]. Uit dit onderzoek blijkt dat de meeste deelnemers aan het onderzoek voorafgaand aan hun Wmo-aanvraag niet bekend waren met de rol van de gemeente binnen de Wmo. Over de communicatie en informatie zijn vrijwel alle bevraagden tevreden. Al geven vier op de zeventien cliënten toch een punt van kritiek op de informatievoorziening inzake onwetendheid en onduidelijkheid.

Kortom, de behandelde rapporten tonen een aantal verbeterpunten, echter is het lastig om te oordelen of deze percentages nog relevant zijn, want de rapporten zijn afkomstig uit 2017 en 2018. Daarnaast zijn de onderzoeken van toepassing op de volledige Wmo en niet specifiek gericht op woningaanpassingen. Er is te weinig houvast om een goede uitspraak te kunnen doen, daarom wordt de onderstaande hypothese gefalsificeerd.

Hypothese 4: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor informatievoorziening beïnvloeden door aandacht te besteden aan het beperken van onwetendheid en onduidelijkheid onder burgers over de Wmo-woningaanpassingen.

§ 5.5 Wet- en regelgeving

De gemeente 's-Hertogenbosch kan haar beleidsregels en verordening aanpassen en onderzoekt ook regelmatig of dit nodig is. Zo heeft de gemeente in juli 2020 een inventarisatie gemaakt van mogelijke aanpassingen. De gemeente heeft namelijk gemerkt dat de beleidsregels en de criteria op dit moment erg strak geformuleerd zijn. Het gevolg van de strakke formulering is dat de afwijzingsmogelijkheden gering zijn. Zo geeft juridisch adviseur G. Nanda-Mangon aan dat Wmo-consulenten nu weinig bewegingsruimte hebben om de meldingen naar de geest van de wet te toetsen (persoonlijke communicatie, 19 mei, 2020). De gemeente is daarom aan het onderzoeken hoe zij de beleidsregels aan kan passen, zodat Wmo-consulenten meer beoordelingsruimte krijgen en naargelang de doelen van de wet de aanvragen kunnen beoordelen. Zowel juriste G. Nanda-Mangon als beleidsmedewerker J. Weterings geven aan dat de verbetering in de toetsing van de beleidsregels en verordening zit en niet per se in de inhoud van de beleidsregels en verordening zelf (persoonlijke communicatie, 19 mei, 2020). Desondanks kwamen er verschillende criteria/regels uit de vergelijkende beleidsdocumentenstudie die mogelijk van toegevoegde waarde zijn voor de beleidsregels, de verordening en een mogelijk op te stellen besluitvormingskader. Uit het interview waarin de criteria/regels besproken zijn, bleek echter dat er inderdaad weinig ruimte voor verbetering is. Eén criterium uit de studie biedt mogelijk ruimte voor verbetering, maar deze moet nog wel getoetst worden (privaatrechtelijke verbintenissen gaan voor de Wmo) (G. Geurts, R. Westerveld, J. Weterings, & A. Meeuwis, persoonlijke communicatie, 22 juni, 2020). De Wmo-consulenten gaven in de enquête echter aan dat er nog wel ruimte voor verbetering is.

[5] Interne bron

Naast het overleg zijn de Wmo-consulenten van de gemeente ’s-Hertogenbosch geënquêteerd over de duidelijkheid van de regels omtrent het voorzienbaarheidscriterium, het criterium algemeen gebruikelijk en het primaat van verhuizen (zie bijlage J). Hieruit komt het beeld dat er nog enige onduidelijkheid heerst over de criteria en dat er ruimte is voor verbetering. Dit betreft voornamelijk de vertaalslag van beleid naar uitvoering. Een mogelijk oplossing is een besluitvormingskader, zo geeft beleidsmedewerker J. Weterings aan (persoonlijke communicatie, 19 mei, 2020). Hierdoor kan gedegen onderzoek naar feiten en omstandigheden en vastlegging daarvan gestructureerd worden, zodat een goed gemotiveerde beoordeling tot stand komt.

Samengevat, de beleidsregels en de verordening zijn momenteel strak geformuleerd. Hierdoor is er weinig ruimte om aanvragen af te wijzen. De gemeente ’s-Hertogenbosch wil daarom de criteria/regels wijzigen zodat er meer beoordelingsruimte is voor Wmo-consulenten om het toetsingskader toe te passen naar de geest van de wet. Hypothese 5a kan dus geverifieerd worden.

Hypothese 5a: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor wet- en regelgeving beïnvloeden door de beleidsregels en de verordening aan te passen.

Tijdig anticiperen op ondersteuningsvragen die te voorzien zijn, zo luidt het voorzienbaarheidscriterium. Vooraf is al geconstateerd dat het een lastig criterium is voor zowel de uitvoering (Wmo-consulenten) als gemeenten en dit wordt enkel bevestigd.

Ten eerste door de vergelijkende beleidsdocumentenstudie. Zo hebben de gemeente Ede, Zoetermeer en Zwolle zich niet gewaagd aan het voorzienbaarheidscriterium, door het niet op te nemen in de beleidsregels en de verordening (zie bijlage A).

Ten tweede geven de Wmo-consulenten in de enquête aan dat er onduidelijkheid bestaat over het voorzienbaarheidscriterium (zie bijlage J). Drie van de twintig consulenten geven aan het criterium niet te kennen. Van de zeventien Wmo-consulenten die wel bekend zijn met het criterium vindt ongeveer de helft het criterium voldoende duidelijk en de andere helft onvoldoende. Er heerst onduidelijkheid over het voorzienbaarheidscriterium als afwijzingsgrond, of leeftijd en inkomen een rol spelen binnen het criterium en over de brede interpretatieruimte. De meeste consulenten (elf) zeggen dat ze altijd of meestal weten hoe ze het criterium moeten toetsen. Vijf anderen geven aan dat zij dit soms weten en één iemand geeft aan dat dit zelden het geval is. Drie respondenten geven aan ooit een aanvraag te hebben toegewezen omdat zij niet zeker waren of het criterium van toepassing was. Verder geeft vrijwel iedereen aan altijd of meestal aandacht te hebben voor het criterium. Geschat wordt dat in 13% van de casussen het criterium van toepassing is. Als laatste geeft het overgrote deel aan dat het criterium vaker toegepast kan worden dan nu het geval is, dit kan mogelijk bereikt worden met duidelijkere richtlijnen. Wmo-consulenten geven aan dat het hier momenteel nog aan ontbreekt.

Concluderend biedt een besluitvormingskader, waarmee een Wmo-consulent de afwegingsgronden van het voorzienbaarheidscriterium gestructureerd kan toetsen, mogelijk

toekomst voor het doen van gedegen en goed gemotiveerd onderzoek waardoor het criterium vaker toepassing kan worden. Hypothese 5b wordt geverifieerd.

Hypothese 5b: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor wet- en regelgeving beïnvloeden door een duidelijk besluitvormingskader te maken over de beoordeling van het criterium voorzienbaarheid.

Een ander veelbesproken criterium is het criterium algemeen gebruikelijk. Ook voor dit criterium geldt dat een besluitvormingskader de toepassing mogelijk kan verbeteren. Wel is er meer bekendheid over dit criterium. Zo hebben alle gemeenten het criterium opgenomen in hun beleidsregels en/of verordening (zie bijlage A). Er waren wel twee afwijkingen in hun beleid.

Zo hebben de gemeenten Arnhem en Zoetermeer twee criteria opgenomen die afwijken van of aanvullen op het beleid van de gemeente ’s-Hertogenbosch. Het eerste criterium van de gemeente Zoetermeer is: “het is algemeen gebruikelijk voor personen met en zonder beperking om bepaalde voorzieningen na verloop van tijd te vervangen” (Gemeente Zoetermeer, 2017). Als het ware wordt er dus gewerkt met afschrijvingstermijnen. Dit heeft ook de gemeente Arnhem opgenomen in haar beleidsregels, zo vindt zij het algemeen gebruikelijk dat een keuken na 15 jaar vernieuwd wordt (Arnhem, 2019). Echter, navraag bij de gemeente Arnhem leert dat het werken met afschrijvingstermijnen niet toegestaan wordt door de rechter. Zo heeft een rechter geoordeeld dat het allerminst voor de hand ligt dat iemand zonder beperkingen een goed functionerende badkamer zal renoveren, ook al is deze 35 jaar oud (Centrale Raad van Beroep, 2019). Met deze uitspraak is de afschrijvingstermijn als houdbare afwijzingsgrondslag tenietgedaan. Het tweede criterium is: “een voorziening is algemeen gebruikelijk als deze naar geldende maatschappelijke normen past binnen het normale bestedingspatroon van de cliënt” (Gemeente Zoetermeer, 2017). De gemeente Zoetermeer voert hier een inkomenstoets uit op iemands bestedingspatroon. De rechter heeft dit criterium eveneens in de eerdergenoemde uitspraak buitenspel gezet. Zo oordeelt de rechter dat gemeenten geen extra vermogens- en inkomensvoorwaarde mogen stellen voor het kunnen verstrekken van een maatwerkvoorziening (Centrale Raad van Beroep, 2019). De rechter oordeelt dat een algemeen gebruikelijke voorziening financieel gedragen moet kunnen worden met een inkomen op minimumniveau. Beide criteria bieden dus niet de mogelijkheid om de beleidsregels, de verordening en een mogelijk op te stellen besluitvormingskader te verrijken. De Wmo-consulenten gaven een redelijk gelijk beeld weer.

Naast de vergelijkende beleidsdocumentenstudie is het criterium getoetst in de enquête. Alle twintig de consulenten die de enquête hebben ingevuld geven aan bekend te zijn met het criterium (zie bijlage J). Voor bijna alle consulenten zijn de regels van het criterium voldoende duidelijk en zij weten hoe ze het criterium moeten toetsen. De onduidelijkheid die er wel heerst gaat over de uitzonderingen op het criterium en over de rol van inkomen bij het toetsen van het criterium. Alle consulenten geven aan dat zij bekend zijn met de voorzieningen die onder het criterium vallen. Er zijn twee consulenten die aangeven dat zij ooit een aanvraag

hebben toegewezen omdat ze niet zeker wisten of het criterium van toepassing was. Verder besteden alle consulenten altijd of meestal aandacht aan het criterium, dat in zo'n 19% van de casussen geldend is. De vraag of het criterium vaker toegepast kan worden dan nu het geval is wordt gemengd beantwoord. Negen consulenten geven aan van wel, zeven van niet en vier weten niet of dit het geval is.

Concluderend lijkt het criterium voor het overgrote deel duidelijk, maar op een aantal punten is er dus nog enige ruimte voor verbetering. Mogelijk geeft een besluitvormingskader net dit laatste zetje om een nog zorgvuldigere toetsing te laten plaatsvinden waardoor het criterium vaker toegepast kan worden. De bijbehorende hypothese wordt in dit geval geverifieerd.

Hypothese 5c: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor wet- en regelgeving beïnvloeden door een duidelijk besluitvormingskader te maken over de beoordeling van het criterium algemeen gebruikelijk.

In de prestatieafspraken is geen aandacht voor specifieke doelgroepen en de kwaliteit van woningen. B. van Daal van de afdeling Wonen geeft aan dat de afdeling vergunningen van de gemeente 's-Hertogenbosch al eisen stelt aan nieuwe woningen (persoonlijke communicatie, 12 mei, 2020). Verder zijn er bewust geen afspraken opgenomen in de prestatieafspraken over de kwaliteit van woningen voor en huisvesting van specifieke doelgroepen. Als in de prestatieafspraken afgesproken wordt dat alle woningen Wmo-geschikt moeten zijn dan betekent dit ook dat de woonkosten omhooggaan voor burgers. Zij geeft wel aan dat er afspraken gemaakt kunnen worden over nieuwe woningen voor specifieke doelgroepen buiten de prestatieafspraken om. Zo kan bijvoorbeeld het preventief plaatsen van voorzieningen tijdens de bouw of renovatie van (nieuwe) woningen voor specifieke doelgroepen kostenbesparend werken. Daarnaast kunnen woningcorporaties en de gemeente afspreken dat in woningen voor specifieke doelgroepen bepaalde afmetingen breder zijn, omdat dit het plaatsen van woningaanpassingen zoals wandbeugels of een natte cel vergemakkelijkt. De woningcorporaties schetsen een soortgelijk beeld.

Zo geeft woningcorporatie Joost aan dat dit wel mogelijk is, maar dat er wel goed nagedacht moet worden over het kostenplaatje (N. Koulen, persoonlijke communicatie, 15 mei, 2020). Alle toevoegingen wat betreft voorzieningen en grootte van de woning werken kostenverhogend. Woningcorporatie Zayaz geeft aan het juist prettig te vinden als een Wmo-specialist of andere deskundige meekijkt naar nieuwbouwprojecten voor specifieke doelgroepen (M. Kluytmans, persoonlijke communicatie, 29 mei, 2020). Het preventief aanpassen van een nieuwbouwwoning of tijdens een renovatie is kostenbesparend geven M. Kluytmans van woningcorporatie Zayaz en B. Linskens van woningcorporatie Mooiland aan (persoonlijke communicatie, 29 mei, 2020; persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020).

Uiteindelijk zijn er wel mogelijkheden om afspraken te maken en samen te werken, maar mogelijk zijn de prestatieafspraken daar niet de juiste plek voor. Met deze conclusie wordt hypothese 5d gefalsificeerd.

Hypothese 5d: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor wet- en regelgeving beïnvloeden door concretere prestatieafspraken te maken over de huisvesting van specifieke doelgroepen en de kwaliteit van woningen.

In het theoretisch kader werd benoemd dat de gemeente ’s-Hertogenbosch en de woningcorporaties een convenant hebben waarin verantwoordelijkheidsafspraken betreffende woningaanpassingen zijn opgenomen. Ondertussen blijkt dat dit convenant nooit een bindende werking heeft gehad, omdat het convenant nooit officieel ondertekend is (M. Kluytmans, persoonlijke communicatie, 29 mei, 2020). M. Kluytmans van woningcorporatie Zayaz was onderdeel van het opstellen van het convenant en was blij dat dergelijke afspraken op papier stonden. Hij geeft aan graag een nieuw bindend convenant op te stellen met de gemeente waarin afspraken worden gemaakt op het gebied van uitvoering en financiën, want hij heeft dit gemist de afgelopen jaren. Hij zou het convenant dan regelmatig willen evalueren en bijwerken. Woningcorporatie Zayaz blijkt echter de enige partij te zijn die het convenant kent.

Want N. Koulen, I. Vloet, B. Linskens en ‘anoniem’ van woningcorporaties Joost, Mooiland en Brabant Wonen vertellen het convenant niet te kennen (persoonlijke communicatie, 15 mei, 2020; persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020; persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020; persoonlijke communicatie, 26 juni, 2020). Al lijkt het N. Koulen goed om te overleggen met de gemeente ’s-Hertogenbosch over verantwoordelijkheidsafspraken (persoonlijke communicatie, 15 mei, 2020). Zij ziet momenteel een knelpunt op het gebied van algemeen gebruikelijke voorzieningen. De gemeente vergoedt steeds minder en zij hebben ook regels omtrent vergoeding van deze voorzieningen. Als niemand de benodigde voorziening vergoedt komen huurders die het niet kunnen betalen soms in een gat te vallen waardoor ze in ongeschikte woning wonen. Ook Brabant Wonen ziet mogelijkheden om afspraken te maken over de algemeen gebruikelijke voorzieningen (persoonlijke communicatie, 26 juni, 2020). Gemeente Mooiland geeft aan dit als een minder groot probleem te ervaren (persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020). Zij voorzien zelf al in veel kleinere woningaanpassingen. Wel geven zij aan dat scootmobielstallingen en verbouwingen vaak een knelpunten vormen tussen de gemeente en de woningcorporatie. Met andere gemeenten hebben zij hier wel convenanten voor, voor de gemeente ’s-Hertogenbosch zou dit dus ook kunnen. Naast dat de woningcorporaties open staan voor het opstellen van een convenant geven Mooiland en Joost wel aan dat er aandacht moet blijven voor maatwerk (I. Vloet, persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020; N. Koulen, persoonlijke communicatie, 15 mei, 2020). Niet alles is vast te leggen en er moet per situatie een geschikte oplossing gezocht worden.

Concluderend blijkt het huidige convenant dus nooit geldig te zijn geweest. Alle woningcorporaties staan echter wel open voor het opstellen van een dergelijk convenant. De bijbehorende hypothese wordt geverifieerd.

Hypothese 5e: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor wet- en regelgeving beïnvloeden door nieuwe verantwoordelijkheidsafspraken te maken met woningcorporaties over woningaanpassingen.

Het primaat van verhuizen is in het leven geroepen door gemeenten omdat een woning soms niet aan te passen is of omdat de kosten onevenredig duur zijn in vergelijking met een verhuizing. Dit maakt een verhuizing de goedkoopst adequate oplossing. Het toepassen van het verhuisprimaat blijkt echter lastig te zijn. Zo geven zeven, van de twaalf Wmo-consulenten die het verhuisprimaat kennen, aan dat het verhuisprimaat soms, zelden of nooit daadwerkelijk toegepast wordt als dat de oplossing blijkt te zijn (zie bijlage J). Een reden dat het primaat van verhuizen maar beperkt wordt toegepast is de lastige toetsingsprocedure waarbij veel criteria tegen elkaar afgewogen moeten worden. Goed onderzoek en een uitgebreid gemotiveerde beoordeling blijkt dus ook hier nodig. De meeste consulenten lijken vertrouwen te hebben dat zij dit kunnen, want voor twee derde is het criterium voldoende duidelijk. De tweede reden die wordt aangegeven is het gebrek aan geschikte woningen voor de Wmo-doelgroep. Op het moment dat iemand een woning nodig heeft komt hij vaak op een wachtlijst terecht totdat er een geschikte woning beschikbaar is. Omdat dit lang kan duren wordt de huidige woning soms alsnog aangepast. Het primaat van verhuizen is dus lastig tot uitvoering te brengen. Desondanks geeft de helft van de consulenten aan dat het primaat mogelijk vaker toegepast kan worden. Mogelijk door andere positionering in wetgeving.

Daarom is er eveneens gekeken naar de mogelijkheid om het primaat van verhuizen in samenwerking met de urgentieregeling anders te positioneren. Als iemand urgentie toegewezen krijgt dan wordt deze persoon toegewezen aan een woningcorporatie, zij bieden binnen drie maanden aan de cliënt een geschikte woning aan. Als de cliënt deze woning weigert vervalt de urgentie, bevestigen B. van Daal en M. Kluytmans (persoonlijke communicatie, 12 mei, 2020; persoonlijke communicatie, 29 mei, 2020). In deze regeling is de Wmo-doelgroep dus niet specifiek meegenomen, terwijl dit in de huisvestingsverordening van 2015 wel zo was ('s-Hertogenbosch, 2015). Woonconsulent I. Vloet van wooncorporatie Mooiland ziet graag dat deze koppeling weer wordt gemaakt en dat de urgentieregeling versoepeld wordt (persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020). Zij geeft aan dat de regeling op dit moment te streng is. De kwaliteitsmedewerker van de gemeente ’s-Hertogenbosch geeft echter aan dat het koppelen van de Wmo aan de urgentieregeling een achterhaalde regeling is (A. Meeuwis, persoonlijke communicatie, 22 juni 2020). Het laat de zelfredzaamheid afnemen, want burgers krijgen een oplossing aangereikt.

Samenvattend zijn er twee redenen waarom het primaat van verhuizen nu weinig wordt ingezet. Mogelijk kan het vaker ingezet worden door de urgentieregeling te koppelen aan de Wmo, echter blijkt dit volgens de gemeente ’s-Hertogenbosch niet gewenst te zijn. De gemeente heeft dus de mogelijkheid om het primaat van verhuizen anders te positioneren en daarmee wordt hypothese 5f geverifieerd. Het ligt echter niet in lijn met de doelen van de Wmo en de wens van de gemeente ‘s-Hertogenbosch.

Hypothese 5f: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor wet- en regelgeving beïnvloeden door het primaat van verhuizen anders te postioneren in de wet- en regelgeving.

§ 5.6 Eigen verantwoordelijkheid

De Wmo heeft als doel het bevorderen van de zelfredzaamheid en participatie van de Nederlandse burger. Het oppakken van de eigen verantwoordelijkheid verloopt echter nog moeizaam in 's-Hertogenbosch. Voornamelijk de ouderen lijken nog in gedachte bij de verzorgingsstaat en gaan ervan uit dat de overheid hen wel ondersteunt als zij hulp nodig hebben. Dit bevestigd I. Vloet van woningcorporatie Mooiland als er over ouderen gesproken wordt: "veel mensen denken ook gewoon van: weet je als ik iets nodig heb, dan wordt er wel voor mij gezorgd. Dan komt het wel goed" (persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020). De respondent van Brabant Wonen geeft aan dat ouderen weinig eigen verantwoordelijkheid pakken en dat dit niet gebeurt omdat zij een kwetsbare groep zijn (anoniem, persoonlijke communicatie, 26 juni, 2020). Daarnaast is de Wmo-consulenten gevraagd hoe zij het nemen van eigen verantwoordelijkheid door burgers ervaren. Zij geven de Bossche burger een gemiddeld cijfer van 4,9 op een schaal van een tot tien (zie bijlage J). Ook hier wordt het beeld bevestigd dat voornamelijk de ouderen maar beperkt de eigen verantwoordelijkheid nemen. De ouderen met een leeftijd tussen de 65-80 jaar (babyboomers) zijn het minst bezig met het nemen van eigen verantwoordelijkheid volgens 32% van de Wmo-consulenten. 16% van de Wmo-consulenten wijst de 80-plussers (de stille generatie) aan. De andere generaties worden tussen de 4% en 12% van de Wmo-consulenten aangewezen. Vijfenzestigplussers worden dus gezamenlijk door 48% van de Wmo-consulenten aangewezen als de groep die het minste eigen verantwoordelijkheid neemt. Ook hier ligt het mogelijk niet alleen aan de burgers.

Want naast dat burgers weinig eigen verantwoordelijkheid nemen, doet de gemeente ook weinig moeite om burgers hiertoe aan te zetten. Er liggen echter wel mogelijkheden, voornamelijk door financiële tegemoetkomingen, geven woningcorporaties Joost, Zayaz en de afdeling Wonen aan (N. Koulen, persoonlijke communicatie, 15 mei, 2020; M. Kluytmans, persoonlijke communicatie, 29 mei, 2020; B. van Daal, persoonlijke communicatie, 12 mei, 2020). Er kan dan gedacht worden aan leningen, subsidies of huurcompensatie. Ook een verhuiscoach kan soms het laatste zetje in de goede richting geven om naar een geschikte woning te verhuizen. Deze stimuleringsmogelijkheden kunnen in samenwerking met andere partijen tot stand worden gebracht (zie §5.2.9 (mogelijke) ketenpartners). Andere mogelijkheden zijn een infographic en voorlichtingen. Zo heeft de gemeente Arnhem een eigen folder ontwikkeld waarin tips opgenomen staan (Provincie Gelderland; Gemeente Arnhem, sd). Ook draagt een woonscan bij aan het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid om over te gaan op actie.

Als de gemeente aandacht gaat besteden aan de eigen verantwoordelijkheid moeten zij zich vooral richten op de generatie babyboomers. Uit literatuur blijkt dat deze doelgroep vaak nog voldoende vitaal is, relatief vaak eigen woningbezitter is en dat zij zichzelf verantwoordelijk voelen voor het aanpassen van de woning (i&o research, 2019; SVn). Eigen

woningen zijn vaak ook beter aan te passen dan huurwoningen geeft B. van Daal aan (persoonlijke communicatie, 12 mei, 2020).

Kortom, de empirische data bevestigt het beeld dat voornamelijk ouderen weinig eigen verantwoordelijkheid nemen. Echter, de gehele bevolking van 's-Hertogenbosch scoort een onvoldoende op het gebied van zelfredzaamheid. Een onvoldoende toont aan dat er ruimte is voor verbetering, dit samen met de weinig actieve houding van de gemeente 's-Hertogenbosch maakt dat hypothese 6 geverifieerd kan worden.

Hypothese 6: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor eigen verantwoordelijkheid burger beïnvloeden door de zelfredzaamheidsgedachte van haar burgers te stimuleren zodat zij de woning preventief aanpassen.

§ 5.7 Eigen bijdrage

De eigen bijdrage is sinds 2019 nog maar €19,- per maand. Dit heeft effect op het aantal aanvragen en toewijzingen. Zoals beschreven in de Memorie van Toelichting en art. 2.1.4 lid 4 Wmo is het niet mogelijk voor gemeenten om een hogere eigen bijdrage dan € 19,- te innen. Wel hebben gemeenten de mogelijkheid om de eigen bijdrage te verlagen. De gemeente 's-Hertogenbosch heeft ervoor gekozen om de wetgeving toe te passen en cliënten met een verzamelinkomen tot 110% van het sociaal minimum vrij te stellen van de eigen bijdrage (Ploeg & Mikkers, 2019). Dat de gemeente deze keuze heeft gemaakt betekent echter niet dat dit een verplichting is. Zo kan de gemeente als zij wil de eigen bijdrage voor deze groep verhogen naar € 19,- zodat zij extra inkomsten genereren. Daarnaast kunnen zij de verlaagde eigen bijdrage toepassen op alle Wmo-cliënten of bijvoorbeeld de groep met een inkomen onder de 120% van het sociaal minimum. Echter, dit is niet grip bevorderend geeft beleidsmedewerker J. Weterings aan (persoonlijke communicatie, 7 juli 2020). De gemeente kan de eigen bijdrage dus verlagen maar ook verhogen. De onderstaande hypothese kan dus geverifieerd worden.

Hypothese 7: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor eigen bijdrage beïnvloeden door de eigen bijdrage lager te maken.

§ 5.8 Werkwijze Wmo-consulenten

Het beoordelen van een Wmo-aanvraag is mensenwerk en bij mensenwerk komen verschillen kijken. Maar in het geval van Wmo-aanvragen wil en moet de gemeente soortgelijke aanvragen gelijk afhandelen zo geeft juridisch adviseur G. Nanda-Mangon aan (art. 1 Grondwet; persoonlijke communicatie, 19 mei, 2020). De Wmo-consulenten hebben, zoals eerder besproken, op een aantal onderwerpen behoefte aan meer duidelijkheid waardoor gelijke behandeling mogelijk verbeterd. Een manier om dit (deels) te bewerkstelligen is een besluitvormingskader (J. Weterings, persoonlijke communicatie, 19 mei, 2020). In de enquête

zijn echter nog twee onderwerpen behandeld die met de werkwijze te maken hebben, namelijk zelfredzaamheid en heuristiek (zie bijlage J).

Het eerste onderwerp is zelfredzaamheid. De Wmo-consulenten van de gemeente 's-Hertogenbosch zeggen veel aandacht te hebben voor zelfredzaamheid. Negentien consulenten hebben hier altijd aandacht voor en een consulent meestal. Het tweede onderwerp dat besproken is in de enquête is heuristiek. Dit zijn vereenvoudigingsstrategieën die mensen gebruiken om een grote hoeveelheid informatie in korte tijd te ordenen. Omdat deze vereenvoudigingsstrategieën verschillen, kan ook de beoordeling verschillen. Het blijkt dat hier ook sprake van is binnen de afdeling Wmo van de gemeente 's-Hertogenbosch. Zo geven vijftien consulenten aan dat zij een casus van een collega soms anders zouden beoordelen dan hun collega. Vier consulenten zeggen dat zij dit zelden ervaren en één consulent geeft aan meestal een andere beoordeling te hebben dan zijn/haar collega's. Van de twintig, overleggen negentien consulenten een casus met collega's waarover zij twijfelen. Meestal komt de beoordeling van een collega dan overeen met de boordeling die zij in gedachten hadden. Deze antwoorden lijken enige tegenstrijdigheid te kennen. Verder is nog de vraag gesteld: "Vindt u dat de richtlijnen duidelijk genoeg zijn om tot eenzelfde besluit te komen als uw collega's?". Een merendeel van twaalf consulenten en dus 60% vindt dat dit niet het geval is. Zeven consulenten (35%) vinden van wel en één iemand (5%) weet het niet. Naast een besluitvormingskader is en nog een manier om gelijke beoordeling te bewerkstelligen.

Zo geeft G. Nanda-Mangon aan dat scholing ook een rol kan spelen (persoonlijke communicatie, 19 mei, 2020). Op dit moment is de juridische onderlegdheid van de Wmo-consulenten nog schaars. Daarom wil de gemeente het komende jaar intern de Wmo-consulenten bijscholen op juridisch gebiedt. Daarnaast worden de Wmo-consulenten momenteel al bijgeschoold door Bender.

Al met al kan gesteld worden dat de vertaalslag van beleid naar praktijk ruimte voor verbetering biedt. Op dit moment verschillen beoordelingen nog wel eens tussen collega's. Een besluitvormingskader en scholing kunnen eraan bijdragen dat de vertaalslag makkelijker wordt en beoordelingen meer overeenkomen. Inzake bespreken van zelfredzaamheid is er weinig winst te behalen. Toch blijkt een besluitvormingskader een goede mogelijkheid om grip te vergroten. Hypothese 8 wordt dus geverifieerd.

Hypothese 8: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor werkwijze Wmo-consulent beïnvloeden door een gestructureerd besluitvormingskader te maken.

§ 5.9 (Mogelijke) ketenpartners

Burgers dienen zelfredzaam te zijn en hun eigen problemen op te lossen. Om dit tot stand te brengen kan de gemeente met verschillende organisaties samenwerking: woningcorporaties, samenwerkingspartners en in samenwerkingsverbanden.

Ten eerste de samenwerkingsmogelijkheid met woningcorporaties. Op dit moment is er weinig samenwerking tussen de gemeente en woningcorporaties op preventief Wmo-

gebied. Echter, wordt er wel gezamenlijk een doorstroomregeling opgezet. Woningcorporatie Joost en Zayaz zouden echter graag een terugkerend overleg willen met de woningcorporaties om op beleids- en uitvoeringsniveau te overleggen (N. Koulen, persoonlijke communicatie, 15 mei, 2020; M. Kluytmans, persoonlijke communicatie, 29 mei, 2020). Verder ziet woningcorporatie Joost op de lange termijn mogelijkheden. Ze verwachten initiatief van de gemeente ’s-Hertogenbosch om een gezamenlijke visie op te stellen over hoe om te gaan met de vergrijzing en het Rijksprogramma Langer Thuis. Ook woningcorporatie Brabant Wonen en Mooiland zien toekomst in een verbeterde samenwerking met de gemeente ’s-Hertogenbosch (anoniem, persoonlijke communicatie, 26 juni, 2020; B. Linskens, persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020; I. Vloet, persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020). Vooral de onderlinge communicatie wordt benadrukt. Ze geven aan de samenwerking met de gemeente ’s-Hertogenbosch moeizaam te vinden en meer leiding te verwachten van de gemeente.

Ten tweede zijn er de samenwerkingsorganisaties. Er zullen vijf organisaties besproken worden. Ten eerste LZuW. De gemeente kan preventieve maatregelen inkopen bij LZuW. LZuW wil zich op de volledige breedte van bewust zijn en verantwoordelijkheid van ouderen gaan richten (financieel, woninginrichting, vitaliteit, enzovoorts) (M. Walters, persoonlijke communicatie, 30 juni, 2020). De tweede organisatie is MHoM. Zij bieden diensten aan als een huistest, een communicatiepakket, trainen van vrijwilligers voor het afnemen van de huistest op locatie, trainingen over voorlichting, excursies, workshops en uitleg van domotica (J. Dries, persoonlijke communicatie, 21 april, 2020). Domotica is het gebruik van technologie en diensten ten behoeve van een betere kwaliteit van wonen. De derde organisatie is Wmg. Zij zijn voornamelijk gericht op voorlichten en de woonscan (zie huistest MHoM) (R. Jobse, persoonlijke communicatie, 11 mei, 2020). Verder zijn zij een vangnet voor burgers die geen hulp kunnen krijgen vanuit de Wmo. Deze drie partijen kunnen binnen een maand de diensten leveren (M. Walters, persoonlijke communicatie, 30 juni, 2020; J. Dries, persoonlijke communicatie, 21 april, 2020; R. Jobse, persoonlijke communicatie, 1 juli, 2020). De meeste contracten zijn voor meerdere jaren, omdat het creëren van bewust zijn en eigen verantwoordelijkheid tijd nodig heeft. Als vierde samenwerkingsorganisatie wordt SVn besproken. SVn biedt verschillende laag rente financieringsmogelijkheden aan (B. Boekraad, persoonlijke communicatie, 5 juni, 2020). De gemeente stelt geld beschikbaar wat SVn beheert. De gemeente betaald de beheerskosten en de aanvraagkosten zijn voor de klant. Bij de verzilverlening wordt de overwaarde van een woning gebruikt, hierbij betaald de gemeente enkel de beheerskosten (B. Boekraad, persoonlijke communicatie, 18 juni, 2020). Het opzetten van een lening bij SVn kost gemiddeld negen maanden (B. Boekraad, persoonlijke communicatie, 30 juni, 2020). De laatste organisatie die besproken wordt is Senioren Platform 13-14. De gemeente kan proberen organisaties als HEVO Rosmalen, Stichting Actieve Senioren en KBO Brabant te benaderen en te subsidiëren om de woonscan uit te voeren en deze weer door heel ’s-Hertogenbosch aan te bieden. Want Platform 13-14 ziet hier zelf niet de mogelijkheid toe (H. Meijer, persoonlijke communicatie, 6 juli, 2020).

Als derde zijn er nieuwe samenwerkingsverbanden. Zoals een Health Impact Bond (HIB). Hierbij worden (private) investeerders gezocht die preventieve acties financieren.

Vervolgens worden de investeerders met het behaalde rendement terugbetaald (VeiligheidNL, sd). Door het prille ontstaan zijn er echter nog knelpunten, waardoor de opbrengsten nog niet duidelijk zijn (ZonMw, 2020). En andere vorm van een preventieve samenwerking is het platform Veilig Prettig Thuis. Dit is een zelfvoorzienend voorlichtingsplatform dat ouderen en verschillende organisaties verbindt (B. Hoefs, persoonlijke communicatie, 18 juni, 2020). Ouderen bepalen de onderwerpen en oprichters Brabant Zorg en Brabant Wonen faciliteren een deskundige.

Concluderend zijn er verschillende mogelijkheden voor de gemeente om samen te werken met huidige en mogelijk toekomstige ketenpartners. Hypothese 9a kan dus geverifieerd worden.

Hypothese 9a: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor (mogelijke) ketenpartners beïnvloeden door actief samen te werken met actoren gericht op het preventief aanpassen van de woning.

Gemeenten vergoeden een aantal voorzieningen niet meer die zij voorheen wel vergoeden, dit zijn de algemeen gebruikelijke voorzieningen. Woningcorporaties gaan verschillend om met de algemeen gebruikelijke voorzieningen. Sommige woningcorporaties hebben besloten dit gat op te vullen met een oppluspakket voor huurders. In 's-Hertogenbosch geldt dit voor één woningcorporatie, wat mogelijk uitgebreid kan worden. Daarom zijn de verschillende woningcorporaties gevraagd hoe zij aankijken tegen een oppluspakket.

Woningcorporatie Mooiland heeft een oppluspakket. Dit hebben zij ingevoerd nadat zij merkte dat ze regelmatig in een touwtreksituatie kwamen met gemeenten over wie een voorziening moest vergoeden (B. Linskens, persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020). Woningcorporatie Joost geeft aan dat zij gekeken hebben naar het opstellen van een oppluspakket, maar de hulpvragen van bewoners waren zo divers dat hierin niet met een pakket te voorzien was (N. Koulen, persoonlijke communicatie, 15 mei, 2020). Zij regelen en vergoeden wel sommige aanpassingen, maar zien de oplossing in maatwerk en niet in standaardiseren. N. Koulen van woningcorporatie Joost geeft ook aan dat je met een oppluspakket impliceert dat iemand in de huidige woning wil blijven wonen, terwijl iemand misschien wel wil of beter kan verhuizen. M. Kluytmans van Woningcorporatie Zayaz geeft aan dat zij geen oppluspakket hebben, maar dat zij daar best over na willen denken (persoonlijke communicatie, 29 mei, 2020). Zij proberen op andere manieren wel in de algemeen gebruikelijk voorzieningen te voorzien. Zo bieden zij de producten altijd aan tegen betaling, ze verwijzen huurders naar marktplaats of thuiszorg bouwmarkten, ze hebben een eigen onderhoudsdienst die algemeen gebruikelijke voorzieningen gratis kan installeren en in een enkel geval vergoeden ze voorzieningen. Zij zien echter liever dat burgers elkaar helpen. Zij denken in het gat van een oppluspakket te kunnen springen, al dient dit wel in overleg met de gemeente te zijn. 'Anoniem' van Brabant Wonen ziet ook voordelen van een oppluspakket, al is dit nog niet organisatie breed besproken (persoonlijke communicatie, 26 juni, 2020). 'Anoniem' durft dus niet met zekerheid te zeggen dat Brabant Wonen hiervoor open staat.

Kortom, er is dus een divers beeld van meningen over een oppluspakket in de gemeente ’s-Hertogenbosch. Waar woningcorporatie Mooiland al voorziet in een dergelijk pakket, ziet woningcorporatie Zayaz kansen en vindt woningcorporatie Joost het niet de juiste oplossing. Het draagvlak binnen Brabant Wonen is niet bekend. Er liggen dus kansen, maar het is niet met zekerheid te zeggen dat er meer oppluspakketten tot stand zullen komen. Daarom kan onderstaande hypothese niet bevestigd worden en vindt falsificatie plaats.

Hypothese 9b: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan de factor (mogelijke) ketenpartners beïnvloeden door afspraken te maken met woningcorporatie(s) over het aanbieden van een oppluspakket.

Eerder is het woonaanbod voor ouderen besproken en nu vindt bespreking van het woonaanbod voor niet ouderen met een fysieke ondersteuningsvraag plaats. Uit de interviews blijkt dat de gemeente ’s-Hertogenbosch geen duidelijk beeld heeft van de woonopgave van niet ouderen met een fysieke ondersteuningsvraag (B. van Daal, persoonlijke communicatie, 12 mei, 2020). In de onderzoeken van O&S is geen aandacht voor deze doelgroep en ook de afdeling Wonen kon geen duidelijk uitspraak doen. Eveneens vinden de woningcorporaties het lastig om een inschatting te maken.

Zo geeft I. Vloet van woningcorporatie Mooiland aan dat ze denkt dat er maar beperkte vraag naar geschikte woningen is voor niet senioren met een fysieke zorgvraag (persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020). Ze schat dat er ongeveer tien à twaalf niet ouderen afgelopen jaar op zoek zijn geweest naar een geschikte woning, gebaseerd op het overleg WA-lijst. Dit is een overleg waarin reeds aangepaste rolstoeltoegankelijk en -doorgankelijke woningen gekoppeld worden aan burgers die een dergelijke woningen nodig hebben (G. Geurts, persoonlijke communicatie, 29 juni 2020). Dit komt mogelijk ook omdat deze doelgroep niet bewust opzoek is naar een aangepaste woning, geeft I. Vloet aan (persoonlijke communicatie, 11 juni, 2020). Jongeren met een beperking zoeken vaak een normale woning. Echter, de mensen die wel opzoek zijn naar een geschikte woning staan vaak lang op de wachtlijst, omdat er maar een beperkt aantal woningen zijn die volgens de Wmo geschikt zijn. Brabant Wonen bevestigd dat de wachttijden lang zijn (anoniem, persoonlijke communicatie, 26 juni, 2020). Gemiddeld moet iemand een half jaar wachten en dan is de wachttijd voor niet ouderen hoger dan voor ouderen geeft ‘anoniem’ aan. Wmo-consulent G. Geurts is optimistischer over de wachttijden. Hij geeft aan dat dit afhankelijk is van enkele factoren en dat de tijden variëren tussen enkele weken en maanden (persoonlijke communicatie, 29 juni 2020). Ook N. Koulen van wooncorporatie Joost geeft aan dat de vraag hoger is dan het aanbod (persoonlijke communicatie, 15 mei, 2020).

Kortom, de gemeente heeft geen inzicht in de woonopgave en de wachttijden variëren tussen enkele weken en een half jaar. Dit toont aan dat er te weinig geschikte woningen zijn voor de vraag. Al dient genuanceerd te worden dat enkele weken of maanden wachten normaal is voordat een nieuwe woning betreden kan worden. Een half jaar wachten is echter

wel lang, vooral voor iemand met een medische noodzaak. Daarom wordt hypothese 9c geverifieerd.

Hypothese 9c: de gemeente 's-Hertogenbosch kan de factor (mogelijke) ketenpartners beïnvloeden door de woonopgave van niet ouderen met een beperking te meten en het woonaanbod daarop aan te passen.

§5.10 Overig

Er zijn verschillende mogelijkheden, die niet voortkomen uit de literatuur, om het aantal aanvragen en toewijzingen te beïnvloeden. Tegenwoordig staat veel beschreven in de literatuur, maar in sommige situaties moet er ook buiten de bestaande literatuur gedacht worden. Soms onbewust en soms bewust hebben respondenten hier een bijdrage aan geleverd. Enkele zijn al kort benoemd en zullen hier herhaald worden, andere zijn nieuw.

Ten eerste is domotica aangedragen. Domotica is het integreren van technologie en diensten, ten behoeve van een betere kwaliteit van wonen en leven. Domotica kan de thuisomgeving veiliger maken, waardoor minder ongelukken gebeuren, wat weer leidt tot minder aanvragen en kosten (J. Dries, persoonlijke communicatie, 21 april, 2020; N. Koulen, persoonlijke communicatie, 15 mei, 2020).

Ten tweede opperde M. Kluytmans van woningcorporatie Zayaz het doen van onderzoek naar de Wmo-doelgroep: 'waar komen ze vandaan? Waar in de gemeente 's-Hertogenbosch zit een piek in het aantal aanvragen?' (persoonlijke communicatie, 29 mei, 2020). Dit is een vraagstuk waar de gemeente al langere tijd mee bezig is. Zo is zij bezig om een prognosetool te ontwikkelen om ook toekomstig gericht te kunnen kijken waar de Wmo-vraag vandaan zal komen (Brakenhoff & Schepers, 2020)[6]. Evenwel is deze prognosetool niet gericht op woningaanpassingen. De onderbouwing hiervoor is dat woningaanpassingen een relatief laag aantal cliënten betreft en dit maakt het lastig om voorspellingen te doen. Ook betreft het voorzieningen die vaak eenmalig verstrekt worden en het is onduidelijk hoe lang er daadwerkelijk gebruik van wordt gemaakt. Om goede voorspellingen te doen is een duidelijke einddatum nodig. Naast deze prognosetool zijn de woningcorporaties, in samenwerking met de gemeente, ook bezig om met big data verhuisketens te faciliteren (B. van Daal, persoonlijke communicatie, 29 juni, 2020). Door data te koppelen willen zij woningruil en doorstroming stimuleren. Het ontwikkelen van dit systeem is nog gaande.

Ten derde zijn er verschillende stimuleringsregelingen genoemd zoals subsidies. Echter, geeft J. Dries van MHoM aan dat subsidies gevaarlijk zijn (persoonlijke communicatie, 21 april, 2020). Degene die een beroep doen op subsidies behoren vaak tot de doelgroep die de voorzieningen niet nodig hebben en hun weg in het sociale stelsel al goed weten te vinden. Je wilt juist de lagere sociale klassen bereiken. Dit bevestigen woningcorporatie Zayaz en

[6] Interne bron

Brabant Wonen (M. Kluytmans, persoonlijke communicatie, 29 mei, 2020; anoniem, persoonlijke communicatie, 26 juni, 2020).

Als vierde opperde B. van Daal van de afdeling Wonen de mogelijkheden om ouderen te informeren over geschikte aannemers voor het preventief verbouwen van de woning (persoonlijke communicatie, 12 mei, 2020). Eveneens gaf ze de mogelijkheid om burgers hun zorgen tijdens een verbouwing weg te nemen door een woonunit aan te bieden waar zij tijdelijk in kunnen wonen als de eigen woning tijdelijk niet bewoonbaar is. De levering van een woonunit, mede door corona, gaat op dit moment nog traag, zo geeft Wmo-consulent A. Libau aan (persoonlijke communicatie, 3 juli 2020). A. Libau geeft wel aan dat dit in de toekomst mogelijk anders en sneller geregeld kan worden.

Een zesde optie komt vanuit de gemeente Ede, die een eigen bouwkundige in dienst heeft. Deze bouwkundige vervult taken als het doen van een woonscan, het regelen van het onderhoud van woonvoorzieningen, meekijken met nieuwbouwprojecten, burgers adviseren en intern en extern samenwerken op het gebied van scootmobielstallingen, vergunningen en bestemmingsplannen (J. Wilgenburg-Leijstra, persoonlijke communicatie, 12 juni, 2020). De gemeente ’s-Hertogenbosch werkt momenteel al met een bouwkundige van Argonaut of een bouwkundige van Van den Bouwhuijsen. Zij doen echter alleen de woonscan en niet de overige taken. Mogelijk kan de gemeente hen ook voor deze taken inhuren of een eigen bouwkundige in dienst nemen.

Tevens zet de gemeente Ede in op voornamelijk losse/roerende woonvoorzieningen zodat deze voorzieningen bij mutatie geen beperkingen meebrengen voor nieuwe huurders. De gemeente ’s-Hertogenbosch werkt momenteel nog weinig met losse/roerende woonvoorzieningen geeft Wmo-consulent A. Libau aan (persoonlijke communicatie, 3 juli 2020). Dit komt voornamelijk omdat de meeste woningaanpassingen vaste woningaanpassingen zijn zoals een traplift, badkameraanpassingen of verbeteringen van toegankelijkheid en doorgankelijkheid.

Al met al zijn er dus genoeg suggesties om het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen te beïnvloeden. Deze hypothese wordt dus geverifieerd.

Hypothese 10: de gemeente ’s-Hertogenbosch kan buiten de theoretische factoren om het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen beïnvloeden.

Al deze bevindingen tonen resultaten waarmee de deelvragen en de hoofdvraag beantwoord kunnen worden. In het volgende hoofdstuk zal deze beantwoording plaatsvinden.

6. De deelvragen beantwoord

In dit hoofdstuk worden aan de hand van de empirische bevinden uit het vorige hoofdstuk de deelvragen beantwoord (§ 6.1 - § 6.4). Als laatste zal een algemene conclusie worden geformuleerd op de hoofdvraag (§ 6.5)

§ 6.1 Welke factoren beïnvloeden het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen?

Uit de literatuurstudie komen negen factoren die invloed uitoefenen op het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen. De negen factoren zijn: dubbele vergrijzing, Rijksprogramma Langer Thuis, mantelzorg, informatievoorziening, wet- en regelgeving, eigen verantwoordelijkheid, eigen bijdrage, werkwijze Wmo-consulent en (mogelijke) ketenpartners. Desalniettemin blijkt dat de factor mantelzorg in de gemeente 's-Hertogenbosch geen rol speelt in de beïnvloeding van het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen. De resterende factoren spelen allemaal wel een rol. Daarnaast is de factor overig opgenomen omdat er, buiten de in de theorie genoemde factoren, nog meer mogelijkheden zijn. Er zijn dus acht theoretische factoren en de factor overig die het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen beïnvloeden.

§ 6.2 Wat zijn mogelijkheden voor de gemeente 's-Hertogenbosch om invloed uit te oefenen op de factoren op korte termijn?

Op korte termijn is, in overleg met de gemeente 's-Hertogenbosch, gedefinieerd als alle mogelijkheden die toegepast kunnen worden uiterlijk het eerste kwartaal 2021. Er zijn verschillende mogelijkheden die binnen die tijdsbestek geïmplementeerd kunnen worden.

Voor de factor Rijksprogramma Langer Thuis heeft de gemeente de mogelijkheid om het bewust zijn van ouderen te vergroten. Dit kan door uitbreiding van de woonscan, het publiceren van een infographic of een samenwerking aangaan met (mogelijke) ketenpartners.

Ten tweede kan de gemeente de factoren wet- en regelgeving en de werkwijze Wmo-consulenten beïnvloeden door de beleidsregels en verordening aan te passen, zodat er meer ruimte ontstaat voor Wmo-consulenten om aanvragen in lijn met de Wmo-doelen te beoordelen. Verder kan de gemeente een besluitvormingskader en met woningcorporaties een nieuw verantwoordelijkheidsconvenant opstellen.

De gemeente kan de factor eigen verantwoordelijkheid van burgers beïnvloeden door burgers te stimuleren de woning aan te passen of te verhuizen naar een geschikte woning. Dit kan met een verhuiscoach, de woonscan, een infographic, voorlichtingen en/of samen te werken met (mogelijke) ketenpartners.

Om de factor eigen bijdrage te beïnvloeden kan de gemeente de eigen bijdrage verlagen voor de groep cliënten met een inkomen hoger dan 110% van het sociaal minimum en de bijdrage verhogen voor de groep cliënten met een inkomen lager dan 110% van het sociaal minimum.

De zesde factor uit de literatuur die mogelijkheden biedt is (mogelijke) ketenpartners. De gemeente kan samenwerken met de woningcorporaties door regelmatig te overleggen op beleidsniveau en uitvoeringsniveau. Zij kan met organisaties als LZuW, MHoM en Wmg in zee gaan om het bewust zijn en de eigen verantwoordelijkheid van burgers te vergroten. Eveneens kan de gemeente samenwerken met het SVn om financiële stimuleringsregelingen op te zetten. Als laatste kan de gemeente zich aansluiten bij Veilig Prettig Thuis.

Afsluitend de categorie overig. De gemeente kan, samen met ketenpartners, inzetten op domotica. Een andere mogelijkheid is het vaker inhuren of aannemen van een bouwkundige. Daarnaast is er de mogelijkheid voor het plaatsen van een woonunit bij (niet) cliënten die hun woning preventief willen verbouwen. Op deze manier kunnen zorgen rondom tijdelijke huisvesting weggenomen worden, waardoor mensen mogelijk sneller hun woning aanpassen. Als laatste kan de gemeente meer inzetten op losse/roerende woonvoorzieningen die gemakkelijk verwijdert kunnen worden als de woning overgaat naar een andere huurder of koper.

§ 6.3 Wat zijn mogelijkheden voor de gemeente ’s-Hertogenbosch om invloed uit te oefenen op de factoren op lange termijn?

Door de ontwikkelingen waar de Wmo mee te maken heeft moet de gemeente ook op de lange termijn kijken hoe zij controle houden en factoren kunnen beïnvloeden. De lange termijn is in overleg met de gemeente ’s-Hertogenbosch gedefinieerd als alle mogelijkheden die na maart 2021 toegepast kunnen worden. Er zijn drie mogelijkheden.

Ten eerste kan de gemeente zich richten op het ontwikkelen van nieuwe woonvormen om doorstroming onder ouderen te stimuleren (Rijksprogramma Langer Thuis en (mogelijke) ketenpartners). De factor (mogelijke) ketenpartners kan ook beïnvloed worden door op preventief gebied samen te werken. De gemeente kan gezamenlijk met de woningcorporaties een gedeelde visie ontwikkelen over hoe om te gaan met deze ontwikkelingen. Ten derde kan de gemeente kijken naar de mogelijkheid om een HIB op te richten, echter zijn hier weinig voorbeelden van en er zitten nog veel haken en ogen aan.

§ 6.4 Welke mogelijkheden dragen bij aan het houden van grip op het aantal aanvragen en toewijzingen door de gemeente ’s-Hertogenbosch?

De gemeente heeft een aantal mogelijkheden om grip op woningaanpassingen te vergroten. Hier worden de negen mogelijkheden en tevens aanbevelingen besproken.

1. *Inzetten op bewust zijn van ouderen over de huidige en toekomstige woonsituatie (Rijksprogramma Langer Thuis en eigen verantwoordelijkheid burgers)*

Door ouderen vroegtijdig bewust te maken van de gevaren in de woning, kunnen mogelijk ongelukken voorkomen worden waardoor ouderen minder beperkingen ervaringen, wat leidt tot minder aanvragen en dus kosten voor Wmo-woningaanpassingen. Ook kan ouderen

bewust maken van het woningaanbod leiden tot doorstroming naar andere geschikte woningen wat leidt tot minder aanvragen en kosten.

2. *Besluitvormingskader (wet- en regelgeving)*

Een besluitvormingskader vergroot de kans op eenduidig, gedegen en beter onderbouwd onderzoek, waardoor betere boordeling tot stand komt. De verwachting is dat hierdoor het aantal toekenningen enigszins een halt kan worden toegeroepen.

3. *Verantwoordelijkheidsconvenant woningcorporaties (wet- en regelgeving)*

Duidelijke verantwoordelijkheidsafspraken kunnen mogelijk aanvragen en kosten stagneren of verminderen doordat er een duidelijke verdeling is en kosten niet op elkaar afgeschoven worden.

4. *Opzetten samenwerking woningcorporaties korte termijn ((mogelijke) ketenpartners)*

Regelmatig overleggen over uitvoering en beleid verbeterd de communicatie en verwachtingen waardoor knelpunten voorkomen kunnen worden. Mogelijk bespaart het ook kosten.

5. *Stimuleren van ouderen om de woning preventief aan te passen of te verhuizen (eigen verantwoordelijkheid burger)*

Een geschikt huis voorkomt ongelukken wat leidt tot minder aanvragen en kosten.

6. *Stimuleren gebruik domotica (overig)*

Domotica kunnen het thuis wonen gemakkelijker en veiliger maken. Een veiliger huis leidt tot minder ongelukken en beperkingen wat minder aanvragen oplevert en kosten scheelt.

7. *Inzetten op roerende en losse voorzieningen (overig)*

Door in te zetten op roerende en losse voorzieningen zijn er geen verbouwingskosten waardoor kosten bespaard worden. Daarnaast kunnen deze voorzieningen makkelijk opnieuw gebruikt worden wat kosten bespaart op aanschaf van producten.

8. *Wmo-geschikt bouwen en nieuwe woonvormen (prestatieafspraken afdeling Wonen) (Rijksprogramma Langer Thuis)*

Het kunnen laten verhuizen van cliënten, door genoeg aanbod en nieuwe woonvormen, zorgt ervoor dat woningen niet aangepast hoeven te worden wat kosten bespaard en doorstroom stimuleert.

9. *Visie ontwikkelen samen met woningcorporaties ((mogelijke) ketenpartners)*

Het gezamenlijk optrekken met een gedeelde preventieve visie kan voordelen opleveren op de lange termijn. Het werkt mogelijk efficiënter, duurzamer en kostenbesparend.

§ 6.5 Conclusie

In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de vraag: ‘welke factoren kan de gemeente ’s-Hertogenbosch beïnvloeden om grip te houden op het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen?’. Hiervoor is een mixed methods onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden waarop de factoren beïnvloed kunnen worden en het te verwachten effect daarvan. Uit de resultaten is gebleken dat de gemeente voornamelijk preventieve maatregelen kan nemen om meer grip te krijgen op woningaanpassingen. Om deze preventieve maatregelen van de grond te krijgen lijken zowel interne als externe samenwerking de sleutel tot succes te zijn.

Van de negen vooraf opgestelde factoren voortkomend uit de literatuur, blijken er vijf daadwerkelijk positief te beïnvloeden om meer grip te krijgen op het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen. Dit zijn de factoren Rijksprogramma Langer Thuis, wet- en regelgeving, eigen verantwoordelijkheid, (mogelijke) ketenpartners en de factor overig. Dit kunnen zij doen door in te zetten op het bewustmaken van ouderen over de huidige en toekomstige woonsituatie, een besluitvormingskader op te stellen, een nieuw verantwoordelijkheidsconvenant op te stellen, samen te werken met de woningcorporaties op uitvoerings- en beleidsniveau, ouderen te stimuleren om de woning preventief aan te passen of te verhuizen naar een geschikte woning, het gebruik van domotica te stimuleren, in te zetten op losse/roerende voorzieningen, Wmo-geschikte woningen te blijven bouwen onder andere in de vorm van nieuwe woonvormen en door een gezamenlijke visie te ontwikkelingen met woningcorporaties. Sommige maatregelen moet de gemeente zelf tot uitvoering brengen. De meeste maatregelen kunnen echter tot uitvoering worden gebracht in samenwerking met andere partijen als: woningbouwcorporaties, preventief gerichte samenwerkingspartners en samenwerkingsverbanden. De preventieve maatregelen vergen vaak een investering wat het risico op ‘split incentive’ meebrengt (iemand investeert in preventieve maatregelen, terwijl een andere partij er de vruchten van plukt), vooral met woningcorporaties dienen goede afspraken gemaakt te worden over de kosten van gezamenlijke preventieve acties. Bij de andere organisaties staat dit namelijk vooraf vast. Verder is het krijgen van grip een traject op de lange termijn. De effecten van preventieve maatregelen worden pas na enige tijd zichtbaar.

In dit hoofdstuk zijn dus alle resultaten beschreven. In het volgende hoofdstuk vindt interpretatie van de resultaten plaats en zal er op het onderzoek geëvalueerd worden.

7. Discussie

Dit hoofdstuk bestaat uit vijf paragrafen. In §7.1 wordt een reflectie gegeven op de gebruikte literatuur en in § 7.2 worden de resultaten geïnterpreteerd. § 7.3 behandelt de beperkingen van het onderzoek, waarna in § 7.4 de implicaties van het onderzoek aangeduid worden. In de laatste paragraaf worden suggesties voor vervolgonderzoek beschreven (§ 7.5).

§ 7.1 reflectie gebruikte literatuur

Voor dit onderzoek is literatuur gebruikt die niet specifiek gericht is op de woningaanpassingen of zelfs de Wmo in haar totaliteit. De literatuur is gericht op andere diensten en voorzieningen die aangeboden worden in Nederland en het buitenland. Uiteindelijk bleek de literatuur goed van toepassing op woningaanpassingen. Voor elke factor voortkomend uit de literatuur kon een koppeling gemaakt worden met de Wmo, welke vervolgens veelal bevraagd kon worden. De literatuur vormt de rode lijn door het onderzoek. Omdat de literatuur dus niet specifiek op woningaanpassingen gericht is, is besloten ook de factor overig mee te nemen. Hier is verschillende keren gebruik van gemaakt, maar de meeste empirische bevindingen die gedaan zijn, zijn van toepassing op de gebruikte literatuur. De gevonden theorie was dus behulpzaam tijdens het onderzoek en goed toepasbaar.

§ 7.2 Interpretatie resultaten

In het totaal zijn zestien van de twintig hypotheses geverifieerd. Dertien daarvan waren positief geformuleerd voor aanpassingsmogelijkheden. Er zijn dus verschillende mogelijkheden om factoren te beïnvloeden om meer grip te krijgen op woningaanpassingen. De resultaten komen dus grotendeels overeen met de verwachtingen.

De resultaten van het onderzoek tonen als het ware dat de afdeling Wmo niet alleen staat in het ervaren van problemen rondom de vergrijzing en het Rijksprogramma Langer Thuis. Bij vrijwel elke optie die de gemeente heeft om de factoren te beïnvloeden, kan en/of moet zij intern of extern samenwerken. Daarnaast tonen de resultaten dat het abonnementstarief de zaken voor de gemeente extra bemoeilijkt heeft. Zij krijgt te maken met een demografisch vraagstuk waar zij weinig aan kan doen en tegelijkertijd wordt het de gemeente lastiger gemaakt om haar burgers op hun eigen verantwoordelijkheid te wijzen. Het abonnementstarief zorgt ervoor dat afwijzen lastiger is geworden, omdat het inkomenscriterium weg is gevallen. Dit wordt bevestigd door de resultaten, deze tonen voornamelijk een beeld van voorkomen in plaats van meer afwijzen. Het is namelijk lastig voor een gemeente, met haar zorgplicht, om burgers niet de hulp te bieden die zij nodig hebben op het moment dat zij aankloppen bij de Wmo. De ontwikkelingen vergrijzing, Rijksprogramma Langer Thuis en het abonnementstarief gaven dus eigenlijk al een voorproefje op de resultaten.

Kortgezegd tonen de resultaten dat er op uitvoeringsniveau stappen te zetten zijn in de vertaalslag van beleid naar praktijk, maar dat de grootste slag te slaan is op preventief

gebied en samenwerking. Naar inzicht van de onderzoeker is hier ook een rol voor het Rijk neergelegd. Het probleem van bewust zijn en eigen verantwoordelijkheid is een probleem waar alle Nederlandse gemeenten mee te maken krijgen. De onderzoeker schat dat zonder ondersteuning van het Rijk de problematiek voor gemeenten de komende jaren in ieder geval aanhoudt.

§ 7.3 Beperkingen onderzoek

Er zitten een aantal beperkingen aan het uitgevoerde onderzoek. De eerste beperking in dit onderzoek is het missen van één enquête. De tweede beperking betreft het missen van twee interviews en de laatste beperking gaat over de expertise van één respondent.

De eerste beperking van het onderzoek is de afwezigheid van een enquête. Een aantal factoren en hypotheses waren gericht op burgers. Voor de interne validiteit van het onderzoek was het goed geweest als daarom het perspectief van burgers meegenomen was. Helaas maakte de komst van het coronavirus dit niet mogelijk, waardoor enkele hypotheses beantwoord zijn met oudere data dan gepland en data die niet specifiek op woningaanpassingen gericht is. Hierdoor is niet precies gemeten wat vooraf beoogd was. Bij een herhaalde uitvoering van dit onderzoek zou mogelijk in overleg met de afdeling O&S een enquête opgesteld kunnen worden. De gemeente moet haar burgers dan wel weer willen ondervragen.

De tweede beperking is het missen van twee interviews met gemeenten. Het missen van deze interviews beïnvloed de interne validiteit. Er is namelijk niet gemeten wat gemeten moest worden. Nochtans dient gezegd te worden dat deze onderwerpen met betrekking tot de andere gemeenten geen mogelijkheden hebben opgeleverd. Geen enkele gemeente beschikte over oppluspakket afspraken en maar één gemeente over verantwoordelijkheidsafspraken, maar deze afspraken zijn niet gedeeld met de onderzoeker. Als deze lijn doorgetrokken wordt ligt in de verwachting dat de ontbrekende data geen nieuwe mogelijkheden voor de onderzochte hypotheses had opgeleverd. Het is lastig om deze beperking in een vervolgonderzoek te herstellen. Soms wil een persoon of organisatie niet geïnterviewd worden en dat is aan de onderzoeker om te accepteren.

De derde beperking is dat er één respondent van een woningcorporatie is geïnterviewd met beperkte expertise over de vragen. Tijdens het interview vond de situatie meerdere malen plaats dat de respondent geen antwoord kon geven op de vraag. Daarom is door een woningcorporatie niet op alle factoren de expertise en kennis gedeeld die eerder wel verwacht werd. Ook hier is de interne validiteit aangetast en is niet volledig gemeten wat vooraf beoogd was. Mogelijk moet tijdens een herhaald onderzoek gevraagd worden of er meerdere mensen geïnterviewd kunnen worden die gezamenlijk de vragen kunnen beantwoorden.

§ 7.4 Implicaties onderzoek

In deze paragraaf worden de onderzoeksresultaten aan de hand van de wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie geïmpliceerd.

§ 7.4.1 Wetenschappelijke implicaties

Dit onderzoek heeft voorzien in de verdere behoefte van theorieontwikkeling over hoe gemeenten meer grip kunnen krijgen op de toenemende vraag en toewijzingen van woningaanpassingen. Er is een wetenschappelijk kader ontwikkeld met daarin negen theoretische factoren, dat mogelijk op veel verschillende diensten en voorzieningen van toepassing is. Daaruit voortkomend is een wetenschappelijk woningaanpassingenkader ontstaan, bestaand uit acht theoretische beïnvloedingsfactoren (zie deelvraag 1). Dit specifieke kader is van toepassing op alle gemeenten die de Wmo-woningaanpassingen willen onderzoeken. Daarnaast is een wetenschappelijke basis geformuleerd met daarin handvatten om de factoren te beïnvloeden. Met dit onderzoek is dus wetenschappelijk relevante theorie ontwikkeld op het gebied van specifiek woningaanpassingen en voor decentrale mogelijkheden. De ontwikkelingen vergrijzing en Langer Thuis zijn namelijk ook van toepassing op de woningkrapte en het ongeschikte huizen probleem wat groter is dan enkel woningaanpassingen. Alle decentrale actoren die in aanraking komen met deze ontwikkelingen kunnen deze wetenschappelijke theorie dus gebruikt worden.

§ 7.4.2 Maatschappelijke implicaties

Mocht de gemeente ’s-Hertogenbosch niets aan de huidige situatie veranderen dan zal de vraag naar woningaanpassingen hoog blijven en daardoor ook de kosten. De resultaten uit dit onderzoek wijzen erop dat het inzetten op preventieve maatregelen een interventie op de lange termijn is, maar dat, door het wegvallen van het inkomenscriteria, dit wel de sleutel tot het krijgen van grip lijkt te zijn. Er zijn zowel goedkope als duurdere preventieve maatregelen mogelijk. De prijs hangt veelal samen met de intensiteit van de maatregelen. Samenwerking met bijvoorbeeld woningcorporaties lijkt tot de mogelijkheden te behoren om samen preventieve maatregelen te faciliteren. Het nemen van preventieve maatregelen stimuleert burgers om meer eigen verantwoordelijkheid te nemen wat uiteindelijk bijdraagt aan meer geschikte huisvesting, waardoor minder beperkingen ontstaan en mensen langer zelfredzaam blijven en kunnen participeren in de samenleving. Ook wordt mogelijk doorstroom op gang gebracht. Mocht de gemeente besluiten niet te willen investeren in preventieve maatregelen. Dan is er ook nog de mogelijkheid om de beoordelingsprocedure te sturen. Dit kan door een besluitvormingskader en het wijzigen van de beleidsregels en de verordening zodat er meer in lijn met de Wmo beoordeeld kan worden. Ook dit zal bijdragen aan het terugleggen van de eigen verantwoordelijkheid bij burgers. Het vermoeden is dat er meer afwijzingen zullen komen, waardoor meer burgers zelf in een oplossing voor hun problemen moeten voorzien. Echter is ook de verwachting dat preventieve maatregelen het meeste kosten, maar dat ze ook de meeste besparingen en grip opleveren. Al met al geeft dit onderzoek handvatten voor de gemeente ’s-Hertogenbosch om meer grip te krijgen op de woningaanpassingen.

§ 7.5 Vervolgonderzoek

Naar aanleiding van dit onderzoek zijn er nog twee mogelijkheden om vervolgonderzoek te doen. Dit zijn losstaande studies en geen vervolgstudies op deze uitgevoerde studie.

De eerste vervolgstudie is een studie naar besparing op het Wmo-budget door het uitzetten van preventieve maatregelen via een samenwerkingsorganisatie. Er zijn verschillende organisaties benoemd die inzetten op bewust zijn en eigen verantwoordelijkheid. Sommige gemeenten zijn al enkele jaren aangesloten bij deze organisaties. Een studie naar de investering van deze gemeenten en de uiteindelijke besparingen zou aan kunnen tonen welke maatregelen het meest effectief zijn. Een vergelijking tussen de verschillende organisaties zou een mooi inzicht kunnen geven.

De andere mogelijkheid om een vervolgstudie uit te voeren, is naar de effecten van het abonnementstarief. Het abonnementstarief is een van de aanstichters van dit onderzoek, maar wordt beperkt onderzocht. En hoewel er een aantal metingen zijn gedaan naar de effecten is er nog geen groot onderzoek uitgevoerd naar de gevolgen van de invoering van het abonnementstarief. Voor zowel de gemeenten als het Rijk zou het goed zijn om de effecten te achterhalen op financieel en zelfredzaamheidsgebied.

Bibliografie

Afdeling Onderzoek & Statistiek. (2017). *Cliëntenervaringen Wmo Gemeente 's-Hertogenbosch.* 's-Hertogenbosch: Gemeente 's-Hertogenbosch.

Akkermans, M., Kloosterman, R., & Reep, C. (2020). *55-plussers over hun (toekomstige) woning.* Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Arnhem. (2019, oktober 10). *Beleidsregels Wmo gemeente Arnhem 2020*. Opgeroepen op mei 10, 2020, van decentrale.regelgeving.overheid: http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/XHTMLoutput/Actueel/Arnhem/CVDR635872.html

Baarda, B. D., De Goede, M. P., & Teunissen, J. (2005). Betrouwbaarheid en geldigheid. In B. D. Baarda, M. P. De Goede, & J. Teunissen, *Basisboek kwalitatief onderzoek* (pp. 92-96). Houten/Groningen: Noordhoff Uitgevers.

Bakx, P., Bom, J., Van Doorslaer, E., Hussem, A., Schut, E., & Wouterse, B. (2018). *Wie zorgt en betaalt voor de ouderen van morgen.* Tilburg: Netspar.

Blau, D., & Tekin, E. (2005). The determinants and consequences of child care subsidies for single mothers in the USA. *Journal of Population Economics, 20*, 719-741.

Bleijenbergh, I. (2015). Conclusie en discussie. In I. Bleijenbergh, *Kwalitatief onderzoek in organisaties* (pp. 115-122). Den Haag: Boom Lemma uitgevers.

Bleijenbergh, I. (2015). Het analyseren van kwalitatief materiaal. In I. Bleijenbergh, *Kwalitatief onderzoek in organisaties* (pp. 101-114). Den Haag: Boom Lemma uitgevers.

Brabant Wonen. (2019). *Prestatieafspraken 2020.* Oss: Brabant Wonen.

Brakenhoff, T., & Schepers, M. (2020). *Eindverslag: doorontwikkeling Wmo prognosemodel.* 's-Hertogenbosch: Gemeente 's-Hertogenbosch.

Bredewold, F., Kampen, T., Verplanke, L., Tonkens, E., & Duyvendak, J. W. (2016). *Een mooie gedachte: Wat professionals denken over zelfredzaamheid en wat ze vervolgens (niet) doen.* Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.

Byles, J. (2018). Our Ageing World. In B. K. Nair, *Geriatric Medicine: A Problem-Based Approach* (pp. 1-14). Singapore: Springer Singapore.

CBS. (2015, april 28). *Beperkingen in dagelijkse handelingen bij ouderen*. Opgeroepen op april 20, 2020, van cbs: https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2015/18/beperkingen-in-dagelijkse-handelingen-bij-ouderen

CBS. (2018, december 18). *Prognose: 3,5 miljoen alleenwonenden in 2030*. Opgeroepen op juli 6, 2020, van cbs: https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/51/prognose-3-5-miljoen-alleenwonenden-in-2030

CBS Statline. (2020). *Personen met gebruik Wmo-maatwerkvoorzieningen; type voorziening, regio*. Opgeroepen op april 14, 2020, van mlzopendata.cbs: https://mlzopendata.cbs.nl/#/MLZ/nl/dataset/40061NED/table?dl=1F1EB&ts=1586849257658

Centrale Raad van Beroep. (2011, 4 mei). *ECLI:NL:CRVB:2011:BQ4115*. Opgeroepen op april 20, 2020, van uitspraken.rechtspraak: https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:CRVB:2011:BQ4115

Centrale Raad van Beroep. (2019, november 20). *ECLI:NL:CRVB:2019:3535*. Opgeroepen op juni 10, 2020, van uitspraken.rechtspraak: https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:CRVB:2019:3535

commissie Toekomst zorg thuiswonende ouderen. (2020). *Oud en zelfstandig in 2030: Een reisadvies.* Den Haag: Edauw+Johannissen.

Companen. (2016). *Handreiking prestatieafspraken herziene versie: Samenwerken volgens de Woningwet 2015.* Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Da Roit, B., & Thomése, F. (2016). Maakt lokaler thuiszorg zorg (on)gelijker?: Sociaaleconomische ongelijkheid in de toegang tot huishoudelijke zorg binnen Nederlandse gemeenten voor en na de invoering van de WMO in 2007. *Mens en Maatschappij, 91*(4), 281-403.

Daalhuizen, F., Van Dam, F., De Groot, C., Schilder, F., & Van der Staak, M. (2019). *Zelfstandig thuis op hoge leeftijdg: Verkenning van knelpunten en handelingsperspectieven in beleid en praktijk.* Den Haag: PBL.

De Boer, A., Plaisier, I., & De Klerk, M. (2019). *Mantelzorgers in het vizier: Beleidssignalement mantelzorg.* Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

De Groot, C., Van Dam, F., & Daalhuizen, F. (2014). Honkvast in een koopwoning: vergrijzing, verzilvering en woningaanpassingen. *Gerõn, 2*, 27-29.

De Klerk, M., De Boer, A., Kooiker, S., Plaisier, I., & Schyns, P. (2014). *Hulp geboden. Een verkenning van de mogelijkheden en grenzen van (meer) informele hulp.* Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

De Klerk, M., De Boer, A., Plaisier, I., Schyns, P., & Kooiker, S. (2015). *Informele hulp: wie doet er wat?: Omvang, aard en kenmerken van mantelzorg en vrijwilligerswerk in de zorg en en ondersteuning in 2014.* Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

De Koster, Y. (2019, november 28). *Gemeenten willen grip op Wmo*. Opgeroepen op maart 26, 2020, van Binnenlandsbestuur: https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/nieuws/gemeenten-willen-grip-op-wmo.11565011.lynkx

De Lange, P., & Witter, Y. (2014). Hoe ouderen steeds diverser wonen. *Gerõn, 3*, 54-57.

Duivenvoorden, A., Kooistra, H., Van Triest, N., Senior, P., & Witter, Y. (2015). *Langer zelfstandig wonen - de opgave voor corporaties: kennisdossier corporatieleerkring.* Den Haag: Platform31.

Feijten, P., Schellingerhout, R., De Klerk, M., Steenbekkers, A., Schuns, P., Vonk, F., . . . Heering, L. (2017). *Zicht op de Wmo 2015: Ervaringen van melders, mantelzorgers en gesprekvoerders.* Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Gemeente 's-Hertogenbosch. (2017). *Woonagenda 2017/2018.* 's-Hertogenbosch: Gemeente 's-Hertogenbosch.

Gemeente 's-Hertogenbosch. (2018a). *Voortgangsrapportage Woonagenda 2017/2018.* 's-Hertogenbosch: Gemeeten 's-Hertogenbosch.

Gemeente 's-Hertogenbosch. (2018b). *Prestatieafspraken 2019: uitvoeringsagenda Wonen 2019 Gemeente 's-Hertogenbosch.* 's-Hertogenbosch: Gemeente 's-Hertogenbosch.

Gemeente 's-Hertogenbosch. (2019, december 19). *Prestatieafspraken 2020: Uitvoeringsagenda Wonen 2020 Gemeente 's-Hertogenbosch.* Opgeroepen op maart 31, 2020, van s-hertogenbosch.nl: https://www.s-hertogenbosch.nl/fileadmin/Website/Inwoner/Bouwen_wonen/Huur_koopwoning/Prestatieafspraken_Wonen_2020_gemeente__s-Hertogenbosch.pdf

Gemeente 's-Hertogenbosch. (2020a). *Wet maatschappelijke ondersteuning.* Opgeroepen op maart 27, 2020, van s-hertogenbosch: https://www.s-hertogenbosch.nl/wmo.html

Gemeente 's-Hertogenbosch. (2020b). *Nieuwe woonvisie wil woonwensen waarmaken.* Opgeroepen op juni 5, 2020, van s-hertogenbosch: https://www.s-hertogenbosch.nl/nieuwsbericht/archive/2020/05/article/detail/News/nieuwe-woonvisie-wil-woonwensen-waarmaken/

Gemeente Zoetermeer. (2017, december). *Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).* Opgehaald van zoetermeer: https://www.zoetermeer.nl/bestuur/wet-maatschappelijke-ondersteuning-wmo_47271/

Gielen, W., Herbers, D., & Hitzert, F. (2018). *Verhuizingen van oudere huishoudens.* Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

HRS Wonen. (2020). *Sprekende cijfers woningmarkt: Midden- en Noordoost-Brabant.* Utrecht: Dynamis.

i&o research. (2019). *Kiezen voor langer thuis: Onderzoek naar manieren waarop 55+'ers zich voorbereiden op wonen in de toekomst.* Enschede: Lang zult u wonen.

Jager-Vreugdenhil, M. (2012). Naar een participatiesamenleving? . In M. Jager-Vreugdenhil, *Nederland participatieland? De ambitie van de Wet maatschappelijke ondersteuing (Wmo) en de praktijk in buurten, mantelzorgrelaties en kerken* (pp. 211-230). Amsterdam: Vossiuspers UvA.

Jobse, R., & Van Ommeren, A.-M. (2015). Hoe maak je comfortabel zelfstandig wonen mogelijk? *Gerõn, 3*, 52-54.

Jungmann, N., & Wesdorp, P. (2013). Ik zie, ik zie wat jij . *Wmo Magazine, 6*, 24-29.

Kamerstukken II, 33841, nr. 3. (2014, januari 15). Opgeroepen op maart 16, 2020, van tweedekamer: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?id=2019Z22288&dossier=35093

Kamerstukken II, 35093, nr. 3. (2018, november 28). Opgeroepen op april 20, 2020, van zoek.officielebekendmakingen: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35093-3.html?zoekcriteria=%3fzkt%3dUitgebreid%26pst%3dParlementaireDocumenten%26dpr%3dAlle%26spd%3d20181220%26epd%3d20181220%26dosnr%3d35093%26kmr%3dEersteKamerderStatenGeneraal%257cTweedeKamerderStatenGeneraal%

Kiil, A., & Houlberg, K. (2013). How does copayment for health care services affect demand, health and redistribution? A systematic review of the empirical evidence from 1990 to 2011. *The European Journal of Health Economics, 15*, 813-828.

Kooistra, H., De Ruiter, G., & Van Triest, N. (2016). *Doorstromers beschermd wonen en maatschappelijke opvang: Thuis in de wijk.* Den Haag: Platform31.

Kreeft, R. (2015a). *Vragen en antwoorden over mantelzorgwoningen.* Arnhem: Companen.

Kreeft, R. (2015b). Huisvesting ouderen vraagt visie van gemeenten. *Gerõn, 1*, 51-53.

Kromhout, M., Feijten, P., Vonk, F., De Klerk, M., Marangos, A. M., & Mensink, W. (2014). *De Wmo in beweging: Evaluatie Wet maatschappelijke ondersteuning 2010-2012.* Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Lager, D., Brouwer, A., De Kam, G., & Kibele, E. (2016). *Op tijd de drempel wegenemen? Inzicht in het bewustzijn over het preventief aanpassen van de woonsituatie om langer thuis te kunnen wonen.* Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.

Levitt, R. (2017). Housing for seniors: Challenges and solutions. *Evidence Matters*, 2-7.

Meyers, M. K., & Heintze, T. (1999). The performance of the child-care subsidy system. *Social Service Review*, 37-64.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2018). *Programma Langer Thuis.* Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (sd). *Gefactureerde eigen bijdrage*. Opgehaald van monitorlangdurigezorg: https://www.monitorlangdurigezorg.nl/kerncijfers/eigen-bijdrage/gefactureerde-eigen-bijdrage

Non, M. (2017). *Co-payments in long-term home care: do they affect the use of care?* . The Hague: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis.
O&S 's-Hertogenbosch. (2014). *Bevolkingsprognose 's-Hertogenbosch 2013-2030.* O&S 's-Hertogenbosch.
Onderzoek & Statistiek. (2019). *Woonwensenonderzoek 2019.* 's-Hertogenbosch: Gemeente 's-Hertogenbosch.
Onstenk, A., Batterink, M., Blom, M., & Van Weert, R. (2019). *Monitor Abonnementstarief Wmo: Eerste Rapportage.* Significant Public.
Onstenk, A., Batterink, M., Blom, M., & Van Weert, R. (2020). *Monitor abonnementstarief Wmo: tussenrapportage | addendum bij eerste rapportage.* Significant Public.
Peek, S. T., Luijkx, K. G., Rijnaard, M. D., Nieboer, M. E., Van der Voort, C. S., Aarts, S., . . . Wouters, E. J. (2016). Older adults' reasons for using technology while aging in place. *Gerontology, 62*, 226-237.
Plaisier, I., Verbeek-Oudijk, D., & De klerk, M. (2017). Developments in home-care use. Policy and changing community-based care use by independent community-dwelling adults in the Netherlands. *Health Policy, 121*, 82-89.
Ploeg, B. V., & Mikkers, J. M. (2019). *Besluit nadere regels maatschappelijke ondersteuning 's-Hertogenbosch 2020.* 's-Hertogenbosch: gemeente 's-Hertogenbosch.
Provincie Gelderland; Gemeente Arnhem. (sd). *Langer thuis, in mijn aangepaste huis*. Opgehaald van vggm: https://www.vggm.nl/ufc/file2/hgm_internet_sites/landsw/4a30adc80b2a55be05d914b9be596a38/pu/Folder_definitief.pdf
Pynoos, J., & Nishita, C. M. (2003). The cost and financing of home modifications in the United States. *Journal of Disability Policy Studies, 14*(2), 68-73.
Pynoos, J., Nishita, C., Cicero, C., & Caraviello, R. (2008). Aging in place, housing, and the law. *The Elder Law Journal, 16*, 77-105.
Raad van State. (2018, oktober 26). *Voorstel van wet tot wijziging van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 inzake de bijdrage voor maatschappelijke ondersteuning en de beoordeling voor de verstrekking van de maatwerkvoorziening, met memorie van toelichting.* Opgeroepen op april 1, 2020, van raadvanstate: https://www.raadvanstate.nl/@112790/w13-18-0264-iii/
Rijksoverheid. (sd). *Huisvestingswet 2014*. Opgeroepen op april 10, 2020, van rijksoverheid: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huurwoning/huisvestingswet-2014
Rijksoverheid. (sd). *Taken van een gemeente*. Opgeroepen op april 5, 2020, van rijksoverheid: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/taken-gemeente
Robinson, R. (2002). User charges for health care. In E. Mossialos, A. Dixon, J. Figueras, & J. Kutzin, *Funding health care: options for Europe* (pp. 161-183). Buckingham: Open University Press.
's-Hertogenbosch. (2015, april 14). *Huisvestingsverordening 's-Hertogenbosch 2015*. Opgeroepen op juni 10, 2020, van decentrale.regelgeving.overheid: http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/XHTMLoutput/Actueel/%27s-Hertogenbosch/CVDR365268.html
Shlay, A., Weinraub, M., Harmon, M., & Tran, H. (2004). Barriers to subsidies: why low-income families do not use child care subsidies. *Social Science Research, 33*, 134-157.
Smits, C. H., Van den Beld, H. K., Aartsen, M. J., & Schroots, J. J. (2013). Aging in the Netherlands: State of the art and science. *The Gerontologist, 54*(3), 335-343.

Stoeldraijer, L., Van Duin, C., & Huisman, C. (2019). *Kernprognose 2019-2020: 19 miljoen inwoners in 2039.* Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

SVn. (2020a). *Verzilverlening*. Opgeroepen op maart 31, 2020, van Svn: https://www.svn.nl/verzilverlening

SVn. (2020b). *Blijverslening*. Opgeroepen op maart 31, 2020, van SVn: https://www.svn.nl/blijverslening

SVn. (2020c). *Stimuleringslening*. Opgeroepen op april 30, 2020, van SVn: https://www.svn.nl/stimuleringslening

SVn. (sd). *We willen nú heerlijk wonen: en dat zo lang mogelijk.* Svn.

Testi, A., Sonnessa, M., & Tànfani, E. (2012). How to build an agent-based model to assess the impact of co-payment for health services. *Proceedings of the 2nd International Conference on Simulation and Modeling Methodologies, Technologies and Applications*, 556-563.

Thomese, F., Kok, A., Broese van Groenou, M., Bannink, D., & Huisman, M. (2017). Decentralisatie in de langdurige zorg en sociaal-economische gezondheidsverschillen onder ouderen: gemengde gevolgen. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 151-152.

Tiggeloven, P., & Klouwen, K. (2019). *Monitor prestatieafspraken 2019.* Arnhem: Companen.

Tuzgöl-Broekhoven, A., Stam, J., & Atalikyayi, R. (2018). *Zorgen voor burgers: Onderzoek naar knelpunten die burgers ervaren bij de toegang tot zorg.* Den Haag: de Nationale ombudsman.

Van der Bie, R., & Latten, J. (2012). *Babyboomers: indrukken vanuit de statistiek.* Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Van der Ham, L., Den Draak, M., Mensink, W., Schyns, P., & Van den Berg, E. (2018). *De Wmo 2015 in praktijk: De lokale uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning.* Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Van Erp, W., Kip, T., & Huibers, J. (2016). *Handreiking: Geschikt wonen - het aanpassen nú aanpakken.* Den Haag: Drukkerij Excelsior.

Van Esch, T., Brabers, A., Kroneman, M., & De Jong, J. (2018). *Kennisvraag hulpmiddelenzorg: Een onderzoek naar informatie, knelpunten, eigen betalingen en de keuze van een zorgverzekering.* Utrecht: Nivel.

Van Gijzel, S. (2016). Wat betreft de kanteling: De betekenis van transitie en transformatie. Utrecht, Utrecht, Nederland.

Van Hees, S., Horstman, K., Jansen, M., & Ruwaard, D. (2015). Betekenissen van burgerschap van ouderen in de participatiesamenleving: Een analyse van 'Voor Elkaar in Partkstad'. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen, 5*, 191-196.

Vanden Boer, L., Bronselaer, J., V., V., & Demeyer, B. (2018). Samen oud in goede en in kwade dagen: Oudere mantelzorgers van een hulpbehoevende partner. *Gerõn, 1*, 44-47.

VeiligheidNL. (sd). *Health Impact Bond Valpreventie*. Opgeroepen op juni 16, 2020, van veiligheid: https://www.veiligheid.nl/valpreventie/interventies/integrale-aanpak/health-impact-bond

Verschuuren, M., & Hilderink, H. (2018). Onze toekomstige volksgezondheid: gezond ouder, maar ook grote maatschappelijke opgaven. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen, 96*, 258-259.

VNG. (2015). *Handleiding: Woningtoewijzing aan inwoners met een specifieke zorgvraag.* Den Haag: Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

VNG. (2019a, december 2). *De gevolgen van vergrijzing in Nederland voor gemeenten: Een prognose.* Opgeroepen op februari 17, 2020, van vng: https://vng.nl/sites/default/files/2019-12/de-gevolgen-van-vergrijzing_20191126.pdf

VNG. (2019b, maart 26). Input VNG voor debat wijziging Wmo (35093). Den Haag, Zuid-Holland, Nederland. Opgeroepen op april 1, 2020, van www.vng.nl: https://vng.nl/nieuws/opnieuw-aandacht-gevraagd-voor-effect-abonnementstarief-wmo

Woonbedrijf. (2014). *Oppluspakket*. Opgeroepen op maart 31, 2020, van woonbedrijf: https://www.woonbedrijf.com/over-huren/woningaanpassing/55plus

WoonService. (2019, februari). *Urgentieregeling 's-Hertogenbosch.* Opgeroepen op juni 10, 2020, van woonserviceregionaal: https://www.woonserviceregionaal.nl/media/2986/reglement-urgentieregeling-s-hertogenbosch-februari-2019.pdf

Zantinge, E. M., Van der Wilk, E. A., Van Wieren, S., & Schoemaker, C. G. (2011). *Gezond ouder worden in Nederland.* Rijksinstituut voor Volkgsgezondheid en Milieu.

ZonMw. (2020). *Veelbelovende financiële innovatie: Health Impact Bond.* ZonMw.

zorgfocuz. (2018). *Rapportage: Cliëntenervaringsonderzoek Wmo Gemeente 's-Hertogenbosch.* Groningen: zorgfocuz.

Bijlage A: vergelijkende beleidsdocumentenstudie

Keuze voor gemeenten:

	Inwonersaantal	**Gemiddelde leeftijd**	**Grijze druk (65+ t.o.v. 20-64) (in %)**	**Uitgave Wmo-maatwerkvoorziening per persoon (in €)**	**Aantal cliënten met een maatwerkarrangement Wmo per 10.000 inwoners**
Peildatum	*01-jan-19*	*2019*	*2020*	*2018*	*Tweede half jaar 2018 of eerste half jaar 2019*
Alkmaar	108.470	42,3	29,6	136	610
Almere	203.990	37,9	16,5	28	500
Alphen aan den Rijn	109.682	41,7	32	23	320
Amersfoort	155.226	39,4	23	43	600
Apeldoorn	161.156	42,9	33,8	23	710
Arnhem	157.223	39,6	24,3	31	660
Breda	183.448	41	27,6	95	790
Delft	102.253	39,1	22,1	23	660
Dordrecht	118.426	42	29,4	16	740
Ede	114.682	40,4	30	23	540
Eindhoven	229.126	40,3	26	44	590
Emmen	107.192	44,2	37,2	35	860
Enschede	158.261	40,5	27,3	42	960
Groningen	229.962	38,1	16,1	24	680
Haarlem	159.709	40,7	26,3	13	660
Haarlemmermeer	153.149	40,9	25,9	27	320
Leeuwarden	122.415	41	28,1	17	840
Leiden	124.306	39,2	22,5	8	630

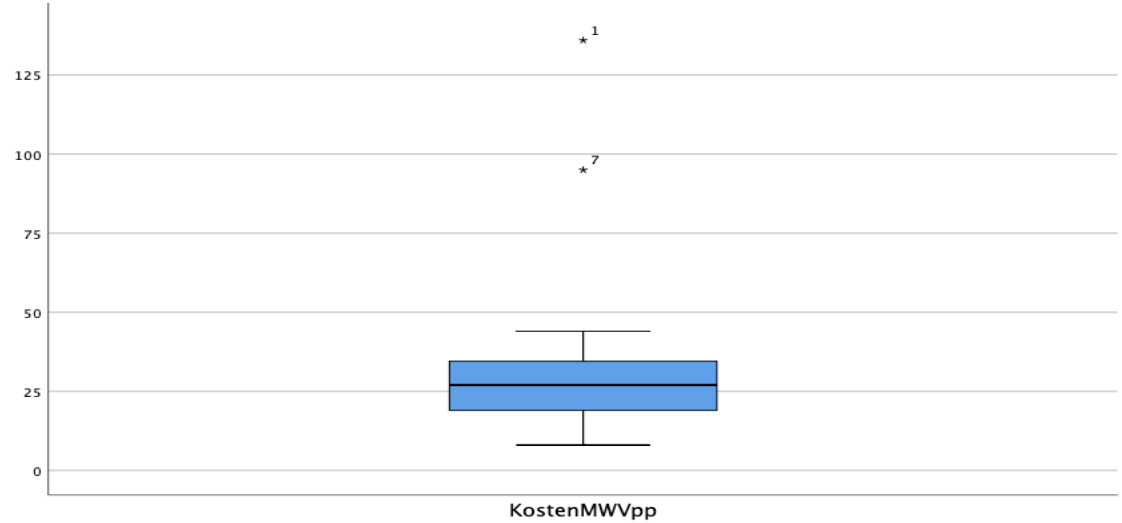
Maastricht	122.723	42,8	29,4	19	910
Nijmegen	175.948	39,4	24	10	680
s-Hertogenbosch	153.434	41,4	27,5	32	630
Tilburg	215.521	40,2	24,6	42	610
Venlo	101.192	43,7	34	19	890
Westland	107.492	41,7	29,7	29	440
Zaanstad	154.865	41,3	29,1	18	530
Zoetermeer	124.695	41,5	29,7	34	540
Zwolle	126.116	39,3	22,9	28	760
Gemiddeld:	147.432	40,8	27	26	654
Aangehouden standaarddeviatie:		1,6	4,8	10,2	161,7
Range:		39,2 - 42,4	22,2 - 31,8	15,8 - 36,2	492,3 - 815,7

Beschrijvende statistieken met outliers bij KostenMWVpp:

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Gemiddeldeleeftijd	27	38	44	40,83	1,575
Grijzedruk	27	16	37	26,99	4,817
MWVp.10000	27	320	960	654,07	161,680
KostenMWVpp	27	8	136	32,67	26,415
Valid N (listwise)	27				

Boxplot KostenMWVpp:

Het betreft de gemeenten Alkmaar en Breda.

Beschrijvende statistieken KostenMWVpp zonder outliers:

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
KostenMWVpp	25	8	44	26,04	10,167
Valid N (listwise)	25				

Uitgevoerde vergelijkende beleidsdocumentenstudie:

Gemeente	Algemeen gebruikelijk	Voorzieningen
Arnhem	Zelfde 3 criteria als ’s-Hertogenbosch. Vervangen diensten die de persoon al geruime tijd zelf aanschaft (huishoudelijke hulp). Individueel kijken.	E-bike, tandem, openbaar vervoer, thermostatische kranen en het lid zijn van een vereniging of club
Dordrecht	Zelfde 3 criteria. Altijd individueel kijken Uitzondering: - Onder bijstand door kosten van beperking - Niet afgeschreven zaak vervangen door plotseling optreden beperking.	Wasmachine, wasdroger, eenhendelmengkranen, thermostatische mengkranen, centrale verwarming, verhoogd toilet (6+ en 10+), keramische kookplaat, douchekop op glijstang, handgrepen/wandbeugels tot 50 cm, douchestoel, toiletverhoger, boodschappendienst, maaltijddienst, Bij een gezin met kinderen kan er echter wel tijd worden geïndiceerd voor het klaarmaken van een totale maaltijd, hondenuitlaatservice, was- en strijkservice, kinderopvang (crèche, kinderdagverblijf, overblijfmogelijkheden op school), voor- en naschoolse opvang en oppascentrales
Ede	Zelfde 3 criteria. Afhankelijk van geldende maatschappelijke normen op moment aanvraag.	Opstap-, zit- douchekrukjes, beugels, relaxstoelen, rollators, fiets met trapondersteuning
Zaanstad	Een algemeen gebruikelijke voorziening is in principe voor iedereen beschikbaar, of mensen nu wel of geen beperking hebben.	Fiets met trapondersteuning.
Zoetermeer	4 criteria: naar geldende maatschappelijke normen past binnen het normale bestedingspatroon van de cliënt. Houdt rekening met bestedingspatroon, dus maatwerk. - Ook van toepassing op vervangen bepaalde voorzieningen na verloop van tijd. - Renovatie - Huishoudelijke apparatuur Afhankelijk van technische ontwikkelingen en normen	- Automatische transmissie, Cruisecontrol, Elektrisch bedienbare autoramen, Fiets met hulpmotor, Bakfiets, Tandemmet, Keramische kookplaat/elektrische kookplaat, Eenhendelmengkraan, Zonwering/ Airco, Verhoogde toiletpot, Standaard beugels (mogelijk te verkrijgen via de aanvullende zorgverzekering), Boodschappenservice, Maaltijdservice, Was- en strijkservice, Formulierenbrigade of andere vrij verkrijgbare ondersteuning bij de administratie, huishoudelijke apparatuur
Zwolle	Voorziening die niet speciaal is bedoeld voor mensen met een beperking en die algemeen verkrijgbaar is en niet of niet veel duurder is dan vergelijkbare producten	

Gemeente	Voorzienbaarheidscriterium (vermijdbaar)
Arnhem	Hulpvraag zelf had kunnen voorzien en actie had kunnen ondernemen voordat de hulpvraag zou ontstaan. Zelf een oplossing zoeken voor huidige of toekomstig belemmeringen die redelijkerwijs te verwachten waren. Ook rekening mee houden bij aanschaf van iets en een verhuizing. - Uitzondering voorkomen van onzekere gebeurtenissen door ouder worden - Verhuizing aantonen dat er geen ander alternatief was dan wordt er rekening mee gehouden.
Dordrecht	Achtergrond is dat van iedereen mag worden verwacht tijdig te anticiperen op ondersteuningsvragen die te voorzien zijn, hetzij rekening te houden met zijn of haar beperkingen in keuzes die worden gemaakt. Voorzieningen die zijn aangebracht waarvan van tevoren duidelijk was dat ze niet adequaat zouden zijn in de toekomst worden niet gecompenseerd. Zodra gezondheidsproblemen ontstaan nadenken over welke beperkingen mogelijk zijn en hoe dit op te vangen is (verhuizen).
Ede	Zie Zwolle
Zaanstad	Als het college van oordeel is dat een cliënt zijn behoefte aan maatschappelijke ondersteuning redelijkerwijs van te voren had kunnen voorzien en met zijn beslissing had kunnen voorkomen, kan het college besluiten dat de cliënt niet in aanmerking komt voor een maatwerkvoorziening met betrekking tot zelfredzaamheid of participatie.
Zoetermeer	Zie Zwolle
Zwolle	De aanvrager niet is verhuisd naar de voor zijn of haar beperkingen op dat moment beschikbare meest geschikte woning, tenzij tevoren schriftelijk toestemming is verleend door het college; Wordt niet expliciet benoemd.

Gemeente	Toewijzingscriteria
Arnhem	• Maatwerkvoorzieningen • Algemeen gebruikelijk; • Noodzakelijk in het licht van zelfredzaamheid en participatie; • Niet afwijzen maar wel beroep doen op eigen financiële mogelijkheden; • Eigen mogelijkheden (mantelzorg); • Goedkoopst adequate voorziening.

	• Woningaanpassingen: Toegankelijk (een manier rolstoel), doorgankelijk of bruikbaarheid woning verbeteren; • Langdurige noodzaak; • Verhuisprimaat (tot 25.000); • Geen toekenning (5 punten); (3.2.5 verordering) • Afschrijvingstermijnen (20 en 15 jaar), met uitzondering van handicap-specifieke aanpassingen; • Voorzienbaarheid; • Terugbetaling woning meer waard. • Roerende woonvoorziening: • Niet zelfstandig in uit bed, noch in een rolstoel plaatsnemen; • Langdurig; • Algemeen gebruikelijk. • PGB: • Rekening houden met levensduur
Dordrecht	• Eigen verantwoordelijkheid, nieuwe technische mogelijkheden; • Voorliggende voorziening; • Langdurig noodzakelijk; • Goedkoopst passende voorziening; • Zelf verminderen of wegnemen (gebruikelijke hulp); • Eerder verstrekte voorziening (10 jaar looptijd); • Voorzienbaarheid (verhuizen); • Specifiek op mensen met beperking gericht woongebouw; (voorzieningen reeds getroffen zijn in gem. ruimten of bij nieuwbouw of renovatie zonder noemenswaardige meerkosten kunnen worden meegenomen. • Gemeenschappelijke ruimten (aantal uitzonderingen); • Aard van de in de woning gebruikte materialen of slecht onderhouden; • Verhuizen naar beschikbare, meest geschikte woning; • Renovatie of aanpassing aan de eisen van de tijd (dan niet). Uitzonderingen verordening 3.2/3.3

	Alles boven 750,- euro is in bruikleen.
Ede	• Geen recht op voorziening uit voorliggende wet; • Algemeen gebruikelijke voorziening; • Zelf verminderen of wegnemen; • Goedkoopst passende; • Voorzienbaarheid; (wordt niet expliciet benoemd) (deze vier zijn weigeringscriteria artikel 13 verordening) • Kosten t.o.v. levensduur; • Niet langer nodig; • Klant werkt niet mee; • Niet op andere wijze de beperking kan verminderen of wegnemen; • De mwv een passende bijdrage leveren aan het realiseren zo lang mogelijke zelfredzaamheid of participatie in de eigen omgeving. • Vervangen mwv als verloren is gegaan buiten schuld klant of als mwv niet langer oplossing biedt voor de behoefte klant. Woningaanpassingen: (art. 11 verordening) Het behoort tot de eigen verantwoordelijkheid om passende maatregelen te nemen behorend bij de levensfase. Weigeringsgronden artikel 16 verordening.
Zaanstad	• Zelf verminderen of wegnemen; • Voorzienbaarheid; (geen inkomenstoets mogelijk) • Goedkoopst adequate oplossing; • Algemeen gebruikelijk.
Zoetermeer	• Zelf verminderen of wegnemen; (eigen kracht) • Algemeen gebruikelijk • Langdurig noodzakelijk (langer dan 6 maanden) • Goedkoopst passende bijdrage; • In overwegende mate op het individu gericht; • Wettelijk voorliggende voorziening • Privaatrechtelijke verbintenis • Geen hogere kosten door komst beperking voor voorziening • Afschrijvingstermijn nog niet verstreken

	• Technisch niet afgeschreven: wel niet verantwoordelijk voor schade • Eigen verantwoordelijkheid (verhuizen naar meer geschikte woning passend bij levensfase en omstandigheid) • Herinrichting woning • Plannen en organisatie • Preventieve maatregelen • Risicosfeer • Hoofdverblijf • Al gerealiseerde maatwerkvoorziening • Nog niet gerealiseerde maatwerkvoorziening, maar wel verplichting aangegaan en noodzaak niet meer vastgesteld kan worden. • Voorzienbaarheid (niet expliciet benoemd) • Slechte materialen/achterstallig onderhoud. Woningaanpassing: • Bereikbaarheid, toe- en doorgankelijkheid en bruikbaarheid woning. • Primaat van verhuizen is afgewogen • *Meerkosten van verhuizing meenemen* • Hoofdwoning • Voor doelgroep gerichte gebouwen. • Voorzienbaarheid • Afwijzen gemeenschappelijke ruimte (uitzonderingen) • Voorziening betrekking op een hoger niveau dan het uitrustingsniveau voor sociale woningbouw. • Afschrijvingstermijnen
Zwolle	• Voorzienbaarheid (niet expliciet benoemd) • Woning niet hele jaar bewoonbaar • Voor het eerst zelfstandig wonen, uitsluitend voor aanvraag verhuiskostenvergoeding en herinrichtingskosten • Materialen • Hoger niveau dan het uitrustingsniveau voor sociale woningbouw. • Algemeen gebruikelijk • Co-ouderschap 1 hoofdverblijf • Niet geschikte woonruimte

	• Gemeenschappelijke ruimtes niet (uitzonderingen: verbreden toegangsdeuren, deuropeners, drempelhulpen/vlonders, extra trapleuning) • Terugbetaling economische meerwaarde huis aangepast huis bij verkoop. • Kosten vooraf aan de aanvraag gemaakt • Zelf verminderen of wegnemen • Voorziening op grond van andere regeling • Aanvraag voorziening gelijk met zelf aangebrachte of verwijderde voorziening • Meerkosten voorgaande situatie voor beperking • Goedkoopst adequaat • Afschrijvingstermijn eerder geleverde voorziening (niet schuld klant) • Aantoonbare beperking normaal gebruik woning • Redelijke gedaan om een geschikte woning te bewonen • Raasruimte (door psychische beperking) • Langdurig noodzakelijk • Hoofdverblijf • Onderhoud, keuring, repartie lift, deuropenings- en sluitingsmechanismen (uitgezonderd gemeenschappelijke ruimte) of verstellen keukenblok, bad of wastafel. • Bezoekbaar maken (alleen woonruimte, woonkamer en toilet, max. bedrag 6.020 (vaak 5.000) • Grond is vergoedbaar voor uitbreiding woning of nieuwbouwwoning woningaanpassing • Huurderving door verhuizing • Tijdelijke huisvesting Afschrijvingstermijnen (39 perioden en 91 perioden) Sanering woning (Woonboot/wagen)

Gemeente	**Verantwoordelijkheidsafspraken woningcorporaties**
Arnhem	Nee, willen ze wel gaan maken.
Dordrecht	Er zijn conceptafspraken, maar die zijn nog niet vastgesteld.
Ede	Wmo convenant
Zaanstad	Bouwkundige richtlijnen nieuwbouw en renovatie Collectieve aanpassingen met waar mogelijk bundeling van individuele Wmo middelen.

Zoetermeer	
Zwolle	-

Gemeente	**Primaat van verhuizen**
Arnhem	Voor verhuizen tot 2.500 pgb vrij. Daarboven pgb (eigen bijdrage). Wmo-verklaring: rowo woning en levensloopbestendige woning. Mantelzorgurgentieverklaring Verhuisverklaring Mantelzorgurgentie (huisvestingsverordening)
Dordrecht	Financiële consequenties; Termijn van beschikbare woning; Pro en contra verhuizing argumenten t.a.v. klant en eventuele mantelzorg. Verhuiskosten voor de klant. Voorrangsverklaring door medische indicatie/mantelzorg (huisvestingsverordening)
Ede	Woonvoorziening hoger dan 7.000 euro. Houdt rekening met individuele omstandigheden klant. Moet binnen niet al te lange tijd een geschikte woning zijn (aangepaste woning of een goedkoper aan te passen woning) Regeling dat Wmo-geïndiceerde woningen gemeld worden bij de gemeente om een geschikte burger te zoeken (huisvestingsverordening).
Zaanstad	15.000 euro geldt het primaat van verhuizen. Meewegen van aantal aspecten: - Financiële consequenties verhuizing, - Termijn beschikbare woning (in verband met medisch verantwoorde termijn) - Pro en contra verhuizing ten aanzien van de betrokkene en eventuele mantelzorg Verhuispremie 2.500 of 3.775 euro. Voorrangsindicatie regeling aangepaste woningen (algemene voorziening) Medisch dringend woonruimte nodig en mantelzorgurgentie (huisvestingsverordening)

Zoetermeer	Andere woning (die mogelijk nog aangepast moet worden) die goedkoper is. Zwaarwegende redenen: - Medische contra-indicatie voor verhuizen - Medische indicatie verzet zich tegen zoek-/wachttijd naar geschikte woning - Mantelzorg maakt het onacceptabel om te verhuizen - Inkomstenderving - Woonlastenstijging die draagkracht te boven gaat. Mantelzorg (huisvestingsverordening)
Zwolle	Financiële tegemoetkoming voor verhuizing en herinrichting wanneer aantoonbare beperkingen het normale gebruik van de woning belemmeren. (Niet als eerste keer zelfstandig gaat wonen of de verhuizing algemeen gebruikelijk is) Kijken naar primaat bij hogere kosten dan 11.157 euro. Niet accepteren aangepaste of aanpasbare woning alsnog kans op vergoeding tot 11.157 euro (uitzonderingen artikel 25).

Gemeente	**Preventief voorkomen woningaanpassingen**
Arnhem	Langer Thuis in mijn aangepaste huis: preventiefolder Wooncoach: doorstroming bevorderen, helpen en ontzorgen bij vinden passende woning. Zegt dat ze nog niets hebben. Willen zich richten op eigen huis bezitters en dan gezamenlijk met energietransitie en duurzaamheid.
Dordrecht	Algemene voorlichting Samenkomst gegevens uit systemen corporaties, zorgorganisaties en gemeenten t.b.v. factsheet huisvesting kwetsbare groepen.
Ede	Folder
Zaanstad	Seniorenadviseurs door woningcorporaties i.s.m. gemeente. Bewustwording rond langer zelfstandig thuis wonen. Voorlichting ouder worden Doorstroomregeling: informatie, persoonlijke begeleiding en persoonlijk aantrekkelijk maken verhuizen. Strategische agenda ouder worden in Zaanstad
Zoetermeer	Doorstroming Seniorenmakelaar verhuiswens
Zwolle	Lang zult u wonen

Gemeente	Oppluspakket
Arnhem	-
Dordrecht	-
Ede	-
Zaanstad	
Zoetermeer	
Zwolle	-

	Gemeente 's-Hertogenbosch
Algemeen gebruikelijk	3 criteria, maatwerk per persoon. Uitzondering, inkomen onder de geldende bijstandsnorm door kosten die voor eigen rekening komen. Of een nog niet afgeschreven zaak t.g.v. een plotseling optredende beperking moet worden vervangen. Een fiets met trapondersteuning, airconditioning, inductie- en keramische kookplaten, douche, thermostatische kranen, verhoogd toilet of toiletbrilverhoger, toilet op begane grond en op slaapverdieping, wasdroger, een-hendel mengkraan.
Voorzienbaarheid	• Vermijdbaar en voorzienbaarheid (verwachten dat er tijdig geanticipeerd wordt op ondersteuningsvragen die te voorzien zijn door beperking of bijv. verhuizing (belangrijke reden)/aanbrengen voorziening die later problemen oplevert).
Toewijzingscriteria	• Ingezetene gemeente • Doelgroep Wmo • Hoofdverblijf • Zelf verminderen of wegnemen (eigen kracht/eigen verantwoordelijkheid) • Voorliggende voorzieningen (andere wet voorziet in de voorziening of kosten maatwerkvoorziening worden niet als noodzakelijk aangemerkt) • Algemeen gebruikelijke voorzieningen • Langdurige noodzaak (tijdelijk van aard niet in aanmerking) (noodzakelijk, niet bij gewest of makkelijke verstrekking) • Goedkoopst passende voorziening

	• Vermijdbaar en voorzienbaarheid (verwachten dat er tijdig geanticipeerd wordt op ondersteuningsvragen die te voorzien zijn door beperking of bijv. verhuizing (belangrijke reden)/aanbrengen voorziening die later problemen oplevert). • Eerder verstrekte voorziening (technische levensduur) • Woonunit bij aanbouw eigen woning, bij huur of woningcorporaties alleen bij hergebruik. Niet: • Noodzaak tot ondersteuning is of was redelijkerwijs vermijdbaar • Al gemaakte kosten, en de noodzaak niet meer is te achterhalen of goedkoopst passen aan te merken valt. • Niet meewerken klant en/of naasten • Verhuizing waar geen aanleiding voor was of andere belangrijke reden. • Specifieke woongebouwen waar voorzieningen in gemeenschappelijke ruimte zijn of bij nieuwbouw of renovatie zonder noemenswaardige meerkosten meegenomen kunnen worden. • Materialen of slechte staat/achterstallig onderhoud • Renovatie of aanpassing aan eisen van de tijd • Niet geschikte woonruimten. Bezoekbaar maken: toilet, woonruimte en woonkamer. Mantelzorgwoning is eigen verantwoordelijkheid. Uitgaven die voor de mantelzorgwoning aanwezig waren kunnen gebruikt worden voor de mantelzorgwoning.
Verantwoordelijkheidscriteria	
Primaat van verhuizen	Eerst kijken of primaat van verhuizen ingezet kan worden. - Financiële consequenties van de verhuizing en woonlasten - Termijn beschikbare woning (medische verantwoorde termijn) - Sociale omstandigheden - Eventueel aanwezige mantelzorg Verhuiskosten voor klant is algemeen gebruikelijk. Behalve bij plotselinge noodzakelijke verhuizing.
Preventief voorkomen woningaanpassingen	Algemene voorlichting

Afwijkingen van de gemeente ’s-Hertogenbosch:

Algemeen gebruikelijk:

1. Het betekent ook dat diensten die iemand zelf al adequaat sinds geruime tijd betrekt om de beperkingen op het gebied van zelfredzaamheid en participatie te verminderen of weg te nemen en die overlappen met de gevraagde maatwerkvoorziening, niet hoeven te worden verstrekt (TK 2018/19, 35 093, nr. 3, p. 15). (Gemeente Arnhem, beleidsregels)
   Betreft alleen diensten en geen voorzieningen. Wel mogelijk voor diensten

2. Vervangen van voorzieningen na verloop van tijd zijn algemeen gebruikelijk. (Gemeente Zoetermeer, beleidsregels) De rechtbank oordeelt dat het allerminst voor de hand ligt dat iemand zonder beperkingen een goed functionerende badkamer zal renoveren, ook al is deze 35 jaar oud.
   In de beleidsregels staat: een nog niet afgeschreven zaak ten gevolge van een plotseling optredende beperking moet worden vervangen. De uitspraak bevestigd dus dat dit ook geldt voor wel afgeschreven zaken die nog goed functioneren.
   (Het maakt het weigeren niet makkelijker, maar dit criterium zou wel strakker geformuleerd kunnen worden (uitzondering))

3. 4de criteria: moet binnen geldende maatschappelijke normen binnen bestedingspatroon klant passen (gemeente Zoetermeer, beleidsregels). De rechter kijkt niet meer naar bestedingspatroon, maar naar financiële draagbaarheid met inkomen op minimumniveau. De vraag is: hoeveel kan iemand dragen op minimumniveau?
   In de huidige beleidsregels wordt er gekeken of een klant een inkomen heeft dat onder de voor hem/haar geldende bijstandsnorm ligt. Echter, dit hoeft niet gekeken te worden want het inkomen mag erboven liggen. Er moet gewoonweg gekeken worden of het met inkomen op minimumniveau (sociale minimum Toeslagenwet) draagbaar is.
   (Het maakt het weigeren niet makkelijker, maar dit criterium zou wel strakker geformuleerd kunnen worden (uitzondering))

https://www.uitvoeringwmo2015.nl/2020/01/26/algemeen-gebruikelijk-concrete-toets-op-hoogte-inkomen/

Toewijzingscriteria:

1. Bij een aanbouw van een woning waardoor het huis meerwaarde krijgt kan als de klant binnen 10 jaar verhuist een bedrag terug worden geëist (gemeente Arnhem, beleidsregels). Kan mogelijk zorgen voor meer grip, doordat mensen geneigd zijn niet te verhuizen omdat meer het anders geld kost. Anders kost het voor de gemeente minder geld als ze wel verhuizen.

2. Aanvaardbaar niveau van participatie en zelfredzaamheid: kijken naar de situatie van een vergelijkbare persoon van dezelfde leeftijdsgroep en de situatie van de inwoner zelf voordat hij/zij werd getroffen door zijn beperking (gemeente Arnhem, beleidsregels). Bij de een is het niveau mogelijk lager dan de ander. Mogelijk is dit een toevoeging die de toewijzingen beperkt en/of geld bespaart.

3. Mogelijkheid tot afwijzing: zonder recht of titel bewonen van een woning, iemand met een tijdelijk huurcontract en niet zelfstandige woonruimte (gemeente Arnhem, beleidsregels). Dit biedt mogelijk een kans op meer grip, als er nu wel toekenningen zijn aan mensen met deze vormen van wonen. Moet natuurlijk wel in zijn proportionaliteit worden gezien bij tijdelijk huurcontract.

4. Afschrijvingstermijnen badkamer/keuken (gemeente Arnhem, beleidsregels). Zie algemeen gebruikelijk, mag niet.

5. Gemeenschappelijke ruimten niet, behalve maatwerkvoorzieningen als: automatische deuropeners, hellingbanen en extra trapleuningen, verbrede toegangsdeuren, vlonders en een opstelplaats voor de rolstoel/scootmobiel (gemeente Dordrecht, beleidsregels). Dit komt neer op verantwoordelijkheidsafspraken met woningcorporaties, deze uitzonderingen komen in meerdere gemeente terug.

6. Alle woonvoorzieningen boven € 750,- in bruikleen (gemeente Dordrecht, beleidsregels). Als een product niet meer nodig is of gemaakt kan worden, kan dit mogelijk hergebruikt worden wat leidt tot minder kosten.

7. Burgers zijn verantwoordelijk voor het beschikken over een woning, een geschikte woning en voor het nemen van passende maatregelen behorend bij de levensfase (gemeente Ede, beleidsregels). In hoeverre in strijd met voorzienbaarheidscriterium? Wat kan je hiermee eisen?

8. Niet toewijzen als er geen sprake is van meerkosten t.o.v. situatie voor de beperking (gemeente Ede, verordening). Dit biedt mogelijk meer grip, echter zal dit voornamelijk om diensten gaan zoals in punt 1. van algemeen gebruikelijk. Maar als mensen al een dergelijke voorziening hebben is het volgens deze regel mogelijk om af te wijzen omdat er geen meerkosten zijn.

9. Niet toewijzen: kosten staan niet in redelijke verhouding tot levensduur voorziening (gemeente Ede, verordening). Wanneer is het een redelijke verhouding, dit kan mogelijk iets opleveren. Al moet het wel goed onderzocht worden.

10. Eigen verantwoordelijkheid: alle mogelijkheden aangrijpen om noodzaak te voorkomen (dus ook verhuizen bij ouder worden) (gemeente Zoetermeer, beleidsregels). In strijd met het voorzienbaarheidscriterium, mag niet afwijzen op leeftijd. Verder staat het al in de beleidsregels van Den Bosch

11. Niet toewijzen als het in de risicosfeer van de klant en zijn handelingen ligt. Keuzes die de cliënt maakt of heeft gemaakt die hem tegen geworpen kunnen worden (gemeente Zoetermeer, beleidsregels/verordening) (CRVB:2014:1161/CRVB:2013:BZ7735). Niet toekennen van verhuiskostenvergoeding omdat het in eigen risicosfeer lag (bijv. ontruiming door alcoholproblematiek). Zou tot minder toewijzingen en kosten kunnen leiden.

12. Privaatrechtelijke verbintenis gaat voor: aanrijding, verzekering werkgever (gemeente Zoetermeer, beleidsregels). Kan leiden tot meer grip, pas in het voorrang rijtje zoals algemene voorzieningen.

13. Weigeren als aangevraagde voorzieningen hoger niveau heeft dan uitrustingsniveau sociale woningbouw (gemeente Zoetermeer/Zwolle, beleidsregels/verordening). Kan voor grip zorgen door afwijzing en kostenbesparing. Dit zit bij de gemeente ‘s-Hertogenbosch impliciet verwerkt in de goedkoopst adequate oplossing.

14. Bij co-ouderschap een hoofdverblijf toewijzen en daar aanpassing doorvoeren (gemeente Zwolle, beleidsregels). Dit kan voor grip zorgen als er nu sprake is van een voorziening in beide woningen. Dan zorgt dit voor minder kosten.

15. Verhuiskostenvergoeding of herinrichting niet bij eerste keer zelfstandig wonen (gemeente Zwolle, beleidsregels). In de Bossche beleidsregels is opgenomen dat het bij uitzonderingen mogelijk is een vergoeding te krijgen, bijv. een noodzakelijke verhuizing. Waarschijnlijk wordt hiervoor dus geen vergoeding gegeven in Den Bosch, maar als dit wel gebeurt, kan deze regeling zorgen voor minder toewijzingen en minder uitgaven. Dus meer grip.

16. Tijdelijke huisvesting wordt vergoed waar nodig (gemeente Zwolle, beleidsregels/verordening). Biedt mogelijk meer kans op doorstroming en minder kosten. Een of twee maanden overbruggen voordat geschikte woning er is i.p.v. dure woningaanpassing. Wordt door Zwolle voornamelijk gebruikt om mensen tijdelijk uit huis te plaatsen terwijl de woning verbouwd wordt. Kost dus vooral geld naast de woningaanpassingen.

17. Huurderving van cliënt (gemeente Zwolle, beleidsregels/verordening). Wordt aan de woningcorporatie betaalt voor reservering van een woning waar zonder of met kleine aanpassingen iemand kan gaan wonen uit de Wmo-doelgroep.

18. Grond vergoeden bij aanbouw (gemeente Zwolle, beleidsregels/verordening). Levert geen grip op, alleen extra kosten.

<u>Primaat van verhuizen:</u>

1. Wmo-/verhuisindicatie op grond van huisvestingsverordening; mensen kunnen een indicatie aanvragen als zij in door lichamelijke omstandigheden in aanmerking komen voor een speciale woning (rowo-woning (rolstoelgeschikt) of levensloopbestendige woning). Het betreft niet de noodzaak van iemand om te verhuizen, maar de indicatie of iemand vanwege lichamelijke omstandigheden in aanmerking komt voor een speciale woning. Woningen worden niet toegewezen, burgers moeten zelf reageren op een woning (gemeente Arnhem, beleidsregels).
   Dit geeft inzicht in de doelgroep voor speciale woningen en bevordert mogelijk de doorstroom m.b.t. dit soort woningen.

2. Pro en contra argumenten voor verhuizing klant. Hoeft niet per se grip te verzorgen, maar wel betere motivering voor beoordeling.

3. Melden woningen met Wmo-voorzieningen of rolstoel toe- en doorgankelijke woningen bij gemeenten. Eerst toestemming krijgen om via gebruikelijke wijze te verhuren (gemeente Ede, huisvestingsverordening). Hoeft niet per se in de beleidsregels of verordening maar een dergelijke afspraak kan wel voor grip zorgen. Gebeurt nu ook al wel, mogelijk opnemen in convenant of prestatieafspraken.

4. 3775 euro vergoeding voor burgers die op verzoek van de gemeente een geschikte woning vrijmaken (gemeente Zaanstad, verordening).
   Zorgt mogelijk voor meer doorstroming, of het kosten bespaart is de vraag. En wat gebeurt er met het gezin dat verhuist? Huizenruil?

5. Voorrangsindicatie: toewijzing na aanvraag door commissie, zelf op zoek naar zelfstandige geschikte woning (gelijkvloers, GEB, zorg- of aanleunwoning) (gemeente Zaanstad, huisvestingsverordening). Gelijk aan punt 1. De groep met een indicatie heeft wel voorrang op reguliere huiszoekenden.

6. Medische contra indicatie (gemeente Zoetermeer, beleidsregels). Hoeft niet per se grip te verzorgen, maar wel betere motiveren voor afwegingskader.

7. Streefbedrag primaat van verhuizen (25.000, 7.000, 15.000, 11.157 euro). Blijkbaar is het bedrag van 7500 euro nu niet van toepassing, bleek geen stand te houden bij bezwaar. De vraag is of een bedrag, maakt niet uit welke, wel standhoudt?

<u>Preventief voorkomen woningaanpassingen:</u>

1. Preventiefolder (langer thuis in mijn aangepaste woning)

2. Wooncoach -> adviseren, bemiddelen en vergemakkelijken van een verhuizing.

3. Samenvoegen van gegevens systemen corporaties, zorgorganisaties en gemeenten om factsheet van kwetsbare groepen te genereren.

4. Seniorenadviseurs door woningcorporaties i.s.m. gemeente: bewustwording rond langer zelfstandig thuis wonen.

5. Voorlichting over ouder worden

6. Doorstroomregeling: informatie, persoonlijke begeleiding en persoonlijk aantrekkelijk maken verhuizen.

7. Seniorenmakelaar: advies passende woning/kleiner wonen

8. Doorstroming: huurverhoging, doorstroommakelaar, opvangen kosten enz. (samen met woningcorporaties).

9. Lang zult u wonen

Mogelijkheden voor de gemeente ’s-Hertogenbosch die de grip verbeteren op woningaanpassing gebied (verwachting).
Mogelijkheden voor de gemeente ’s-Hertogenbosch die niet per se zorgen voor meer grip, maar wel van toepassing zijn.
Biedt geen mogelijkheden voor de gemeente ’s-Hertogenbosch om de grip te verbeteren op woningaanpassing gebied (verwachting).

Overzicht van mogelijkheden voor grip op woningaanpassingen

Biedt mogelijkheden om grip op woningaanpassingen te verbeteren	
1. (Beleidsregels)	Terugbetalingsregeling aanbouw als woning meer waard wordt en klant verhuist binnen 10 jaar.
2. (Beleidsregels)	Aanvaardbaar niveau participatie en zelfredzaamheid. (Meer voor afwegingskader)
3. (Beleidsregels)	Afwijzen bij woning die zonder recht of titel bewoond wordt, die met een tijdelijk huurcontract bewoond wordt of een niet zelfstandige woonruimte.
4. (Beleidsregels)	Alle woonvoorzieningen boven de € 750,- in bruikleen. (Mogelijk per aanbieder bekijken, bruikleen wel goed idee)
5. (Verordening)	Niet toewijzen als er geen sprake is van meerkosten t.o.v. de situatie voor de beperking.
6. (Verordening)	Niet toewijzen als de kosten niet in redelijke verhouding staan tot de levensduur van de voorziening.
7. (Beleidsregels/verordening)	Niet toewijzen als het in de risicosfeer van de klant en zijn handelingen ligt.
8. (Beleidsregels)	Privaatrechtrechtelijke verbintenissen gaan voor (uitzoeken regresrecht)
9. (Beleidsregels/Verordening)	Tijdelijke huisvesting vergoeden (is maatwerk, hoeft niet opgenomen te worden in beleidsregels, kan wel toegepast worden)
10. (Beleidsregels)	Huurderving cliënt
11. (Beleidsregels)	Wmo-/verhuisindicatie
12. (Huisvestingsverordening)	Melden van woningcorporaties aan gemeenten wanneer een speciale of Wmo-woning vrijkomt.
13. (Huisvestingsverordening)	Voorrangsindicatie op medische grond.
Biedt mogelijkheden die niet per se de grip op woningaanpassingen verbeteren, maar die wel van toepassing zijn voor de gemeente.	
1. (Beleidsregels)	Strakker formuleren uitzondering: een nog niet afgeschreven zaak ten gevolge van een plotseling optredende beperking moet worden vervangen.

2. (Beleidsregels)	Nieuwe 4de criteria toevoegen: financiële draagbaarheid met inkomen op minimumniveau. (Wordt al naar gekeken)
3. (Beleidsregels)	Afspraken maatwerkvoorzieningen in gemeenschappelijke ruimte. (Convenant)
4. (Beleidsregels)	Verantwoordelijk voor beschikken over woning, geschikte wonen en nemen passende maatregelen.
5. (Beleidsregels)	Verhuiskostenvergoeding of herinrichtingskosten bij eerste keer zelfstandig wonen
6. (Beleidsregels)	Pro en contra argumenten voor verhuizing klant (afwegingskader)
7. (Beleidsregels)	Medische contra indicatie (afwegingskader)
8. (Beleidsregels)	Streefbedrag voor primaat van verhuizen
Biedt geen mogelijkheden om grip op woningaanpassingen te verbeteren en zijn niet van toepassing op de gemeente.	
1. (Beleidsregels)	Diensten die iemand al lange tijd zelf betrekt om zelfredzaamheid en participatie te verbeteren die overlappen met de gevraagde maatwerkvoorziening niet verstekken. (Gebeurt wel bij diensten als huishoudelijke hulp)
2. (Beleidsregels)	Vervangen van voorzieningen na verloop van tijd zijn algemeen gebruikelijk/afschrijvingstermijnen.
3. (Beleidsregels)	Verhuizen bij ouder worden om noodzaak te voorkomen die gepaard gaat met leeftijd.
4. (Beleidsregels/verordening)	Weigeren als aangevraagde voorziening hoger niveau heeft dan uitrustingsniveau sociale woningbouw.
5. (Beleidsregels/verordening)	Grond vergoeden die gekocht moet worden voor een aanbouw.
Eerder door de gemeente getoetst maar niet opgenomen in de beleidsregels en verordening	
1. (Beleidsregels)	Bij co-ouderschap een hoofdverblijf aanwijzen.

Bijlage B: interview afdeling Wonen

Datum: 12 mei 2020
Plaats: gemeentehuis te ‘s-Hertogenbosch

Persoonlijke achtergrond geïnterviewde:
Naam: Birgit van Daal
Organisatie: Gemeente ’s-Hertogenbosch, afdeling Wonen
Functie: beleidsmedewerker Wonen. Gericht op bijzondere doelgroepen en beschermd wonen.

Begin:

Hallo, bedankt dat u even tijd wil nemen om een aantal vragen van mij te beantwoorden[7]. Mijn naam is Tjeu Adank, ik ben 24 jaar oud en ik ben momenteel bezig met mijn afstudeeronderzoek voor de opleiding master Bestuurskunde aan de Radboud Universiteit. Mijn onderzoek is in opdracht van de gemeente ’s-Hertogenbosch en ik onderzoek voor hen hoe zij grip kunnen houden op het aantal aanvragen en toewijzingen van Wmo-woningaanpassingen. Door een aantal ontwikkelingen, zoals het abonnementstarief, de vergrijzing en het Rijksprogramma Langer Thuis neemt het aantal aanvragen toe. De gemeente wil ondanks deze ontwikkelingen grip houden op de woningaanpassingen.
Ik heb u benaderd omdat uw afdeling ook te maken krijgt met het Rijksprogramma Langer Thuis. Daarnaast heeft uw afdeling veel contact met woningcorporaties. Door dit gesprek wil ik inventariseren welke mogelijkheden er zijn om via integrale samenwerking grip te houden op het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen en wil ik inventariseren hoe de stand van zaken nu is op woongebied van de Wmo-doelgroep.
Bij deze wil ik u nogmaals vragen of het goed is dat ik het gesprek opneem? Ik zal het gesprek transcriberen en met uw toestemming wordt dit toegevoegd als bijlage aan mijn onderzoek. Ik zal u, als u wilt, als persoon anonimiseren. Het onderzoek zal alleen gelezen worden door de gemeente ’s-Hertogenbosch en universitair docenten van de Radboud Universiteit.

Start woordelijke transcriptie

Tjeu Adank: Ik heb gewoon een aantal onderwerpen uit de literatuur die ik graag even wil behandelen en een deel komt ook uit het Rijksbeleid Langer Thuis. En daar stonden een aantal. Ja, ik denk aanbevelingen vanuit het Rijk voor gemeentes van probeer hier eens naar te kijken en probeer vanuit daar stappen te zetten. En eentje was dat ze heel erg focuste op het monitoren van de bevolking en andere kant ook van wat is nou de woonopgave voor je gemeente? Dus ik had al een beetje onderzoek gedaan en ik zag dat er een een rapport is uit 2014 en daarin staat eigenlijk vrij duidelijk hoe de Bossche bevolking eruitziet.

Birgit van Daal: Mmm.

Tjeu Adank: Maar ik vroeg me af in hoeverre jullie, ik weet niet of dat aan jullie is, maar of jullie weten of die cijfers nog recent zijn?

Birgit van Daal: Afdeling O&S doen onderzoek en maken een doorberekening van het aantal huishoudens op enig moment in de toekomst en berekent wat er aan huisvesting nodig is. Wij

[7] De introductie van dit interview is niet getranscribeerd. De bovenstaande tekst is vrijwel letterlijk opgelezen en de ontwikkelingen zijn eerder uitgelegd. De geïnterviewde hoefde niet geanonimiseerd te worden en in dit interview is getutoyeerd.

hebben, misschien even over, we hebben sowieso elke twee jaar een woonwensenonderzoek. En daarin wordt eigenlijk elke keer wel heel erg veel aandacht besteed aan woonwens van ouderen. Daar had je het eigenlijk over. En omdat dat ook een steeds grotere groep is. Als je het hebt over het vertalen van wensen naar een woonopgave, dat is altijd een hele lastige. Want ouderen, bij uitstek de groep die het minst verhuis geneigd is. En dan geven ze meestal aan in woon-/wensonderzoeken van ja. Als ik een woning kan vinden en die is helemaal naar wens met de prijs die ik graag wil en dan ga ik, ga ik misschien binnen de komende vijf jaar verhuizen. En als je dat allemaal optelt, dan kom je toch best wel een grote opgave. Maar als je daadwerkelijk ziet in de praktijk, hoe vaak ouderen, als we een nieuw project neerzetten gaan verhuizen, is het gewoon heel laag. En de slaagkans voor ouderen op de sociale huursector meten we natuurlijk elke keer, die is heel hoog. Dus als er een woning vrijkomt voor ouderen dan zijn er soms maar twee of drie ouderen die daarin willen. Zet je een gewone sociale huurwoning neer, dan willen er gewoon honderd mensen heen. Dus dat is het. De slaagkans voor ouderen zijn gewoon veel en veel beter dan voor andere doelgroepen. Dus dan denk je van ja. Wat moet ik toch bijbouwen elk jaar? Je kunt maar een beperkt aantal woningen bijbouwen en dan kun je zeggen: nou kan nog meer woningen voor ouderen bijbouwen, met het idee dat daarmee doorstroming gecreëerd wordt. Maar als vervolgens de ouderen die woning niet nemen en gewoon blijven zitten waar ze zitten, dan heb je kans dat je leegstand hebt.

Tjeu Adank: Ja, oké.

Birgit van Daal: Nou is dat in den Bosch niet. Maar dus dat is een beetje elke keer de spagaat waarin je in zit. Dus dan heb, je kunt vooruit berekenen dat er steeds meer ouderen komen. Zal de vraag naar ouderenwoningen steeds groter worden, maar het blijkt dat oudere juist erg honkvast zijn. En uhm ja, dan heb je het al heel snel over, we moeten ouderen verleiden om hun woningen verlaten. Want dan kunnen we die woningen gebruiken voor andere groepen. Maar dat verleiden dat kost dan ook weer een hele hoop geld. Want dat betekent dat. Ouderen wonen vaak in woningen die redelijk vrij zijn, want ouderen hebben vaak een koopwoning. Dus betalen nu nul woonlasten en die moeten dan 600 euro betalen. Dat vinden ze dus heel veel geld voor een veel kleinere woning dus dat doen ze eigenlijk alleen maar als de heupen gebroken zijn of uhm.

Tjeu Adank: Het echt noodzakelijk is?

Birgit van Daal: Ja, en als ze dan alleen komen te staan. Ik ken weinig mensen die uit een soort preventiviteit, uit voorzorg gaan verhuizen.

Tjeu Adank: Oké, ja, dat ben ik ook al wel een beetje tegengekomen, inderdaad, in wat ik heb gelezen.

Birgit van Daal: Ja dat wil niet zeggen dat je waar je wel gewoon steeds maar weer woningen neerzet, en dan proberen we steeds te kijken naar wat oudere eigenlijk willen. Ouderen willen heel vaak niet oud genoemd worden, maar die willen heel vaak wel bij elkaar, met gelijkgestemden samenwonen met burenhulpen en dat soort dingen. Nou dat proberen wij dan wel te faciliteren. Corporaties hebben ook een paar keer projecten gemaakt met een soort kangoeroewoningen. Nou nou, daar is gewoon geen belangstelling voor.

Tjeu Adank: Nee, nee, dat is inderdaad.

Birgit van Daal: Dus dat is ook iets wat waar je zegt: oh, daar zou best belangstelling voor kunnen bestaan, en dat zal dan ook wel zijn. Maar ja, nu nog niet in ieder geval, want die woningen zij nu dus gewoon allemaal weer, straks weer allemaal gesplitst, weer gewoon verhuurd aan mensen die daar wilden wonen. Want ja, ze stonden alweer een paar maanden leeg. Nou, dat is gewoon hartstikke sonde.

Tjeu Adank: Ja dat is inderdaad sonde.

Birgit van Daal: Terwijl mensen elke keer wel weer aangeven in enquêtes. Jeej dat lijkt ons hartstikke leuk om dat te doen. Nou, dat zou ik best wel willen, samen met de kinderen. Maar ja of die kinderen dat willen dat weet je natuurlijk ook niet.

Tjeu Adank: Dat is natuurlijk ook de vraag. Uhm en we hebben het nu vooral over senioren en ouderen. Is er ook aandacht voor mensen met een beperking en andere doelgroepen?

Birgit van Daal: Ja, ook starters en huishoudens met een laag en middeninkomen. En mensen met een beperking. Alleen mensen met een beperking, dan heb je het vaak over mensen die of zelfstandig willen gaan wonen alleen.

Tjeu Adank: Mmm.

Birgit van Daal: En dan wonen ze vaak vanwege die beperking in een soort gemeenschappelijke, in een complex met allemaal andere mensen met een beperking.

Tjeu Adank: Ja

Birgit van Daal: Omdat ze ook zorg krijgen. Dan heb je het eigenlijk over. Ja, daar hebben we heel veel voorzieningen voor. Dus dan ga je meestal vanuit de zorginstelling waar jij dan hulp van krijgt. Die heeft meestal wel wat panden, of die heeft de corporatie. En dan wordt daar, die zorginstelling heeft daar eigenlijk een soort, die levert die zorg en die hebben dan een wachtlijst. En daar kom je dan voor in aanmerking. We hebben ook wel eens gebouwd voor mensen die thuis wonen.

Tjeu Adank: Mmm.

Birgit van Daal: Kinderen die een beperking hebben waarbij ze zeggen van ja, wij willen eigenlijk onze kind hier thuis verzorgen, zelf of met hulp van andere en die komen dan bij de Wmo voor een aanpassing. En dan gaat, dat is eigenlijk maatwerk. Dan gaat de Wmo eigenlijk kijken, collega's, van kan dat? Kunnen we dat huis verbouwen of kunnen we ze verwijzen naar een woning die al voldoende ruimte heeft om, ja op de begane grond dus meestal aan te bouwen of waar al een aanbouw zit.

Tjeu Adank: Oké

Birgit van Daal: Proberen ook altijd woningen die al verbouwd zijn, ten behoeve van iemand met een handicap of die dan te bewaren voor mensen. Ja, die voor een toekomstige vraag. Maar dat is heel lastig, want je kunt geen woningen leeg laten staan. Dat is heel moeilijk. Je moet altijd je. Meestal staan mensen op een wachtlijst. En dan wordt eigenlijk binnen een jaar, anderhalf jaar als er dan eentje toevallig vrijkomt, krijgt iemand dat. Ze moeten gaan verhuizen naar die woning en als dat niet zo is dan ja, dan gaan we op maat een oplossing verzinnen voor de, voor dit geval.

Tjeu Adank: En ja, wat is dan precies het beleid? Dan geven bijvoorbeeld woningcoöperaties bij jullie aan van er is een woning vrijgekomen die hieraan voldoet. En dan.

Birgit van Daal: Ja, meestal geven corporaties aan, maar volgens mij hebben de collega's van Wmo wel een overzicht van waar allemaal, waar ze al in het verleden een woning aangepast hebben.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: En daar hebben ze volgens mij een afspraak over bij de corporaties. Dat als die vrijkomt, dat er eerst gekeken wordt van hebben we iemand. Eigenlijk is het zo, dan komt een woning vrij. Gaan we eerst kijken hebben we iemand in de portefeuille die daar heel graag heen zou willen. En als dat is dan krijgt je eigenlijk die woning toegewezen of gevraagd van ja, wil je daar gaan wonen? Maar ja, mensen kunnen weigeren he. Het is niet dat je per se moet en als er dan niemand is, dan wordt ie gewoon toegewezen aan degene die bovenaan de lijst staat. En die heeft dan geluk, want die heeft dan een extra kamer erbij of een extra natte cel of een uhh..

Tjeu Adank: Oké, ja, ik zag ook, in ieder geval, ik weet dat de Wmo en eigenlijk onderscheid maakt tussen seniorenwoningen en overige woningen. Terwijl ik bij andere gemeentes, kom ik tegen dat zij ook werken met nultredenwoningen, levensloopwoningen. Ja, wat is hierin jullie beleid en hebben jullie dat?

Birgit van Daal: Nou, wij hebben in de BAG als ergens een project neergezet wordt, als zijnde seniorenwoningen of zorgwoningen, hè, dan komen die ook zo te staan in onze administratie.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: Alleen ik merk wel dat alles wat wij als seniorenwoning gelabeld hebben dat dat eh. Dat is dus gewoon de labeling die wij hebben in onze Bag. Hoe heet dat ook alweer, Basisregistratie gebouwen. Dat is iets anders wat de corporaties gelabeld hebben als seniorenwoningen. Want de corporaties labelen seniorenwoningen voordat je daar alleen maar kunt wonen of als je vijfenvijftigplus bent of vijfenzestigplus bent of zelfs alleen maar als je een zorgvraag hebt.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: Bedoel de zorginstelling die bijvoorbeeld aangelieerd is. Dat eerste geval, dus wat wij genoemd hebben, heel vaak als ik zie, woningen uit de jaren 80. Die als seniorenwoning in de jaren 80 neergezet zijn. Dat is nu geen seniorenwoning meer. Ik heb zelfs seniorenwoning waar je niet met de lift naar boven kan. Gewoon ja, maar ja die als gewoon destijds. Als seniorenwoning wel in de markt gezet zijn, en waarvan je, echt met de huidige maatstaven, dan kun je dat, zou dat eigenlijk niet meer kunnen.

Tjeu Adank: Maar houden de woningcorporaties die dan nog wel aan als seniorenwoningen?

Birgit van Daal: Als het woningen zijn, ja soms wel, maar dat doen ze het meer omdat de mensen die er wonen graag willen dat er alleen maar senioren komen wonen.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: Wij hebben ook, de corporaties hebben, ook vanwege die slaagkans die zo groot zijn voor senioren en ze hebben ontdekt dat erin bepaalde complexe weinig senioren wonen, dat er heel weinig mensen komen op een leegstaande woning. Dan gaan ze wel nog. Dat doen ze meestal in overeenstemming met de gemeente, de prestatieafspraken. Gaan ze zeggen: wij willen graag dat flatcomplex het label eraf halen voor senioren, waardoor het ook geschikt is voor ehm niet senioren. Maar dan komen er geen jongeren te wonen, maar dan komen er mensen te wonen van 40 of 45. Alleenstaande die zeggen nou, ik vind het fijn om daar te gaan wonen. Die krijgen dan, die kunnen dan ook daar gaan wonen.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: Dan stopt en andersom gebeurt ook. Dat wij, rondom de helftheuvel hebben wij bijvoorbeeld een paar appartementencomplexen waar al best wel veel ouderen wonen en waarin eigenlijk gezegd is van nou. Je hoeft niet. Je moet niet daarnaast een nieuwe flat gaan maken voor ouderen, want dan moeten ze allemaal gaan verhuizen.

Tjeu Adank: Ja

Birgit van Daal: Maar wat je dan ook ook kan doen. Is zeggen laten we deze flat juist wel gaan labelen voor ouderen. Zodat er nog meer ouderen komen wonen en laten we dan bijvoorbeeld gemeenschappelijke ruimte in maken. Hè dus één appartement niet verkopen, niet verhuren, maar gewoon gemeenschappelijk maken of een conciërge gaan benoemen. Of iedereen betaalt wat meer en dat soort dingen dus dat. Dat kan ook, dat hebben we nog niet gedaan, maar dat is wel een idee om het zo te gaan doen.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: Het is een beetje fluïde, het is nooit. Het is nooit, een woning is vanaf begin af aan is het een seniorenwoning of zorgwoning voor die doelgroep, en dat blijft ie zijn hele leven lang.

Tjeu Adank: Nee, oké.

Birgit van Daal: Dat gebeurt niet echt.

Tjeu Adank: En hebben jullie een beetje beeld bij of de vraag naar of ja, in ieder geval of het aantal senioren ook in een geschikte woning zitten?

Birgit van Daal: Ja, we hebben in 2014 die, die wijk rapportages gemaakt. We hebben eigenlijk gekeken van nou waar, een hittekaart van waar wonen eigenlijk al onze senioren zo'n beetje. Dus hoe meer of kleurrijker, hoe meer senioren er wonen.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: Vijfenzeventigplussers hebben daarvoor genomen, want 55 is natuurlijk een hele rare leeftijd om dat als senior te bestempelen. Dan zie je natuurlijk zo de verzorgingshuizen eruit lichten. Maar je ziet ook wel bepaalde complexen waarvan je denkt huh wonen daar nou juist veel ouderen. Bijvoorbeeld een galerij, nee geen galerij, een portiekflat. Ja die zitten dan in een omgeving waar ouderen heel graag onder elkaar verblijven, ons soort mensen bij elkaar.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: En dan heb je de kans dat er gewoon woningen verkocht of verhuurd worden aan toch nog, aan oudere mensen, terwijl je eigenlijk denkt van, die woningen zijn eigenlijk helemaal niet geschikt voor ouderen. Maar ja dan, mensen willen dan toch vanwege dat hun vrienden, kennissen, de de sfeer of de het imago van zo'n complex. Ja dat willen ze dan graag wonen.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: Dus dat beeld hebben we wel en we weten ook van we hebben zoveel seniorenwoningen. We hebben zoveel woningen met zorg in bepaalde wijken. En zoveel woningen met nultreden in bepaalde wijken. En ja, in die wijk weten we dat het aantal senioren de komende tien jaar zal gaan verdubbelen. Hebben we dan te kort of hebben we dan een overschot?

Tjeu Adank: En wat is het algemene beeld?

Birgit van Daal: De berekende vraag is groter dan de daadwerkelijke behoefte. Maar het algemene beeld is dat we voldoende, 2014 is dan wel gedateerd, dat we voldoende zorgwoningen hebben. Niet in alle wijken, en er zijn ook een paar wijken waar dat segment juist ontbreekt. We zien wijken die heel erg gaan vergrijzing en waar dan te weinig seniorenwoningen zijn. Dat zijn voornamelijk in de voormalige nieuwbouwwijken.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: En we hebben wijken waar die al heel erg vergrijst zijn, en ja waar dus eigenlijk niet echt veel meer behoefte bij is voor nieuwe woningen, tenzij de mensen die er nu wonen in een ongeschikte woning wonen, waarbij ze het nu nog accepteren, en eigenlijk zodra er wat gebeurt.

Tjeu Adank: Dan, het dan noodzakelijk is.

Birgit van Daal: Alsnog willen gaan verhuizen. Dus dat is altijd een beetje de vraag, want kijk niet elke nultredenwoning is ook meteen geschikt voor ouderen om te wonen.

Tjeu Adank: En waar moet ik dan aan denken? Is dat.

Birgit van Daal: Ja, ja, als je een eengezinswoning hebt, kan je best zeggen van nou die begane grond die kun je makkelijk nog uitbouwen. Daar kun je ook ga slapen en dan kun je er ook blijven wonen, maar dat is niet altijd.

Tjeu Adank: Nee oké

Birgit van Daal: Sommige woningen moeten ook voldoende groot zijn voor ouderen te worden.

Tjeu Adank: Ja, oké.

Birgit van Daal: Of ja.

Tjeu Adank: Nee, ik denk ook, en misschien ook wel een deel valpreventie? Je gaf wel aan dat dat vooral gebaseerd op 2014, dat rapport.

Birgit van Daal: We hebben in 2014 hebben we dat gedaan, maar we hebben natuurlijk wel de woonwensen elke twee jaar onderzocht en we hebben natuurlijk een goed beeld van onze woningvoorraad. Dat hebben we wel

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: Dus alleen ik weet niet of mensen wel allemaal in de nultredenwoningen wonen.

Tjeu Adank: Nee, oké.

Birgit van Daal: Ook omdat we gezegd hebben vanuit woonwensen. We weten wel dat het aantal ouderen koopwoningen heel erg groot is en ook elk jaar groter wordt. Maar ja het aantal oudere, mensen worden ouder, dus de hele middengroep die in een koopwoning woont, die wordt ouder. Dus het aandeel ouderen, in koopwoningen stijgt elk jaar. En we weten dat ouderen in koopwoningen nog minder verhuisgeneigd zijn dan ouderen, in denk huurwoningen.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: Dus, maar daarentegen is weer dat een hele hoop koopwoningen door ouderen ook makkelijk te bewonen zijn als ze ouder worden, omdat ze daar ook in kunnen verbeteren. Ze kunnen dat zelf verbouwen en aanpassen, naar uhm hun beperking.

Tjeu Adank: Daar heb ik dus inderdaad wel iets over gelezen. Ze weten wel dat ze zelf verantwoordelijk zijn. Maar.

Birgit van Daal: Ja precies maar ze doen het pas als het echt nodig is.

Tjeu Adank: Actie inzetten is. Ja precies. Ja, wat verwacht je dat het effect is als er goed gecombineerd kan blijven worden, zeg maar, qua vraag en aanbod voor de Wmo. Stel je vraag stijgt met tien procent en aan die woningen kunnen niet voldaan worden. Verwacht je dan dat er meer aanvraag komen bij de Wmo?

Birgit van Daal: Ik denk dat het aantal aanvragen gewoon groter zal worden, omdat er heel veel mensen sowieso een koopwoning bezitten en gewoon niet willen verhuizen. Die willen gewoon het liefst hun woning verbouwen of dat die verbouwd wordt met subsidie van de gemeente. Dat ze daar kunnen blijven wonen. En dat heeft niet alleen te maken met. Het heeft gewoon. Dat heeft ermee te maken dat zij ook vaak een heel groot sociaal netwerk hebben waar ze nu zitten. Dus die zeggen van ja, ik kan verhuizen. Één kost me dat geld. Dan heb ik een woning die voldoet aan mijn beperkingen, lichamelijk, maar geestelijk ben ik dan mijn hele vriendenclub kwijt en eh mijn buren kwijt. En dan kan je niet meer zo makkelijk even bij de buurvrouw iets doen, want dat moet ik dan allemaal afspreken et cetera. Dus, die stellen de verhuisactiviteit zo lang mogelijk uit. Dus ik denk dat het aantal aanvragen dat zal heel erg groot worden. Denk ik. Als wij eisen gaan stellen, dan zullen een hele hoop mensen kiezen. Dan moeten mensen kiezen van nou, ga ik het dan zelf betalen of ga ik alsnog verhuizen.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: Dat zullen de keuzes dan zijn.

Tjeu Adank: Oké. Ja, dan wil ik eigenlijk even door naar het volgende en dat gaat over de aantrekkelijkheid van woningen. Senioren, in ieder geval zover ik heb gelezen, geven ze aan dat de meeste seniorenwoningen gewoon niet voldoen aan hun wensen. Een vaak ook kwaliteit, niet voldoende is. Ja, hebben jullie daar ook onderzoek naar gedaan?

Birgit van Daal: Nou, ik weet gewoon dat wij woningen neerzetten die voldoen aan de kwaliteitseisen van deze tijd. Onze corporaties doen dat, ook echt altijd doen ze dit wel in overleg met seniorenraad en het huurders platform waar ook heel veel ouderen in zitten. Dus dat dat is niet dat ze dat zelf bedenken, maar we denken echt wel met de doelgroep. Deze worden erbij betrokken. Alleen ja voor een senior is, is een wat ik net al zei een huur van 600 euro is gewoon heel veel geld.

Tjeu Adank: Mmm.

Birgit van Daal: Dan rekenen zij uit, nou dat is 1200/1300 gulden. Zo rekenen zij altijd. Tenminste veel ouderen. En ze betaalden nu niks of ze zitten in een huurwoning en ze betaalde nu ze er al 20 jaar wonen heel laag huur.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: Ja, en dan zeggen ze van ja, wat is dan mijn meer kwaliteit wat ik krijg voor die extra prijs? En dat dat valt altijd laag uit eigenlijk. Eigenlijk willen ze gewoon een hele mooie nieuwe woning voor 4/500 euro.

Tjeu Adank: Ja voor hetzelfde bedrag.

Birgit van Daal: Dat gaat hem dus niet worden. Dus alles wat er extra is. Ja, dat is, dat wordt vertaald als zijnde het is vaak niet het goede aanbod. Al is het wel het goede aanbod. Ja, mensen zien dat toch elke maand in hun portemonnee. Dus die denken dan, als ik het nog niet echt nodig hebt, nou, dan stel ik het nog maar even uit. Dat zien we bij heel veel nieuwbouwprojecten. Dan zijn er van tevoren 200 mensen die komen kijken. Iedereen vindt het geweldig en hoe mooi en hoe het er allemaal uitziet. En dan komen die woningen op de markt en dan gaan we er huurders zoeken. Nou.

Tjeu Adank: Zo weinig vraag.

Birgit van Daal: Nog een kwart zegt meteen ja en de rest die, ja, die vindt het wel mooi, maar nu nog even niet. Dus, en dat is echt, ik vind niet dat het aan het aanbod ligt. Ik denk dat het gewoon licht aan het feit dat die mensen nog veel te goed in hun eigen woning zitten, dat het meer het aanbod is wat ze kwijt moeten. Dat waar ze vandaan komen, dat dat nog veel te veel trekt.

Tjeu Adank: Ja, en zijn er dan ook wel echt of ja, dat is meer wat ik ook tegenkom in dat rapport Langer Thuis. Ontwikkel nieuwe woonvormen. In hoeverre is dat ook gebeurd hier in Den Bosch?

Birgit van Daal: Ja er zijn een aantal projecten opgezet. Zo hebben we een cpo project voor mensen die dus gezamenlijk oud willen wonen. Ja, het gaat goed, maar dan heb ik het over 15 mensen.

Birgit van Daal: Ja, oké.

Birgit van Daal: Dat zijn een 1500 mensen die dat willen, dat weet ik bijna zeker. En je hebt wel 1500 mensen als je echt uitgaat van de aantal ouderen die erbij gaan komen. Dus we faciliteren zo veel mogelijk. Dat vinden we hartstikke leuk, want het is ook heel goed, want het is ook wel heel fijn om daar te kunnen wonen. Maar het is niet voor iedereen weggelegd, het is ook. Het is ook niet echt een heel grote beweging.

Tjeu Adank: Nee, verwachten jullie dat het komende jaren bijvoorbeeld meer gaat aantrekken?

Birgit van Daal: Nou ja, wij zien gewoon als als er een succesvol projecten gerealiseerd is, dan krijg ik weer meer mensen die dat ook leuk vindt.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: En dan, oké, en dan gaan we weer verder met het volgende project. En zo werken wij eigenlijk het liefste. Want ik kan me van tevoren bedenken van nou, ik heb bedacht dat voor jou, bij jou huishouden en jouw situatie dat dat voor jou een goede woning is. Maar daar zijn mensen het wel mee eens, op papier, maar daadwerkelijk erheen gaan. Dan komen er weer allerlei andere redenen en belemmeringen, et cetera naar boven die je van tevoren nooit kunt bedenken, met z'n allen.

Tjeu Adank: Ja

Birgit van Daal: Dus wij zorgen gewoon. Wij proberen en ja, het gaat alleen al om bijvoorbeeld een

imago van een appartementencomplex. Als je het te groot in de markt zet als van nou, dit is een ouderencomplex.

Tjeu Adank: Mmm..

Birgit van Daal: Dan willen een hele hoop mensen daar al helemaal niet meer heen. Als je zegt nee, dit is gewoon een complex met woningen en iedereen mag erin. Maar we verwachten wel dat mensen die er gaan wonen ook naar elkaar toe hand en spandiensten verrichten en dat hele complexe is ook zo gemaakt dat je dat heel makkelijk doet. Omdat er gemeenschappelijke wasgelegenheid is of dat er een makkelijke, dat je elkaar heel veel tegenkomt, gemeenschappelijke tuin.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: Nou ja dat soort dingen nou. Dan gaan mensen daar heel graag heen en wat zie je dan? Er komen allemaal vijfenvijftig of vijfenzestigplussers wonen. Als je dat van tevoren had neergezet als van dit wordt een project waar oudere mensen elkaar gaan helpen. Nou dan heb je kans, dat het helemaal niet loopt, dus het is dus.

Tjeu Adank: Het ligt ook een beetje aan de naam.

Birgit van Daal: Het zijn soms hele triviale dingen waardoor bepaalde projecten wel of niet lopen.

Tjeu Adank: Oké, nou goed om te weten. Even kijken dan zijn die vragen eigenlijk allemaal wel beantwoord. Ja, dan ga ik eigenlijk door met de nieuwe woonvisie en de prestatieafspraken. Want ik las bijvoorbeeld de prestatieafspraken van 2019 en 2020 en daar kwam ik niet zo gek veel tegen gericht op senioren of de Wmo doelgroep, zeg maar.

Birgit van Daal: Mmm.

Tjeu Adank: Ik kom wel tegen vitale wijken en dat dat ja, het is misschien een iets groter beeld. Zijn er wel specifieke afspraken met woningcorporaties puur gericht op de Wmo doelgroep of de senioren?

Birgit van Daal: Nee, wat we wel doen is dat met de corporaties regelmatig een project hebben natuurlijk. Corporaties hebben heel veel projecten voor ouderen. We hebben nu ook een project voor doorstroming om te kijken, of we dat kunnen, toch nog een keer kunnen gaan helpen. Hoe noem je dat, stimuleren. Nou, dat is ook wel iets waar we mee bezig zijn. Uhm, en weet je wat het is. Je moet, als je zegt van langer thuis wonen dan heb je het enerzijds over de woning waar je in woont.

Tjeu Adank: Mmm.

Birgit van Daal: Hè. Dat je geen trap hoeft te lopen ofzo, of dat het makkelijk is om dat te doen. Het heeft ook te maken met de bewoning. Als mensen overal matjes gaan neerleggen op de grond, dan kun je het ook niet bewonen als ouderen. Maar dat is dus meer hoe je er zelf in staat, als je het overal volzet met frutsels soms is het ook moeilijker bewoonbaar. Maar wat ik ook heel belangrijk is voor ouderen is. Je actieradius wordt gewoon kleiner.

Tjeu Adank: Mmm.

Birgit van Daal: Dus waar je voorheen nog met je fiets, weet ik of, naar de andere kant van Den Bosch ging fietsen omdat het daar goedkoper was. Nu blijf je gewoon 500/600 meter van je huis en

daar moet je eigenlijk al je voorzieningen vinden die je nodig hebt in je dagelijks leven. Daar zijn wij ook natuurlijk als gemeente heel er mee bezig. Zo ja, je moet wel proberen om ja en dan hebben we het niet alleen op winkels. Maar dan hebben we het ook over welzijnsvoorzieningen, leuke clubjes waar je bij kan, ontmoetingsruimte, gelijkgestemden aantreffen. En omdat natuurlijk de vergrijzing heel groot is, ook in Den Bosch, is dat wel steeds makkelijker, want er wonen steeds meer ouderen bij elkaar in wijken en daar wordt ook steeds meer door die ouderen meestal voor die groep georganiseerd. En daarmee, en dat stimuleren we ook. Dat participeren van mensen, en ook de vrijwilligers onder elkaar dat zijn meestal dezelfde groepen. Ouderen helpen ouderen. Dat is het eigenlijk altijd.

Tjeu Adank: Dat is dan wel echt binnen een beperkt gebied als ik het zo mag noemen.

Birgit van Daal: Ja, dat dat dat gebied waar je dat moet hebben, dat stramien, dat netwerk, dat wordt steeds kleiner als je ouder wordt. Nou totdat het zo klein is dat je eigenlijk in een in een verzorgingshuis zit zal ik maar zeggen. Totdat je de deur amper meer uitkomt of het complex eigenlijk niet meer uitkomt.

Tjeu Adank: Dus dat ligt echt wel een beetje aan de wens van ouderen dat ze het allemaal steeds korter op elkaar willen?

Birgit van Daal: Ja.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: En wij, dat stimuleren wij dus ook, dus het is, daarom is dat vitale wijk is voor ons ook dat de omgeving goed is. Mensvriendelijke wijken. Thuis in zuidoost heet dat bij ons, is een project, waarin we eigenlijk proberen een huis, oudere huiskamers zijn er, eigenlijk alle verzorgingstehuizen die voorheen natuurlijk een beetje gesloten bastion waren.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: Waar je langs een receptie moest, en dan vroeger iemand: wat komt u hier doen? Daar moest je al bijna een reden opgeven bij wie je kwam om überhaupt binnen te komen. Nou, die gaan zich steeds meer ontwikkelen tot gewoon een soort buurtrestaurant of waar je ook gewoon kunt komen eten. Waar ook niet alleen ouderen welkom zijn, maar ook andere mensen om dat imago en dat dat samenleving gevoel toch wel beter te doen. Dat gebeurt ook allemaal in wijken, waardoor eigenlijk ouderen, ja, waardoor het langer thuis wonen ook makkelijker is.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: En dat is niet zozeer vanwege het huis, maar vanwege de woonomgeving.

Tjeu Adank: En dat is inderdaad ook een beetje. Op de langere termijn denk ik goed. De Wmo zouden ze daar ook iets mee kunnen doen?

Birgit van Daal: Ja, want als mensen, vrienden of kennissen vlakbij hebben wonen, dan zullen ze die eerder bellen dan de gemeente om iets te regelen. Mensen kunnen onderling heel veel regelen, alleen ja het is altijd wel lastig om tegen, als gemeente te zeggen: ja, jullie kunnen het regelen. Nee, maar nou moet je het regelen! Nee dat is een beetje wat we doen.

Tjeu Adank: Ja, dat is..

Birgit van Daal: We vinden mensen, het is niet dat mensen, mensen willen zelf langer zelfredzaam zijn, maar we zeggen nu eigenlijk van nou organiseren wij het niet meer, je bent nu gewoon zelfredzaam.

Tjeu Adank: Ja, dat is inderdaad wel lastig. Al is dat rond deze tijd, zien we dat natuurlijk wel meer dan zien we dat er ineens wel heel veel kan.

Birgit van Daal: Maar er is ook een heel groot, want je hebt altijd over ouderen, maar er is een heel groot verschil. Er is een hele groep ouderen die de hele automatiseringsslag gemist hebben. Dus die die nog steeds gewoon met de telefoon bellen en helemaal niks, van geen kaas van gegeten hebben. Dus die de telefoon of nog niet eens de televisie afstandsbediening nog niet snappen. Dus die daar niet makkelijk mee om kunnen gaan. En er is ook een hele groep ouderen die wel vanuit hun werksituatie hè nog best wel met de tijd zijn meegegaan en die tot op hoge leeftijd gewoon met alle nieuwe snufjes meedoen en dus gewoon veel makkelijker die buitenwereld naar binnen kunnen halen. Die bijvoorbeeld zelf boodschappen kunnen afrekenen bij Albert Heijn. Nou er zijn ook een hoop mensen die dat niet kunnen überhaupt.

Tjeu Adank: Nou ja, ik herken het van mijn eigen oma. Die is ook nog redelijk gedateerd.

Birgit van Daal: Ja.

Tjeu Adank: Die is nog redelijk gedateerd, die is redelijk afhankelijk en ja.

Birgit van Daal: En die kunnen de mobiele telefoon ook niet eens bedienen eigenlijk.

Tjeu Adank: Nee, die heeft ook geen mobiele telefoon.

Birgit van Daal: Ja, en dan wordt jou, dan wordt jouw wereldje heel klein in een digitale wereld. Dus als jij, maar als je dat wel kan, dan wordt je wereld hier met vrienden en kennissen van over de hele wereld. En dan kun je weet ik veel. Je kunt Netflix opzetten.

Tjeu Adank: Ja van alles haha.

Birgit van Daal: Ja, maar dat kunnen, mijn oma kon dat ook niet. En mijn moeder ook niet, die was gewoon ja, die was gewoon afhankelijk van de visite. Dus, dat zie je ook weer in die coronatijd. Dat zijn de mensen die het meest vereenzamen.

Tjeu Adank: Dan ga ik toch nog even terug naar de woningen zelf, want je zei net al erover dat de woningen voldoen aan richtlijn of ja even kijken hoe moet ik zeggen. In ieder geval in de voorwaarden voor zelfredzaamheid en valpreventie en al dat soort dingen.

Birgit van Daal: Ja, dat hebben wij niet echt. We hebben natuurlijk vanuit de bouwverordening wordt gewoon gekeken en we hebben natuurlijk als het een. Maar als het een seniorenproject is, dan hebben wij daar geen echte. Kijk we hebben wel eisen dat er dat er dan minder parkeerplaatsen zijn en dat er dat de woningen voldoende groot zijn en dat je daar met een met een rolstoel of een rollator enzo in kan. Maar ik weet niet vanuit of met de brandveiligheid wordt er wel gekeken, want dan krijg je die groepsveiligheid natuurlijk. Dat is anders als je allemaal niet zelfredzame mensen samen hebt wonen. Dat zijn eigenlijk eisen vanuit onze afdeling vergunningen voor omgevingsvergunning. Daar zit wel iets in voor de doelgroep die er woont, maar er zit bijvoorbeeld niet in dat er een tweede leuning aan de trap moet zitten.

Tjeu Adank: Mmm.

Birgit van Daal: Dat detailniveau zit het volgens mij niet, en dat gaan we ook niet doen.

Tjeu Adank: En waarom niet?

Birgit van Daal: Omdat het veel te veel, uh, want dan is het ook nog een keer zo dat je dat bij eigenlijk alle woningen zou moeten doen. Want in principe kunnen ouderen ook in andere woningen wonen. Maar dat doe je sowieso niet. Het zijn gewoon kostenverhogende dingen die je gaat afspreken. Dus dat doe je wel voor de doelgroep die er komt wonen. Als je ziet, ik bedoel je gaat niet in het studentencomplex overal liften in zetten.

Tjeu Adank: Nee, dat snap ik.

Birgit van Daal: Die kosten gewoon harstikke veel geld, omdat er misschien ooit eens een keer oudere mensen op visite komen. Dat zou je wel willen, maar dat gaat niet gebeuren. Of, want als je dat wil, dan worden die complexen niet meer gebouwd. Of dan worden die complexen ook 600 euro. Maar dat kunnen ze niet betalen, dus dat gaan 'm dan niet worden.

Tjeu Adank: Oké, er zijn dus wel wat criteria, maar niet echt gericht op Wmo-gebied.

Birgit van Daal: Van als je het hebt over hè mensen. De Wmo zou het liefst hebben dat iedereen vanaf nu in een woning komt wonen, waar je straks heel weinig, met heel weinig kosten kunt aanpassen.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: Maar ja, dat dat, daar kun je wel doen voor als je nu al weet dat er heel veel ouderen gaan wonen. Dan moet het allemaal al drempelloos zijn. Zit er, dan moet er kijk-luisterverbinding zijn bij de voordeur, deuren die automatische open en dichtgaan, maar dat zijn wel kostenverhogende dingen.

Tjeu Adank: Ja, en dat zijn echt een beetje die levensloopwoningen, toch? Als ik het goed heb?

Birgit van Daal: Ja.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: Kijk, en dan wat en dan. Als je zegt, als je dat gaat, van tevoren gaat bedenken dat je dat wil, dan zullen coöperatie zeggen van ja, maar wij vinden voor een ouderencomplex. Dit is geen ouderencomplex of niet specifiek voor ouderen. Oké, wij willen best wel die die die automatisch deuren die willen we wel erin doen, omdat daarmee de kosten voor straks voor aanpassingen als er mensen komen wonen of als die mensen die behoeftig gaan worden dan wat minder zijn. Maar dan willen we wel met de gemeente in overleg dat we van tevoren die kosten alvast een stukje terug kunnen krijgen.

Tjeu Adank: Ja, dat is echt een beetje een samenwerking tussen bijvoorbeeld Wmo en woningcorporaties om te zullen aanpassen. Denk je wel dat daar een rol weggelegd zou zijn voor de Wmo? Ik weet niet of dat nu al gebeurt?

Birgit van Daal: Dat, ik denk het wel, want ik weet namelijk dat er volgens mij best wel dingen zijn die

je van tevoren in een pand kunt doen. Die bij de bouw een klein beetje duurder zijn, maar die straks heel veel duurder zijn.

Tjeu Adank: Ja, dus vroegtijdig besparen.

Birgit van Daal: Alleen ja, dan wordt er gezegd, ja dan wie, wie betaalt er dan voor? Dat is eigenlijk wat je dan zegt.

Tjeu Adank: Ja

Birgit van Daal: En dan kun je zeggen van ja, degene die bouwt moet maar betalen. Maar dan wordt dus degene die daar gaat wonen, die gaat dat dan doen.

Tjeu Adank: Ja, zo zag ik inderdaad ook wel eh. Dat was iets van een hib of zo. En dat is dan de samenwerking tussen een aantal bijvoorbeeld gemeente, woningcorporatie zorgverzekering en dat ze dan ook gaan kijken van dat je naar inleg ook weer terugkrijgt, uiteindelijk wat het oplevert, omdat er anders een aantal partijen zijn die heel veel investeren en dat de derde partij ermee wegloopt als het ware. Dus, maar daar heb ik nog niks over gevonden dat de gemeente Den Bosch daar iets mee doet. Maar dat is ook nog wel iets om naar te kijken. Dan had ik nog een aantal vragen over de prestatieafspraken zelf. Ik vroeg me een af hoe dat verloopt en dan puur qua communicatie zeg maar. Is dat meer als partnerschap? Of is dat meer tegenover elkaar.

Birgit van Daal: Ja, we hebben gewoon, we hebben heel goed overleg met zowel de corporaties als het huurdersplatform. Dat heet het drie partijen overleg en we hebben gewoon op allerlei terreinen over betaalbaarheid, over vitale wijken, over hebben wij eigenlijk allemaal afspraken met ze. Met vier grootste corporaties en het is gewoon een hele goede samenwerking.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: Over dit soort dingen zouden wij best met ze kunnen overleggen. Dat kunnen we doen.

Tjeu Adank: Ja. En dan ja, en vanuit de gemeente. Welke positie hebben jullie dan? Mogen jullie bijvoorbeeld eisen stellen? Of is het echt een beetje van. Ofja ik zie bijvoorbeeld ook wel eens dat er organisaties zijn die een handboek hebben opgesteld van dit zijn criteria, en daaraan moet je tegenwoordig voldoen. Hebben jullie zoiets? Je had zoiets met politie en woon nog iets ofzo.

Birgit van Daal: Nou ja, je hebt natuurlijk eisen ten aanzien van brandveiligheid. Je hebt dan ook de bouwverordening, dat is gewoon dat je, er moet buitenruimte zijn, jullie moeten nou ja van allerlei dingen toetsen. Daar toetsen onze toetsers op, de bouwplan toetsers. Daar zit ook een ontwikkeling in. Wat we nu heel normaal vinden. Dat een tijdje geleden was dat gewoon. Nou nee, dat zijn dus steeds meer dingen die belangrijk zijn voor het gebruik van mensen voor die woningen en die komen ook terug in die bouwvoorschriften.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: Dus daar zit dan een ontwikkeling in naar meer levensloopbestendig, meer aanpasbaar. Alleen niet zodanig dat er echt vanuit de Wmo straks een substantieel minder geld naartoe gaat ofzo. Dat zit er niet echt in. Dus ja, daar zijn we ook best wel huiverig voor. Want hoe meer eisen je oplegt. Hoe meer het voor bouwers onduidelijk wordt van ja, wat mag ik dan nog wel. En je zit ook in de discussie elke keer. Wat ik net ook zei van ja, maar ik bouw niet voor oudere

mensen. Ik ben bezig met hele kleine appartementjes te maken voor studenten om ze zo goedkoop mogelijk te houden, zodat ze makkelijk kunnen verhuren.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: Ja, als jullie allemaal extra eisen op gaan leggen, ja, dan kan ik niet leveren. Dus dat dat dat is gewoon elke keer een discussie. Ik kan zeggen van nou, we maken onze verordening zodanig dat we dat allemaal in de verordening vastleggen en dan moet iedereen een aan voldoen. Maar ja.

Tjeu Adank: Mmm. Ja dat heeft ook zijn gevolgen.

Birgit van Daal: Ja, dat heeft gevolgen voor de betaalbaarheid en voor of het überhaupt gerealiseerd gaat worden. Dus dat is altijd toch wel een beetje schipperen. Er zit altijd een stukje eisen in en dan heb je echte eisen. Dat gaat echt over brandveiligheid over gevaarlijke dingen. Over extra hè dat je met het toilet en sanitaire voorzieningen, en dat je met elektriciteit en dat soort dingen allemaal. Dat zit er echt in als standaard, dat moet. En je hebt altijd nog een heel stuk van, nou dat zouden we heel graag willen dat je dat doet.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: Wat we wel hebben is dat we zeggen: wij eisen bijvoorbeeld dat bij een groter plan minimaal 25 procent sociaal moet zijn. Dus die betaalbaarheid proberen wij om echt boven de markt te houden. Ja, en een ouderencomplex daarvan zeggen we gewoon dat moet bewoonbaar zijn voor ouderen. En als een corporatie daar woningen neer gaat zetten die eigenlijk niet geschikt zijn voor ouderen, dan zullen wij als gemeente daar iets van vinden. Maar dan zijn het voornamelijk de ouderenbonden en de oudereninstituties die er iets van gaan vinden. En dat wil ik coöperaties natuurlijk ook niet, die willen gewoon in contact blijven met die mensen.

Tjeu Adank: Ja. En je had het erover dat. Er zijn dingen die bijvoorbeeld de gemeente zou willen en hoe reageren de woningcoöperaties daarop?

Birgit van Daal: Ja, dat zijn dat zijn, dat zijn de onderhandelingen, dan beginnen we meestal niet alleen met corporaties, maar ook met ontwikkelaars. Dan begin het met van, nou oké, we gaan aan al jullie wensen voldoen. En als puntje bij paaltje komt, dan gaan ze natuurlijk schuiven. Dan is het van, maar nou komt het heel slecht uit, we hebben een hele grote financiële strop. Dus wij willen nou dat en dat en dat gaan schrappen. Wat vinden jullie daarvan? Ja, dan moet je met elkaar overleggen en je kan hele dingen vastleggen in een soort. Ja, in een grondovereenkomst of een reserveringsovereenkomt.

Tjeu Adank: Mmm.

Birgit van Daal: Of in jouw medewerking om in het bestemmingsplan te doen, kun je ook wel dingen met elkaar afspreken. De doelgroep. Hoe gaan we straks om met de toewijzing, wat worden de prijzen en iets over uit het uitvoeringsniveau zou je dat met elkaar kunnen afspreken. Dat zou je kunnen doen.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: Maar weet wel dat alles, elk puntje wat je daarin zet, vaak ook weer een ander puntje van de tegenpartij. Waar je weer iets.

Tjeu Adank: Je een beetje moet toegeven.

Birgit van Daal: Zo werkt het en je kan het van tevoren helemaal dichttimmeren, maar dat dat lukt bijna niet.

Tjeu Adank: Nee, nee, maar het blijft wel gewoon altijd een beetje schipperen.

Birgit van Daal: Dus je hebt een bepaalde dingen, die moeten gewoon punt, dat weet iedereen. Maar dat is zo logisch dat snapt iedereen dat dat zo zit. En er zijn andere dingen die ja wat een glijdende schaal is en waar je met elkaar over kunt overleggen. En daar zouden ook dingen kunnen zitten van vanuit aanpasbaarheid ofzo.

Tjeu Adank: Ja, maar dat is dus wel. Het blijft dus wel altijd echt in de zin van overleggen en niet per se hele harde onderhandelingen.

Birgit van Daal: Ja.

Tjeu Adank: Want ik weet bijvoorbeeld dat de Wmo die nu ook weer nieuwe afspraken gaan maken met woningcorporaties. Maar zoals ik het nu dan begrijp, en je moet me even tegenspreken als dat niet is, dan zou jij wel zeggen van proberen niet te veel te eisen zegt. Zeg wel gewoon wat je zou willen, maar ga wel echt gewoon in een gesprek en niet er vol tegenin.

Birgit van Daal: Ja, ik, ik zou denk ik. Ik zou denk ik heel goed kijken naar wat, wat is nou wezenlijk belangrijk als het gaat over aanpasbaarheid van een woning.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: Dan zou ik, vind ik de grote en hoe de ruimtes ten opzichte van elkaar liggen, zodat het makkelijk aangepast kan worden. Dat is dan veel belangrijker dan die tweede leuning in de hal. Weet je, die schroef je er zo in. Dat is helemaal geen probleem, wat kost dat nou doet? Dat kun je straks met de mensen als. Als mensen daar gaan wonen, dan kun je dat gewoon zeggen. Nou die schroeven we erin, en dat kost je 20 cent per maand meer huur, hè. Je hebt, corporaties hebben heel veel in bouwpakketten. Dat zijn eigenlijk de dingen waarvan je zegt: ja, die zijn supermakkelijk en hoeven ze niet eens bij de Wmo voor aan te komen. Dit kunnen ze gewoon met de bewoners regels.

Tjeu Adank: Ja, het zijn, daar heb je nu inderdaad ook de algemeen gebruikelijke voorzieningen. Dat zijn veel kleine dingen en aanpassingen.

Birgit van Daal: Bijvoorbeeld als je een seniorencomplex maakt, zorg dan dat jouw natte cellen groot genoeg zijn om daar een andere toiletpot in te zetten of om om daar beugels in te zetten als ze. En dat vind ik belangrijk, zorg dat de afmeting van je toilet altijd zo groot is.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: Het is gewoon zo'n heldere afspraak dat en dan. Ik denk dat je dan in één a-4tje klaar bent. En dan, dan snapt iedereen ook hoe het zit. Maar ja, als je dan begint van ja het moet ook weet ik veel. Er moeten ook andere dingen erbij komen, dan wordt het weer een...

Tjeu Adank: Dan wordt het een beetje een strijd om.

Birgit van Daal: Nou ja, dan wordt dat door andere, door de bouwers gezien als de zoveelste. Het

moet al duurzaam, het moet al klimaat neutraal, het moet al met de bewonersinspraak. Het moet al met de omgeving, want de woonomgeving mag er ook al wat van vinden.

Tjeu Adank: Ja, zo wordt het een lange lijst.

Birgit van Daal: Ja.

Tjeu Adank: En wat verwacht je van mogelijke striktere opleveringscriteria voor het aantal aanvragen van woningaanpassingen?

Birgit van Daal: Dat zal beperkt zijn, want er worden maar weinig nieuwe woningen, en dan nieuwbouwwoningen toegevoegd. En dan moeten de criteria ook nog precies betreffen wat de bewoner precies nodig heeft. Strengere eisen om aanpassingen, latere woningaanpassingen te voorkomen zijn alleen van nut als er later ook daadwerkelijk een dergelijke aanpassing noodzakelijk is. Dit zou bij een ouderencomplex nog wel kunnen, dit is wel te verdedigen. Maar in algemene regel wegen de kosten niet op te gen de baten. Je zou dan eigenlijk anderen verplichten om met hoge kosten zelf veel minder kosten te besparen.

Tjeu Adank: Oké, ja, dan had ik nog twee dingen die ik tegenkwam in de prestatieafspraken en dat was dat er een gezamenlijk plan zou worden opgesteld voor langer thuis. Ik weet niet of dit tot stand is gekomen en hoe dat dan eruitziet?

Birgit van Daal: Nee, want we hebben natuurlijk wel, omdat we onderzoek hebben, en we zijn natuurlijk al een hele tijd met elkaar bezig met zorgen dat het aanbod voor ouderen up to date is. Hè dat elke wijk in ieder geval een goed verzorgingshuis heeft. Met waar mensen die ouder worden niet de wijk uit hoeven, omdat ze binnen de wijk een andere woning kunnen vinden. Daar zijn we al een hele tijd mee bezig, dat doen we eigenlijk altijd al. Maar vanuit het Rijk hebben ze bedacht: je zou eigenlijk een soort moeten weten wat je opgave is aan verschillende vormen van wonen en zorg voor ouderen.

Tjeu Adank: Mmm.

Birgit van Daal: En dat dat willen we graag doen met de ouderen erbij. Maar daar heb ik iemand nodig vanuit ons sociaal domein, die zich met ouderenhuisvesting bezighoudt, met ouderenbeleid. Want dit is wat ik net zei: het is niet alleen de woning die je dan up to date moet hebben, je moet ook de voorzieningen in een wijk hebben. Je moet ook het welzijn, de leuke clubjes, de nou ja. Alles rondom het ouder worden moet je dan tegelijkertijd aanpakken.

Birgit van Daal: Ja.

Birgit van Daal: Want je kunt een heel leuk complex maken met allemaal nultredenwoningen. Maar als er niks te doen is, dus in je omgeving. Dan gaat er echt niemand wonen. Dus dat, dat moeten we nog doen, maar dat ik zit eigenlijk te wachten tot er iemand aangesteld is voor ouderenbeleid.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: Sociale sector.

Tjeu Adank: Ja, oké. En dan kwam ik ook prettig langer thuis tegen.

Birgit van Daal: Ja, dat is. Wij zijn bezig geweest om te kijken. Dat zijn een paar pilots die we hebben gedaan met de corporaties, met de ouderenbonden, met de huurders platformen, met de bewoners,

georganiseerd door bewoners, hebben we gekeken van wat kunnen we nu doen. In bestaande complexe, bestaande wijken om die wat meer ouder vriendelijk te maken. Bijvoorbeeld in de helftheuvel kwam eruit dat je je die conciërge zou moeten doen of een ontmoetingsruimte. Of wat ook leuk was, is dat er gezegd wordt van: ja, eigenlijk hebben we een ontzettend leuk verzorgingshuis, waar een hele hoop dingen georganiseerd worden voor ouderen, maar die zit eigenlijk aan de andere kant van de weg. Eigenlijk zou je iets moeten doen aan die mobiliteit, dat mensen daar ook makkelijk heen kunnen en weer naar huis gebracht worden. Misschien moet je zoiets organiseren, dus soms is het niet het organiseren van het vermaak, maar het is het organiseren dat de mensen komen en weer naar huis.

Tjeu Adank: Ja, oké duidelijk.

Birgit van Daal: Dat soort dingen, dus, die hebben we met elkaar rondom drie of vier projecten of locaties hebben we dat verkend? Met bijeenkomsten, dat heet prettig langer thuis en dat zijn. Daar komen dingen uit van. Dat zou je kunnen doen, maar dat ligt allemaal een beetje op z'n gat. Omdat we hebben wel thuis in zuidoost, want diezelfde mensen met die ouderen huiskamers, er zitten wel elementen eruit en daar zijn we wel mee bezig. Maar het is niet meer rondom het hele programma.

Tjeu Adank: Nee oké, maar dan weet ik in ieder geval waar het op neerkomt. Dan het laatste onderwerp, en dat gaat over primaat van verhuizen dat is vanuit de Wmo. En eigenlijk zegt, of heeft de Wmo zelf als beleid: elke woningaanpassing boven de 7500 euro gaan we niet doen als het ware, maar we gaan inzetten op een verhuizing. En toen kwam ik dus ook tegen in de literatuur dat vanuit wonen ook de huisvestingsordening is en dat je mensen urgentie kunt geven om bepaalde redenen en ik vroeg me af of dat gecombineerd zou kunnen worden?

Birgit van Daal: Ja, ik denk inderdaad als iemand vanwege, maar ja het ligt er ook een beetje aan wat er voor die van 7500 euro moet komen. Als daar, als dat verfraaiingen zijn of zo.

Tjeu Adank: Nee, ja, meestal denk je dan aan een aanbouw.

Birgit van Daal: Want een traplift omdat iemand niet naar boven kan ja dan dan krijg je, dan krijg je medische urgentie.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: Dan krijg je, dan hebben wij bij ons kun je medische urgentie aanvragen. Dat is eigenlijk dat je, ja dat je dus vanwege jouw fysieke situatie niet meer kunt blijven wonen waar je nu zit. En dan is één van de argumenten dus van het kan ook niet aangepast worden vanuit de Wmo.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: Daar is wel een commissie die zich daar dan over buigt. En vaak is het zo dat je dan een woning toegewezen krijgt. En die mag je niet weigeren.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: Dus voor een hele hoop mensen is dat wel een hele grote stap, want dan heb je kans dat je in een andere wijk terechtkomt.

Tjeu Adank: Dat is op zich best een heftige beslissing natuurlijk als je ineens weg moet.

Birgit van Daal: Dus ja, ik denk dat er een heleboel mensen zijn die denken, nou, ik zorg gewoon dat het net onder die 7500 blijft en dan kan ik lekker blijven wonen waar ik zit.

Tjeu Adank: En zijn er dan wel vaak of is er vaak een woning beschikbaar als je dat in zou willen zetten?

Birgit van Daal: Ik denk het wel, want dan heb je het al snel over een ouderenwoningen denk ik.

Tjeu Adank: En daar zijn er wel genoeg van.

Birgit van Daal: En dan wat ik net zei: de slaagkans erop is best groot.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: Dan krijg je gewoon. Ja, en dan zeggen mensen van ja hallo. Daar ben ik nog niet aan toe en daar wil ik niet heen

Tjeu Adank: En even kijken, want ze mogen niet weigeren. Maar als we dat wel willen? Of kunnen ze dat wel doen?

Birgit van Daal: Ik weet niet precies, ik weet dat bij. Ja, het is een directe bemiddeling. Ik denk dat eigenlijk, maar ik denk wel dat je van tevoren kunt aangeven van ik wil wel in m'n eigen omgeving blijven ofzo. Maar ja, en dan is het ook wel, want de corporatie die daar dan de meeste woningen heeft. Die krijgt dan die persoon eigenlijk als een soort taakstelling in zijn rugzak. Die moet daarvoor zoeken. Het kan zijn dat het te lang duurt voordat er een geschikte woning vrijkomt, en dat je dan een aanbod krijgt in een andere wijk. Ik weet niet of je dan wel kunt weigeren, dat weet ik niet.

Tjeu Adank: Oké.

Birgit van Daal: Het is meestal. De soep wordt niet zo heet gegeten als hij opgediend wordt, maar daar wordt wel gezegd. Dit is niet zo van, je staat nu bovenaan de lijst en je mag nu kiezen uit alles wat er vrijkomt.

Tjeu Adank: Het is.

Birgit van Daal: Je die, dat is eraf, dat was vroeger wel, maar dat is nu niet meer.

Tjeu Adank: Oké, nou, dat waren eigenlijk mijn vragen. Ik had nog één laatste vraag, en dat is meer. Naast alle literatuur zijn er natuurlijk ook andere oplossingen die mogelijk zijn. Dus daar ben ik ook een beetje aan het inventariseren. Dus ik weet niet of jij nog dingen hebt waarvan je denkt dat soort dingen kunnen een bijdrage leveren?

Birgit van Daal: Want ik zei weet je er wonen echt heel veel ouder in koopwoningen, en die woonde daar echt met heel veel plezier daar. Want die wonen daar niet voor niks al heel lang. Die wonen daar al heel lang omdat ze daar heel graag wonen, omdat ze de buren kennen, omdat de kinderen daar opgegroeid zijn. Met de uitzonderingen daargelaten. Er zijn ook mensen die gewoon al tig keer verhuisd zijn. Dus die verhuizen nog wel een keer, maar er zijn ook een hele hoop ouderen die gewoon eindelijk zoiets hebben van. Ja, ik woon in de voor mij de meest fijne woning.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: Want als ik moet gaan verhuizen, dan moet ik heel de zolder opruimen, nou echt voor geen goud. Weet je van dat zulk soort dingen en die zouden best langer in de woning kunnen blijven. Maar ja, die hebben vaak niet meer de puf of het geld of en geld en puf om iets te gaan verbouwen. Ik vind dat als gemeente best zouden kunnen zeggen van nou je krijgt van ons een laagrentende lening en op het moment dat je huis gaat verkopen, of als je overleden bent en je kinderen gaan erin. Dan betaal je gewoon jouw lening in één keer terug. Of we helpen je met tips over bij welke aannemers je dat kan doen.

Birgit van Daal: Ja.

Birgit van Daal: We hebben verschillende preferente aannemers die we, waarvan we weten dat die heel veel van dat soort verbouwingen doen. We hebben een soort lijstje, waarvan andere ouderen bijvoorbeeld zeggen: oh nou, daar heb ik goede ervaring mee blablabla en dat kan je bij die en die navragen die heeft ervaring met dit soort dingen. En of een offerte op vragen of begeleiden met het zoeken naar eigen maakt fysiek oplossingen en dan gewoon een renteloze lening of laagrentende lening kan je ook doen, dat langzaam oploopt. Een verzilverlening is dat eigenlijk, dat je dan doet.

Tjeu Adank: Ja, dat heb ik inderdaad gezien.

Birgit van Daal: Kijk en dan kunnen mensen gewoon, dan kunnen ze zelf het besluit nemen. Nou, heb ik het ervoor over. Of zeggen ze toch, neem ik voor mezelf het verhuisprimaat, ik ga verhuizen. Het is niet zo erg of het kost me zoveel. Ik heb het er niet voor over. Prima, dan moet je dan zelf verzinnen, maar dan hoef je tenminste niet vanuit de Wmo daar geld in te steken.

Tjeu Adank: Nee, nee precies.

Birgit van Daal: Want ik vind het echt echt gewoon onzin dat iemand met een woning helemaal vrij, in Den Bosch zijn de woningen hartstikke duur. En de mensen hebben alleen AOW en kunnen iets niet betalen. Ja, die zouden gewoon eigenlijk een kleine hypotheek op hun huis moeten kunnen nemen om die om die om die verbouwing te kunnen doen. Je kunt er gewoon beneden natte cel aanbouwen of een kamer, iets bouwen, makkelijk te doen.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: Maar ja, dan komen ze niet meer boven. Maar so what. Dan moeten ze maar boven spullen niet meer neerzetten. Of zelf een traplift nemen. Ja, dat is toch ook helemaal niet meer moeilijk.

Tjeu Adank: Nee, nee, en daar ben ik ook al een beetje naar aan het kijken. Van SVn is dat volgens mij.

Birgit van Daal: Ja.

Tjeu Adank: Dus daar heb ik, toevallig hebben die nog niet gereageerd, maar daar heb ik wel contact mee opgezocht. En zo zijn er inderdaad een aantal regelingen die ik tegen ben gekomen, wat op zich wel een hele mooie regelingen zijn.

Birgit van Daal: Of gewoon bij een bank. Waarom kan een bank dat niet gewoon doen.

Tjeu Adank: Dat zie je soms inderdaad of corporaties met bank, gemeente en ...

Birgit van Daal: En waarom moet dat geld van de gemeente komen? Dan kan ook van een bank komen. Ik bedoel spreek een rentepercentage af. Ik bedoel mensen hebben nog tien jaar te leveren, hooguit nou, en dan zeg je die rente schrijven we er elke maand gewoon bij. Of je betaalt alleen die rente en op het moment dat je gaat verhuizen, betaal gewoon in één keer die lening. Nou, is toch hartstikke goeie deal.

Tjeu Adank: Dat lijkt me ook een mooie oplossing.

Birgit van Daal: Maar waarom kunnen ouderen ook niet van hun kinderen geld lenen om het te doen? Dan zou je kunnen doen. Ik denk dat het en en is. En mensen vinden het moeilijk van nou gedoe.

Tjeu Adank: Ja.

Birgit van Daal: Daar zou je iets op kunnen verzinnen. Nou weet je, we hebben een soort standaard unit, die zetten bij jou voor de voordeur neer. En dan kun je er even uit. Kunnen we je huis verbouwen en dat kun je van ons gewoon lenen of huren. Je kunt best met wat dingen mensen ontzorgen? Het is vaak ontzorgen of financieel lenen. Ja, kijk en dan heb je, dan ben je van een heel stuk van die koopwoningenmarkt, daar ben je vanaf van al die aanvragen dan. En dan heb je de corporaties. Kan je dan zeggen van nou, doe het zo veel mogelijk zelf? Jullie kunnen ook een lening krijgen of leen het vooral jezelf uit en doe het met kleine huurverhogingen. En dan, dan ben je al een heel stuk beter ging.

Tjeu Adank: Mmm.

Birgit van Daal: Toch?

Tjeu Adank: Ja, dat denk ik ook. Daar ben ik nu ook echt wel dieper op in aan het gaan.

Birgit van Daal: Want als je zegt van we gaan alleen maar zeggen in plaats van 7500 is nu het verhuisprimaat, dit wordt 5000. Ja, dan krijg je echt mensen, dan krijg je echt dat er heel veel mensen ontheemd worden. Ontworteld worden onterecht eigenlijk en en vind ik niet echt nodig, want je kan nooit iemand, wij kunnen nooit als gemeente. Je kan nooit voor de hele vraag van ouderen het allemaal in nieuwbouw doen waardoor ze gaan verhuizen.

Tjeu Adank: Nee, precies.

Birgit van Daal: Met zoveel woningen bouw je nooit bij. Er komen per jaar weet ik wat, 10000 nieuwe ouderen bij.

Tjeu Adank: Haha, ja het gaat hard.

Birgit van Daal: Het gaat loeihard, nou iets minder 2000. Dan is het nog heel hard.

Tjeu Adank: Ja, want in 2040 ongeveer is één op vier vergrijst, dus dat is wel een behoorlijk percentage.

Birgit van Daal: Dus je kunt er nooit, je kunt er nooit allemaal nieuwe zorggeschikte woningen voor neerzetten. Dat kan en gaat 'm niet worden en ook niet verbouwen. Ja, dan moet je dan zelf doen.

Tjeu Adank: Ja. Nou, goed, dank je wel. Dit waren mijn vragen. Heeft u nog vragen aan mij?

Birgit van Daal: Nee eigenlijk niet.

Tjeu Adank: Dan wil ik u hartelijk bedanken voor uw tijd en antwoorden. Zoals eerder besproken zal het gesprek uitgetypt worden. Wilt u het interview ontvangen zodat u er een keer overheen kan lezen.

Birgit van Daal: Nee ik geloof het wel. Ik ben wel benieuwd naar de resultaten van je onderzoek.

Tjeu Adank: Deze zal ik nog terugkoppelen. Nogmaals bedankt en dan sluit ik bij deze het interview af.

<u>Extra vraag via Mail (29 juni 2020):</u>

Hoi Birgit,

Ik ben een heel eind klaar met het verzamelen van mijn data en ik had nog een vraag. In de woonvisie staat dat de gemeente een doorstroomregeling gaat ontwikkelen met de woningcorporaties en van verschillende corporaties hoor ik ook dat dit op de achtergrond speelt. Kan jij mij hier mogelijk iets meer over vertellen? Welke maatregelen vallen hier bijvoorbeeld onder en is dit een regeling vanuit de afdeling wonen?

Met vriendelijke groet,

Tjeu Adank

Hoi Tjeu,

En spelen drie doorstroomregelingen (of maatregelen die daarop gericht zijn):

- Van groot naar beter (ouderen in eengezinswoningen worden geholpen naar een kleine seniorenwoning); concreet gaat het dan om voorrang, huurharmonisatie en hulp bij verhuizing; Deze regeling is van de corporaties en wordt na de vakantie verder uitgewerkt.
- Door- en uitstroom vanuit de opvang en beschermd wonen. Dit is een regionale regeling waarbij mensen in de opvang met voorrang een sociale huurwoning krijgen (mits ze zelfstandig kunnen wonen). Deze regeling waar we als gemeente erg op aandringen omdat mensen die onnodig in de opvang zitten ons erg vel WMO-geld kosten.
- Meervoudige verhuisketens maken. Bij Woonserivce maken woningzoekenden hun woonwensen bekend maar laten ook vaak een woning weer achter. Woningruil kenden we al. Via big data kunnen we misschien matches maken tussen meerdere huishoudens. Ook dit is een idee van de corporaties en Woonservice. Technisch heeft het nog wel wat haken en ogen.

Succes met de afronding en groet
Birgit

Bijlage C: interviews Joost

Datum: 15 mei 2020
Plaats: online via Teams

Persoonlijke achtergrond geïnterviewde:
Naam: Natascha Koulen
Organisatie: Woonstichting Joost
Functie: adviseur woonbeleid.

Begin:
Hallo, bedankt dat u even tijd wil nemen om een aantal vragen van mij te beantwoorden[8]. Mijn naam is Tjeu Adank, ik ben 24 jaar oud en ik ben momenteel bezig met mijn afstudeeronderzoek voor de opleiding master Bestuurskunde aan de Radboud Universiteit. Ik voer mijn onderzoek uit in opdracht van de gemeente 's-Hertogenbosch en ik onderzoek voor hen hoe zij grip kunnen houden op het aantal aanvragen en toewijzingen van Wmo-woningaanpassingen. Door een aantal ontwikkelingen, zoals het abonnementstarief, de vergrijzing en het Rijksprogramma Langer Thuis neemt het aantal aanvragen toe. De gemeente wil ondanks deze ontwikkelingen grip houden op de woningaanpassingen.
Ik heb u benaderd omdat uw organisatie een ketenpartner is van de gemeente 's-Hertogenbosch en jullie ook met dit onderwerp te maken krijgen. Door dit gesprek met u te voeren wil ik inventariseren welke visie uw organisatie heeft op een aantal onderwerpen die uit de literatuur naar voren zijn gekomen.
Bij deze wil ik u nogmaals vragen of het goed is dat ik het gesprek opneem? Ik zal het gesprek transcriberen en met uw toestemming wordt dit toegevoegd als bijlage aan mijn onderzoek. Ik zal u als u wilt anonimiseren. Het onderzoek zal alleen gelezen worden door de gemeente 's-Hertogenbosch en de hoogleraren van de Radboud Universiteit.

Start woordelijke transcriptie

Tjeu Adank: Ja, dan wil ik jou eigenlijk vragen om jezelf even kort voor te stellen.

Natascha Koulen: Ja, om daarmee te beginnen. Ik ben Natascha Koulen. Ik werk bij woningstichting Joost. Standplaats in Boxtel.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: Wij zijn een jonge organisatie. We zijn nog geen jaar oud, zijn per één juli 2019 gefuseerd, en dat zijn de clubs Sint Jozef uit Boxtel.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Met ruim 4000 woningen en woonstichting de kleine Meierij, die in Den Bosch zat, met 3500 woningen, waarvan ruim 2000 woningen in de gemeente Den Bosch.

Tjeu Adank: oké

[8] De intro van dit interview is niet getranscribeerd. De bovenstaande tekst is vrijwel letterlijk opgelezen en de ontwikkelingen zijn eerder uitgelegd. De geïnterviewde hoefde niet geanonimiseerd te worden en in dit interview is getutoyeerd.

Natascha Koulen: en ons bezit zit voornamelijk in Rosmalen. Of althans, als je het hebt over de gemeente Den Bosch.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: En ik werk als adviseur woonbeleid, voor zo'n kleine vier jaar, en dat betekent dat ik me bezighouden met de overkoepelende afspraken en procesverbeteringen als het gaat om de mensen die bij ons wonen. En dan de woonvraagstukken, niet zozeer vastgoed gerelateerd.

Tjeu Adank: Oké.

Natascha Koulen: Ja, dat eigenlijk.

Tjeu Adank: Goed om te weten. Ja, dan gaan we gewoon beginnen. Je had de vragen al gezien, ik dacht ik stuur het toch vast even door mocht je nog dingen wil overleggen ofzo dan kan dat.

Natascha Koulen: Ik weet niet of ik op alles een antwoord kan geven, maar…

Tjeu Adank: We gaan het zien, toch?

Natascha Koulen: We gaan het zien, precies.

Tjeu Adank: Ja, mijn eerste vraag is hoe jullie samenwerking met de gemeente Den Bosch eruitziet op Wmo-gebied?

Natascha Koulen: Ja, ja, ik ben even bij collega's nagegaan, want ik doe daarin natuurlijk niet alles zelf en ik moet zeggen dat ik expliciet voor het Wmo-beleid niet zelf aan de slag ben geweest. Maar onze samenwerking bestaat er vooral uit dat we op operationeel niveau contact hebben over woningaanpassingen of mensen die vanuit hun Wmo-urgentie willen komen wonen en één van onze aangepaste woningen. En nou zijn er dat niet veel hoor. Wij hebben er daar niet heel erg veel van in deze gemeente. Maar ja, die samenwerking ligt vooral op operationeel gebied. Als je het hebt over beleidsmatig afstemmen dat, dat vindt in ieder geval, in mijn dienstverband heeft dat niet plaatsgevonden.

Tjeu Adank: Oké, en op operationeel gebied is er dan vaak contact? Of weet je dat zo niet?

Natascha Koulen: Nou nee dat weet ik. Ik heb even contact gelegd met een collega. Ik zeg vertel mij eens even. Die zegt eigenlijk twee dingen: er is heel weinig contact met de afdeling Wmo. Er is onduidelijkheid, er wordt eigenlijk nooit een deelnemerslijst doorgesproken of is vrij onduidelijk.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Dus er is weinig contact en ik kijk even hier hoor ehm en het is vaak het initiatief vanuit ons, vanuit mijn collega die zegt kom een keer om de tafel. En dan wordt er een afstemmingsoverleg gepland en daarna hoor je weer maanden niks. En volgens mij is het iets waarvoor je niet iedere maand om de tafel hoeft te zitten, maar dat je op z'n minst toch één of twee keer per jaar zegt: laten we met elkaar om de tafel gaan om te kijken. En zeker van hé, wat zijn de ontwikkelingen en zeker wat jij zegt in relatie tot langer thuis wonen.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Daar heb ik op prestatieafsprakenniveau met gemeenten en corporaties

bijvoorbeeld, of überhaupt in de aanpak, wel eens contact over. Wat daar tegenover staat is dat mijn collega ook zegt, ik kan altijd terecht met vragen, dus ik heb een contactpersoon als ik wat wil weten of iemand tegen kom die vragen heeft of omdat ik een woning heb. Ik kan altijd terecht. Hè dus ik vond dat een vrij dubbel signaal. Als je het over opvolging hebt. Dan zeg je er is eigenlijk weinig structureel contact.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: En ook weinig duidelijkheid over waar bewegen we nu naartoe. Maar als er vragen zijn, dan is die bereikbaarheid goed en de samenwerking met die met een expliciete collega, gewoon hartstikke goed. Ja dat zei ze letterlijk. Nou.

Tjeu Adank: Mooi, ja, ik had dan nog een korte vraag, hoe die samenwerking, hoe zou je die omschrijven als partnerschap of meer opdrachtgever vanuit de gemeente?

Natascha Koulen: Ik, ik zou 'm niet omschrijven als partnerschap. Opdrachtgeverschap, vind ik ook dubieus. Ja, ik zie dit vooral als samenwerking.

Tjeu Adank: dus echt meer als samenwerkingspartners?

Natascha Koulen: Als gemeente heb je natuurlijk de verantwoordelijkheid om te zorgen voor je inwoners. Wij bieden daarin een onderdeel en dat is huisvesting. En op het moment dat je zegt ik heb mensen die niet meer passend wonen in hun huidige woning. Daar moet wat voor hebben we daar met elkaar afspraken over, en dat is ook een van je andere vragen. We hebben in bredere context afspraken om de huisvesting te organiseren voor de mensen die dat nodig hebben.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Oké, dus, het is meer een samenwerking.

Tjeu Adank: Oké, ja, dan ga ik even door naar het convenant. Ik weet niet of je bekend was met het convenant?

Natascha Koulen: Nee, was ik niet mee bekend.

Tjeu Adank: Nee, oké, dat dacht ik eigenlijk ook al, maar het is ook redelijk oud convenant natuurlijk.

Natascha Koulen: Het is redelijk oud, het is bij ons niet, ook niet breed bekend. Dus ik kon het, nee ik heb het in ieder geval in mijn stukken niet kunnen vinden, het is een vrij groot document. Ik moet zeggen ik heb het niet tot in detail gelezen, even doorheen gescrold. En ik denk ik een aantal dingen die we tegenkomen, die zijn ook allemaal wel helder en verankerd in andere werkzaamheden of afspraken die wij met de gemeente hebben.

Tjeu Adank: Mmm,

Natascha Koulen: Ja.

Tjeu Adank: Oké, ja, ik heb ook, het is niet dat er heel diep op in ga hoor. Ik heb een aantal puntjes eruit gehaald, en dat is eigenlijk meer over de verantwoordelijkheidsverdeling, en die staat er vrij duidelijk vind ik. Dat gaat over de woningen voor oktober 1997 en erna. En dat komt ook een deel uit het bouwbesluit omdat er nieuwe regels zijn gekomen. Maar ik vroeg me af, ja, wat jullie organisatie van die verdeling vindt?

Natascha Koulen: Dus ik vond het ook een interessante datum, dat ik dacht: wat is er toen gebeurd.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: Maar ja, voor mij spreekt wel voor zich, dus als je het hebt over wat moet er aanwezig zijn? Een collectieve senioren voor woningcomplexen, dat ligt ook vast in het bouwbesluit, dat dus ook standaard bij het programma van eisen. Dus daar, dat vind ik zo niet zo spannend.

Tjeu Adank: Oké.

Natascha Koulen: Dat je denkt, oké dat is helder. En die verdeling. Je moet nog heel even helpen, hoor.

Tjeu Adank: Ja, het gaat over.. Het convenant kent seniorenwoningen en seniorplus.

Natascha Koulen: Ja.

*Tjeu Adank: Ik w*eet niet precies wat daarin het verschil is, en de overige woningen, en dat zijn eigenlijk alle woningen. Dat zijn ook nultredenwoningen, levensloopwoningen, maar ook gewoon eengezinswoningen en dat soort dingen.

Natascha Koulen: Ja.

Tjeu Adank: En elke woning voor 1997, of ja, 1 oktober 1997 daarvan wordt eigenlijk uitgegaan dat die aan een aantal standaarden voldoet. En als die er niet inzitten, dan is de woningcorporatie daarvoor volledig verantwoordelijk. En als dat er bijvoorbeeld niet inzit in een woning na 1997 dan het is er een gedeelde verantwoordelijkheid. En dan wordt dat fifty fifty opgepakt.

Natascha Koulen: Maar wat mij niet helemaal helder is, gaat het om de collectieve voorzieningen, of ook individuele voorzieningen.

Tjeu Adank: Dat zijn volgens mij individuele voorziening. Ik kan ‘m even snel erbij pakken.

Natascha Koulen: Ik zat hier te kijken, want ik zag hier dus inderdaad die algemene ruimte en stalling plaatsen voor scootmobielen.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: En daar zie ik die verdeling staan.

Tjeu Adank: Ik moet zelf ook even goed kijken hoor. Ja het gaat hierover, even kijken, een natte cel, antislipvloer, traploos te bereiken van de woning en gelijkvloers, een verhoogd toilet, gangbreedte minimaal 90 centimeter. Dus ja, dat is deels is het natuurlijk ook de gemeenschappelijke ruimtes en deels individuele woonruimte.

Natascha Koulen: Ja, ja, ja, ik kan je wel vertellen wat we daarvan van vinden, dus niet echt direct gerelateerd aan het convenant. Maar als ik kijk, dan is het, zoals ik je net al zei, als je het hebt over wij organiseren nieuwe woonruimte of renoveren woonruimte. Alles wat senioren geschikt is, daar hebben we in ieder geval de ambitie van te zeggen daar zitten voorzieningen in, hè, dus ik. Ik zie hier ook een hele duidelijke link met onze aanpak op langer zelfstandig wonen. Wat is, zoals wij het noemen, waarin we zeggen: joh woonruimte die je voor senioren aanbiedt. Daarvan vinden we ook

dat we daar naartoe moeten werken, dat die geschikt zijn om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen. En daarbij hanteren wij de visie dat langer thuis wonen niet expliciet betekent dat je dat doet in de woning waar je nu zit.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: Maar we proberen mensen vooral te bewegen en te ondersteunen om die woonplek te vinden waar zij zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen.

Tjeu Adank: Oké

Natascha Koulen: Als dat betekent dat je volgend jaar verhuist van je eengezinswoning waar je veertig jaar hebt gewoond naar een appartementencomplex in jouw wijk waar jij gewoon nog prima zelfstandig vooruit kan, juichen we dat alleen maar toe. Sterker nog, daar zijn we ook weer een regeling voor aan het ontwikkelen die gaat lopen, om mensen daar ook echt in te stimuleren om dat te gaan doen.

Tjeu Adank: Oké.

Natascha Koulen: Wat we ook zien, je moet op een andere manier omgaan met de vraagstukken die nu ontstaan ten aanzien van de vergrijzing, hè dus, gaan we onze eengezinswoningen aanpassen met elkaar samen met de gemeente om deze mensen langer thuis te laten wonen? Of zeg je nee, we kijken op een slimme manier hoe zij zelfstandig kunnen blijven. Dus wat dat betreft staat die stand zelfstandigheid voor thuis als in de fysieke plek waar ik nu ook zit. Dus ook omgaan met je met je woonruimte. En als ik dan kijkt naar de voorzieningen zoals je ze noemt, collectief gezien, denk ik die zijn ook aanwezig. Daar werken we op z'n minst aan, dus in het seniorenbezit. Overigens ook een heleboel andere complexen wordt al rekening gehouden met dit soort dingen. Kijk je naar de individuele voorzieningen, dan zie ik daar wel een knelpunt ontstaan de laatste jaren, hè. Dus je ziet ook dat overheidsbeleid ertoe heeft geleid dat steeds minder Wmo voorzieningen worden vergoed.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: En dat mensen daar zelf voor verantwoordelijk zijn. En wij kennen echter een groep mensen die daar financieel niet draagkrachtig genoeg voor zijn en dus bij de corporatie uitkomen. En dus er ontstaat wel een spanningsveld tussen wat kunnen en willen wij als corporatie doen? Wat doet de gemeente? En wat moeten een huurder zelf doen?

Tjeu Adank: Ja.

*Natascha Koulen: E*n dat en dat zit m soms een hele kleine, simpele dingen. Ja dus. Ik wil even doorgaan, want je hebt ook vragen over oppluspakketten, maar ik weet niet of dat te snel voor je gaat of dat je hier nog verdiepende vragen op hebt.

Tjeu Adank: Nou, dan ga ik even snel kijken hoor. Ik weet ze ook niet precies allemaal uit mijn hoofd. Nou, ja, nee, we kunnen anders wel even doorgaan en dan kan ik altijd nog even terugkomen op dit onderwerp.

Natascha Koulen: Ja, ja, dus, wij zijn natuurlijk ook bezig gegaan met hoe gaan wij die vergrijzing ondersteunen? We hebben een relatief groot aandeel seniorenhuurders. Dat heeft ook te maken dat we vooral een corporatie zijn van dorpen. We hebben echt ja, we hebben een groot aandeel huurders, ik weet het van Joost niet uit mijn hoofd, maar kleine Meierij 3500 huurders en we hadden ruim 900 mensen van 70 jaar of ouder.

Tjeu Adank: Oké dat is wel behoorlijk inderdaad.

Natascha Koulen: Dus dat is een derde en ik verwacht dat we daar zeker ook nu op zitten, ofwel op 40 procent zitten. Dus ook voor ons is dat een vraagstuk.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Wat we gedaan hebben is gekeken van hé, wat willen we? Wat is handig om voor deze mensen te ontwikkelen? Omdat veel samenwerkingspartners zeggen: ja, kom dan met een oppluspakket, komt dan met een kant en klaar pakket waarin je een aantal dingen stopt waar mensen aanspraak op kunnen maken.

Tjeu Adank: Mmm ja.

Natascha Koulen: En wij *g*eloven daar eigenlijk niet zo in.

Tjeu Adank: Oké, waarom niet?

Natascha Koulen: Dat ga ik je uitleggen. De reden is eigenlijk tweeledig. Dus één, we willen absoluut graag de zelfredzaamheid stimuleren, hè dus hoe gaan wij nou slim om met wonen. Dus als je zo'n pakket neerzet, dat impliceert dat jij altijd in die woning wil blijven wonen, terwijl we zeggen: soms is het gewoon veel slimmer om met minder ingrepen en minder kosten iemand te verhuizen die daar prima langer door kan.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: En twee opplusvoorzieningen of voorzieningen om langer thuis kunnen blijven wonen, zijn heel erg specifiek. Niet iedereen is gebaat bij een verhoogde toiletpot. Dat is, dat is niet overal nodig. Dus waarom zou je dat standaardiseren en daarom hebben we in 2018 zijn wij met een aantal mensen zeventigplussers gaan bezoeken om te kijken van goh wat is jullie vraag? Hé we zijn echt gestart met laten we onze doelgroep vragen, kijken wat zij nodig hebben, en op basis daarvan komen we tot een pakket. Dat was wel de intentie.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Wat we gezien hebben is dat dat zo afweek, zo specifieke is dat we gezegd hebben: nee. Eigenlijk onze pilot om te ontdekken wat nodig is? Willen we de standaard laten zijn en dat we proactief op bezoek gaan bij onze zeventigplussers? Dat doen we heel erg gebiedsgericht, samenwerking met andere partijen om te kijken wat hebben deze mensen nodig om langer zelfstandig te wonen? Dat zit 'm op twee aspecten. Dat is één heb je geanticipeerd op de toekomst. Wat als het in de huidige woning niet meer lukt.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: Wat ga je dan doen? Sta je ingeschreven, weet je wat het aanbod is. Daar zit onder andere ook de mogelijkheid op doorstromen naar een andere woning. En anderzijds, als je dan hier wil blijven wonen, wat heb je daar dan nu voor nodig? En ken jij je routes om dat te organiseren?

Tjeu Adank: Mmm oké.

Natascha Koulen: En als dat betekent dat er fysieke woningaanpassingen nodig zijn waarvan wij zeggen die kunnen wij en willen we prima organiseren, dan gaan we dat gewoon doen. En je moet je voorstellen dat dat bijvoorbeeld. Ik had een prachtig voorbeeld. Iemand van 92 woonde nog zelfstandig in de woning, waarin zij gelijkvloers alles bij de hand had. En die zei: ik hoef eigenlijk nergens naartoe en een immens sociaal netwerk, iedereen ondersteunde dat met elkaar. Maar het grote probleem wat ze had, ze had geen thermostaat douchekraan. En blijkbaar heeft zij nog een ouderwetse warm/koud-kraan en is ons beleid dat we die niet vervangen door een thermostaat doucheschuim, tenzij je die zelf bekostigd. Terwijl wij zeggen, als dat nou maakt dat die mevrouw zelfstandig kan blijven wonen. Want ze zegt af en toe wordt het water gewoon loeiend heet en dan moet ik eruit springen, maar ja, ik ben natuurlijk niet zo fit meer.

Tjeu Adank: Nee dat kan ik begrijpen.

Natascha Koulen: Daarvan hebben we gezegd dat kan niet waar zijn dat we als corporatie wegkijken. Hé, want wij weten ook dat de Wmo daar niet in gaat voorzien. Dus als we voor deze mevrouw die kraan financieren. Want ook het terugbetalen, 50 euro extra in de maand was voor haar gewoon te veel. Dus toen hebben we gezegd: nou, dan gaan we die thermostatische kraan organiseren. En dat is een heel klein pietluttig voorbeeld, maar dat toont voor mij altijd heel helder aan het dus niet zit in het standaardiseren van een oppluspakket. Een voorbeeld wat ik bijvoorbeeld ook zie - en dat is wel een kritisch punt die ik ten aanzien van de Wmo heb – is dat wij een aantal aanpassingen hebben gedaan of in ieder geval een keuken hebben gerenoveerd en een badkamer bij een vrouw die nog steeds zelfstandig woont en dat gaat prima.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: En ze kon eigenlijk vrij lastig vooruit. We hebben een aantal voorzieningen getroffen en het enige wat nu plaatsvond, is dat zij geen verhoogde toiletpot had.

Tjeu Adank: Oké.

Natascha Koulen: En dat de toiletruimte te goed was om te renoveren voor ons, hè. Dus iemand die enorm zuinig is op zijn woonruimte. Dat zien we wel eens vaker. Soms zijn keukens na acht jaar uitgewoond en dan balen wij eigenlijk dat we dat moeten vervangen omdat mensen daar zo onzorgvuldig mee omgaan. Terwijl in relatie bij ouderen huurders, ja die hebben keukens van 40 jaar oud. En dan zou je, zou je nog zeggen van dit ziet er prachtig uit, daar hoeven we geen eens een nieuwe keuken te plaatsen.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: Terwijl je wilt zeggen: je wilt die mensen ook wel een keer wat nieuws geven.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Dus dat was een situatie waarin we zeiden waarin een mevrouw echt maanden bezig is geweest tussen ons en vooral ook met de Wmo. Die kreeg, die vrouw de toiletpot niet vanuit de Wmo. Of moest daarvoor, dat was ook een onderdeel ervan zichzelf ergens laten testen en moest naar Eindhoven. Er moest zoveel euro neergeteld worden voor een soort medische check om te kunnen bepalen of die vrouw de toiletpot wel of niet kon. En inmiddels waren wij klaar in die woning en die mevrouw is hartstikke blij, maar ze zegt: ik kan gewoon letterlijk niet meer naar het toilet. Ik kan niet zo diep door mijn heup, knieën noem het maar op. En toen hebben we gezegd: dit is de wereld op z'n kop, hè. Dus we zorgen aan alle kanten dat deze mensen verder komen.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: En dankzij overheidsregels of richtlijnen lukt het deze mevrouw niet om dit te organiseren. Ook wij lopen tegen ons beleid, want wij zeggen: het toilet ziet er nog keurig uit. We mogen daar formeel niks aan doen. En toen heb ik gezegd: dit kan niet waar zijn. We gaan die toilet renoveren en de aannemer krijgt de opdracht om de toiletpot gewoon iets hoger te zetten, zodat die mevrouw vooruit kan.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: Dus het zit er ook heel erg in het met elkaar zoeken naar ja, nou de ruimte.

Tjeu Adank: Ja toch weer maatwerk en discretionaire ruimte.

Natascha Koulen: Ja, ik vind maatwerk een doods woord, maar ehm.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: Doe wat nodig is met elkaar en ik snap dat je moet sturen op budgetten. Maar ik denk, iets als de menselijke maat en het gezond verstand mag soms wat meer doorklinken in ons beleid. Ja.

Tjeu Adank: Goed om te weten. Dit gaat volgens mij wel vooral over ouderen en zitten die dan ook vooral in seniorenwoning? Of zijn het ook gewoon andere woningen?

Natascha Koulen: Nee, dit, dit was geen seniorenwoning. Het laatste voorbeeld. Oké, wat je ook ziet wat was als corporatie aan het doen, we zijn echt heel scherp aan het kijken naar onze voorraad seniorenwoning, waarbij we zelf zeggen van we zien dat senioren vanuit de woonruimteverdeling een ontzettend grote slaagkans hebben. Dus we krijgen relatief weinig reacties op de seniorenwoning. Terwijl we op de overige woningen gewoon echt een immense hoeveelheid reacties krijgen. Dus we zijn nog bezig om te kijken van waar kunnen we afschalen op seniorenwoningen?

Tjeu Adank: Mmm ja.

Natascha Koulen: En ik realiseer me dat dat een heel tegenstrijdig beeld geeft. Nu ook vanuit de taskforce langer thuis wordt opgeroepen we moeten meer doen voor senioren.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Maar mijn visie daarbij, oprecht, is dat je heel goed moet kijken naar wat je in bezit hebt, wat expliciet voor senioren geschikt is. En daarbij hebben we ook zegt dat wat geschikt is en wat we willen gelabeld willen houden. Senioren, daar mag je ook echt uitgaan dat je daar zo lang als mogelijk zelfstandig kunt wonen. Dat dat echt ingericht is op voorzieningen, faciliteiten, eventueel zorg dichtbij.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: Het kunnen halen van een maaltijd, noem het maar op. Maar dat je verder, vooral in je bestaande voorraad, dat je die zo breed en zo flexibel mogelijk kan inzetten en dat betekent dus ook voor wat toe voegen. En daar geloof ik wel in. Dus dat je daar breed kijkt naar als wij wat bouwen, kan een starter daar wonen. Maar kan er ook prima iemand van 70 daar wonen die zegt, en ik hoef hier niet voor mijn vijfennegentigste weg.

Tjeu Adank: Mmm. Ja, dat is echt een beetje richting dat levensloop wonen.

Natascha Koulen: Ja, levensloopbestendig ja. Ik vind het vrij ingewikkeld Tjeu. Want we hebben daar allerlei termen voor bedacht, niemand weet, nou, dat is niet waar dat niemand weet waar dat dan over gaat. Maar je merkt dat je heel snel in een spraakverwarring bent met gesprekspartners. En wat versta je dan? Wat is dan de definitie van levensloopbestendig?

Tjeu Adank: Ik weet het ook nog steeds niet zeker hoor. Ik heb echt allemaal termen opgezocht via internet en kom van alles tegen.

Natascha Koulen: Precies dus wij zeggen: wat is nou een 55+ gelabelde woning. Nou dan weten we dat je er alleen op kunt reageren als je 55 jaar of ouder bent. Dat vind ik ook al achterhaald hebben. Dus daar zijn wij ook mee bezig en dat is ook zo'n. Ik zet even mijn elektra aan want je wordt wat donkerder, dus ik denk dat mijn batterij laag ging. Daar ben je weer.

Tjeu Adank: 'gegrinnik'

Natascha Koulen: Wat zei ik? Ja, dit ging over definities.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: Senioren gelabelde woningen zijn gewoon weten we allemaal. Maar op het moment dat je zegt seniorgeschikt. Ja, wat is dat dan? Waar kan ik vanuit gaan? Dat is ook wel een kritische noot naar mijn eigen organisatie dat we zeggen. Dat moeten we echt in kaart brengen en daar moeten we ook als nieuwe organisatie, nieuwe definities van opslaan. Wat bedoelen we dan, wat mag je van ons verwachten.

Tjeu Adank: Maar zijn daar geen richtlijnen voor vanuit… Ik ben een aantal richtlijnen tegengekomen en bijvoorbeeld iets vanuit de politie en nog een woon.., in ieder geval een aantal richtlijnen tegengekomen en voldoen die dan niet standaard aan de criteria.

Natascha Koulen: Wat ik merk in de praktijk, hé, dus dat zou heel goed mogelijk kunnen zijn. Maar ik merk in de praktijk dat iedereen daar z'n eigen interpretatie op loslaat.

Tjeu Adank: Oké.

Natascha Koulen: En ik merk dat ik daar behoefte aan hebt. Dus, en ik realiseer me ook op het moment dat je dat in kaart hebt gebracht en iemand kan niet uit de voeten met zo'n type woning ben je er nog niet. Dus het is ook maar relatief om dat met elkaar vast te stellen. Maar ik vind wel, ondanks dat hebben wij met elkaar gezegd. We komen met een visie over wat wij vinden, wat seniorgeschikt is.

Tjeu Adank: Mmm, oké.

Natascha Koulen: Wat op z'n minst geschikt is voor mensen met een beperking, in welke zin dan ook.

Tjeu Adank: Want de voorbeelden die je het aangaf. Kan ik me ook voorstellen dat dit bij iemand die bijvoorbeeld 30 is en een dwarslaesie krijgt en in rolstoel komt van toepassing is?

Natascha Koulen: Precies, juist.

Tjeu Adank: Dus niet alleen

Natascha Koulen: Dat is mooi dat je dat zegt. We hebben dus gekeken naar ons vijfenvijftigplusbezitters in Den Bosch met alle corporaties samengedaan. Dus ik weet niet of je daar al eerder van gehoord hebt.

Tjeu Adank: Nee nog niet.
Natascha Koulen: Daar hebben we naar gekeken en daar hebben we ook gezegd van een aantal woningen waarvan we zeggen: die zijn gewoon niet zo heel erg in trek bij senioren of sterker nog die zijn eigenlijk helemaal niet zo geschikt. Kunnen we die terugbrengen voor andere doelgroepen? En als Joost hebben we gezegd: we hebben een aantal woningen in de gemeente Den Bosch staan, die dan seniorenplus heette en dan heeft. Dat heeft ermee te maken dat je een CIZ-indicatie moet hebben om daar te kunnen wonen, en dat impliceert ook dat we daar een aantal voorzieningen dichtbij de buurt hebben waar je gebruik van kunt maken. Voor een aantal complexen gaan we de ontwikkeling doormaken. Maar goed, dat gaan we in de tweede helft van dit jaar doen.

Tjeu Adank: Mmm.

*Natascha Koulen: D*at wil zeggen we halen dat seniorenlabel eraf en we zetten daar een label op dat je met je CIZ-indicatie voorrang krijgt.

Tjeu Adank: Oké.

Natascha Koulen: Dus we hebben gezegd voor een aantal complexen waarom zou leeftijd hier aan bepalend moeten zijn? Volgens mij gaat het om de beperkingen die je ervaart. En dan maakt het niet uit of je 30 bent of 70.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Als jij in een rolstoel zit, of ja anderszins noem het maar op, dan zou je daar gebruik van kunnen moeten kunnen maken.

Tjeu Adank: Oké, ja, dat is inderdaad wel mooi om te zien, want ik kom echt heel veel van die scheidingen tegen. Het is allemaal seniorenwoningen en de overige woningen, en ik dacht dat zijn echt.

Natascha Koulen: Ik geloof er niet in Tjeu. Ik denk ook dat we enorm gaan stigmatiseren en dat we daarmee ook een enorm probleem op ons hals halen de komende jaren.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Juist omdat je die opgave zo ziet. En ik denk creëer je een soort expliciet predicaat van senior is beperkt of is het is, is staat gelijk aan extra ondersteuning, extra hulp, specifieke huisvesting. Ik geloof er niet in. Je ziet dat eigenlijk ook terug in de cijfers. Als je kijkt naar waarom hebben wij vijfenvijftigpluswoningen? Serieus, zie jij jezelf op je vijfenvijftigste in zo'n woning zitten. Dat ik denk: ik moet er niet aan denken.

Tjeu Adank: Nee, dat is ook echt wat ik overal lees, want ik zit ook een beetje op het preventieve gedeelte te kijken. En dan kom je allemaal onderzoeken tegen waarin iedereen van 55, maar ook van 70 zegt: ik bent te jong om erover na te denken, dus dan is inderdaad.

Natascha Koulen: En dat, en dat is echt dat, dat vind ik echt een probleem, want als je kijkt naar een hele grote groep belangenbehartigers. En dan met name in de corporatiesector. Tegenwoordig zijn ze bijna allemaal de huidige seniorengroep.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: En dan kijk je echt naar de vijfenzestigplussers van nu. Zeventigplussers is in veel gevallen ook wel. En dan kun je je afvragen: is dat nou de club waarmee je het moet hebben over je toekomstige visie en beleid om zelfstandig te gaan wonen? Want wat we ook zien is dat de meeste mensen die nu 55/65 zijn, in die leeftijdscategorie, reageren vaker op een niet seniorenwoning dan wel op een seniorenwoning. Dus dan ontstaat een hele nieuwe groep die zegt: daar wil ik niet wonen. Maar ik wil wel zelfvoorzienend blijven en ik wil best andere helpen en ondersteunen en daar moet men huisvesting in faciliteren. Maar er ontstaat een hele andere vraag.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: En dat gaat dus niet meer over de gemeenschappelijke ruimte of de scootmobiel oplaadplek. Ja is ook belangrijk, maar het gaat veel meer over een andere visie op wonen. Dus dat vind ik nog wel een vraagstuk. Met wie ga je dit bespreken met de mensen die er nog niet over na willen denken of met de mensen die zeggen, houdt het zoals nu is.

Tjeu Adank: Ja, dat is inderdaad wel grappig om te zien, want je hebt echt onder de ouderen volgens mij. Er worden ook echt drie generaties onderscheiden die er allemaal anders over denken. Dus dat is inderdaad wel iets om rekening mee te houden.

Natascha Koulen: Ja, ja dus: wat ontwikkelen we nou voor wie in de toekomst? En hoe zorg je nou dat je in 2030 of 2040 niet datgene hebt staan waarvan iedereen zegt: ja, en daar wil ik niet wonen.

Tjeu Adank: Ja dan heb je weer een huizen tekort of iets of ja, in ieder geval dat niet matcht qua aanbod.

Natascha Koulen: En heel veel geld geïnvesteerd, ook in voorzieningen. Ik denk ook vanuit de Wmo waarvan je zegt: ja, dan zijn we niet aan het doen waar, waar deze groep nu om vraagt.

Tjeu Adank: Ja. Oké, ja, we zijn er al een beetje naartoe gegaan, maar bijvoorbeeld het verhuisprimaat. Dat is vanuit de gemeente Den Bosch. Die hebben bij de Wmo afgesproken dat elke woningaanpassing boven de 7500 euro, dat ze eigenlijk gaan inzetten op het verhuisprimaat. En ik heb dan toevallig ook al iemand gesproken van de afdeling wonen en die gaf ook aan van de meeste mensen willen gewoon thuis blijven wonen. Er zijn ook genoeg seniorenwoningen om bijvoorbeeld door te stromen, maar daar willen ze vaak niet naar toe. Ja, ik vroeg me af: hoe zit het met de woningen voor de jongeren? Want zijn er bijvoorbeeld wel genoeg woningen voor jongeren die met een beperking door zouden kunnen stromen? Want wij zien dat het heel vaak niet toegepast wordt.

Natascha Koulen: Ja, wat bedoel je met niet toe gepast wordt?

Tjeu Adank: Nou, dat er of eigenlijk, ik weet niet precies wat de redenen zijn hoor, maar dat bijvoorbeeld, de beste oplossing is dan: je moet iemand laten verhuizen, volgens de regels. Maar er vrijwel nooit iemand, voor mijn gevoel in ieder geval. En ik heb zo her en der wat opgevangen. En de één zegt: ja, dat komt omdat er te weinig woningen zijn. En de ander zegt van ja, maar het is geen maatwerk. En er zijn wel een aantal regels waar je aan moet toetsen. Je moet heel het sociale gebied meenemen en ook de financiële gevolgen, dat het zou kunnen dat het gewoon niet aan de criteria

voldoet, zeg maar. Maar ik dacht meer qua doorstroming. Er zijn genoeg seniorenwoningen, maar als er bijvoorbeeld iemand komt van 30 in een rolstoel en die zouden willen verhuizen, zouden er dan genoeg woningen zijn of?

Natascha Koulen: Nou ja, ik denk dat je dat je het twee pijnpunten expliciet al benoemd hebt die hier heel erg veel mee te maken hebben. En dat is één dat we in ieder geval weten van de groep senioren dat ze niet graag verhuizen, en ik denk sowieso dat als jou wat overkomt. Als mij vandaag wat zou overkomen, dan zou ik ook niet willen verhuizen. En dan zeg ik: laat mij maar gewoon, in mijn vaste habitat en pas hier maar aan wat je wat nodig is. Dus dat snap ik heel erg goed. Dat mensen, dat is geen argument om te vertrekken.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: En anderzijds hebben we absoluut te maken met een enorme druk op de woningmarkt. Dus als je het hebt over die mensen die op bij de gemeente op de lijst staan om in aanmerking komen voor een aangepaste woning bij de woningcorporatie. Daar sprak ik mijn collega ook over die zegt a: we hebben er zelf niet zoveel, ze moeten maar net vrijkomen en je ziet dat dat. Daar zit geen hoge mutatiegraad op. Daar zitten mensen in die waarbij die woning eindelijk passend is of geschikt is bij hun beperking. En dan ga je niet zomaar weg. Krijg je natuurlijk ook niet georganiseerd bij een Wmo. Het is niet ik heb het gehad. Dan zal een Wmo zeggen, ja, lekker dan daar gaan we niet mee om.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: Dus je ziet daar een enorm lage mutatiegraad en een complicerende factor begreep ik van mijn collega ook. Is dat woningen die vrijkomen die mogelijk geschikt te maken zijn, en dat gaat vaak over hoekwoningen.

*Tjeu Adank: O*ké.

Natascha Koulen: Die komen ook niet zo vaak vrij, dus zij heeft daar wel contact over gehad met de gemeente. Maar dan je moet een hoekwoning hebben waarbij het achterraam nog op een bepaalde manier gelieerd is waarbij je een makkelijk uitbouw zou kunnen maken voor een natte cel, bijvoorbeeld. Dus er moet een grote zijtuin aanzitten. Ja, dat is een soort spelt in een hooiberg zoeken.

Tjeu Adank: Oké.

Natascha Koulen: En mijn college zegt het is wel zo dat als die woning vrijkomen, dat ik kijk en denk goh zou dit iets voor de Wmo kunnen zijn.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Maar heel vaak worden die woningen dan ook afgewezen omdat ze net niet goed qua indeling zitten. Dus. Ik denk dat het ook gewoon een vreselijk ingewikkelde puzzel is om die mensen met een beperking die naar een andere woning zouden moeten verhuizen om daar een passende woonruimte bij te vinden, omdat je ze gewoon niet zo vaak vrij krijgt.

Tjeu Adank: Dan had ik op wat je net zei, even kijken, ohja dat de woningen niet geschikt zijn. Vanuit de afdeling wonen zeiden ze ook van: wij zien op zich de mogelijkheid om bijvoorbeeld als Wmo samen te werken met de woningcorporaties, en dan vooral bij nieuwbouw om de woningen al zo te

bouwen, dat het bijvoorbeeld veel makkelijker is om die woning aan te passen. Ik weet niet, zien jullie daar ook mogelijkheden?

Natascha Koulen: Ehm nou is een interessante vraag, want ik denk we zijn met de gemeente natuurlijk op alle projecten die we ontwikkelen.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Als we ze al ontwikkelen, want er zijn gewoon weinig locaties beschikbaar, dan zijn we al in gesprek over wat moet daar komen? En hoe moet dat toegerust zijn? En daarin zijn we natuurlijk als corporatie komen we natuurlijk met een plan en met een plattegrond. Maar de gemeente kijkt daar echt op mee vanuit allerlei aspecten. Ze hebben een intaketeam en daar zit alle expertise in om vanuit die invalshoek te kijken. Dus ik zou dan zeggen van neem die daarin mee. Maar wat ik daarbij wel als kritisch genoot hebt, is: hoeveel gaan we daarop met elkaar investeren? Hoeveel is nodig? Als het nodig is ontwikkelen we dat graag, maar op het moment dat je zegt: het wordt standaard dat we alles zo aanpassen dat iedereen met welke beperking dan ook daar gaan wonen.. Dan staat de betaalbaarheid van mijn product, staat wel op spanning.

Tjeu Adank: Dat zei zij inderdaad dat ook, maar ze zei van, zij zag bijvoorbeeld mogelijkheden om dan de ruimte bij de wc iets breder te maken, zodat er altijd makkelijk wandbeugels geplaatst konden worden en dat soort dingen. Meer qua afmetingen zat zij op. Ze zei ook: je moet niet meteen een tweede trapleuning gaan maken, want negen van de tien mensen hebben het niet nodig en dan heb je alleen maar extra kosten inderdaad tot.

Natascha Koulen: Kapitaalvernietiging ja, en dat is wel heel erg interessant. Wat je zegt Tjeu. Want als je kijkt naar de ontwikkeling van onze maatschappij, dan bewegen we steeds meer toe naar een- en tweepersoonshuishoudens.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: En wat wij aan het doen zijn, wat we aan het realiseren zijn. Is alleen maar kleiner, kleiner, kleiner, zoals de bestaande voorraad is relatief groot. Sterker nog een enorm vraagstuk. Wat gaan we al die eengezinswoningen doen als we weten dat? Ik heb even het cijfer niet. Het merendeel van onze samenleving bestaat straks uit een- of tweepersoonshuishoudens. Dus de vraag is ook naar appartementen of een kleine woningen, kleine eengezinswoningen. En wat betekent dat dat dus ook voor je plattegrond in relatie tot mensen met een beperking. Ja dat is een hele goeie.

Tjeu Adank: Ja, ja, ik zit ook denk ik bij de eerste groep. Ik ga dadelijk ook kijken voor een woning inderdaad of een appartementje.

Natascha Koulen: Ja, ja precies. En wat wil je dan, een heel groot toilet waarvan je zegt: ja, die heb ik nauwelijks nodig, snap je. En daar betaal je dan ook voor. Misschien had je dan liever een grotere woonkamer willen hebben, want zo werkt het. Uiteindelijk heb je een bepaalde vierkante meter prijs, en waarin we proberen zoveel mogelijk te drukken om een betaalbare prijs te organiseren. Dat vind ik wel echt de uitdaging van de toekomst. We zeggen ook zo veel mogelijk flexibiliteit, we willen de huisvesting zo breed mogelijk inzetten. Als ik een voorbeeld geef aan de andere kant van de Wmo. Dan zeg ik je bij iedereen met een rugzak, hè, die een ondersteuning of een begeleidingsbehoefte heeft, zou zo zelfstandig mogelijk moeten kunnen wonen.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: Als morgen een beschermd wonen locatie stopt, dan willen we die woning ook regulier kunnen verhuren. Wat betekent dat dan voor mensen met de fysieke beperking? Waarin je zegt, die plattegrond is heel erg lastig. Ja, ingewikkelde vraag, we willen tegen een zo laag mogelijke prijs.

Tjeu Adank: Ja, het is wel een mooie vraag om mee bezig te zijn. Dat ga ik nu nog niet doen, maar.

Natascha Koulen: Nee, nee, nee, nee, dat snap ik.

Tjeu Adank: Even kijken, ik ga even kijken naar mijn vragen hoor.

Natascha Koulen: Ja hoor, ik heb tijd.

Tjeu Adank: Veel hebben we ook al behandeld. Dan kom ik even bij de prestatieafspraken uit. Ik zag heel weinig terugkomen over afspraken voor specifieke doelgroep, zeg maar Wmo, en dan wel over een vitale wijken.

Natascha Koulen: Ja, we hebben, ja.

Tjeu Adank: Ik vroeg me een af: wat zijn of zijn er afspraken? En wat zijn dan de afspraken.

Natascha Koulen: Nee, niet expliciet op Wmo, dus wij hebben onze prestatieafspraken met de gemeente opgedeeld in vijf thema's. Gelinkt aan de woonvisie. Zoals je misschien wel weet is de gemeente bezig met een nieuwe visie. Ze zijn bezig met een set aan nieuwe prestatieafspraken voor de komende jaren en alles wat plaatsvindt op bijzondere of specifieke doelgroepen.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: In het thema vitale wijken en daar zijn veel meer overkoepelend afspraken gemaakt die gaan over mensen met een ondersteuningsbehoefte dus er is ook wel gezegd. De corporaties nemen deel aan de opgave van specifieke doelgroepen. Ik schaar daar de Wmo ook onder.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Want de Wmo heeft natuurlijk twee kanten. We hebben het nu echt over fysieke aanpassingen, maar er zit natuurlijk ook vanuit de indicaties. En wat je wel ziet is dat de focus, dat kan ook bijna niet anders, met name ligt op de begeleiding en ondersteuning, hè dus, beschermd wonen en maatschappelijke opvang van de Wmo.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: En dat heeft alles te maken met het feit dat vanuit het overheidsbeleid ook daar de kanteling hebben, de extramuralisering is ingezet, en dat we heel erg op zoek zijn naar hoe stromen die mensen uit en niet zozeer in je fysieke. Ja, dat is een fysieke opgave, maar niet zozeer expliciet fysiek ten aanzien van beperkingen.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Maar veel meer dat vraagstuk van hoe organiseer je nou zelfstandige huisvesting, die ook flexibel voor iedere andere doelgroep is bedoeld?

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: Nee, dus er liggen geen expliciete afspraken over de Wmo. En ik zit te kijken we hebben natuurlijk ook afspraken over langer thuis wonen, maar die, die is ook vooral geënt op laten we nou samen kijken wat er nodig is en hoe we dat goed organiseren. Dus ik schaar daar dan de Wmo, omdat we daar het vaakst mee te maken hebben, onder. Maar er liggen geen expliciete afspraken, nee. Doel je ergens specifiek op daarvoor?

Tjeu Adank: Nee, nee, het is meer in de literatuur en ik heb natuurlijk ook het rapport langer thuis gelezen en ook gebruikt. En daarin stond ook wel als aanbeveling volgens mij, vanuit het Rijk van: maak afspraken met woningcorporaties en prestatieafspraken. En dan wordt en er elke keer een aantal thema's genoemd en ik vroeg me af of er afspraken waren en ja..

Natascha Koulen: Er zijn afspraken, met name wel op langer thuis, en daar zitten we ook met de gemeente en corporaties wel om de tafel. En er is een overzicht gemaakt van wat is nou het palet waarbinnen we opereren? Je ziet dat dat een heel groot gebied is. Van dementievriendelijke wijken tot inderdaad een verhoogde toiletpot. En daarvan hebben we wel gezegd, het is goed om daar een keer expliciet bij stil te staan. Wat doen de corporaties daar nu in. Maar dat heeft tot nu toe niet plaatsgevonden.

Tjeu Adank: Oké.

Natascha Koulen: Dan zie je uiteindelijk toch dat er een forse agendadruk ligt op onderwerpen en thema's die we met elkaar hebben afgesproken en dat onze ambitie hoger is dan we in praktijk waar kunnen maken. Dus als je daar expliciet naar kijkt, dan denk ik het zou heel goed zijn als je met elkaar vanuit de Wmo in kaart kunt brengen. Wat doe je nou als corporaties? Wat doe je nou als Wmo en waar ligt een gat?

Tjeu Adank: Ja, dus dat is eigenlijk dat convenant nog een keer goed na lopen met zijn tweeën.

Natascha Koulen: Nou ja, als je zegt: ik heb een convenant uit 2013. We zijn inmiddels zeven jaar verder, hè en veel in de wereld verandert niet en tegelijkertijd ook wel.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: Dat is de andere kant en ik denk nou dus. En dan vind ik hem op instrumenteel niveau over wat doe jij? Wat doe ik en wat? Wat is er dan voor de inwoner? Nog niet eens zozeer interessant, maar wel het aspect dat jij in het begin van ons gesprek benoemde. Hoe gaan wij nou gezamenlijk om met die opgave?

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: En wat ik daar vanuit de gemeente wel verwacht, is ook een hele duidelijke visie. Of in ieder geval het initiatief daartoe van hoe kijken jullie daar nou tegenaan? Want het wordt een flink opgave en je hebt met elkaar te klaren. En als corporatie kunnen we daar niet alles in betekenen, maar waar vind je elkaar nu en dat heb ik liever dan wat je in de afgelopen jaren merkt ten aanzien van de bezuinigingen dat je constateert dat er een gat ontstaat, wat niemand eigenlijk wil opvullen.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: Ook de corporaties kijken daar wel kritisch naar. Moet het dan op het conto van ons komen. Nee zeggen wij dan.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: En dat dat zet ook de samenwerkingsrelatie wel onder druk.

Tjeu Adank: Ja, dat komt ook naar voren in de literatuur.

Natascha Koulen: Ja, ja, ja.

Tjeu Adank: Nee logisch natuurlijk.

Natascha Koulen: Ja, hoe wil je daarop op een slimme manier op in te spelen?

Tjeu Adank: Ja. Oké, ja, nou, daar heb ik nog de laatste vraag en dat gaat eigenlijk over nieuwe woonvormen. Dat komt ook uit het rapport langer thuis. Ja, ik vroeg me af: hoe zijn jullie daar mee bezig geweest?

Natascha Koulen: Ja, daar heb ik nog een hele leuke over. Of thans, een hele leuke, nee even kijken. Je krijgt een heel tegenstrijdig bericht. We zijn aan de ene kant kijken naar onze seniorenwoningen zegt: hoe kunnen we wat labels eraf halen waarmee we anderen kunnen helpen? En gelijktijdig komt de overheid met z'n rapport en zegt: je moet meer doen. En ik vind dat een hele mooie, dus dat leidt direct ook tot een soort spanning in je gesprek, en met onze stakeholders. En gelijktijdig snap ik het heel erg goed. Dit gaat dus over die vraag van de toekomst en de vraag die nu aan het ontstaan is. Als je kijkt naar en ik moet even kijken. Je hebt het Hertoghof in Den Bosch. Ik weet niet of je er zelf woont?

Tjeu Adank: Nee, ik heb er een tijdje gewoond, maar ik ben ondertussen weer weg.

Natascha Koulen: Maar volgens mij Hertoghof is een nieuwbouwwijk die volledig vanuit CPO is ontwikkeld, en daar is een hofje gerealiseerd met iemand die ik ken en die ook echt dit domein werkt. CPO met senioren ontwikkeld en dat is echt een mooie vorm waarin je zegt: hoe kun je nou zelfstandig en met waardigheid wonen, zonder dat ik het suffig en truttig wordt zoals het seniorencomplex dat wij heel erg kennen. En dat je elkaar ook echt maximaal kunnen ondersteunen.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Ook met het oog op duurzaamheid, zoals het delen van voorzieningen bijvoorbeeld, en ik geloof dus wel heel erg in diversiteit aan woonvormen omdat die vraag. Ik verwacht dat die vraag enorm gaat veranderen. En dat in de basis van de behoeftes niet zoveel veranderd, want ik denk: iedereen die ouder wordt en zich kwetsbaarder voelt, heeft behoefte aan veiligheid of een bepaalde mate van beschutting.

Tjeu Adank: Mmm ja.

Natascha Koulen: Dat dat niet altijd meer gaat over een zaaltje waar je kunt bridgen.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: Ja, ik hou ervan om dingen expliciet te maken. He, maar dat het wel gaat over: hoe ontmoet je mensen? Of hoe kun je elkaar nou van dienst zijn en wij kijken daarnaar. Ja zeker, dat is

dan even niet in de gemeente Den Bosch, maar Sint-Michielsgestel. Dat we aan het kijken zijn hoe kunnen nieuwe woningen organiseren, wel grondgebonden, die je flexibel kunt inzetten, expliciet ook voor senioren. Maar we willen juist werken aan een mix. En hoe?

Tjeu Adank: Oké.

Natascha Koulen: En hoe organiseer je die nou letterlijk op een plattegrond en in de ruimte dat je die ontmoeting versterkt? En wat we ook aan het doen zijn, is we zijn op in Rosmalen expliciet seniorenhuisvesting aan het ontwikkelen in samenwerking met een zorgorganisatie. En we zaten daarin, ook samen met de gemeente heel nadrukkelijk in. Aan het kijken: hoe kun je nou een niet alleen fysiek nieuw pand organiseren waarin mensen langer zelfstandig kunnen wonen met zorg? Maar hoe kun je dat pand ook een dienst te laten zijn van de wijk? Want die opgave zit natuurlijk straks niet alleen in dat pand. Het is een wijk waarin wij heel veel seniorenhuisvesting hebben, ook een heel goed lopend activiteitencentrum wat gerund wordt door senioren. En hoe kun je nou veel meer in verbinding laten brengen en toen hebben we met de gemeente ook gesproken over de exploitatiekosten van gemeenschappelijke ruimte in dat pand, ten dienste van de wijk.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Wel een aantal gesprekken gevoerd over het dan collectief aanwenden van Wmo-voorzieningen, en dat is nog heel spannend. Hè, dat hebben we niet voor elkaar gekregen. En dat is niet het eerste voorbeeld. Ik kom zelf uit Eindhoven. Ik heb deze gesprekken een aantal jaar geleden ook in Eindhoven gevoerd, het is vreselijk ingewikkeld om die Wmo collectief aan te wenden. Terwijl ik denk dat daar echt, daar ligt echt een deel van de oplossing. Want we kunnen ons blind staren op al die beugel, verhoogde toiletpotten, belangrijk en nodig. Maar ik denk een deel van je opgave. Een deel van de oplossingen van je opgave in de toekomst zitten in het faciliteren van collectiviteit tussen mensen en het gezamenlijk kunnen optrekken.

Tjeu Adank: Oké.

Natascha Koulen: Ja, dus dat zou mijn oproep wel zijn. Van hoe, hoe doe je dit nou op een slimme manier en kun je daar kun je soms ook ja veel meer collectief je gelden aanwenden voor deze opgave?

Tjeu Adank: Oké, verwacht je ook dat, mocht de daar dus nieuwe leuke woonvormen uitkomen, verwacht je dat de doorstroom dan ook echt een vaart zal nemen? Qua ja, je merkt nu dat heel veel mensen, gewoon thuisblijven, natuurlijk ook veel eigen huis bezitters. Ik weet niet of je daar iets van verwacht?

Natascha Koulen: Ja, daar verwacht ik wel iets van, maar ik kan je er nog geen antwoord op geven. Dus als Joost hebben wij al langer een doorstroom regio in Boxtel.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Maar die is in 2014 gestart, en niet vanuit doorstroom maar meer vanuit de verhuurkwestie en gaandeweg de jaren kwam de verhuur, daar ging het wel goed mee. Maar nu hebben we echt een woningdruk issue.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Dus zit ie veel meer vanuit de doorstroming en wij gaan ook in Den Bosch vanaf september werken met doorstroomregeling voor vijfenzestigplussers. Waarin we zeggen, goh woon

jij in een grote eengezinswoning en zie je dat niet meer zitten. Of wil je anticiperen op je toekomst? Dan kun je met voorrang verhuizen naar een geschikte seniorenwoning. Niet expliciet senioren gelabeld, maar wat geschikt is, en daar hebben we ook een aantal stimuleringsmaatregelen zoals een tegemoetkoming in de huur en ondersteuning van een verhuiscoach.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: En dat doen we echt? Dat doen we, dat doen we vanuit twee aspecten. Dus een over de stelling is echt wel om de doorstroming te bevorderen en te zeggen: kunnen we in die grote eengezinswoning niet een gezin helpen die komen uit een starterswoning waar je vervolgens starters zou kunnen helpen om vervolgens in dat appartement te kunnen starten. En dat is de verwachting waarvan wij zeggen van nou ja, die willen we echt gaan waarmaken en anderzijds is dit ook wel ingezet om een antwoord te geven op langer zelfstandig wonen. Omdat je ziet dat het merendeel van deze mensen, en daar zit ook precies denk ik de crux van het wel of niet slagen van deze pilot.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Mensen willen gewoon thuis blijven wonen. Onze ervaring is ook dat ze dat willen omdat ze niet weten wat er te koop is in de wereld. Dus het vraagt echt investeren in tijd en in gesprekken met deze mensen om te laten zien wat er kan.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: En dat zet vaak wel aan tot nadenken en zeggen, maar misschien moet ik toch eens gaan kijken. En dat zit ‘m dus letterlijk in het gesprek aan de koffietafel, in het organiseren van open huizen om eens te gaan kijken in zo’n appartementencomplex en dat zet mensen wel allemaal aan tot denken is onze ervaring in Boxtel, dus ik ben erg benieuwd of onze aanpak zoals we die bedacht hebben of die zijn uitwerking gaat hebben dat je inderdaad de stroom ziet van senioren die door verhuizen richting appartementencomplexen.

Tjeu Adank: En verwacht je dan ook dat dat veel effect zal hebben het aantal Wmo aanvragen en toewijzingen?

Natascha Koulen: Goede vraag ja, dat, dat zou het dus indirect wel moeten hebben.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Ik denk dat het uitmaakt of jij een woning moet aanpassen uit 1960 met een verdieping waar drie slaapkamers zijn en geen badkamer beneden.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Je bent beweegt naar een gelijkvloerse woning, waar je dus veel minder issues hebt. Dus dat zou effect moeten gaan hebben. Maar in hoeverre of in welke mate.

Tjeu Adank: Dat is altijd lastig natuurlijk.

Natascha Koulen: Nee, dat is natuurlijk wel interessant. Het is ook wat je zegt van goh, dus je past je abonnementsgelden aan en dat leidt tot enorme stroom aan aanvragen.

Tjeu Adank: Mmm, ja.

Natascha Koulen: Ja, wat doet dit? Maar mijn ervaring leert ook wel dat we de snelheid van onze maatschappij en de snelheid waarmee we wijzigingen aanbrengen in ons beleid en in onze aanpak maakt dat het ook heel erg lastig terug te herleiden is wat nu het effect van welke interventie is.

Tjeu Adank: Ja, dat geloof ik wel.

Natascha Koulen: Ja, en de vraag is, moet je je daar dan op blindstaren? Want eigenlijk wil je heel graag weten wat is je effectiviteit van je inzet?

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Het volgt elkaar zo snel op, dat het vreselijk lastig is.

Tjeu Adank: Ja, oké. Dan hoorde ik je net nog iets zeggen over een verhuiscoach. Werken jullie daar nu al mee in Boxtel?

Natascha Koulen: In Boxtel wel, dus in Boxtel hebben we al zes jaar deze doorstroomregeling lopen, waarbij mensen één voorrang hebben op de appartementen die geschikt zijn, waarbij ze een tegemoetkoming krijgen in de huur, want vaak is dat de grootste drempel.

Tjeu Adank: Oké.

Natascha Koulen: Echt succes daarvan is persoonlijk contact. Mensen laten zien wat er te koop is en twee ze over de drempel helpen met een tegemoetkoming in de huur. Vaak hebben deze mensen als je 40 jaar woont, die zijn gestart in zo'n woonwijk, een nieuwbouwwijk, die hebben een relatief lage muur en die gaan dan naar een appartement en die moeten een flinke huurstap gaan maken.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: Die komen we dan tegemoet en wat we ook doen is. We ondersteunen mensen met een verhuiscoach, en dan moet je denken aan letterlijke adviesgesprekken over wat komt er kijken bij die verhuizing? Hoe pak je dat slim aan? Maar ook van een deel van de verhuisadministratie.

Tjeu Adank: Oké.

Natascha Koulen: Hè, dus er komt voor veel mensen, die moeten misschien wel bouwen op een klein netwerk, misschien een dochter misschien een zoon verhuizen, niet meer alles zelf kunnen doen. Dan hebben we verhuiscoach, die letterlijk een uur of drie volgens mij gaat zitten voor de verhuisadministratie.

Tjeu Adank: En is dat dan gewoon gratis voor huurders van jullie?

Natascha Koulen: Ja.

Tjeu Adank: Oké.

Natascha Koulen: Wij, wij bieden dat als service dus.

Tjeu Adank: En zou je daar bijvoorbeeld toekomst zien om in samenwerking met de Wmo eh die verhuiscoach uit te breiden? En dan ook een deel van de doelgroep mee te pakken van de Wmo.

Natascha Koulen: Nou, heel graag, we hebben hier met de gemeente Den Bosch over gesproken. Want we hebben het gezamenlijk ontwikkeld, want zij zijn betrokken geweest bij deze ontwikkeling. Maar op dit moment zegt de gemeente geen draagvlak te hebben om samen op te trekken in het aanbod van de verhuiscoach.

Tjeu Adank: Oké.

Natascha Koulen: Dus als je 'm erin wil gooien, graag. Nee flauwekul. Nee maar ik denk dat je met elkaar, je moet met elkaar te kijken wat je wilt bereiken en waar vind je elkaar? Dus op het moment dat je zegt: we zien een toenemende belasting van de Wmo-budgetten.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: We staan voor de opgave van de vergrijzing, zoals corporaties bezig zijn om mensen te stimuleren om naar een geschikte woning te gaan. Dan kunnen wij zeggen geschikt vanuit vastgoed oogpunt is dit. Maar je zou natuurlijk ook makkelijk een verbinding kunnen maken met de Wmo. Dat je zegt, is het ook geschikt vanuit de Wmo of kun je samen kijken naar een woning die past. Waarin je relatief laag aandeel aanpassingen zou moeten kunnen doen vanuit de Wmo, dat je ook kunt sturen op je de budgetten.

Tjeu Adank: Ja.

Natascha Koulen: En ik geloof wel heel erg in het met elkaar, in het preventief, proactief sturen, in plaats afwachten totdat de vragen naar je toekomen.

Tjeu Adank: Totdat het echt noodzakelijk is. Ja, oké.

Natascha Koulen: Ja.

Tjeu Adank: Dat waren eigenlijk mijn vragen. Ik heb nog één algemene vraag. Want ik heb een aantal hypotheses dan geformuleerd uit de literatuur, maar er zijn altijd nog andere mogelijkheden om een bijdrage te leveren. Dus ik weet niet of jij nog ideeën hebt van wat jij denkt dat zou kunnen bijdragen aan het beperken van de toestroom van aanvragen?

Natascha Koulen: Nee, en ik denk niet dat je het kunt beperken, dus dat is ook wat ik net zeg: hé dus. De vraag is of er de juiste vraag met elkaar te stellen over de juiste opgave centraal stellen. Je weet dat je de doelgroep enorm gaat toenemen, omdat ja, het aantal senioren groeien. Dus je weet dat die mensen ook in toenemende mate een ondersteuningsvraag hebben op een aanpassing vraagstuk. Dus die budgetten gaan enorm toenemen en ik vraag me stellig af of wij met elkaar de juiste werkwijze hebben ontwikkeld om die vraagstukken te lijf te gaan. Staan we voldoende stil om met afstand te kijken naar waar kunnen we dit nu met elkaar handen en voeten geven en dit aanpakken in de toekomst?

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: En vaak zijn wel heel erg gericht op relatief korte termijn handelingen. Een convenant over wat we wel en niet nu gaan doen. Terwijl ik denk: dit soort vraagstukken vragen om uitzoomen. Dat je bijna een denktank zou moeten kunnen organiseren om te kijken, weet dat de druk op onze budgetten enorm gaat zijn. Dat de vraag naar aangepaste, naar geschikte woningen enorm gaat zijn. Wat moeten wij doen om dat het hoofd te bieden? En dan geloof ik dus veel meer in

het elkaar versterken op dit soort regelingen, bijvoorbeeld waarin je zegt: oké, als wij mensen stimuleren om intern door te verhuizen.

Tjeu Adank: Mmm ja.

Natascha Koulen: Wat doen jullie dan mede om ze op de juiste plek te krijgen en moet die verhuiscoach ook niet een soort Wmo-bril op zetten die met mensen proactief gaat kijken welke woning is geschikt? En wat heb je nodig? En hoe kunnen we slimme technieken ontwikkelen en domotica om dat langer thuis wonen betaalbaar, behapbaar te houden? Dus ik vind dat we nog erg gefocust zijn op de relatief korte termijn en de traditionele oplossingen.

Tjeu Adank: Ja, ik heb inderdaad ook. In mijn onderzoek maak ik ook onderscheid tussen de korte en lange termijn. En dat is inderdaad echt een beetje op grip houden voor de lange termijn. En niet zozeer van volgend jaar moeten er zo veel minder aanvragen zijn, want dat doe je inderdaad, denk ik ook niet.

Natascha Koulen: Dan doe je niks aan, dat is wel interessant, ik kom zelf uit de praktijk, dus ik heb zelf als woonconsulent gewerkt in Eindhoven en daar waren we heel lang bezig. Daar was een corporatie die wel werkte met oppluspakketten en dat was letterlijk ik ben 55 doe mij maar een lijstje. Nou, doe mij maar alvast dit. Dat kan ook niet waar zijn en daar hadden we wel afspraken met de gemeente over van dit is het maximummaandbudget. En dit de woningcorporatie en dit betaalt de gemeente.

Tjeu Adank: Mmm.

Natascha Koulen: Dus je organiseert snelheid in het proces en service. Maar we waren alleen maar verhoogde toiletpotten aan het maken. En bij een mutatie van een woning zeiden ze wat een lelijk ding. Het lijkt wel of we in een seniorenwoning woningen. En toen kwam één van onze onderhoudsmensen, bij onze teamleider bij onze eigen onderhoudsdienst. Het idee van waarom maken maar niet een verhoogde toiletbril. Dus blijf van die pot af, maar als we een verhoogde bril kunnen monteren kan iemand vooruit. En bij mutatie zet je daar een normale toiletbril op en we zijn klaar. Dat bespaart enorm. En het zit ‘m ook in dit soort slimmigheden.

Tjeu Adank: Ja. Oké, nou.

Natascha Koulen: Ja, dus dat.

Tjeu Adank: Helemaal goed, ja, dat waren een beetje, of dat waren mijn vragen.

Natascha Koulen: Ja ik heb verder ook niks meer mede te delen. Nee, nee.

Tjeu Adank: Helemaal goed. Dan wil ik je hartelijk bedanken voor je tijd en antwoorden[9].

<u>Mail na interview ter verduidelijking (Het cursief blauwgedrukte toont de reactie)</u>
Hoi Natascha,

<u>Als je het niet erg vindt heb ik nog een tweetal kleine vragen voor mijn onderzoek. Je gaf aan dat jullie kijken met ouderen of ze geanticipeerd hebben op de toekomst als de woning niet meer geschikt is.</u>

[9] De geïnterviewde hoefde de transcriptie niet te ontvangen. Wel is afgesproken dat de resultaten van het onderzoek teruggekoppeld worden.

Mijn vraag is:
- Wat is jullie beeld betreffende het bewustzijn over de huidige en toekomstige woonsituatie van Bossche ouderen? Zien jullie bijvoorbeeld dat veel ouderen zich juist wel of niet bewust zijn van de gebreken in hun woning. *Huurders weten goed wat ze nodig hebben wanneer ze het nodig hebben. We zien dat de meeste mensen het lastig vinden om zich in te beelden in wat in de toekomst mogelijk nodig is. Daarnaast willen veel mensen blijven wonen waar ze wonen. Het idee dat de huidige woning niet meer geschikt zou zijn, is geen gedachte waar men graag bij stil staat. Dat is althans ons beeld o.b.v. de huisbezoeken die we uitvoeren. We proberen ze daar nu met behulp van een praat-tool bewust van te maken. Dat je nadenkt over de toekomst, op die manier naar je woning probeert te kijken en je inschrijft voor het geval dat je wilt/moet verhuizen.*

En ik had nog een vraag over de samenwerking inzake de verhuiscoach met de gemeente 's-Hertogenbosch.
- Weet jij wie aangaf dat er binnen de gemeente geen draagvlak is voor een verhuiscoach? *Dit is een misvatting. Er is wel degelijk draagvlak voor een verhuiscoach. De afdeling wonen schat echter in dat er vanuit financiële zin geen draagvlak te organiseren is op dit moment binnen de gemeenteraad om daarin samen met de corporaties te participeren.*

Hopelijk kan je mij hiermee nog helpen.

Met vriendelijke groet,

Tjeu Adank

Bijlage D: interview juridisch adviseur en beleidsmedewerker ontwikkeling en realisatie volwassenen

Datum: 19 mei 2020
Locatie: Thuis, gemeente ’s-Hertogenbosch (via Skype)

Deelnemers:
Naam: Geeta Nanda
Organisatie: gemeente ’s-Hertogenbosch
Functie: juridisch adviseur Wmo, op zowel uitvoering als beleid.

Naam: Jessica Weterings
Organisatie: gemeente ’s-Hertogenbosch
Functie: Beleidsmedewerker volwassenen ontwikkeling & realisatie

Naam: Tjeu Adank
Organisatie: gemeente ’s-Hertogenbosch
Functie: afstudeerder/stagiaire

Begin:

Hallo, bedankt dat u even tijd wil nemen om een aantal vragen van mij te beantwoorden[10]. Mijn naam is Tjeu Adank, ik ben 24 jaar oud en ik ben momenteel bezig met mijn afstudeeronderzoek voor de opleiding master Bestuurskunde aan de Radboud Universiteit. Mijn onderzoek is in opdracht van de gemeente ’s-Hertogenbosch en ik onderzoek voor hen hoe zij grip kunnen houden op het aantal aanvragen en toewijzingen van Wmo-woningaanpassingen. Door een aantal ontwikkelingen, zoals het abonnementstarief, de vergrijzing en het Rijksprogramma Langer Thuis neemt het aantal aanvragen toe. De gemeente wil ondanks deze ontwikkelingen grip houden op de woningaanpassingen.
Ik heb u benaderd omdat uw afdeling ook te maken krijgt met het Rijksprogramma Langer Thuis. Daarnaast heeft uw afdeling veel contact met woningcorporaties. Door dit gesprek wil ik inventariseren welke mogelijkheden er zijn om via integrale samenwerking grip te houden op het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen en wil ik inventariseren hoe de stand van zaken nu is op woongebied van de Wmo-doelgroep.
Bij deze wil ik u nogmaals vragen of het goed is dat ik het gesprek opneem? Ik zal het gesprek transcriberen en met uw toestemming wordt dit toegevoegd als bijlage aan mijn onderzoek. Ik zal u, als u wilt, als persoon anonimiseren. Het onderzoek zal alleen gelezen worden door de gemeente ’s-Hertogenbosch en universitair docenten van de Radboud Universiteit.

Woordelijk transcript overleg:

Tjeu Adank: Laten we maar gewoon beginnen. De Wmo is een kaderwet in ieder geval dat lees ik overal en het is eigenlijk aan gemeenten om die kaders in te vullen. Nou kom ik veelal wel tegen dat gemeenten dezelfde criteria hebben. Maar ik vroeg me af hoe die criteria dan worden opgesteld?

[10] De introductie van dit interview is niet getranscribeerd. De bovenstaande tekst is vrijwel letterlijk opgelezen en de ontwikkelingen zijn eerder uitgelegd. De geïnterviewden hoefde niet geanonimiseerd te worden en in dit interview is getutoyeerd.

Geeta Nanda - Mangon: De Wmo 2015 heb je terecht opgemerkt dat het een kaderwet is. Willen we dat lokaal gaan uitvoeren, dan wordt die kaderwet, geïmplementeerd en uitvoering gegeven in een verordening. Dus de raad gaat over he lokaal, hoe een wet, de landelijke wet uitgevoerd moet worden in een gemeente. Dus we hebben een verordening maatschappelijke ondersteuning 's-Hertogenbosch 2017. En daar heeft de raad van gemeente 's-Hertogenbosch een vertaalslag gegeven van hoe Wmo 2015 gekaderd he, want het blijft nog steeds een kaderwetgeving van centraal naar lokaal. Dat is de verordening. Maar vervolgens krijgt die verordening, het college van de raad een aantal bevoegdheden gedelegeerd aan de hand van kantbepalingen.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Dus dat zijn een aantal bepalingen in de verordening. Daarin staat wat het college kan. Nou door die kantbepalingen mag dus het college beleidsregels opstellen die dan voortvloeien uit de verordening. Dus dan ga je wat dichterbij, bij het werkproces zitten, het uitvoeringsproces. En daarnaast heeft het college nog een eigen bevoegdheid. En dat besluit na de regels dat geldt voor de Wmo en volgens mij dat is, dat zo ver het decentrale wet- en regelgeving. Dus we hebben verordening, beleid en de vertaalslag naar de regels.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Voor de Wmo.

Tjeu Adank: Oké, ja, dan heb ik even gekeken naar de criteria van de gemeente Den Bosch en ik heb dit vergeleken met andere gemeentes en daar kwamen dus een aantal criteria uit die ik niet kon vinden in het beleid van de gemeente Den Bosch en ik vroeg me eigenlijk af of daar mogelijkheden liggen voor de gemeente Den Bosch. Ja, ik weet niet of je ze al gezien hebt. Het gaat, het komt eigenlijk. Ik zal ze even één voor één benoemen en misschien dat je dan kunt reageren.

Geeta Nanda - Mangon: Mmm.

Tjeu Adank: Een andere gemeenten die je kon vinden, die zeiden van als we een aanbouw plaatsen, dan zeggen we dat de eerste tien jaar de mogelijkheid bestaat voor de gemeente om de bewoner van het huis zeg maar te laten terugbetalen bij verhuizing als door de aanbouw de woning meer waard wordt.

Geeta Nanda - Mangon: Ja.

Tjeu Adank: Ja, ik weet niet, dit kom ik in ieder geval niet vinden in het beleid van de gemeente Den Bosch. Is dit een mogelijkheid om daar iets mee te doen?

Geeta Nanda - Mangon: Er is natuurlijk altijd wel een mogelijkheid. Dit is geen juridische vraag, maar wel. Kijk ik als jurist, juridisch adviseur houdt me alleen maar bezig met de vastgestelde wet en regelgeving. Wanneer mijn collega's mij benaderen dan pak ik gewoon de wet- en regelgeving die al vast is gelegd door de raad en college. Het punt dat er iets niet in een andere gemeenten wel geregeld is en in onze gemeente is niet terug te vinden in de beleidsregels, ja, dat, daar gaat beleidsmedewerker, bestuurskundige over. En dat heeft een aantal redenen waarom wij bijvoorbeeld afwijken van andere gemeenten. Dat is gewoon een beleidsmatige keuze. De Wmo die kent een aantal speerpunten, de negen speerpunten zeg maar, die per gemeente anders ingevuld kunnen worden.

Tjeu Adank: Oké.

Geeta Nanda - Mangon: Dus, en het is altijd mogelijk om bijvoorbeeld ook dat stukje wat bij andere gemeentes wel geregeld is en wat je net zei met betrekking tot je verhuizing. Ja, want dat hier niet is en welke afweging daar is voor gekozen of keuzes gemaakt op bestuurlijk niveau, ja, dat weet ik niet. Maar het feit is, dat hebben wij dus niet geregeld. Dus als dat niet geregeld is voor Den Bosch, dan kunnen we daar ook niet toepassen.

Tjeu Adank: Nee.

Jessica Weterings: Maar stel nou dat, want stel dat je dat op deze manier zou regelen. Als je dat zou willen.

Geeta Nanda - Mangon: Dat kan.

Jessica Weterings: In hoeverre is dat dan een sterk iets om grip op die op die poort te krijgen en te houden. Of is dit iets wat bij nader onderzoek en als een bewoner daar vervolgens weer met allerlei tegenargumenten komt? Is het wel een juridisch sterk, hoe noem je dat. Ik vraag me dus bijvoorbeeld af als ik die dan zie. Je ziet natuurlijk allemaal andere redenen waarom mensen dan kunnen zeggen van ja, of allerlei redenen waarom ze gaan verhuizen en et cetera.

Geeta Nanda - Mangon: Precies.

Jessica Weterings: Is het wel zinnig? Dat is meer de vraag.

Geeta Nanda - Mangon: Nee maar daar gaat dus die beleidsmedewerker over. En natuurlijk onderzoek je. Kijk de procedure is zo dat als je vanuit de uitvoering, je kunt signaleringen afgeven aan je beleidsmedewerkers door aan te geven van: hé volgens mij in praktijk zien wij en op het gebied van woningaanpassing of in die aanvragen of het onderzoek wat we doen, we zien een rode lijn.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Een beleidsmedewerker, wil je hier iets mee doen? Omdat wij dit onderdeel niet geregeld hebben in onze beleidsregels.

Jessica Weterings: Dan kan je er sowieso niets mee op dit moment. Dat lijkt me logisch.

Geeta Nanda - Mangon: Maar het lastige is dat de uitvoering dient de wet- en regelgeving uit te voeren hoe het nu is vastgelegd. Dus je kan, als je daar structureel van afwijkt, hè. Dat kan natuurlijk in praktijk wel. Maar dan moet je op een gegeven moment, aan die beleidsmedewerker geef je dan een opdracht van luister is: wij doen iets in de praktijk al dat afwijkt van de beleidsregels. Wil je ervoor zorgen dat onze uitvoering één op één afgestemd wordt met de beleidsregels. Wij zijn gemeenten, dus we hoeven niet bijvoorbeeld, wij maken onze wet- en regelgeving zelf. Dus het kan zijn dat de praktijk bijvoorbeeld veel verder inzichten heeft wat in de in de samenleving gebeurt, dan zo'n beleidsmedewerker die dan opdracht krijgt vanuit de wethouder om vanuit de organisatie bepaalde punten op te pakken. Dus het is een dynamisch proces, hè.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Je kunt alvast ook hè, er zit natuurlijk wel een risico, want als je constant afwijkt hè, dat is met die abonnementstarief ook. Als je constant afwijkt van de wet- en regelgeving en het wordt op een gegeven moment geen feitelijke wet- en regelgeving, dan heb je in een juridische procedure, dan kun je daar heel van last van hebben.

Jessica Weterings: Ja, ja.

Geeta Nanda - Mangon: maar als je zo verder kan trekken en je kunt aantonen en motiveren dat het in het belang van de organisatie is en in het belang van de cliënt, omdat het omdat het gewoon een effectieve en efficiënte manier is om te gaan met het product ja, dan zou ik niet weten waarom je dat niet kan vastleggen in je beleidsregels.

Tjeu Adank: En worden de beleidsregels altijd getoetst juridisch?

Geeta Nanda - Mangon: Nou wanneer je dus een besluit neemt waartegen dus bezwaar openstaat, dat is dus een juridische procedure. En dus dan wanneer je een besluit op een aanvraag neemt dat gaat over woningaanpassing en je wijst dat af. Ja, dan is ja, dan is de vraag, wat is de juridische grondslag. Je hebt altijd natuurlijk de verordening. Maar ja onze beleidsregels, die hebben daar ook op dit onderwerp wat nadere regels opgesteld en criteria. Dan moet je dat wel terug kunnen zien in het onderzoek van feiten en omstandigheden waarom een aanvraag is afgewezen.

Tjeu Adank: Oké, mmm. En. Want ik, als ik het goed begrijp dan is een bestuurskundige die de criteria opstelt.

Geeta Nanda - Mangon: Je de deskundige gaat over, de beleidsmedewerker gaat over de wet- en regelgeving die heeft normaal, hè.

Tjeu Adank: Ja.

Geeta Nanda - Mangon: Die heeft een lijn met de wethouder, want de wethouder is, zeg maar, de aanspreekpersoon voor het college wat betreft zijn of haar aandachtsgebied.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Nou ja, voordat de beleidsmedewerker de wethouder gaat informeren van goh, wat de plannen zijn. Daar is ook een sectordirecteur, een management. Dus er zijn heel veel lagen. Dus zo'n beleidsmedewerker heeft eerst contact met de uitvoering. Dan gaat het voorstel naar het management. En dan moet de sectordirecteur er iets van vinden. En dan pas kan het naar de wethouder. En wil de wethouder er iets van vinden. Pad dan wordt het geagendeerd in het college. Er zijn natuurlijk ook onderwerpen waar de beleidsmedewerker meteen naar de wethouder gaat. En dan wordt er contact opgenomen met de sectordirecteur. Dus het is dus. Dat is ook een heel dynamisch proces. Het staat niet echt vast van nou, dit zijn de stappen. Dat is gewoon per onderwerp en per wethouder of per sectordirecteur verschillend. De ene keer kan het wel rechtstreeks en de andere keer weer niet.

Tjeu Adank: En als er dan nieuwe criteria opgesteld willen woorden, wordt er dan wel altijd een juridische toets gedaan of gekeken naar jurisprudentie van oké, we weten als we dit invoeren dat we hier geen problemen mee krijgen of wel problemen?

Geeta Nanda - Mangon: Ja. Een collegevoorstel, hè, want zo heet dat dan. Voordat het überhaupt een collegevoorstel gaat worden. Eigenlijk al heel snel in dat proces zijn verschillende disciplines meegenomen. Dus niet alleen een jurist, maar ook een financieel adviseur voor het financiële aspect. En wij doen en risicoanalyse op juridisch vlak en op het financiële vak.

Tjeu Adank: Oké. En die vijf regels die ik door had gestuurd van andere gemeenten. Zie je daar bijvoorbeeld juridische tegenstand tegen?

Geeta Nanda - Mangon: Nee, uhh. Dat maakt het ook zo interessant van. Elke gemeente heeft gewoon zorgplicht naar hun een eigen inwoners en elke gemeente maakt dus daarin keuzes van eh, welke prestaties binnen de Wmo op de voorgrond krijgen. Het heeft ook te maken met wat voor soort gemeente ben je. Ben je een gemeente met veel jongere gezinnen of heb je juist gemeente met vergrijzing te kampen? Heb je gemeente met ja dus het is de gemeente uhh. Ja die wordt heel erg gevoed vanuit de beleidsmedewerkers van goh. Wat zijn de behoeftes van onze inwoners? Dat wordt gedaan aan de hand van allerlei cijfers. Er wordt een proces van hoe vaak een aanvraag Wmo woonaanpassingen gedaan zijn? Hoe vaak wordt een deeltaxi je gevraagd? Hoe zit met jeugdhulp?

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Dus al die zaken worden gemonitord en dat kan een reden zijn bepaalde beleidskeuzes te maken of niet te maken, en elke gemeente vult het naar eigen kleur in. Daarbij elke vier jaar hebben wij een gemeenteraadsverkiezing en de politieke kleur bepaalt ook een coalitieakkoord hè.

Tjeu Adank: Ja.

Geeta Nanda - Mangon: Verpakt ook wat de prioriteiten worden van de gemeente. Vanuit de bedrijfsvoering, bedrijfsorganisatorisch en vanuit het beleid. Dus dat maakt het ook heel interessant om dat elk jaar en elke gemeente niet hetzelfde beleid hebben op een ja op een onderwerp als woonaanpassingen.

Tjeu Adank: Ja, oké. Dan een meer algemene vraag: ik weet niet of jij daar antwoord op kunt geven, maar zie jij mogelijkheden om de criteria aan te scherpen of te veranderen, waardoor er meer grip op woningaanpassingen komt?

Geeta Nanda - Mangon: Dat is eigenlijk niet mijn rol als juridisch adviseur. Meer van, het is vanuit de lijn van de uitvoering die geeft zelf aan waar zij de behoefte aanhebben. Ik denk natuurlijk wel altijd mee.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: En uhm. En natuurlijk is altijd de bedoeling waar dus effectiever en efficiënter gewerkt kan worden binnen de wettelijke kaders, moeten we doen. En als dat betekent dat die effectiviteit en efficiëntie moet leiden tot het wijzigen van de beleidsregels. Ja, dat kan ook, want we hebben een college die daarover gaat en dan zal een beleidsmedewerker met de signaleringen van de uitvoering het gesprek moeten aangaan met de organisatie. Dus dat is dan het management, hè het managementteam, die moeten er iets van vinden en vervolgens opschalen naar collega. En wat mijn rol is, is voornamelijk van de signaleringen ook bij mij en dan wordt aan mij gevraagd van goh als wij bijvoorbeeld nu de beleidsregels gaan aanpassen en we doen het zo en zo. Werken we dan in strijd met de verordening? Want dat mag niet.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Beleidsregels mogen niet in strijd zijn met de verordening. Dus dat is de eerste toetsing die ik doe. Van hetgeen dat wij hier doen is dat in strijd met de verordening, of moet de raad daarover gaan, of is dit echt een gemeente, een collegeonderdeel. Dus de bevoegdheid wordt getoetst. Of er sprake is van tegenstrijdigheid met de twee wetgevingen en een risicoanalyse. Ja, en als deze twee toetsing zijn gedaan. Dan kom ik met een advies richting de beleidsmedewerker

van goh. Dit kun jij wel of niet voorstellen of ga terug naar de uitvoerende om het verder door te pakken.

Tjeu Adank: Oké, en speelt er nu iets waarbij, waarbij deze toetsing plaatsvindt? Of is nu eigenlijk alles op orde?

Geeta Nanda - Mangon: Nou, ja, alles op orde.

Tjeu Adank: Ja, dat is misschien een groot woord.

Geeta Nanda - Mangon: We hebben onlangs, we hebben onlangs een. We zijn heel druk bezig aan de voorkant via kwaliteit. We hebben een bijeenkomst gehad, ook op he. We hebben ook ingezoomd op eh wanneer wel of geen aanpassingen? Hoe je zo'n melding moet toetsen? In jouw vragen zag ik al voorzienbaar.

Tjeu Adank: Ja.

Geeta Nanda - Mangon: Wanneer is het wel of niet een situatie voorzienbaar waardoor je dus een aanvraag kunt afwijzen? Nou, wij zijn dus op dit moment heel druk bezig. De uitdaging is dat we wanneer je een aanvraag afwijst, hè.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Dat je dat doet aan de hand van zorgvuldig onderzoek en dat je het kunt motiveren. Want tegen zo'n besluit staat bezwaar open en dat we in bezwaar dat besluit kunnen handhaven. Waar wij nu tegenaan lopen, is dat dat het vastleggen, de dossiervorming vastleggen, dat van het onderzoek is een moeilijk probleem. Dus we moeten werken aan de juridische basis aan de voorkant. En in principe de criteria, de wet- en regelgeving is wel duidelijk vastgelegd, alleen die bepalingen moeten toetsen.

Jessica Weterings: Ja en die valt of staat volgens mij ook heel erg bij de motivering en de manier waarop je onderzoek doet.

Geeta Nanda - Mangon: Ja.

Jessica Weterings: Ik heb ook naar die beleidsregels gekeken, en dan denk ik: sommige dingen zijn best wel al heel strak ingekleed. Maar er is ook weinig ruimte om dingen aan te gaan scherpen die juridisch dan stand zouden houden. Volgens mij zoeken we al aardig die ruimte op.

Geeta Nanda - Mangon: Ja.

Jessica Weterings: En op het moment dat ja, dat is meer een mening. Ik denk dat die grip en alles daar omheen zit 'm niet zozeer in het beleid, maar dat zit meer aan de voorkant en de informatievoorziening en doorverwijzen en doen van het goed onderzoek.

Geeta Nanda - Mangon: Nee klopt, de juridische basis aan de voorkant.

Jessica Weterings: De vraag die we eigenlijk hier zouden moeten stellen is denk ik, van hè, de dingen die we hebben opgenomen, zoals voorliggende voorzieningen, algemeen gebruikelijk, et cetera. Zit daar voor wat betreft woningaanpassingen nog enigszins een soort rek in, dat we het nog iets strakker kunnen maken waardoor die uitvoering beter gewoon, hoe noem je dat, sterker staat in z'n

motivering? En is daar nog ergens winst te behalen? Zijn er bijvoorbeeld in jurisprudentie de afgelopen periode dingen als algemeen gebruikelijk bestempeld, zeg maar?

Geeta Nanda - Mangon: Mmm.

Jessica Weterings: Die de uitvoering ook zou moeten weten? Zulk soort vragen is eigenlijk de bedoeling dat we gaan onderzoeken?

Geeta Nanda - Mangon: Je hebt helemaal gelijk wat betreft hè ons. Een valkuil is natuurlijk als je een beleidsregel als het ware, de uitvoering wil meenemen in werkprocessen, want zo is het eigenlijk meer hè. Dan kun je, dan is het heel lastig, terwijl je ook natuurlijk je beleidsregel ruim kunt formuleren waardoor je die ruimte kunt opzoeken waar op dit moment heel veel behoefte is. Dus wij zijn ook bezig aan de hand van verschillende pilots om straks ook iets aan dat beleidsregels te doen die heel eng nu geformuleerd zijn.

Jessica Weterings: Ja.

Geeta Nanda - Mangon: Dus die constatering hebben wij ook gedaan, en dat werkt nu een beetje tegen om het toetsingskader te kunnen rekken en ook de ruimte te krijgen om de feiten en omstandigheden te toetsen naar zeg maar de geest van de wet- en regelgeving.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: En kijk iedereen weet waarom: hoe de systematiek van Wmo werkt? Laten we ook eerlijk zijn, er zit ook een bepaalde bezuinigingscomponent aan vast. Dus van eigen kracht, op eigen kracht, zelfstandigheid, redzaamheid dat voorop. Alleen je merkt gewoon dat wij dan, op dit moment, de wet- en regelgeving van Den Bosch, heel strak hebben geformuleerd, waardoor je bijna alles moet toekennen. Afwijzen is al heel lastig omdat je niet kan motiveren omdat, ja, er zijn gewoon geen nadere regels of specificatie van wat is dan precies maatwerkvoorziening, hè in een bepaalde situatie? Nou, jurisprudentie over voorliggende voorzieningen. Jurisprudentie zijn natuurlijk ook allemaal casus gerelateerd. En dat is iets waar we ook heel erg naartoe werken, daar moet ook kwaliteit denk ik een rol in spelen, van hoe zorg je voor, eh, dat je bijvoorbeeld zeg maar de jurisprudentie die een grote impact heeft landelijk. Die jurisprudenties worden ook meteen door VNG, hè dat is de vereniging van de gemeentes, die wordt ook meteen aan alle.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Ja, ik krijg dan ook zo'n melding. Van hé let op: er is iets gekomen, en dat is eigenlijk op heel het beleid, of de hele systematiek uitgerold.

Jessica Weterings: Ja via Schulinck komen er denk ik ook wel eens.

Geeta Nanda - Mangon: Ja precies. Maar elke uitspraak door screenen, ja, er zijn wel tig uitspraken die gaat over voorliggende voorziening. En ik ben zelf niet altijd onder de indruk van de jurisprudentie. In de zin van omdat het ook altijd casus en feiten gerelateerd is en het hoeft niet altijd van toepassing te zijn in Den Bosch, omdat wij dan bijvoorbeeld de zaken toch anders. Ik vraag me ook altijd af van goh, stel als de cliënt niet van Nijmegen was maar van 's-Hertogenbosch. Was de uitspraak dan ook hetzelfde geweest? En soms heb ik het idee van nou nee, dan had waarschijnlijk beroep op hoger beroep ongegrond verklaard geworden.

Jessica Weterings: Ja.

Geeta Nanda - Mangon: Dus het, kijk de hoofdlijn is we blijven de ontwikkelingen volgen. En waar nodig, moet gewoon een kwaliteitsslag gemaakt worden en als de beleidsregels aangepast moeten worden, dan moet dat. En we moeten gewoon toe werken naar een wet- en regelgeving die dus de inwoners, want daarvoor doen we het voor, dat die inwoners ook weten waar ze aan toe zijn.

Tjeu Adank: Ja.

Geeta Nanda - Mangon: En waar nodig nemen we zorgplicht en waar nodig wijzen we de cliënten op hun eigen verantwoordelijkheid.

Tjeu Adank: En, want dat is iets wat ik heel veel zie in het beleid van andere gemeentes. Die zitten heel erg de stoeien met het voorzienbaarheid en dan het ouder worden. Want de ene gemeente zegt ouder worden hoort erbij en daarop moet je inspelen, andere zeggen niets. Ik weet dat er jurisprudentie is bij één uitspraak dat je daar geen rekening mee mag houden. Dus ik weet niet. Ja, hoe staat de gemeente Den Bosch daarin?

Geeta Nanda - Mangon: Nee, nee dat is eigenlijk in de tweede kamer al besloten. Als je de memorie van toelichting van de Wmo erbij pakt? Wmo, er is gewoon echt in Den Haag, er is discussie gevoerd. Leeftijd en inkomen kunnen geen onderdeel uitmaken van de toetsing. Dus je gaat, centraal staat de beperking, die is leidend. En wat is er nodig, welke ondersteuning is nodig om ervoor te zorgen dat je met je beperking kunt participeren? Dat is eigenlijk heel de strekking. Je kan niet tegen een senior zeggen van goh. U wist dat u 80 gaat worden, dus u had eigenlijk op uw vijfenzestigste moeten gaan huizen of naar een gelijkvloersewoning moeten gaan wonen.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Want niet een 80-jarige of 70-jarige, de ene wordt fit en vitaal oud en de ander is bij 65 al, als het ware met zo veel beperkingen dat dat dat maar de vraag is of die 70 gaat halen.

Tjeu Adank: Ja.

Jessica Weterings: Maar wat dan wel, als je dit zegt hè. Dat vind ik het daar, ik moet zeggen ik vind die beleidsregels van de gemeente Den Bosch al best wel strak.

Geeta Nanda - Mangon: Ja heel strak, heel strak.

Jessica Weterings: Ik zie staan, hè bijvoorbeeld, dan gaat over. Van iedereen mag verwacht hebben tijdig te anticiperen op ondersteuningsvragen die te voorzien zijn, bijvoorbeeld door rekening te houden met zijn beperkingen, bla bla. Zo moet degene die weet dat traplopen, wat al lastig is, binnen afzienbare tijd onmogelijk gaat worden op tijd maatregelen neemt en gaat zoeken naar een alternatieve woning. Dat is vind ik best een, dat geldt natuurlijk voor iedereen hè. Dat ie weet dat oudere mensen.

Geeta Nanda - Mangon: Ja maar daarom vind ik ook. Ja kijk deze beleidsregel is eigenlijk meer als een instructie geformuleerd en niet als een beleid van wat beleid is zou je eigenlijk moeten zeggen: wij verwachten dat u hè alle noodzakelijke acties onderneemt die nodig zijn om te kunnen participeren. Dan heb je heel veel ruimte.

Jessica Weterings: Burgers zijn verantwoordelijk voor het beschikken over een woning, een geschikte woning en voor het nemen van passende maatregelen behorende bij de levensfase.

Geeta Nanda - Mangon: Nee een woning, ja woning. Woning is ook een lastige. Want daar hebben we ook, Ik heb ook heel vaak bijvoorbeeld adviezen moeten geven van.. Je kunt niet tegen iemand die dan bijvoorbeeld een medisch documenten overlegd en waaruit blijkt dat over een paar jaar gaat het slechter worden en tegen die persoon zeggen: nou ja het gaat slecht worden, dus u moet gaan verhuizen.

Jessica Weterings: Of ga reserveren voor een traplift.

Geeta Nanda - Mangon: Ja, precies ja, ja, nee, maar je hebt ook te maken. Kijk, je moet op een gegeven moment gaan kijken van de Wmo is. Je moet niet vanuit de kokervisie gaan toetsen. Wij willen straks ook toe gaan werken naar die omgekeerde verordening. Dat houdt in dat wij integraal multiple-problematiek willen gaan oplossen. We kunnen niet iemand zeggen van goh u moet nu al gaan zoeken naar een woning, terwijl we weten bijvoorbeeld dat er wachtlijsten zijn om een woning te krijgen. En dat er ook allerlei andere problematiek, ook bijvoorbeeld, dat had ik ook, je ziet. In die casus waar ik dus in had geadviseerd. We hadden ook nog te maken dat bijvoorbeeld die persoon ook nog een probleem had in de geestelijk gezondheidstoestand.

Jessica Weterings: Ja.

Geeta Nanda - Mangon: Dus dan kan je dat allemaal niet negeren.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Je moet een volledige toetsing doen van feiten en omstandigheden en die voorzienbaarheid. Ja daarom zeg ik leeftijd, dat is niet voorzienbaar, vermogen ja daar krijg ik ook vaak vragen. Van ja, maar de persoon kan het allemaal zelf wel bekostigen. Die zit in een koopwoning.

Jessica Weterings: Ja, je kan dat niet als argument aandragen om iets af te wijzen. Maar je kan wel aan de voorkant de vragen stellen over inkomen om mensen aware te maken.

Geeta Nanda - Mangon: Precies.

Jessica Weterings: Misschien moet ik eigenlijk zelf maar is in mijn eigen portemonnee kijken, maar het is geen afwijzingsgrond.

Geeta Nanda - Mangon: Nee precies, en wat we, waar we naartoe moeten gaan, en zeker omdat wij nu een andere generatie senioren hebben. Als je kijkt naar die babyboomers, na de tweede wereldoorlog en we zijn nu in 2020. Nou, als wij oud worden, dan zijn we totaal heel ander, zeg maar senioren dan de senioren, de generatie daarvoor.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: En je moet met die ontwikkeling. Als je kijkt wat de zorgverzekeraar allemaal doet in het kader van fit en vitaal, vitaliteit. Ja, daar kunnen we ook allemaal op anticiperen. Dus we kunnen ook preventief vanuit de gemeente optreden en niet wachten totdat uh. Want we hebben niet alleen zorgplicht, maar wij moeten ook een stukje welzijn, hè. Dus vanuit preventie kunnen we ook van alles en nog wat betekenen.

Tjeu Adank: Oké, even kijken. We lopen natuurlijk een beetje door elkaar heen. Dus ik ben even aan het kijken naar de vragen. Uhm, eigenlijk hebben we ook het algemeen gebruikelijk criteria ook al

wel gehad. Ik had daar nog dat vierde criteria, wat eigenlijk ook daar besproken is. Inkomen is geen toetscriteria. Maar dat vierde criteria van een algemeen gebruikelijke voorzieningen moet financieel gedragen kunnen worden met een inkomen op minimumniveau. Kunnen we dat dan beschouwen als echt bindend of? Want sommige gemeentes die zeggen: nee, we houden ons er niet aan. Ja, ik weet niet in hoeverre de gemeente Den Bosch dit criterium wel aanhoudt?

Geeta Nanda - Mangon: Uhm, volgens mij. Is dit dat we op inkomen moeten gaan toetsen bij de aanvragen.

Tjeu Adank: Nou ja, je hebt nu algemeen gebruikelijk. Dat is dus dat iemand het kan kopen voor een lage prijs, omdat het niet te maken heeft met een beperking. En toen is op een gegeven moment gezegd door een rechter een algemeen gebruikelijke voorziening moet financieel gedragen kunnen worden met een inkomen op minimumniveau, dus het maakt niet uit wat je inkomen is. Het moet op minimumniveau betaald kunnen worden.

Geeta Nanda - Mangon: Ja, want dat. Ik begrijp wel waarom die rechter dat zegt, want als jij hulp nodig hebt, ondersteuning en je kunt dat niet op je eigen kracht aanwenden. Dan lijkt net of je wordt aangewezen op een theoretisch, hypothetisch hè. Van theoretisch ligt er een voorliggende voorziening, maar in praktijk kun je dat niet. Feitelijk kun je dat niet uitvoeren. Omdat er andere zaken aan de orde zijn in de situatie van meneer of mevrouw, waardoor dus die voorliggende voorziening alleen maar theoretisch haalbaar is.

Jessica Weterings: Ja maar ze zijn er niet meer geholpen.

Geeta Nanda - Mangon: Nee precies, maar wat wij doen en het juridische verhaal is altijd. Wij gaan uit vanuit de feitelijke situatie en het kan niet zo zijn dat je zegt van ja: vanuit ons beleid dat staat zo. Dan zeggen wij altijd vanuit onze juridische werkzaamheden. Ja, oké, maar waaruit blijkt, hoe heb je deze bepalingen? Nee, het gaat echt dat de rechter en ik als jurist ben altijd geïnteresseerd hoe heb je een bepaalde bepaling, hè, dat algemeen is geformuleerd. Die moet je toetsen aan de feiten en omstandigheden en die feiten en omstandigheden kunnen gewoon per cliënt verschillen, terwijl je bijvoorbeeld, en dat is ook die rechtsgelijkheid hè, van wij formuleren ook die beleidsregels heel erg algemeen omdat niet alle gevallen gelijk zijn. Dus alleen constateren op theoretisch van er is een voorliggende voorziening, maar vervolgens niet toetsen op het feitelijk haalbaar is. Ja, en als die toetsing nalaat, ja, dan heb je al gauw dat mensen in bezwaar gaan en er een streep doorheen komt van dat is fout.

Tjeu Adank: Maar als het feitelijk.

Jessica Weterings: Volgens mij bedoel je ook eigenlijk te zeggen van algemeen gebruikelijk? Dat is een term en daar wordt aan de hand van getoetst. Want ze zeggen ook algemeen hè, dat is algemeen gebruikelijk, want dat kun je in de reguliere handel verkrijgen. Maar dan moet je ook als maatwerk altijd nog bekijken of het voor die persoon wel de oplossing is. Wat als dan vervolgens blijkt dat dat helemaal niet de oplossing is dan is die persoon natuurlijk helemaal niet geholpen. Als die een inkomen heeft van onder de beslagvrije voet.

Geeta Nanda – Mangon: Klopt.
Jessica Weterings: Waardoor die reguliere handel niet eens haalbaar is. Dan zul je die alsnog moeten verstrekken en dat staat ook in onze beleidsregels, want daar staat ook echt in van eh, ik weet het niet precies, maar dat weet ik wel. Dat je daarnaast wel moet kijken of het financieel draagbaar is voor die eh.

Geeta Nanda – Mangon: Ja.

Tjeu Adank: Mmm. Maar..

Geeta Nanda – Mangon: Nee dus die toetsing wordt wel gedaan in Den Bosch.

Tjeu Adank: Maar als het dus financieel haalbaar is, mag je dan zeggen van oké, dit is algemeen gebruikelijk. Want eigenlijk staat hier dat het niet van inkomen af mag hangen?

Geeta Nanda - Mangon: Nee, dat is dan wat anders. Hè, kijk, je kan niet zeggen van. Bij voorliggende voorziening zeg je eigenlijk dat je niet in aanmerking komt voor een voorziening in het kader van de Wmo. Dat is dan een algemeen gebruikelijk voorziening waarvan je dus al gebruik kunt maken zonder dat wij je woning moeten gaan aanpassen.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Die inkomenstoets is, dat gebeurt pas. De inkomenstoets mag je niet doen door onderscheid te maken. Je kan niet aan de voorkant bij toegang zeggen van ja goh, u bent 80 jaar, u had dit kunnen voorzien of u heeft, u bent vermogend, u kunt het zelf doen. Dat is die toetsing die wij niet mogen doen. Wij behandelen alle cliënten gelijk, ongeacht wat het vermogen is en leeftijd en die voorliggende voorziening is toetsing van goh u heeft hulp nodig. U zegt dat u een woningaanpassing nodig heeft. Is dat wel zo? En dan ga je kijken van wat aan de hand van feiten, omstandigheden of echt daadwerkelijk die woning aangepast moet worden op een bepaalde onderwerpen.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Of dat er toch nog een alternatief is en in die toetsing bij die alternatieve. Daar heeft de rechter gezegd van: nou, als je voor die alternatieve gaat, hè, die voorliggende voorziening. Maar dat mag dan niet zo'n leeg besluit zijn, hè. Wat we net ook besproken hebben van, dat het, dat het op papier lijkt als het ware dat het probleem is opgelost, maar feitelijk niet omdat het niet haalbaar is, want die persoon moet zelf een aantal stappen nemen om die gebruikelijke voorziening uit te kunnen voeren.

Tjeu Adank: Ja.

Geeta Nanda - Mangon: Maar dat heeft niks met vermogenstoets te maken of de leeftijd.

Tjeu Adank: Oké, helemaal goed. Ja dan nog een beetje een iets algemene vraag waar eigenlijk al antwoord op is gegeven, maar voor het voorzienbaarheidscriterium en het algemeen gebruikelijk criterium gaven jullie al aan dat het best wel strak geformuleerd is.

Geeta Nanda - Mangon: Ja.

Tjeu Adank: Dus kan ik er dan vanuit gaan dat een niet echt ruimte is om de criteria aan te passen. Het enige wat ik hoorde was dat nu heel eng geformuleerd en dat het mogelijk minder eng moet.

Geeta Nanda - Mangon: Nee, nee wat er is gebeurd is. Op een gegeven moment in het kader van de kanteling van de Wmo, is een keuze gemaakt en er was een uitspraak van de centrale raad van Beroep in 2016 waarmee eigenlijk alle beleidsregels van zowat in heel Nederland onderuit werden gehaald als het ging om de motivering van de maatwerkvoorziening.

Tjeu Adank: Ja.

Geeta Nanda - Mangon: En dus, toen is het, toen is in 2016 een soort grote pilot gestart van hoe gaan we ervoor zorgen dat onze beleidsregels voldoet aan de jurisprudentie van de centrale raad van Beroep. En toen is op dat moment gekozen om eigenlijk heel dichtbij bij de uitvoering te gaan zitten om ook de mensen van de uitvoering het makkelijk te maken. Bij wijze van spreken van dat je gewoon zegt tegen het plan van aanpak is aanvraag/ondersteunplan, is motivering. En dat is op basis van op dat moment het geldende zeg maar werkproces en uitvoering. Nou, we zijn nu vijf jaar verder en in een aantal zaken heb je voortschrijdend inzicht. In een aantal zaken zijn zaken ook gewijzigd.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Dus zoals ik zeg de politiek hè, dat om de vier jaar heb je verkiezingen. Dan begint er ook een heel andere politieke wind te waaien, dat ook doorwerkt in ons ambtenarenapparaat. En op basis van die ontwikkelingen hebben wij nu geconstateerd van hé, onze beleidsregels, die moeten we echt op de schop. Maar dat willen we ook weer goed gaan aanpassen. Dus we zijn ook heel druk. Aan de hand van pilots zijn we aan het inventariseren wat op onderdeel pgb gewijzigd moet worden. Wat moet er op onderdeel woningaanpassing, maatwerkvoorziening, voorliggende voorziening, dus zo proberen de beleidsmedewerker in het veld te kijken van wat? Wat is ervoor nodig? En in sommige gevallen moeten we zelfs natuurlijk helemaal naar de raad, die abonnementstarieven bijvoorbeeld. Ja dat kan ook een aanpassing van de verordening betekenen.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Maar er komt dus sowieso, zijn we op dit moment, de procedure is zo dat we heel druk bezig zijn om met de inventarisatie, en er komt dit jaar sowieso een collegevoorstel om de beleidsregels aan te passen. Op een aantal punten.

Tjeu Adank: En wat verwacht je dat het effect is?

Geeta Nanda - Mangon: Nou het effect is dat wij dan sowieso binnen de termijnen, de wachtlijsten dat soort zaken, daar liggen nu ook prio. Maar ook goed gemotiveerd en zorgvuldig onderzoek kunnen doen, waardoor we ook, wanneer we afwijzen. Want kijk als je alles toekent dan heb je een ander probleem. Wat meer financieel probleem. Want juridisch heb je dan geen probleem, want er wordt geen bezwaar gemaakt. En dan is elke klant tevredenheid, want die krijgt wat hij krijgt. Maar dat kan niet de bedoeling zijn, omdat die juist. Als je echt hamert op de zelfredzaamheid, dan zou je juist veel afwijzing moeten hebben en veel meer de cliënt aan wijzen wat alternatieven zijn.

Tjeu Adank: Ja.

Geeta Nanda - Mangon: Afwijzen hè, dat kan. En dan is de vraag van: goh, zijn onze beleidsregels zodanig geformuleerd dat je een afwijzing als juridische grondslag kunt gebruiken, en dat is een onderdeel waar we flink aan het, een verbeterslag aan het maken zijn en natuurlijk dat stukje vanuit de uitvoering, waar wij dus druk bezig zijn met scholing. Ja we willen gewoon onze medewerkers scholing aanbieden zodat ze weten van hoe ze een onderzoek moeten doen.

Tjeu Adank: Ja.

Geeta Nanda - Mangon: En hoe ze een goed onderzoek kunnen vastleggen. Want het heeft geen zin om een besluit te nemen die dan in bezwaar weer over de schutting gegooid wordt bij de medewerkers van ja. Maar dit voldoet niet aan de eisen van de algemene wet bestuursrecht en we kunnen niet verder.

Tjeu Adank: Dan komen wij in ieder geval bij het laatste onderwerp. Of ik weet niet of Jessica, heb jij nog vragen hierover?

Jessica Weterings: Over dit onderdeel niet nee.

Tjeu Adank: Nee, want dan ga ik ook door naar het verhuisprimaat. Ik weet dan ook niet of dit vanuit juridisch komt, maar de gemeente kent het verhuisprimaat en dat start bij 7500 euro. In ieder geval dan willen ze inzetten op het primaat van verhuizen en wat ik tot nu toe heb gemerkt is dat het vrij lastig is om dat in te zetten. En dat komt niet per se door het criteria van 7500 euro, maar ook van alle toetsingscriteria. Wat zijn sociale gevolgen? Financiële gevolgen?

Geeta Nanda - Mangon: Ja.

Tjeu Adank: Ja, kun je daar iets meer over vertellen? Want ik zie ook bij elke gemeente weer andere criteria.

Geeta Nanda - Mangon: Die verhuiskosten. Ja we beginnen weer. Welke toetsingscriteria, elke gemeente bepaalt zelf aan de hand van hoeveel aanvragen en wie zijn de inwoners die dan een beroep doen op die verhuiskosten? We hebben onlangs over verhuiskosten een heel memo opgesteld wanneer dat in het kader van ja wat verhuiskosten? Die kunnen ook onder de bijzondere bijstand vallen. Wij doen alleen maar Wmo verhuiskosten, wanneer sprake is.

Jessica Weterings: Dit is iets anders dan verhuiskosten. Dit is op het moment dat je dat je een woningaanpassing gaat beoordelen van een klant en het blijkt dat ie meer is dan 7500 euro.

Geeta Nanda - Mangon: Mmm.

Jessica Weterings: Dan zou je kunnen overwegen dat die klant beter kan gaan verhuizen als een soort van kosten-/batenanalyse.

Geeta Nanda - Mangon: Oké. Dan geldt ook hier hè, dat je dan duidelijk de grens aangeeft van in welke situatie geef je dus een, zeg maar geef je dan het advies of je dat iets die 7500 euro niet wordt vergoed en dat ze dan beter kunnen verhuizen. Ja, het bij juridisch, het juridisch verhaal valt en staat op van hoe heb je de feiten en omstandigheden onderzocht? En wat is de juridische grondslag van je besluit geweest.

Tjeu Adank: Ja en uhm.

Geeta Nanda - Mangon: En dat is ook elk geval anders.

Tjeu Adank: Oké er is niet een lijstje van: dit moeten in ieder geval afgewogen zijn?

Geeta Nanda - Mangon: Nee, nee, nee.

Tjeu Adank: Nee.

Jessica Weterings: Nou ja dan zeg jij over dat lijstje, want dat is heel toevallig. Want wij hebben, ik heb zo'n of ja. Je hebt van de gemeente Den Haag, die heeft een afwegingskader gemaakt van woningaanpassingen.

Geeta Nanda - Mangon: Ja.

Jessica Weterings: En daar zit exact daar zo'n lijstje in. Die toetsen aan sociale omstandigheden, psychische aspecten, volledig onderzoek zwaar wegen, combinatie van factoren, kostenvergelijking, termijn, woonlasten consequentie, wooncomfort, in iedere geval een vast lijsten zeg maar waaraan dat getoetst moet worden.

Geeta Nanda - Mangon: Ja.

Jessica Weterings: Dus in die zin kun je vragen van waar zit het rek in je beleid of wat dan ook. Maar volgens mij valt of staat het meer bij, hè, de manier waarop je dus dat onderzoek doet.

Geeta Nanda - Mangon: Klopt dat klopt. Als je bijvoorbeeld één van die afwegingen afvinkt in de zin van niet van toepassing, wat betekent dat dan hè? Het is wel van toepassing, en die afweging ja. Weet je dat het bij de ene situatie zou het financiële component veel meer afwegen dan de welzijnscomponent. Dus het is ook hè, je luistert je, je bent gewoon echt een situatie aan het toetsen.

Jessica Weterings: Dat bedrag is eigenlijk aanleiding om nader onderzoek te doen. Zo moet ik dat dan eigenlijk zien denk ik.

Geeta Nanda - Mangon: Ja, ja.

Jessica Weterings: Zo van hè. Stel iets 4000 euro kost, dan ga je die afweging niet maken. Maar als je zie van goh, 7500 euro dat is het bedrag, dat is toch wel behoorlijk veel, dan ga je hiermee aan de gang.

Geeta Nanda - Mangon: Ja.

Tjeu Adank: Oké, dan heb ik nog één vraag, en dat is: mocht het, mochten de Wmo consulenten dadelijk zo geschoold zijn dat ze een goede onderbouwing kunnen geven. Denk je dan dat dat primaat, dat er vaker verhuist kan gaan worden vanuit de Wmo?

Geeta Nanda - Mangon: Nou ja kijk. Als onze medewerker aan de voorkant beslissingen kunnen nemen in de zin van afwijzingen dat ze echt kunnen motiveren waarom de gemeente die ondersteuning niet willen toekennen, of de verzochte ondersteuning, of de kosten. Als je dat juridisch goed kunt onderbouwen. Dus je doet een goed onderzoek en je legt dat onderzoek goed vast.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: En dan heb je een verhaal die je dus met overtuiging kunt vertellen aan de bezwaarschriftencommissie en eventueel ook in een beroepsprocedure. Dan zou juist de tendens moeten zijn dat je veel meer gaat afwijzen.

Tjeu Adank: Oké.

Geeta Nanda - Mangon: Omdat je op een gegeven moment, heb je een lijn gevonden. Want als je op, als je alles toekent, dan heb je eigenlijk geen zicht van, want bij afwijzing op een gegeven moment dan ga je residentwerking. Een term die wij heel veel gebruiken. Dus als je als je in een situatie toekend, dan zou je in alle situaties die ongeveer op die situatie lijkt dan moet je ook toekennen. Je kunt niet bij één wel toekennen en bij de ander niet. En bij de Wmo hebben we op dit moment best wel vaak, heel vaak een toekenning. Dus in bezwaar en beroep die vormen ook een soort

signaleringsfunctie. Omdat als die zaken bij de rechter komen, dan stel dat het wordt afgeschoten dan weet je ook dan moeten we iets doen met ons beleid. Wordt het niet afgeschoten denken we van hé. Deze criteria kunnen we nu fulltime gebruiken in al die gelijkwaardige gevallen.

Tjeu Adank: Ja.

Geeta Nanda - Mangon: Maar wij hebben in het verleden veel meer toegekend dan afgewezen.

Jessica Weterings: Ja.

Geeta Nanda - Mangon: Dus is het voor mij als jurist heel lastig om een antwoord te geven van goh, want in principe moeten we eigenlijk toewerken naar veel meer afwijzingen, veel meer bevragingsprocedures.

Jessica Weterings: Onderbouwde, ja precies. Als jij goed weet te onderbouwen en motiveren waarom je iets afwijst, dan is er misschien ook meer durf om eens te gaan afwijzen.

Geeta Nanda - Mangon: Ja precies.

Jessica Weterings: Dat lef is wel nodig om te kijken van kunnen we dan, houdt het dan stand? En waar zit die ruimte? Want dan wordt die ruimte helemaal niet opgeschort.

Geeta Nanda - Mangon: Ja, en elke afwijzing wil niet per definitie zeggen dat een bezwaar is. Kijk een cliënt mag bezwaar maken. Het is niet dat ie het moet doen, maar als een cliënt, het besluit, als ik. Dat is mijn ervaring wanneer een cliënt het besluit begrijpt, want je neemt ze mee in het in het proces.

Jessica Weterings: Aan de voorkant eigenlijk al.

Geeta Nanda - Mangon: Ja, precies, de kans. Ja, de kans dat ie dan bezwaar gaat maken is klein. Je krijgt ook heel veel gesprekken met cliënten van: ja, ik begrijp hoe het besluit is genomen, maar ik heb daar geen begrip voor, want ik heb een probleem dat niet hè naar hun gevoel niet is opgelost.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Nou, dan zeg ik van ja, oké, hè, respect voor je begrip, maar fijn dat je het begrijpt, want dit is wel de wet- en regelgeving die we moeten uitvoeren.

Jessica Weterings: Ja, ik vind het wel als je het hebt over dat verhuisprimaat. Daar zie ik staan: de gemeente moet zich er wel van gewisse dat er een passende woning beschikbaar is.

Geeta Nanda - Mangon: Ja.

Jessica Weterings: En daar ga je dus dan al, dat is een hele lastige. Want wat is nou een passende woning. En die zijn niet zomaar beschikbaar. En wordt er dan ook van die consulent verwacht dat die allerlei woningbouwcorporaties gaat bellen om een plan b voor die klant te gaan uitzetten?

Geeta Nanda - Mangon: Ik weet niet hoe het hier geregeld in 's-Hertogenbosch, maar in mijn eigen gemeente, waar ik woon in Oosterhout, daar is bijvoorbeeld integraal al een lijn uitgezet. Dus daar is een beleidsmedewerker die bijvoorbeeld met woningcorporaties contact heeft om dit soort, zeg maar, onderdelen van bepaalde wet- en regelgeving die uitgevoerd worden. Dat wanneer ze

bijvoorbeeld in een jaar te veel van die verhuiskosten moeten gaan betalen, 7500 euro, omdat die toetsing van een passende woning niet steeds, hè. Dan ligt dan wel weer een weg.

Jessica Weterings: Nou heb je het over verhuiskostenvergoeding, hè. Ja, kan ik even niet rijmen met.

Geeta Nanda - Mangon: Zei ik, oh dan zei ik het verkeerd.

Jessica Weterings: Oh ja oké.

Geeta Nanda - Mangon: Het gaat echt om van wat je zei hè. Van gaan we dan van 7500 euro die woning aanpassen of ga je verhuizen. En als je dan de toetsingscriteria hebt dat bij verhuizen moeten, moet er wel een geschikt passende woning zijn. Ja daar hebben wij natuurlijk geen partij, want daar staan we geen partij als gemeente, vanuit de Wmo. Maar ik zie wel bijvoorbeeld een lijn voor als dat te vaak voorkomt dat je bijvoorbeeld vanuit het bestuurlijk contacten legt met woningcorporaties.

Jessica Weterings: Ja en vanuit de afdeling wonen ook.

Geeta Nanda - Mangon: Precies ja dat je dat integraal gaat pakken.

Jessica Weterings: Ja, ja, ja, maar dat is dus ook in de insteek. Want feitelijk als ik, als je logischerwijs bedenkt dat dat verhuisprimaat bestaat en dat zou ik goed ingericht zijn, dan zou je feitelijk alle woningaanpassingen boven dat bedrag op één of andere manier anders willen organiseren en willen zorgen dat de doorstroming beter gaat.

Geeta Nanda - Mangon: Klopt.

Jessica Weterings: En dat er voor ouderen geschiktere woningen zijn. Want de ouderen komen er sowieso. Het gaat voornamelijk vaak over ouderen.

Geeta Nanda - Mangon: Ja.

Jessica Weterings: Dan heb ik het over een traplift, die is geen 7500 euro. Maar ja, daar zit wel, daar wringt wat.

Geeta Nanda - Mangon: Ja, nee dat klopt. Er is een tendens, een ontwikkeling gaande, want laatst las ik ook in binnenlands bestuur, dat de huidige senioren. Want voornamelijk hè, want als je hebt over een passende woning, dan zit je in de jaren 90/80 constructie van die aanleunwoningen. Nou, de senioren van nu willen een hele andere woning hebben.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Dus ja, dat component wonen, passend wonen en dat primaat woningaanpassing tot 7500 euro. Ja, dat zou je integraal kunnen oppakken, maar dat heeft dan, dat staat dan even los van wat onze rol is vanuit de juridische stafafdeling. Wij zijn heel erg op van het controleren, toetsen dat het wet- en regelgeving conform onze verordening en beleidsregels worden gedaan. Want daar zit ook een hè, want doe je dat niet dan heb je onrechtmatige, ten minste, ja onrechtmatige beslissingen genomen.

Jessica Weterings: Ja.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: En dan kun je financiële, ja dan daar zit ook een Rijksoverheid hé bovenop. Want je krijgt een budget. En als jij als gemeente zelf niet aan regels houdt en je gaat royaal met die centen om ja, dan kun je ook beboet worden of gekort worden op je budgetten. Want ja, al dat proces wordt ook gescreend door een business controller. Dus daar zit een heel, nog een complex proces achter.

Tjeu Adank: Oké, ja, ik had nog een vraag. Ik weet niet of je dat weet hoor, maar het gaat meer over afdeling wonen, de huisvestingsverordening, ik weet niet of je daar bekend mee bent?

Geeta Nanda - Mangon: Nee.

Tjeu Adank: Nee, oké, nou dan laat ik die vraag in ieder geval achterwege.

Geeta Nanda - Mangon: Ja.

Tjeu Adank: Mijn laatste vraag was, want ik heb een hele literatuurstudie gedaan dan komen hypotheses uit voort, maar er zijn ook altijd andere mogelijkheden. En ik weet niet of jij nog juridische of ook niet juridische mogelijkheden ziet om meer grip te houden op het aantal woningenaanpassingen?

Geeta Nanda - Mangon: Nou ja, nee, ik, voor op dit moment vanuit de gemeente 's-Hertogenbosch wordt er heel erg hard gewerkt. De grip is voor mij nu op dit moment hoe zorgen wij ervoor dat dat wij het onderzoek, de feiten en omstandigheden goed onderzoeken en vastleggen en dat wij die afwijzing kunnen motiveren.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Dus we zijn nog helemaal niet. Ik ben nog helemaal niet betrokken van goh, dat is nog even een stap te ver, omdat wij op basis van de huidige wet- en regelgeving bij wijze spreken nog heel veel toekennen en heel weinig afwijzen. Dus dat is op dit moment heel erg de prio. Van hoe gaan wij ervoor, hoe wij nou toewerken dat wij nu veel meer gaan afwijzen in plaats van toekennen.

Geeta Nanda - Mangon: Ja, oké.

Jessica Weterings: Ik denk ook. Deel jij die mening ook met mij dat het niet zozeer te stellen heeft met het beleid dat er ligt.

Geeta Nanda - Mangon: Klopt.

Jessica Weterings: Want dat biedt genoeg aanknopingspunten in mijn beleving hoor, om dingen af, om de boot af te houden.

Geeta Nanda - Mangon: Ja, en uh, ja dat kun je ook niet verwijten aan de collega's van de toegang hoor. Want laten we eerlijk zijn, want ik, ik volg heel dat traject van het sociaal domein vanaf 2014. En wat je ziet is dat op een gegeven moment wij een sociaal wijkteam organiseren en optuigen. En er zijn in heel dat proces, vanaf 2014 tot en met 2016/17 allerlei keuzes gemaakt. Bijvoorbeeld er is ook bewust gekozen op een gegeven moment, door te zeggen van goh, wij willen alleen maar met professionals werken in het, hè vanuit de zorgbranche en die gaat hè. Dat zei ook Den Haag van goh de professionals zijn aan zet. Ja dat hebben wij letterlijk overgenomen. En we hebben gewoon ons

sociaal wijkteam. Daar zitten gewoon collega's met een heel, een zorgsectorreferentiekader en niet van het juridische. Dan komt een uitspraak van.

Jessica Weterings: En ook niet met die grip op de poort gedachte.

Geeta Nanda - Mangon: Nee precies. Ja dan denken wij dat wij heel goed bezig zijn, hè. Laten we eerlijk zijn. Vanaf 2014/15 denken we zijn goed bezig. Dan komt er uitspraak van de centrale Raad van Beroep. Die zet daar een streep doorheen. Uw gemeente bent de eindverantwoordelijke. De regie moet toch bij u liggen en dan kwam dus de kanteling van ja, nu moeten we ook die sociaal wijkteam medewerkers gaan beschikken. Ja, en daar kwam dus ook heel veel weerstand.

Jessica Weterings: Ja maar voor de woningaanpassingen, die doet gewoon de consulent hier. Dat is niet vanuit het wijkteam.

Geeta Nanda - Mangon: Ja, precies. Ja maar ook voor de Wmo-consulent geldt of gold hè in het verleden, dat ze heel erg pragmatisch en dat was ook wel het idee van heel, heel de kanteling. Daar waar nodig, economische en sociaalmaatschappelijke beslissingen nemen en zo min mogelijk juridisch.

Tjeu Adank: Mmm.

Geeta Nanda - Mangon: Dus heel erg dejuridisch aan de voorkant. En dat heeft, dat ja dat is, doorgeschoten waaruit nu blijkt dat ja, het aan die juridische basis schort nu, waardoor dus ook ja die beslissingen die hebben, die voldoen niet aan de algemene beginselen behoorlijk bestuur. Dus niet aan het zorgvuldigheidsbeginsel, rechtszekerheid, motivering, waardoor we überhaupt niet over de inhoud kunnen praten. Of dat nu wel of niet goed is onderzocht, omdat de basis juridische zaken niet op orde zijn.

Tjeu Adank: Oké, nou voor mij waren dit mijn vragen. Bedankt voor je tijd[11].

Extra mailcontact: 30-6-2020
Hoi Tjeu,

Volgens mij hebben de Wmo consulenten onlangs een opleiding gehad. Samen met Kwaliteit zijn wij bezig om te onderzoeken welke opleiding/training of coaching wij intern kunnen geven. De bedoeling is dit jaar er mee aan de slag te kunnen. Mocht je meer info willen hebben dan verwijs ik je door naar Erica Sluijter en Willem van Hooff.

Vriendelijke groeten,
Geeta Nanda

Hoi Geeta,

Ik ben bezig met het verwerken van alle data die ik heb verzameld en had nog een vraagje. Tijdens ons gesprek had je het over scholing van de Wmo-consulenten. Heb jij toevallig zicht op wanneer dit zal gebeuren? Is dit bijv. dit jaar nog of pas in 2021?

Met vriendelijke groet,
Tjeu Adank

[11] Na het bedanken is nog kort gesproken over niet onderzoek gerelateerde onderwerpen. Er is afgesproken dat de bevindingen uit het onderzoek nog met de juridisch adviseur gedeeld worden.

Bijlage E: interview Zayaz

Datum: 29 mei 2020
Plaats: Online via teams

Persoonlijke achtergrond:
Naam: Michael Kluytmans
Organisatie: Zayaz
Functie: procesmanager onderhoud. Houdt zich onder andere bezig met mutaties, nieuwbouw, projecten en onderhoud.

Start
Hallo, bedankt dat u even tijd wil nemen om een aantal vragen van mij te beantwoorden[12]. Mijn naam is Tjeu Adank, ik ben 24 jaar oud en ik ben momenteel bezig met mijn afstudeeronderzoek voor de opleiding master Bestuurskunde aan de Radboud Universiteit. Ik voer mijn onderzoek uit in opdracht van de gemeente ’s-Hertogenbosch en ik onderzoek voor hen hoe zij grip kunnen houden op het aantal aanvragen en toewijzingen van Wmo-woningaanpassingen. Door een aantal ontwikkelingen, zoals het abonnementstarief, de vergrijzing en het Rijksprogramma Langer Thuis neemt het aantal aanvragen toe. De gemeente wil ondanks deze ontwikkelingen grip houden op de woningaanpassingen.

Ik heb u benaderd omdat uw organisatie een ketenpartner is van de gemeente ’s-Hertogenbosch en jullie ook met dit onderwerp te maken krijgen. Door dit gesprek met u te voeren wil ik inventariseren welke visie uw organisatie heeft op een aantal onderwerpen die uit de literatuur naar voren zijn gekomen.

Start woordelijke transcriptie
Tjeu Adank: Laten we maar gewoon even bij het begin beginnen. Ja, mijn eerste vraag is hoe jullie de samenwerking ervaring met de gemeente op het gebied van de Wmo?

Michael Kluytmans: Ja ik moet zeggen ik heb een paar jaar samengewerkt, echt in de uitvoering ook, in de operatie en het lag ook lange tijd bij mij en nu bij een van mijn teamleden. Ik moet zeggen dat het op zich in de basis goed ging, maar ik merkte dat er weinig consulenten echt fysiek op locatie kwamen kijken.

Tjeu Adank: Oké.

Michael Kluytmans: En als je echt wil weten wat er bij onze gezamenlijke klanten, zeg ik altijd, gebeurt. Ja, dan moet je vaker van een bureau weg en dan meer op locatie kijken. Ik miste dan soms de interactie en, maar als ik daarom vroeg. Daar moest ik wel wat meer moeite voor doen moet ik zeggen, dan kwam er wel iemand kijken. En de laatste jaren zijn er ook nieuwere collega's gekomen en die waren wat flexibeler merkte ik. En die waren ook oplossingsgerichter.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: En dat is fijn als mensen met je meedenken, want wij willen ook met onze huurders meedenken en als de gemeente dat ook met ons doet en met de huurders dan kun je samen, kun je samen iets moois bereiken.

[12] [12] De intro van dit interview is niet getranscribeerd. De bovenstaande tekst is vrijwel letterlijk opgelezen en de ontwikkelingen zijn eerder uitgelegd. De geïnterviewde hoefde niet geanonimiseerd te worden en in dit interview is getutoyeerd.

Tjeu Adank: Oké.

Michael Kluytmans: Dus, maar dat is ook de vraag van de klant, onze klant, luister naar mijn vraag en kijk wat je kunt doen.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Ja en dat is bij de gemeente eigenlijk precies hetzelfde.

Tjeu Adank: Oké, ja, ik heb aan iedereen eigenlijk gevraagd of je het meer als partnerschap ziet of als opdrachtgever van de gemeente? Nou zeggen de meeste eigenlijk beide niet. Ik weet niet hoe jullie daarin staan?

Michael Kluytmans: Nou ik zie ons als eigenaar van het vastgoed.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: En ik zie dat de klanten die wij hebben dat dat onze gezamenlijke klanten zijn. Kijk aan de ene kant is de gemeente een verplichte stakeholder. Kijk ik heb met heel veel verschillende loketten te maken. En dit is er een van. Wij snappen dat de gemeente gekoppeld zit aan het beleid van de Rijksoverheid natuurlijk. En ons doel is gezamenlijk om de klant, onze huurder, zo lang mogelijk te laten wonen in bezit. Want, ja, je zit natuurlijk wel met de kosten tot een bepaalde grens.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Maar ik zie het gewoon als een samenwerking met de gemeente. Minder als opdrachtgever.

Tjeu Adank: Ja, mmm.

Michael Kluytmans: We hebben gewoon samen te dealen dat die huurders gewoon zo goed mogelijk kunnen wonen.

Tjeu Adank: Oké, nou helemaal goed.

Michael Kluytmans: Ja.

Tjeu Adank: Ik weet niet of hij bekend bent met het convenant dat in 2013 opgesteld is tussen de woningcorporaties en de Wmo van de gemeente den Bosch.

Michael Kluytmans: Daar ben ik heel goed mee bekend.

Tjeu Adank: Oké

Michael Kluytmans: Dat is een convenant wat ooit theoretisch is gemaakt, maar nooit ondertekend is formeel door niemand.

Tjeu Adank: Oké.

Michael Kluytmans: Dus we hebben wel afspraken gemaakt. En dat hebben we eigenlijk nooit

officieel bekrachtigd, en dat vond ik wel jammer. En dat is een dingetje dat ik wel als speerpunt wil meegeven. Misschien kan je dat nog aandikken in je onderzoek. Dat ze afspraken ook formeel maken en ook elke termijn updaten naar nieuwe inzichten die we samen krijgen, zeg maar. Nieuwe regels die komen. Dat is wat ik de afgelopen jaren wel gemist heb. Want we hebben wel wat wisselingen in het management gehad, binnen de gemeente. Daar kan de gemeente ook niet altijd iets aan doen natuurlijk. Je kunt mensen niet vastpinnen. Maar daar heb ik wel behoefte aan dat we die afspraken op de werkvloer goed doornemen.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: En dat we met de mensen die daarmee bezig zijn dagelijks. En dat er heldere afspraken zijn zowel in de uitvoering als financieel.

Tjeu Adank: Ja, ik heb altijd gedacht of in ieder geval gehoord dat deze afspraken dus echt gemaakt waren en eerder hoorde ik al van een andere woningcorporatie dat die er helemaal niet bekend mee waren, maar dat verklaart het misschien ook omdat de afspraken nooit ondertekend zijn.

Michael Kluytmans: Ja.

Tjeu Adank: Oké, ja, dan heb ik of ik had in ieder geval een aantal vragen over dat convenant. Maar dat is dan eigenlijk ook de vraag hoe relevant die zijn.

Michael Kluytmans: Ja ik weet wel van de inhoud af. Want ik heb daar zelf bijgezeten, bij de gemeente. En die heeft ons toen uitgenodigd met een aantal corporaties bij elkaar om daarover te praten. En toen hebben we daar een document van gemaakt. Maar daarna is daar verder geen formeel document van gemaakt.

Tjeu Adank: Oké.

Michael Kluytmans: Ze hebben er wel allemaal bij gezeten, dus ze als ze nou zeggen nou we weten het niet, dan. Ik weet niet welke corporatie je nog meer hebt gehad, maar dan is dat denk ik niet intern doorgeven. Laat ik het zo zeggen.

Tjeu Adank: Ja, dat zou kunnen.

Michael Kluytmans: Ja ik heb zelfs het convenant nog voor je als wil.

Tjeu Adank: Ja, ik heb 'm wel gehad, ja. Ik kreeg een convenant, de eerste keer en daar stonden alleen maar opmerkingen bij en nieuwe dingen. Ik dacht ook van het is en deels verouderd om het dus uit 2013 is een eigenlijk valt het nog in de oude Wmo.

Michael Kluytmans: Ja, klopt.

Tjeu Adank: Dus ja, vandaar dat ik ook daar een aantal vragen over had. Ik ga ze toch gewoon even stellen en ja.

Michael Kluytmans: Ja natuurlijk.

Tjeu Adank: Je hebt er natuurlijk bij gezeten, maar er wordt een onderscheid maakt tussen woningen van voor 1997 en na 1997, en dit is volgens mij gebaseerd op het bouwbesluit. Maar ik vroeg me af waarom dat onderscheid? En ja, wat vinden jullie van dat onderscheid?

Michael Kluytmans: Nou volgens mij dachten ze toen omdat dat bouwbesluit gewijzigd was, omdat we meer nadachten over senioren en toegankelijkheid, bijvoorbeeld de breedtes van deuren, dat mensen met scootmobielen en zo daar beter tussen kunnen. Ik denk dat het die theoretische gedachtegang is.

Tjeu Adank: Oké.

Michael Kluytmans: Die soms in de nieuwbouw zie ik ontwerpen waarvan ik denk: ja, eigenlijk zouden dat gewoon eens een keer aan de gemeente moeten laten zien.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: En zouden mensen van de Wmo-loketten eigenlijk bij de andere loketten binnen de gemeente moeten toetsen wat daar allemaal voorbijkomt.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Wat wij als corporatie bouwen en wat doet dat dan. Ik heb wel eens een project gehad dat wij de potten er achteraf weer uithaalde omdat daar allemaal mensen in kwamen en dan moet je weer allemaal nieuwe wc-potten verhoogd plaatsen, zeg maar. En dat is natuurlijk zonde, want dat is net opgeleverd.

Tjeu Adank: Ja, zeker ja, dat is eigenlijk ook wel apart inderdaad.

Michael Kluytmans: Ja ik denk dat we daar wel een verbeterslag in kunnen maken.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Dat alle nieuwbouw die voorbijkomt bij de gemeente, zou eigenlijk een Wmo-consulent of specialist of net wat een keer overheen moeten kijken van hé. Wat is de reikwijdte van die nieuwbouw zeg maar. Kijk want de beleggers dat is wat anders natuurlijk, maar bij sociale, ja zou je daar wel naar kunnen kijken. En het leidt tot schaalkostenreductie.

Tjeu Adank: Mmm en er wordt onderscheid gemaakt in dat convenant tussen seniorenwoningen, seniorenpluswoningen en eigenlijk alle overige woningen. Maar je hebt natuurlijk ook een doelgroep onder die vijfenzestigplus, zeg maar. Die soms ook ondersteuning in huis nodig hebben.

Michael Kluytmans: Ja.

Tjeu Adank: Ja, wat vinden jullie er dan van dat dat onderscheid wordt gemaakt? En dat er eigenlijk niet echt rekening wordt gehouden met de groep onder de 65, die ook hulp nodig hebben in huis.

Michael Kluytmans: Ja, ik vind eigenlijk een mens is een mens en als mensen nul. Ik zie, wij komen veel achter de voordeur en wij zien heel vaak dat mensen geraakt worden in hun portemonnee ook door de Wmo soms, door hun een eigen bijdrage. En dan zie ik dat mensen hulp aan de kant zetten. En dat vind ik wel sneu eerlijk gezegd.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Dat ze dan of niks doen en maar doorlopen met hun beperking zal ik maar zeggen. Ja of ze proberen zelf maar iets provisorisch te laten maken.

Tjeu Adank: Ja, merk je dat nu nog steeds? Want je hebt natuurlijk nu door het abonnementstarief dat de eigen bijdrage maximaal 19 euro per maand is.

Michael Kluytmans: Ja.

Tjeu Adank: Merk je nu nog steeds dat mensen echt de Wmo laten liggen, omdat eigen bijdrage te hoog is?

Michael Kluytmans: Dat durf ik in de praktijk niet te zeggen, nee.

Tjeu Adank: Nee, want dat is wel één van de redenen waardoor de toename waarschijnlijk zo hoog is, omdat nu de eigen bijdrage aan een stuk lager is.

Michael Kluytmans: Oké.

Tjeu Adank: Dus, maar dat is ook. Ja, dat is sinds dit jaar of ja sinds twee jaar eigenlijk. Maar nu is de officiële regeling. En nu is dus de maximale eigen bijdrage 19 euro per maand en het maakt niet uit welk inkomen je hebt. Dus dat kans is daardoor aanwezig dat het aantal aanvragen groter is.

Korte onderbreking

Tjeu Adank: Even kijken, ja, ik ga gewoon even door met de volgende vraag.

Michael Kluytmans: Ja.

Tjeu Adank: Hoe staan jullie? Of ja je hebt, hoe moet ik dat zeggen. De gemeente is eindelijk verantwoordelijk voor alle persoonlijke hulp op het gebied van woningaanpassingen. Behalve dan de woningen voor 1997 zijn een aantal dingen die moeten erin zitten, maar de woningen na 97 de gemeente vergoed steeds minder woningaanpassingen als het ware, in ieder geval veel kleine dingen die worden als algemeen gebruik beschouwd. Ja, welke verantwoordelijkheid voelt jullie woningcoöperatie om toch, daar ook ondersteuning te bieden aan jullie huurders?.

Michael Kluytmans: Nou wij hebben een eigen onderhoudsdienst van zeven vaklieden.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: En die komen dus heel veel achter de voordeur en daarnaast nog twee betrokken aannemers. We hebben gewoon Den Bosch in tweeën gehakt en hebben we gezegd links zit Pennings en de andere wijk Van Wijnen.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Kijk, het komt wel voor eens voor dat mensen zeggen: een beugeltje zit los. Ja daar bellen we jullie niet eens over op, want normaal, formeel zou je kunnen zeggen: jullie hebben of hadden een contract met van de Bouwhuijsen.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: En bel maar naar het Wmo-loket. Nou, wij schroeven die gewoon vast en dat is met de wc-bril of een pot precies hetzelfde. Dus wij doen niet zo moeilijk. Ik heb een keer een huurder gehad, die zei van: ja, ik loop altijd de trap op in mijn hal. Dan kijk ik nog niet eens naar het

bouwjaar van een huis of een complex. En ja, ik moet eigenlijk een leuning bij hebben, dan kan ik goed fatsoenlijk de trap af.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Want er zat er links een, maar rechts niet. Ja, hele discussie. Dat ging tot aan de wethouder geloof ik of zo. Ik zeg: wat is dit nou joh, dan gaan we er met zijn alle een circus van maken.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Om een leuninkje van een paar euro met een paar houdertjes. Ik zeg: die boren wij er gewoon op. Daar hoef je toch helemaal niet over te discussiëren, dat noemen we maatwerk volgens mij doet de gemeente daar ook aan. Maar we hebben die ophangen.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Wat wij zelf algemeen doen is vooruitdenken, bijvoorbeeld met de nieuwbouw. Hoelang kan iemand wonen in een nieuwbouwwoning van Zayaz? Dus daar denken we over na. Doorgangen, kunnen ze scootmobielen kwijt. Dat soort dingen, dus daar, daar kun je nog iets aan doen.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Wij zitten alleen, ja, voor dagelijks gebruik in de woning zijn er mensen die willen een verhoogde toiletpot. Die bieden jullie niet meer aan. Dan zeggen wij: die kun je bij ons wel betalen en kun je die niet in één keer betalen. Dan doe je het gewoon in termijnen.

Michael Kluytmans: Oké.

Michael Kluytmans: Dus wij bieden daar gewoon betalingsregelingen voor, dat is dan ook weer maatwerk wat we hebben gedaan. Ja dat soort dingen, maar wij verwijzen ook wel eens naar Marktplaats. Daar stikt het van de beugels en de dingen.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: En als we een keer iets moeten ophangen, doen we niet zo moeilijk over. Verder lopen we nou tegen het probleem aan dat er hele hoop scootmobielen zitten in complexen die ooit door de gemeente zijn toegestaan. Maar ook door ons. Maar waar de brandweer om de hoek om kijken. En we hebben natuurlijk het incident gaat vorig jaar. Ja, dat is dan dat er brand uitbreekt. En dat er dan helaas een volwassene met een kindje overleden is.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Ja scootmobielen zijn ook heel brandgevaarlijk. Dus daar gaan we naar extra naar uitkijken om te kijken in overleg met de gemeente wat we daarmee kunnen doen.

Tjeu Adank: Oké, en je hebt al een beetje benoemd, maar de vraag. Ik had via internet zag ik ze voorbijkomen en ook bij Mooiland, die hebben een oppluspakket. Dat kwam ik bij jullie niet tegen. Maar waarom de keuze om dat bijvoorbeeld niet te doen? En wel toch dingen aanbieden aan jullie huurders?

Michael Kluytmans: A. wij hebben daar nog niet over nagedacht over die oppluspakketten.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Want wij kijken gewoon. Ja, wij leveren, kijk je hebt soms een serviceabonnement. Die heeft Brabant wonen ook. Dan zeggen we voor, ik noem maar even drie euro per maand komen we bij elke woning elk jaar een keer langs.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Alleen a. het is lastig te plannen. B. het brengt een hele planning en capaciteit mee, want wij kijken naar fte. Hoeveel mensen hebben werken om de huren laag te houden en c. kunnen ze het niet altijd waarmaken. Nou, wij komen we zo heel veel bij onze huurders en is er een specifieke klantvraag voor iets kleins dan doen wij dat sowieso a. En grotere dingen dan verwijzen we echt door naar de gemeente.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Want je kunt allerlei pakketten verzinnen. Maar de vraag is ook van levert het op wat je verzint, dat weet ik niet, maar ik zou er best wel, als jij daar meer informatie over krijgt of hebt, en huurders die schreeuwen daarover, zijn laaiend enthousiast. En dan zou ik daar best eens naar willen kijken. En dan moeten wij ook zo'n pakket bij wijze van.

Tjeu Adank: Ja het verschilt heel erg per corporatie hoor, want ik heb er nu dan twee gevonden die het wel hebben.

Michael Kluytmans: Ja.

Tjeu Adank: En ik heb eigenlijk geen burgers over gesproken die daar om roepen, maar het was meer een beetje inventarisatie over hoe jullie daarin staan. En op zich de oppluspakketten die ik heb gezien, dat zijn echt wel de kleinere dingen, zoals inderdaad, die wandbeugels of een tweede trapleuning. Dat zijn echt de dingen die de gemeente eigenlijk niet meer vergoed.

Michael Kluytmans: Oké, wij denken wel dat we in dat gat kunnen springen, maar daar maken we dan eerst afspraken over met jullie doen.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Beugeltjes en zo. Maar wij verwijzen mensen ook vaak door naar gewoon zo'n thuiszorgwinkel weet je wel.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Daar heb je beugels met zuignap in plaats van dat je moet boren en dat mensen dan door de leidingen heen boren. In plaats van een verhoogde bril of een verhoogde pot een verhoogde bril. Weet je wel dat soort dingen dus er zijn wel slimme dingen in de markt die. Marktplaats zoals ik al zei.

Tjeu Adank: Mmm, ja.

Michael Kluytmans: En er zijn heel veel verhuurdersvereniging die voor elkaar dingen doen. Als er

veel senioren wonen dan zijn er altijd wel van die handymans, van die oude timmermannetjes of klusmannetjes, die zeggen van nou: dat doe ik wel voor die mensen. Dat is geen probleem. We laten ook de mensen wat voor elkaar doen en dan heb je ook sociale cohesie, zeg maar.

Tjeu Adank: Ja, oké.

Michael Kluytmans: Dus je hebt a. de corporatie kan daarin iets betekenen en b. zouden de mensen ook iets voor elkaar kunnen betekenen, want je hebt oude senioren die niks mee kunnen met beperking. Maar je hebt ook jongeren senior die nog wel.

Tjeu Adank: Ja, dat gat kunnen vullen.

Michael Kluytmans: Ja.

Tjeu Adank: Oké.

Michael Kluytmans: Sowieso als laatste doen we altijd dingen tegen betaling dus als mensen zeggen: ik heb last van mijn handelen en er zit nu een kraan met van die ouderwetse knoppen. En zeggen: ik wil een hendel mengkraan dan kan dat tegen betaling altijd. En kunnen ze het dan niet in één keer betalen. Dan zeggen we: doe het maar in twee termijnen, of dat soort dingen. Daar proberen we in mee te denken.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Dat in tegenstelling tot een oppluspakket.

Tjeu Adank: Oké, ja, je gaf aan dat je nog ofja dat je bekend bent met dat convenant. Maar als je daar nu op terugkijkt zijn er dan dingen die je graag anders zou willen zien, of die graag nog specifiek een keer zou willen bespreken? Waarvan je echt zegt: dit zijn punten die we anders kunnen aanpakken.

Michael Kluytmans: Ja, ik denk de grotere Wmo's en het onderhoud daarvan.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Ja, kijk mensen die. We verplaatsen badkamers naar beneden. We bouwen dingen aan. Daar wil ik wel eens inzoomen op qua onderhoud en qua kosten op dat gebied. Ja, wij doen de automatische deuropeners, doen we nu ook hè. Bij heel veel complexen daar zitten automatische deuropeners in. En dan, die hebben wij samen ooit een keer uitgezocht met de gemeente. Want er was niet bekend wat is nou van Zayaz en wat is nou via de Wmo.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Elk jaar sturen wij een factuur naar jullie toe. Ja, ik denk dat we dat nu goed hebben gedaan. Ik weet niet hoe andere corporaties dat doen. Maar wij hebben gezegd: dit zijn die van jullie en jullie hebben daarna gekeken, en dat klopt. Dus die hebben we samen met de administratie naast elkaar gelegd en dan sturen we één keer per jaar een factuur. Ik denk dat gewoon moeten kijken: hoe kunnen we slim dingen in onderhoud zetten.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Maar jullie hebben nou van de Bouwhuijsen bij de gemeente als aannemer.

Michael Kluytmans: Ja klopt.

Michael Kluytmans: Wij werken natuurlijk met Pennings en Van Wijnen. Ja, misschien kun je daar ook iets mee weet ik niet, maar dan laat ik aan jullie over hoe dat zit. En je zou iets met de eigen dienst kunnen van Zayaz. Wat kunnen wij als Zayaz nog betekenen voor onze huurders. En wij zijn de grootste in Den Bosch met 1300 eenheden. Daar zou je ook nog over na kunnen denken van wat kunnen we daar samen over afspreken.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Wat heel belangrijk wel is, is dat wij elkaar heel goed op de hoogte houden. Ik denk dat wij heel veel werk al reduceren bij de gemeente.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Over zaken die jullie wel en niet doen. Want als wij al weten als corporatie ook van: ja een kraan, dan hoef je niet voor naar de gemeente te bellen. En er zijn collega's bij die dan zeggen van ga maar naar het gemeenteloket. En dan komt er weer een telefoontje naar jullie toe. En dan zeggen: ja, maar dat doen we niet meer. Die klant weer teleurgesteld.

Tjeu Adank: Ja, precies.

Michael Kluytmans: Daar kunnen we, qua communicatie kunnen we elkaar beter informeren. Dus zijn er wijzigingen vanuit de Rijksoverheid die ook iets van betekenis hebben bij jullie. Ja, dan zou ik het ook weer meteen willen weten, zeg maar.

Tjeu Adank: Oké, goed om te weten over die communicatie. Dat is denk ik altijd belangrijk.

Michael Kluytmans: Vice versa, dus ik bedoel. Wij zijn ook niet altijd.

Tjeu Adank: Nee precies. Nee, maar kijk, ik ben, ik praat ook echt niet vanuit de gemeente op dit moment. Ik ben echt meer aan het inventariseren en alle mogelijkheden die er zijn, die zijn gewoon voor mij heel nuttig.

Michael Kluytmans: Ja nee, dat is onderzoeken.

Tjeu Adank: Ja, nou, daar heb ik eigenlijk mijn vragen over dat convenant en ja de algemeen gebruikelijke voorzieningen wel gevraagd. Dan wil ik het nog even kort hebben over het verhuisprimaat. Vanuit de gemeente zeggen ze: elke woningaanpassing die wij moeten doen die meer dan z7500 euro kost. Willen wij eigenlijk inzetten op een verhuizing voor die klant. En dan moeten ze wel een aantal criteria meten. Dus dan gaan ze kijken naar de financiële gevolgen, sociale gevolgen, sowieso heel lijstje als het ware waar ze aan moeten testen. Maar de gemeente merkt dat ze daar heel weinig doorstroming inzien. Dus dat ze toch vaak die woningaanpassing doen omdat er of te weinig woningen zijn. En ik vroeg me af hoe jullie het woonaanbod zien voor zowel senioren die eigenlijk willen doorstromen als jongere mensen met een beperking die bijvoorbeeld of een hele dure woningaanpassing nodig hebben of een nieuwe geschikte woning. Denken jullie dat daar genoeg aanbod in is?

Michael Kluytmans: Ik denk dat wij, wij hebben een bepaalde woning gelabeld, zeg maar. Daar hebben wij een soort van kenmerk aangegeven zeg maar.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Van let op als die woning vrijkomt dan vrijhouden voor de gemeente Wmo en dan zeggen we let op: er is er eentje vrijgekomen beste gemeente, in die wijk. Hebben jullie er iemand voor en dan gaan jullie zoeken. A hoor je dat het best lang duurt voordat er een passende kandidaat komt.

Tjeu Adank: Oké.

Michael Kluytmans: Dat we dan leegstand hebben. Maar ja we willen natuurlijk zoveel mogelijk mensen laten wonen in de woningen.

Tjeu Adank: Mmm, ja.

Michael Kluytmans: Of dat we dan lang moeten wachten en dat dan toch niet de juiste cliënt bij de juiste woning past of zo. Weet je wel dat het tegenvalt voor de cliënt, of dat hij de buurt niet mooi vindt. Ik denk ik, ik weet niet of het er is, want daar gaat meer over onze portfoliomanager zeg maar. Die weet precies welke woning waar zit, maar dat we gewoon lijsten aan elkaar verstrekken van hé. We hebben altijd, dit is nou onze voorraad en dat zit in deze wijk en het is voor deze doelgroep hè, bijvoorbeeld voor gezinnen of voor alleenstaande of voor jong of oud.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Ik weet niet of die lijsten dr zijn, maar als je dat per gemeente doet of per corporatie doet naar jullie toe, dan weten jullie hoeveel bezit er exact is. Of die nou bewoond is of niet. En dan kun je kijken welke wijken. In welke wijken weinig zitten nou de meeste mensen die iets nodig hebben. Dan gaan we daar nog iets ontwikkelen met z'n allen of niet.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Ja, en dan kun je daar, ja naartoe ontwikkelen, want je kunt, je zou ook gewoon zomaar Wmo-complex kunnen maken. Compleet hè, als je zegt van: het is speciaal voor een speciale doelgroep.

Tjeu Adank: Ja. Maken jullie dan wel onderscheid tussen bijvoorbeeld seniorenwoningen of nultredenwoningen, levensloopwoningen? Ja je hebt zoveel termen. Maken jullie daar nog heel erg onderscheid in of is het gewoon een woning die geschikt is voor iemand die ondersteuning nodig heeft?

Michael Kluytmans: Nou, volgens mij nu aan het spelingplein, maken wij twee in één pand. Voor wee segmenten of twee doelgroepen maken we woningen, en dat is dan voor senioren zonder hulp en daar zit ook senior met hulp aan. En als dan die senioren die geen hulp nu hebben, dadelijk wel hulp nodig hebben. Kunnen die er gewoon bij betrokken worden volgens mij.

Tjeu Adank: Oké.

Michael Kluytmans: Maar sowieso zijn ze wel levensloopbestendig allemaal.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Dus brede doorgangen, je kunt scootmobielen plaatsen, makkelijke bedienbare spullen erin.

Tjeu Adank: Ja, ik hoorde ook zowel van de gemeente als van andere woningcorporatie dat erop zich genoeg woningen zijn voor senioren en dat ook veel senioren eigenlijk niet in de woning willen wonen.

Michael Kluytmans: Ja.

Tjeu Adank: Maar dat er bijvoorbeeld wel een beperkte, een beperkt woonaanbod is voor onder andere jongeren. Bijvoorbeeld iemand van 30 in een rolstoel, die een nieuwe woning moet. Ervaren jullie dat ook zo?

Michael Kluytmans: Dat durf ik niet te zeggen, eerlijk gezegd. Ik weet natuurlijk niet wat elke dag bij ons voorbij komt dan mensen die zoekend zijn. Dan zou je echt. We hebben Woonservices, dat is ons webplatform waarop woning aangeboden worden. Dan zou je eigenlijk moet onderzoeken van kunnen mensen zich daar specifiek voor inschrijven en hoeveel reacties zijn daarop. Dan zou je daar nog een onderzoekje naar kunnen doen.

Tjeu Adank: Ja dat is wel goed om inderdaad even mee te nemen.

Michael Kluytmans: Anders die zitten bij Brabant wonen in sowieso raadzaam om Brabant wonen even te bellen.

Tjeu Adank: Ja, die heb ik al gebeld, maar contact krijgen is iets lastiger. Maar ja, daar kan ik nog even achteraangaan. Inderdaad.

Tjeu Adank: Dan had ik nog de vraag over het verhuisprimaat. Ik weet niet of jij bekend met een urgentieregeling voor mensen die urgentie nodig hebben.

Michael Kluytmans: Ja voor jouw beeld ik ben ooit verhuurmakelaar geweest, ook bij Brabant wonen.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Ja, ik heb eigenlijk bijna alle functies gehad in corporaties. Ik ken dat ja. Ik weet niet of de regels nou verscherpt zijn. Ze waren toen al vrij scherp. Ik weet sowieso van dat bedrag wat jij zei, net.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Het mag niet meer als zoveel kosten. Ik heb gezien dat wij wel eens gewoon een appartement verbouwde.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Even kijken wat is nu de grens.

Tjeu Adank: 7500 euro.

Michael Kluytmans: Ja dan zit je rond de 6000. Een gezin met kinderen en die na drie jaar hebben we ze weer verhuisd naar een woning zeg maar.

Tjeu Adank: Oké.

Michael Kluytmans: Dus dan heb je wel doorstroming gehad, maar dat heb je eerst toch wel een investering gedaan.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Die je dan zeg maar, als drempel 4/5000. Ik weet niet hoeveel het was. En dan ga je die weer een paar jaar later, ga je die weer verhuizen. Omdat.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Eigenlijk wist ik dat dat het al jongere kinderen waren die groter zouden worden. En op een gegeven moment wordt het dan niet meer houdbaar.

Tjeu Adank: Ja.
Michael Kluytmans: Dus soms zou je ook kunnen zeggen: ja, het bedrag is niet leidend, maar de toekomstige situatie is leidend. He, dus je hoeft niet alleen naar geld te kijken, maar dan kijk je ook naar heb ik met een gezin te maken of met één persoon of.

Tjeu Adank: Oké, dat zal inderdaad ook, die heb ik nog helemaal niet gehoord. Dus dat is sowieso een goede. En die urgentieregeling? Want ik hoorde vanuit de gemeente toen zei degene waar ik mee sprak die zei: volgens mij hebben wij een urgentieregeling en dan is het op medische gronden, maar als je dan een woning toegewezen krijgt, dan moet je die accepteren. En ik weet niet of jij weet of dat zo is.

Michael Kluytmans: Volgens mij mag je die tegenwoordig, mag je twee keer weigeren, maar dat weet ik niet zeker.

Tjeu Adank: Oké

Michael Kluytmans: Dat zou ik bij een collega na kunnen vragen. Die kan ik nou even bellen als je wil.

Tjeu Adank: Dat zou op zich heel fijn zijn.

Michael Kluytmans: Als die opneemt, ja dat weet ik niet.

Tjeu Adank: Ja dat snap ik.

Michael Kluytmans: Dan kan ik 'm die andere vraag ook stellen van of er nou, of wij nou weinig woningen hebben voor speciale doelgroepen, zoals alleenstaande die gehandicapt zijn of.

Michael Kluytmans is aan de telefoon.

Michael Kluytmans: Ik heb net de vragen aan hem gesteld aan … van jou van: of er nou veel wachtlijsten zijn met mensen die specifiek zoeken. Daar hebben wij geen beeld op. Daar zouden we nog even nog kunnen navragen bij mijn collega. Maar vaak hebben de stichting focus bijvoorbeeld, een speciale zorginstelling zeg maar voor mensen met beperkingen. Daar hebben wij speciale woningen voor in de Amsterdamstraat. Die hebben daar meer beeld op, want de wachtlijsten die ontstaan juist bij de gemeente, want dat is echt ons loket. Jullie geven aan dat jullie een woning

nodig hebben voor een speciale doelgroep of via die zorginstellingen. Dus wij hebben daar verder geen, waarschijnlijk niet echt een beeld op.

Michael Kluytmans zet het gesprek voort.

Michael Kluytmans: Ja we hebben een lijst Tjeu die we eventueel kunnen uitdraaien. Wat ik al zei bij corporaties die zouden jullie kunnen helpen met het bezit dat wij hebben. Maar goed dat kun je dan in je onderzoek vermelden. En de laatste vraag.

Tjeu Adank: Dat ging over de urgentie regeling, of je mocht weigeren.

Michael Kluytmans zet telefoongesprek voort.

Michael Kluytmans: Hij zei: een keer bij normale urgentie en eigenlijk bij medisch ook. En dan kijken we vaak van. Want je hebt medische urgentie als mensen echt niet meer kunnen traplopen en dat soort dingen en daar moeten woningen echt aangepast worden en dat loopt echt via de gemeente zeg maar. Want als we, ja met trapliften en zo moeten werken dan wordt het wat anders.

Tjeu Adank: Oké, nou goed om te weten, dan heb ik eindelijk daar mijn vragen overig gesteld. Dan heb ik nog de prestatieafspraken. De woningcorporaties maken ook elk jaar met de afdeling wonen prestatieafspraken. Weet jij zo of er ook? Of ja ik heb niet gevonden hoor maar of er afspraken zijn specifiek op de Wmo? Want ik zie bijvoorbeeld wel over vitale wijken, iets omvangrijker, maar niet specifiek op de Wmo. En ik vroeg me af of daar ook afspraken over zijn?

Michael Kluytmans: Volgens mij niet in de prestatieafspraken nee.

Tjeu Adank: Nee, oké, is daar wel naast de prestatieafspraken nog aandacht voor of is dat echt puur dat convenant? Wat bijvoorbeeld lang geleden opgesteld is.

Michael Kluytmans: Ja volgens mij alleen het convenant. Ik denk dat we daar wel wat meer aandacht moeten geven. Omdat zorg in de stad nog wel een hot item is, zeg maar en een grote kostenpost.

Tjeu Adank: Ja, dat klopt één van de redenen waarom ik hier onderzoek naar doe.

Michael Kluytmans: Ja, ja.

Tjeu Adank: oké, ja, dan is het nog een laatste onderwerp en dat komt eigenlijk voort uit dat Rijksbeleid Langer Thuis en die gaven aan dat gemeentes zich moesten richten op het ontwikkelen van nieuwe woonvormen die aantrekkelijk waren voor senioren.

Michael Kluytmans: Ja.

Tjeu Adank: Ja, wat doen jullie daarin?

Michael Kluytmans: Volgens mij nog niet zo heel veel. Maar kijken we wel dat wij met zorginstellingen in gesprek zijn.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Hè zo'n van Neynsel, zo'n Cello of net wie. Dat zijn ook zeg maar stakeholders, om te kijken van hé waar krijgen jullie nou veel vraag. En wat kunnen wij leveren bijvoorbeeld als spelingplein is wel samen met hun ontworpen. Dus als die architect iets bedenkt, dan bedenkt hij die

voor Zayaz. Maar eigenlijk voor die toekomstige huurders. Want wij zijn wel eigenaar, maar onze toekomstige huurders moeten erin wonen en wij willen zorgen dat ze lang en goed verhuurd blijven en ook moeten onze stakeholders kijken daarnaar.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Er wordt altijd ontwikkeld wel in samenspraak met onze stakeholders.

Tjeu Adank: En ik weet is het al af dat pand. Wonen daar al mensen?

Michael Kluytmans: Nee, eigenlijk zou je dat mooi als pilot kunnen bekijken. Van hoe is dat nou intern bij de gemeente gegaan met die die spelenplein. Die is net gesloopt en ik ben heel blij met de sloop. Dat er een keer iets nieuws komt. Maar we hebben er tijdelijk studenten in gehuisvest, met allerlei gevolgen van dien, maar die is ja wel ver in ontwikkeling.

Tjeu Adank: En weet je of daar veel vraag naar is van huurders die jullie nu hebben?

Michael Kluytmans: Ja, ja dat wordt wel 100 procent verhuurd.

Tjeu Adank: Oké dus.

Michael Kluytmans: Want A. Zuid is een hele mooie locatie.

Michael Kluytmans: En B. je hebt heel veel voorzieningen en ik denk dat we ook in samenspraak – want ik snap niet hoe Zayaz dat ooit voor elkaar gekregen hebben – want aan de vliertwijksestraat hebben wij ook appartementen. Daar zit ook een stukje zorg dat zat er al. Daar hebben wij ook appartementen overgekocht van Hoedemakers geloof ik. Ja, die mensen daar hebben heel weinig voorzieningen. Wij moeten echt kijken als we voor speciale doelgroepen bouwen, dat daar ook goede voorzieningen bij zijn. En ja, hier hebben wij regelmatig leegstand. Dat is ook wel een belangrijk ding. Dat als we samen iets ontwikkelen, met wie dan ook, dat we kijken dat het goed verhuurd wordt. We moeten niet gaan bouwen voor niks.

Tjeu Adank: Nee, en ik heb bijvoorbeeld gelezen dat heel veel oudere niet willen verhuizen en dat zijn dan of omdat ze een eigen woning hebben, waar ze heel goed zitten of een huurwoning waar ze al heel lang zitten en de huur een stuk lager is.

Michael Kluytmans: Dat is een heel veel gehoord. Dat ja, eigenlijk gaan de senioren erop achteruit vaak, als ouder worden. En dan moeten ze ook nog eens duurder gaan huren, een beetje omgekeerd denken. Ik snap het wel. Aan de andere kant wil je ook doorstroming hebben. Eigenlijk zou je mooi kunnen zijn dat de huur die ze nu kwijt zijn.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Dat ze daarvoor ook altijd, een soort van huurbevriezing. Dat ze voor hetzelfde bedrag naar een appartement kunnen.

Tjeu Adank: Ja, en ik weet dat woonstichting Joost, die hebben doorstromingsregeling. Is er ook zoiets bij jullie.

Michael Kluytmans: Dat durf ik niet te zeggen dat had ik dan net aan … moeten vragen.

Tjeu Adank: Verder kan er ook nog wel een andere keer achteraangaan hoor.

Michael Kluytmans: En ik kan je ook een mailadres geven, dan kun je die twee of drie vragen die je nog hebt nog een keer stellen.

Tjeu Adank: Dat is goed. Dus, en verwacht je dat die nieuwe woonvormen, net zoals die waar jullie nu mee bezig zijn, dit soort nieuwe woonvorm verwacht je daardoor de doorstroom wel op gang komt?

Michael Kluytmans: Ja, ik heb dus geen zicht in je hebt kopen en huur.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Of wij het nou allemaal weer vullen met bestaande huurders van ons allemaal. He dus van of dat nou Brabant wonen is maakt niet uit. In de stad of dat er dan veel kopers doorstromen. Dat zou eigenlijk ook onderzoek naar gedaan moeten worden, want ja, als wij bouwen sociale huur voor huurders eigenlijk.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: We hebben natuurlijk geen beeld op die koopmarkt. Hoeveel senioren zitten nou in koopwoningen en willen daaruit en naar een huurwoning met zorg of zonder zorg.

Tjeu Adank: Ja, dat is vrij weinig, heb ik in ieder geval. De gemeente heeft al een onderzoek gedaan, maar dat is heel beperkt.

Michael Kluytmans: Oké, ja dat is wel jammer eigenlijk.

Tjeu Adank: Ja, zeker.

Michael Kluytmans: Ja, vaak hebben ze ook. Als die senioren, bijvoorbeeld een man hadden en die is overleden, hebben ze natuurlijk hun herinneringen in die woning. Tot ze fysiek echt niet meer kunnen zeggen ze: ja, als het echt niet meer gaat, dan zie ik het wel.

Tjeu Adank: Nee, precies en die leeftijd ligt nu rond de 80 blijkt uit onderzoek.

Michael Kluytmans: Ja, moet je eens kijken.

Tjeu Adank: Dus dat is echt wel hoog. Dus dat is ook een preventief dingetje waar de gemeente misschien mee aan de slag moet. Maar ja, daar ben ik ook naar aan het kijken, maar dat blijkt toch lastig vraagstuk te zijn.

Michael Kluytmans: Ik denk dat het mooi is, want wat we vooral doen is: we hebben een pand dat wordt opgeleverd. Mensen schrijven in, en dat we meer marktonderzoek doen met elkaar, want die woonservice is eigenlijk een heel belangrijke bron. Die houdt de inschrijvingen bij, de mensen die reageren, weet ik het allemaal niet. Dat we kijken naar waar komen die mensen allemaal vandaan? Komen ze uit Den Bosch, van buiten Den Bosch, zijn het kopers, zij het huurders.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Hadden ze al een woning, ja of nee?

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Dat zijn wel dingen die mij wat triggeren. Maar ik kan niet alles onderzoeken.

Tjeu Adank: Nee, nee, nee. Ik ook niet.

Michael Kluytmans: Misschien jouw vervolgonderzoek.

Tjeu Adank: Eerst maar eens dit onderzoek afronden en dan weer door. Nou, ik heb eigenlijk al mijn vragen gesteld op eentje na. Alles wat nu gevraagd is komt uit de literatuur, maar er zijn natuurlijk ook altijd andere mogelijkheden om meer grip te houden op het aantal aanvragen en doorstromen, eigenlijk alles waar we het over hebben gehad. Weet jij zo nog dingen waarvan je denkt daar moet de gemeente eens naar kijk omdat dat een bijdrage kan leveren?

Michael Kluytmans: Maar is het grootste probleem nou van de gemeente dat er heel veel aanvragen zijn en dat er ook heel veel kosten uitstromen. Dus ook heel veel gehonoreerd wordt

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Of is het grootste probleem: er zijn veel aanvragen en er worden er ook heel veel afgewezen.

Tjeu Adank: Nee, het ook, zoals ik het nu te horen heb gekregen, is dat eigenlijk vrijwel alle aanvragen ook toegewezen worden. Dus ze zien ten eerste een hele grote toename in aanvragen. Maar juist omdat ze er ook veel moeten toewijzen omdat bijvoorbeeld het inkomenscriteria is weggevallen als afwijzingsgrond. Dus ja, ze ervaren ook gewoon heel veel kosten ineens die daar extra bovenop komen en druk op de wachttijden dus eigenlijk heel dat plaatje. Daar willen ze meer grip op kijken.

Michael Kluytmans: Ja, ja, ja, ik even kijken hoe dat proces gaat, zeg maar nu hè. Want hoe makkelijk is de gemeente vindbaar – en daar heb ik nou geen beeld bij als klant zijnde, zeg maar, als ik zelf een soort van senior was - dan zou ik eigenlijk een soort van minireis moeten doen naar de gemeente, en dan kijken van wat zou er anders moeten wil ik daar een goed antwoord op kunnen geven.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Maar ik denk dat nu de regeling dan gewoon te makkelijk is en dat je dan ja, ik denk als je met inkomens gaat kijken. Wie heeft het nou echt nodig? Ik denk de sociale sector heeft dat altijd nodig. De armste mensen zitten in onze woningen.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Die zitten niet voor niks in een huurwoning en ik denk dat de Rijksoverheid daarbij nodig is om dat aan te pas als het te makkelijk is. En er worden te veel aanvragen ingediend en vanuit die hoek zie ik hem dan zeg maar.

Tjeu Adank: Ja, ja, en dat is natuurlijk net iets wat de gemeente, of waar de gemeente weinig invloed op heeft. Maar.

Michael Kluytmans: Ja, maar dat is hetzelfde als ik zeg van: ik ben de eigenaar van een woning hier.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: En ze komen met een verduurzaming, hebben we pas binnen gehad op de mat. U kunt een groen dak aanvragen. Als ik nou hier op social media zet bij ons in .... Ik woon in .... En zeg van we pakken allemaal de groene daken en dat is dat potje zo leeg. Terwijl wij eigenlijk kopers zijn die misschien zelf wel zo'n groen dak kunnen betalen, en ik zou zeggen met dat soort initiatieven zou je eigenlijk meer naar de sociale wijken moeten.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Net als verduurzaming, verduurzamen dan raak je mensen in hun portemonnee. Wij zijn ook druk bezig met verduurzamen, dat is bijvoorbeeld een ander loket, waar wij ook mee zitten met de gemeente, prestatieafspraken. Ik zou zeggen: kijk nou als gemeente integraal met de corporaties samen: waar zitten nou de armste bewoners die het minste uit te geven hebben? En duw daar nou heel de boel eens vol met zonnepanelen en weet ik het allemaal niet. En zorg dat die mensen weer geld hebben om te besteden dan stimuleer je de economie. Ze hebben minder geld nodig, maar goed is, dat is een grote chemie. Maar met de Wmo denk ik hetzelfde erover. Want eigenlijk vind ik dat mensen die, want ze kijken helemaal niet meer naar inkomen zeg jij.

Tjeu Adank: Nee, ze mogen niet meer naar inkomen kijken.

Michael Kluytmans: Ja vind ik een vreemde.

Tjeu Adank: Ja, het is.

Michael Kluytmans: Waar kijken ze nog wel naar?

Tjeu Adank: Sorry.

Michael Kluytmans: Waar kijken ze nog wel naar?

Tjeu Adank: Ehm ja, dat is een goede. Ze mogen en niet meer op leeftijd, ofja leeftijd mocht sowieso niet. Maar inkomen ook dus niet meer. Dus ze kijken eigenlijk alleen nog of iemand medische grond heeft om een aanvraag te doen, mochten ze daar niet zelf in kunnen voorzien dan en ja zelf niet voorzien dan mag je dus ook al niet meer kijken naar inkomen. Dus.

Michael Kluytmans: Oké.

Tjeu Adank: Eigenlijk is het heel beperkt. De afwijzingsgronden zijn op dit moment heel beperkt en daar zijn ze wel mee bezig om te kijken: wat kunnen we daar nu in doen?

Michael Kluytmans: Ja.

Tjeu Adank: Daarom is het dus ook zo dat vrijwel elke aanvraag ook ja gehonoreerd wordt.

Michael Kluytmans: Nou wat ik wat ik wel mooi zou vinden, maar ik heb dat inzicht natuurlijk niet, maar dat kun je misschien wel later verschaffen, is van: komen er nou heel veel aanvragen binnen, want je hebt heel veel koop en huur in de stad. Nou, wat zal het zijn. 70% huur en 30 procent kopen of 40/60, wat maakt het uit. Hoeveel procent van de aanvragen ligt nou in het bezit van Zayaz, Brabant wonen en DKM en, of Joost moet ik tegenwoordig zeggen, en de andere coöperatie? En wat zijn dan nou? Kan je dat dan herleiden naar complexen van Zayaz, bijvoorbeeld.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Want wij zitten met portefeuillemanagement. Kijken wij naar onze complexen? Wij halen zelfs labels, ook in overleg met de gemeente, bijvoorbeeld. Ik geef je een voorbeeld, wij hadden een complex en daar stond echt een seniorenlabel op.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Betekent: je moest 55 plus zijn en blablabla en dit inkomen. Die halen we er nou af omdat we leegstand hadden. Misschien hadden we dat wel niet moeten doen en krijgen jullie nou wel veel meer aanvragen, weet ik niet. Dus ik weet niet wat er allemaal gebeurt, maar eigenlijk zou je moeten kijken van hoeveel aanvraag krijgen we nou en kun je dat terug traceren naar complexen of naar straten. En zijn dat dan flats of zijn dat grondgebonden woningen? En wat is het dan wat is dan de bulk bij jullie? Wat is de massa? Want er waren, ja, ik denk dat je heel veel uit data kunt halen. Dan zou mijn tip aan de gemeenten zijn. Van doe een data-analyse. Wat krijg je er allemaal uit.

Tjeu Adank: Ja, het zou mooi zijn, het is wel zo dat ik zelf merk dat ik heel weinig data aangeleverd krijg. Dus ik weet niet of ze de data hebben en zo ja, of ik daar zelf inzicht in krijg. Maar dat is in ieder geval wel iets wat ik inderdaad ook meenemen, sowieso in mijn onderzoek als aanbeveling van kijk meer van waar nou het probleem ligt, want daar heb ik ook zelf op dit moment geen inzicht in helaas.

Michael Kluytmans: Ik ben nou bezig met een dashboard voor, dat is dan totaal iets anders, voor onderhoud. En dan wil ik precies zien waar rijden mijn busjes nou elke dag naartoe. Want ja of jullie nou zelf hè, jullie hebben het geld en de aannemer die rijdt voor jullie.

Tjeu Adank: Mmm.

Michael Kluytmans: Ik zou wel eens willen weten. Dat zou je dan ook nog eens bij die aannemer die de laatste jaren, dus van de Bouwhuijsen, kunnen vragen aan ... van hé ..., zie jij nou een trend? Waar moeten jullie nou meer rijden? We rijden jullie nou het meeste naartoe? Is dat bij een flat? Is dat bij de woningen? Dat zou ook nog wel iets kunnen zijn.

Tjeu Adank: Ja.

Michael Kluytmans: Misschien kunnen hun jullie wel data aanleveren. En ja zelf ben ik met een dashboard bezig voor onderhoud, dus dan kijk ik naar welk complex is voor ons nou duur? Waarom wordt die nou duur? Zo zou je eigenlijk ook op Wmo kunnen sturen.

Tjeu Adank: Ja, zeker dat is een goede. Oké, nou, dat waren in ieder geval mijn vragen. Ik weet niet of jij nog vragen.

Michael Kluytmans: Nee, ik vind het interessant dat jullie op die manier kijken[13].

<u>Extra vraag via mail aan collega (17 mei 2020):</u>

Hoi Tjeu,

Hieronder vind je de antwoorden op de vragen.

[13] Hierna is besproken dat Michael Kluytmans niet geanonimiseerd hoeft te worden en dat hij nog een terugkoppeling krijgt als het onderzoek afgerond is.

- **Wat doet uw organisatie op preventief gebied om woningaanpassingen te voorkomen en doorstoom naar geschikte woningen te bereiken?**
Op basis van signalen uit de wijk/collega's die in de wijk werken kan het zijn dat we een casus tegenkomen van een oudere die eigenlijk niet meer thuis kan wonen. Er wordt dan door onze collega's advies en uitleg gegeven over hoe men zou kunnen verhuizen naar een beter passende woning.
Binnen grote renovatieprojecten in appartementencomplexen worden woningen vrijgehouden als wisselwoningen. We zien dan er dan ook vaak oudere bewoners zijn die op een verdieping wonen die alleen met een trap bereikbaar is. Hier wordt vaak het gesprek gevoerd of dit nog passend en wenselijk is. Indien mogelijk wordt er gekeken of we deze bewoners een woning op de begane grond van hetzelfde complex/wijk kunnen aanbieden die anders vrijgehouden zou worden als wisselwoning.

- **Werkt uw organisatie hierbij samen met de gemeente 's-Hertogenbosch? Zo ja, hoe ziet deze samenwerking eruit?**
In het sociaal woonakkoord 2016 -2020 hebben we met de gemeente afspraken gemaakt om doorstroming op de woningmarkt te bevorderen. Een van deze regeling is een doorstroomregeling. Met deze regeling ondersteunen we 65+'ers woonachtig in eengezinswoningen van een van de deelnemende corporaties die willen verhuizen naar een kleinere woning die past bij hun levensfase en de toekomst. De gemeente is betrokken geweest bij het ontwikkelen van deze regeling. Vanaf 1 september gaat deze regeling van start.

- **Zou uw organisatie meer willen doen op dit gebied en staat uw gemeente open om hierbij samen te werken met de gemeente 's-Hertogenbosch?**
We voeren bovenstaande regeling uit als pilot. Het doel van deze pilot is te leren vanuit de praktijk en te kijken of dergelijke regeling helpt om doorstroming te bevorderen. Op basis van de ervaringen die we opdoen zullen we keuzes maken hoe we dergelijke regelingen nog breder kunnen inzetten. Samenwerking met de gemeente is hierin wenselijk en zal ook besproken worden.

Hopelijk heb je hier voldoende aan. Mocht je nog vragen hebben dan hoor ik het graag van je.

Met hartelijke groet,

T. Dijkstra

Bijlage F: interview Mooiland

Datum: 11 juni 2020
Locatie: online via Teams

Persoonlijke achtergrond:
Naam: Ingrid Vloet
Organisatie: woningcorporatie Mooiland
Functie: woonconsulent

Naam: Bert Linkens
Organisatie: woningcorporatie Mooiland
Functie: gebiedsregisseur

Begin:
Hallo, bedankt dat u even tijd wil nemen om een aantal vragen van mij te beantwoorden[14]. Mijn naam is Tjeu Adank, ik ben 24 jaar oud en ik ben momenteel bezig met mijn afstudeeronderzoek voor de opleiding master Bestuurskunde aan de Radboud Universiteit. Ik voer mijn onderzoek uit in opdracht van de gemeente 's-Hertogenbosch en ik onderzoek voor hen hoe zij grip kunnen houden op het aantal aanvragen en toewijzingen van Wmo-woningaanpassingen. Door een aantal ontwikkelingen, zoals het abonnementstarief, de vergrijzing en het Rijksprogramma Langer Thuis neemt het aantal aanvragen toe. De gemeente wil ondanks deze ontwikkelingen grip houden op de woningaanpassingen.

Ik heb u benaderd omdat uw organisatie een ketenpartner is van de gemeente 's-Hertogenbosch en jullie ook met dit onderwerp te maken krijgen. Door dit gesprek met u te voeren wil ik inventariseren welke visie uw organisatie heeft op een aantal onderwerpen die uit de literatuur naar voren zijn gekomen.

Bij deze wil ik u nogmaals vragen of het goed is dat ik het gesprek opneem? Ik zal het gesprek transcriberen en met uw toestemming wordt dit toegevoegd als bijlage aan mijn onderzoek. Ik zal u als u wilt anonimiseren. Het onderzoek zal alleen gelezen worden door de gemeente 's-Hertogenbosch en de hoogleraren van de Radboud Universiteit.

Deel 1: start woordelijke transcriptie

Tjeu Adank: Ik wil even vragen aan jou of jij je even kort kunt voorstellen?

Ingrid Vloet: Ja, is goed. Ik ben Ingrid Vloet. Ik ben woonconsulent bij Mooiland voor de gemeente Den Bosch.

Tjeu Adank: Mmm.

Ingrid Vloet: Wij zijn eigenlijk maar een hele kleine speler in Den Bosch. Wij hebben daar nu iets van 1100 woningen, dat was steeds veel minder. We hebben door aankoop de afgelopen jaren wat bezit erbij gekregen.

[14] De intro van dit interview is niet getranscribeerd. De bovenstaande tekst is vrijwel letterlijk opgelezen en de ontwikkelingen zijn eerder uitgelegd. De geïnterviewde hoefde niet geanonimiseerd te worden en in dit interview is getutoyeerd.

Tjeu Adank: Ja.

Ingrid Vloet: Dus heel veel contact met de gemeente Den Bosch hebben wij nooit echt gehad. Dat begint nou een beetje te komen, dat we wat meer contacten met de gemeentelijke afdelingen krijgen. Ik werk zelf al 19 jaar bij Mooiland en ook 19 jaar al in Den Bosch. Maar toen ik 19 geleden in Den Bosch begon, hadden wij daar iets van. Denk alleen Empel hadden we toen. Dat is iets van 200 woningen ofzo. Dus zo klein zijn we begonnen en in de tussen tijd is dat uitgegroeid.

Tjeu Adank: Ja.

Ingrid Vloet: Dus ja, wij hebben ook niet heel veel te maken gehad met Den Bosch.

Tjeu Adank: Mmm.

Ingrid Vloet: Dus ja, ik denk dat jij van Zayaz en Brabant Wonen gewoon veel betere informatie uiteindelijk kunt krijgen. Kleine Meijere misschien ook wel denk ik, maar goed. Ik ben ook wel benieuwd, want ja, we hebben natuurlijk wel het vergelijken met andere gemeenten. Ik heb ook in de gemeente Oss gewerkt en andere gemeentes en ik zie natuurlijk wel verschillen.

Tjeu Adank: Oké.

Ingrid Vloet: En wat mij het meeste opvalt is dat ik de gemeente Den Bosch heel ambtelijk vind, heel traag, heel moeilijk te bereiken.

Ingrid Vloet: Mmm.

Ingrid Vloet: En vergelijk ik dat met de gemeente Oss, waar ik ook heel lang gewerkt heb. Ik weet niet hoe nu is, want ik ben daar al een paar jaar weer weg. Maar de gemeente Oss was gewoon echt heel fijn om mee te werken. Dus dat is dan wel echt, als je dat vergelijkt is dat wel heel bijzonder zal ik maar zeggen.

Tjeu Adank: Oké.

Ingrid Vloet: En ook vergelijken met andere gemeenten vind ik Den Bosch gewoon echt. Ja, je merkt gewoon dat het een hele grote gemeente is, maar heel ambtelijk, heel, ja heel traag, heel moeilijk, heel op de regels, terwijl andere gemeentes vaak veel meer maatwerk leveren.

Tjeu Adank: Mmm.

Ingrid Vloet: Veel makkelijker en ook een vertrouwensband met ons hebben waardoor dingen gewoon makkelijker en soepeler lopen.

Tjeu Adank: Oké, ja, want dat was inderdaad ook een beetje de eerste vraag hoe je de samenwerking ziet. Je gaf aan dat je nu merkt dat er steeds meer contact komt. Is dat ook op het gebied van Wmo of is dat vooral op andere gebieden?

Ingrid Vloet: Ja dat is ook op het gebied van Wmo, maar het zijn denk ik wel een paar verschillende trajecten die wij doorlopen. Ik heb bijvoorbeeld, sinds dit jaar sluit ik ook aan bij het Wmo-overleg. Nee ze noemen het eigenlijk het WA-overleg, geloof ik. Het gaat over de wachtlijsten van mensen die wachten op een rolstoel geschikte wonen.

Tjeu Adank: Oké, ja.

Ingrid Vloet: En daar worden natuurlijk dingen besproken. Waar ik zelf nog wel altijd mee worstel, is de medische urgentie. Ik ben een beetje gewend en de andere gemeenten waar wij werkten dat je medische urgentie gewoon veel sneller kunt geven. Maar de gemeente Den Bosch zegt echt van medische urgentie, alleen als een acute noodsituaties is. Als iemand gewoon ouder wordt, had je het kunnen voorzien, had je je maar moeten inschrijven. Dan had je in nu voor een andere woning in aanmerking kunnen komen. Dat ken ik helemaal niet van andere gemeentes. Daar ga je gewoon kijken bij de mensen thuis als ze zeggen: ik kan die trap eigenlijk niet meer op en ik kan niet meer 's nachts naar de wc toe beneden.

Tjeu Adank: Mmm.

Ingrid Vloet: En daar, daar kon je gewoon veel soepeler zeg maar die voorrang voor medische urgentie geven.

Tjeu Adank: En merk je dan ook dat er bijvoorbeeld veel mensen die nu Wmo krijgen geen urgentie krijgen terwijl ze dat wel nodig hebben?

Ingrid Vloet: Ja weet je. En ik, ik doe wel eens ooit gewoon buiten de regels om via ons eigen, via onze eigen corporatie geef ik sommige mensen toch voorrang. Als ik, als ik zie dat mensen gewoon in de huiskamer slapen omdat ze niet meer naar boven kunnen.

Tjeu Adank: Mmm.

Ingrid Vloet: Ja, weet je, dan denk ik van ja, weet je had je het kunnen voorzien? Ja, misschien had je het kunnen verzinnen en had je je moeten inschrijven. Maar goed, je zit nu hier met deze situatie en dan wil ik die mensen helpen. Soms lukt dat ook niet hoor, maar soms als ik een beetje een maas in de, een beetje iets kan regelen, dan doe ik dat gewoon. Dat vind ik echt een manco van de gemeente Den Bosch. Dat daar zo streng op wordt.

Tjeu Adank: Ja want er is op dit moment ook geen Wmo opgenomen in de urgentieregeling. Toch? Want ik heb pas toevallig zitten kijken en toen zag ik in de urgentieregeling 2015 stond er nog expliciet een koppeling naar de Wmo. Vanaf 2017 al niet meer en nu loopt het dan via WoonService, volgens mij als ik het goed heb. En dan zie ik ook echt alleen inderdaad medische urgentie en geen enkele koppeling richting Wmo of iets dergelijks.

Ingrid Vloet: Nee, nee, en die medische urgentie is dan echt alleen als er als er iets acuuts is voorgevallen waardoor je niet meer in die woning kunt wonen.

Tjeu Adank: Oké.

Ingrid Vloet: Dus stel dat je inderdaad een ongeluk krijgt en je komt in een rolstoel terecht. Maar niet als mensen gewoon ouder worden en zich vergeten in te schrijven of te kort zijn ingeschreven.

Tjeu Adank: Mmm.

Ingrid Vloet: Weet je, ik heb, ik heb laatst ook weer in den Bosch ook alweer een echtpaar verhuist. Dat kon ik toevallig omdat daar een project speelde, maar die man, die lag al gewoon driekwart jaar in de huiskamer met z'n bed, die zou ook nooit meer naar boven. Dan denk ik moet je dan zo'n mensen maar laten bestaan. Of moet je dan eerst die traplift gaan kijken en. Ja het is wat dat betreft

als zij daar gewoon wat, dat zou mijn grote aanbeveling zijn, als zij daar gewoon wat soepeler mee zijn.

Tjeu Adank: Mmm.

Ingrid Vloet: Dat dat ook gewoon een voorrang zou kunnen zijn dan sparen ze ook een hele hoop Wmo-kosten uit. Want mensen zijn vaak helemaal niet blij met een traplift, hè. Want er zijn wel meer dingen, die trapliften zijn dus ook hartstikke eng. Ik weet niet of je ook in een traplift hebt gezeten.

Tjeu Adank: Nee.

Ingrid Vloet: Nee dat zou je voor de grap maar eens moeten doen, maar dat is dan de eerste oplossing vaak als mensen die trap niet maar goed op kunnen lopen. Dan moet je gewoon gaan zitten en dan word je zo met je gezicht naar de diepte, word jij zo omhoog en naar beneden vervoert, dat is best eng hoor.

Tjeu Adank: Ja, dat geloof ik.

Ingrid Vloet: En die mensen die ja, weet je dan als ze dan naar de wc toe moeten 's nachts, dan zijn ze vaak. Dat duurt altijd te lang en allerlei dingen denk ik van ja, dat je een traplift. Oké, je kunt dan die traplift misschien wel op, maar het is eigenlijk niet de oplossing voor het probleem.

Tjeu Adank: Nee.

Ingrid Vloet: En daar vind ik ze gewoon vrij stug in. En dat zou eigenlijk. En als dat nou via WoonService moet of via Wmo, maar dat zou betere samenwerking moet komen dat dat gewoon beter geregeld wordt.

Tjeu Adank: Mmm.

Ingrid Vloet: We hebben best wel veel seniorenwoningen in Den Bosch en de andere gemeentes ook, en de wachttijden zijn daar inderdaad iets korter ook, maar ze zijn nog wel lang. Dus als mensen het echt nodig hebben, moeten ze toch nog wel vaak te lang wachten voordat ze aan de beurt zijn.

Tjeu Adank: Oké, want ik hoorde van andere woningcorporaties. Ik heb dan nu met gesproken Zayaz gesproken en met Joost. Ja, dat is volgens mij Kleine Meijerij.

Ingrid Vloet: Ja, dat klopt ja.

Tjeu Adank: En die gaven aan dat ze op zich qua aanbod voor ouderen redelijk goed zaten, maar dat heel veel senioren bijvoorbeeld ook niet in een seniorenwoning willen wonen. Maar dat ze vooral op specifieke doelgroepen merkte dat er voor de vraag die er is, dat er ook heel weinig aanbod is. En dan bedoel ik bijvoorbeeld echt de mensen in een rolstoel die een nultredenwoning nodig hebben of iets dergelijks. Merken jullie dat ook?

Ingrid Vloet: Ja, dat klopt wel, kijk die seniorenwoningen op zich merk ik niet dat daar weinig vraag naar is. Er is wel minder vragen naar omdat het gewoon kleine woninkjes zijn. Dus niet iedereen wil daar al gaan wonen. Maar als mensen dat echt nodig hebben, dan is die wachtlijst toch nog vaak te lang.

Tjeu Adank: Oké.

Ingrid Vloet: Inderdaad, die rolstoel geschikte woning zijn gewoon heel weinig maar die woningen moeten ook aan zoveel eisen voldoen. Dat zijn zo'n grote woningen dat je die eigenlijk voor de gewone huur niet kunt gebruiken. Want dan worden ze veel te duur.

Tjeu Adank: Nee, oké.

Ingrid Vloet: Dus die bouw je niet in voorraad om daar maar iemand anders te laten wonen, omdat het ooit misschien nodig is.

Tjeu Adank: Ja.

Ingrid Vloet: Wij bouwen echt al jarenlang alleen nog maar bij nieuwbouw, alleen nog maar nultredenwoningen. Dus gelijkvloerse woning, hè.

Ingrid Vloet: Mmm.

Ingrid Vloet: Maar die zijn eigenlijk allemaal niet rolstoel geschikt, want daar heb je gewoon zo'n brede gangen, draaicirkels. Daar zijn ook zo'n specifieke eisen. Terwijl als mensen die wat jonger zijn in een rolstoel terechtkomen. Dan zijn ze vaak ook heel blij met een andere woningen. Iets verder de huiskamer in om te draaien. Dan hoeft die draai in die hal bijvoorbeeld niet. Maar goed de gemeente stelt wel die eisen. Ja, dan zijn er heel weinig woningen.

Tjeu Adank: En dat is dan echt vanuit afdeling wonen, denk ik of vergunningen waar die eisen van komen? Weet je dat zo?

Ingrid Vloet: Ik weet niet wie er bepaald wat een rolstoel geschikte woning moet zijn, dat de overheid bepaald of de gemeente.

Tjeu Adank: Ja je hebt genoeg richtlijnen en dergelijke.

Ingrid Vloet: Maar als wij inderdaad een voorraad rolstoel geschikte woningen zouden moeten bouwen, dan zouden die eigenlijk niet geschikt zijn voor andere huurders, omdat die ie gewoon te duur worden vanwege de grote.

Tjeu Adank: Ja, dat hoorde ik inderdaad ook, want ik heb ook een beetje zitten kijken van: is het nou mogelijk om bijvoorbeeld als Wmo aan te sluiten met afspraken over onder andere nieuwbouw om woningen geschikt te maken voor als er later aanpassingen nodig zijn. En dan krijg ik inderdaad heel veel terug van: alles wat je bijvoorbeeld net iets groter gaat maken, net iets breder, daar zitten gewoon kosten in. En voor de kleine doelgroep die het uiteindelijk echt nodig heeft daar wegen die kosten gewoon niet tegenop. Dus dat is ja toch weer een afweging en iets waar ik mee bezig bent, maar daar heb ik nog geen duidelijke conclusie over.

Ingrid Vloet: Ja, maar zo veel mensen die een rolstoel geschikte woning nodig hebben staan niet op de wachtlijst volgens mij hoor.

Tjeu Adank: Nee.

Ingrid Vloet: Nee, nee, volgens mij valt dat best wel mee. Ik denk dat het er misschien 10 of 12 per jaar zijn.

Tjeu Adank: Oké.

Ingrid Vloet: Tenminste als ik een beetje ja, ik zit pas een jaar bij die overleg. Ik heb er pas twee of drie gehad, maar mijn zorg gaat toch eigenlijk meer naar de andere oudere mensen die gewoon door hun ouderdom wat slechter worden en op een gegeven moment denken van: ja, nou, kan het eigenlijk niet meer.

Tjeu Adank: Oké.

Ingrid Vloet: En dan zijn ze vaak te laat. Dat is eigenlijk ja.

Tjeu Adank: En merk je dan ook, want ik had dan in mijn literatuurstudie, las ik heel veel dat ouderen vaak ook eigen huisbezitters zijn, zijn vaak heel gelukkig in hun eigen woning, en gaan daardoor inderdaad vaak te laat kijken naar nieuwe woningen of de mogelijkheid om aanpassingen te doen. Dat bewustzijn over de huidige situatie en toekomstige situatie, merk je dat daar, of dat ouderen daar bijvoorbeeld wel mee bezig zijn? Of is dat echt een beetje aan de kant geschoven omdat ze niet het gevoel hebben, bijvoorbeeld dat ze al senior zijn.

Ingrid Vloet: Ik denk dat de meeste daar echt veel te weinig mee bezig zijn.

Tjeu Adank: Ja.

Ingrid Vloet: Ja.

Tjeu Adank: Ja, ik heb wel ook, je hebt blijkbaar meerdere generaties ouderen weer en dan heb je de generatie bijvoorbeeld nog die ook echt de tweede wereldoorlog heel bewust mee hebben gemaakt. En daarvan zegt ze: nou, die zijn gewoon echt heel gelukkig in een woning en die hebben we niet alle poespas nodig. Dus die wachten inderdaad echt tot een 80ste voordat ze een keer moeten gaan verhuizen, omdat het dan echt nodig is. En zo heb je per generatie iets en ik merk ook wel dat dat ja dat dat ook wel terugkomt uit de gesprekken dus dat op zich wel heel grappig.

Ingrid Vloet: Daar heb je denk ik wel gelijk in ja, want je hebt inderdaad ook een hele een hele actieve club. Mensen die wel ouders zijn, maar nog niet zo oud en ook een beetje de hoogopgeleide, dat scheelt hoogopgeleid of lager dat scheelt ook al hè. En heel veel mensen denken ook gewoon van: weet je als ik iets nodig heb, dan wordt er wel voor mij gezorgd. Dan komt het wel goed.

Tjeu Adank: Dat is toch nog een beetje die verzorgingsstaat gedachte.

Ingrid Vloet: Ja, mijn vader is 85. Heeft ook een eigen woning en woont nog zelfstandig. Die was niet ingeschreven en als ik dan zeg van: ja moet dat niet eens. Nee nee.

Tjeu Adank: Is nog niet nodig.

Ingrid Vloet: Nou heb ik het toch gedaan, stiekem. Maar ja dat is inderdaad de generatie die de oorlog heeft meegemaakt. Die die zijn gewoon goed en gelukkig in eigen huis. Die hebben gewoon heel weinig nodig.

Tjeu Adank: Mmm.

Ingrid Vloet: Als hij die trap een keer niet op kan. Ja dan ziet hij het wel.

Tjeu Adank: Ja. Dan ga ik heel even door. Er is ooit een overleg geweest met de woningcorporaties en de Wmo over een convenant met afspraken. Nou heb ik op het begin meegekregen dat dat

convenant geldig was. En toen sprak ik laatst iemand van Zayaz, die heeft bij dat overleg gezeten, en die zegt: het document is echt nooit officieel ondertekend en nooit echt formeel bekrachtigd. Ik weet niet: zijn jullie bekend met het convenant?

Ingrid Vloet: Nee.

Tjeu Adank: Nee.

Ingrid Vloet: Ik heb mijn collega, die je vanmiddag misschien gaat spreken, heb ik gisteren nog even gesproken daarover. Maar wij kennen allebei dat convenant helemaal niet.

Tjeu Adank: Nee.

Ingrid Vloet: Maar zoals gezegd, wij zijn natuurlijk echt pas later aangeschoven bij al die overleggen van de gemeente.

Tjeu Adank: Ja.

Ingrid Vloet: Dus dat zal echt voor onze tijd zijn geweest, denk ik.

Tjeu Adank: Ja, het is in 2013 volgens mij opgesteld. Dus het is ook nog met de oude Wmo en het is al redelijk verouderd.

Ingrid Vloet: Toen hadden wij alleen de woning en Empel, en dat zijn er iets van 200. Dus.

Tjeu Adank: Ik ga toch gewoon een aantal vragen stellen en dan kijk maar of je daar antwoord op kunt geven of niet. In dat convenant wordt heel erg onderscheid gemaakt tussen seniorenwoningen en alle overige woningen. Is dat bij jullie ook zo die scheiding of kijken jullie ook bijvoorbeeld heel erg naar levensloopwoningen? Eigenlijk alle andere geschikte woningen voor ook jongere doelgroep?

Ingrid Vloet: Wij hebben seniorenwoningen, wij noemen eigenlijk al die je gelijkvloerse woningen noemen wij eigenlijk nultredenwoningen.

Tjeu Adank: Oké.

Ingrid Vloet: Een aantal van die nultredenwoningen die zijn gelabeld. Een aantal van die nultredenwoningen zijn gelabeld als seniorenwoningen. Daar moet je gewoon 65 voor zijn om daarvoor in aanmerking voor te komen. En een aantal woningen, zijn vaak wel de nieuwbouwwoning maar die staan vaak wat verder uit de centra van de dorpen of stad, die hebben we gelabeld voor iedereen of zoals met voorrang voor 65. Dus je hebt eigenlijk drie gradaties: of je moet 65 zijn of voorrang bij 65 of alle leeftijden. En met de bedoeling dat, want we weten gewoon die vergrijzing is al op gang gekomen. Dus we hebben in de toekomst gewoon heel veel nultredenwoningen nodig. Dus wij bouwen echt al jarenlang alleen maar bij nieuwbouw nultredenwoningen. Maar nu die die die vijver nog niet zo heel groot is, zeggen we ook dat iedereen daar mag wonen.

Ingrid Vloet: Oké.

Ingrid Vloet: Bovendien die ouderen willen niet graag buiten het centrum wonen. Die willen vaak echt naast de supermarkt wonen bij wijze van spreken. Dus die nieuwbouw, dat zijn natuurlijk vaak locaties een beetje aan de rand van het dorp, dus daar zijn de senior niet echt heel enthousiast over. Ondanks dat het natuurlijk wel hele mooie nieuwe, zuinige woningen zijn, zie je daar als we een nieuwbouwproject doen, zie je dat daar misschien de helft tot een derde senior is, en de rest zijn

gewoon vaak starters of jonge gezinnetjes. Die daar komen wonen. Dus we hebben inderdaad wel onderscheid in type woningen, maar wel met verschillende doelgroepen.

Tjeu Adank: Oké, ja in de of ja, ik weet dus echt niet of deze regels worden nageleefd, maar eigenlijk stond zo in het convenant dat woningen voor 1997. Daar moesten een aantal voorzieningen in aanwezig zijn voor seniorenwoningen. En als die niet erin zaten, dan zou de woningcorporatie die vergoeden. Na 97 zou het fifty fifty zijn tussen gemeente en woningcorporaties. Ik weet niet of jullie daar iets mee doen of helemaal niet?

Ingrid Vloet: Nee

Tjeu Adank: Nee, ja.

Ingrid Vloet: Het zegt me helemaal niks.

Tjeu Adank: Nee, oké, laat ik het dan even anders zeggen. Een aantal woningcorporaties zeiden ook van we hebben wel gemist dat er bijvoorbeeld afspraken zijn over wie wanneer de voorziening aanbiedt. Wie de kosten heeft voor bijvoorbeeld onderhoud en reparatie. Ja, is daar bij jullie ook behoefte aan?

Ingrid Vloet: Ik denk dat daar op dit moment geen duidelijke afspraken zijn met de gemeente Den Bosch. Ik weet dat daar bij andere gemeentes wel afspraken over zijn, maar bij de gemeente Den Bosch ken ik ze niet. Ik moest zeggen dat ik er ook niet echt mee te maken heb gehad. Ik moet ook zeggen daarbij dat wij sinds twee jaar een eigen regeling hebben. Die noemen wij de opplusregeling, die wil eigenlijk zeggen dat iedereen van 65 jaar en ouder, iedere huurder van 65 jaar of ouder of met een fysieke beperking. Die kan bij ons, die krijgt punten en voor die punten kan hij dingen laten aanbrengen in de woning, die het wonen gemakkelijker maken. En dan hebben we het bijvoorbeeld over een verhoogde wc, beugels in de douche of wc, antislipvloer in de douche, éénhendelmengkranen, elektrisch raamopeners.

Tjeu Adank: Ja.

Ingrid Vloet: Dat soort dingen. Dat hebben we eigenlijk gedaan omdat er heel vaak getouwtrek was met gemeentes van wie betaald dat nou.

Tjeu Adank: Ja, dat zijn ook echt de dingen die de gemeente nu niet meer vergoed, zeg maar. Je krijgt steeds meer algemeen gebruikelijk dingen. En ja, die zitten daar dan inderdaad vooral in.

Ingrid Vloet: Er die kunnen dus huurders bij ons voor 30 punten en dan kun je best wel veel voor aan laten leggen. En dan kun je bij ons dus allerlei dingen in je woning laten aanpassen die je het wonen gemakkelijk maken.

Tjeu Adank: Ja.

Ingrid Vloet: Ja.

Tjeu Adank: Heb je dan of merk je soms nog situaties waarbij jullie bijvoorbeeld iets niet vergoeden en de gemeente ook niet en dat huurders echt in een gat vallen op dat moment?

Ingrid Vloet: Even denk hoor. Nee ik denk dat die meeste, de meeste van die vragen, items, die wordt met dat pakket van ons al gedaan. Ik zit nog wel heel vaak met scootmobielen en de stallingen daarvan.

Tjeu Adank: Ja.

Ingrid Vloet: Dus de stalling van een scootmobiel. Dat is wel iets dat vaak een beetje een discussiepunt vormt, en dan niet alleen bij bij, hoe noem je dat. Grondgebonden woningen, maar ook bij, waar wij bijvoorbeeld een appartementencomplex hebben. Dat is vaak nog lastiger.

Tjeu Adank: Ja, die heb ik ook al vaker gehoord inderdaad.

Ingrid Vloet: Om daar een goede stalling te vinden.

Tjeu Adank: Ja, die heb ik inderdaad vaker gehoord.

Ingrid Vloet: Ja, dat is eigenlijk wat vaker terugkomt. Voor de rest valt dat wel mee, denk ik hoor.

Tjeu Adank: Oké, nou is op zich goed om te horen. Natuurlijk ja, heb je verder nog dingen waarvan je zou zeggen, daar moeten we echt een keer met de gemeente mee gaan zitten, omdat, daar willen we afspraken over? Of zou je openstaan voor bijvoorbeeld wel zo'n convenant dat dan wel geldig is?

Ingrid Vloet: Ja, maar ik vind altijd van convenanten. Je moet ook gewoon naar de situatie kijken, zou eigenlijk heel meer maatwerk geleverd moeten worden.

Tjeu Adank: Ja.

Ingrid Vloet: Niet zozeer de regeltjes volgen, maar veel meer kijken van wat hebben mensen nodig. En wat kunnen we gewoon bieden?

Tjeu Adank: Mmm.

Ingrid Vloet: Dus niet zo bureaucratisch allemaal, en ik, ik vind dat die dat die medische urgentie, of dat nou, bij WoonService is, of bij de gemeente. Maar ik denk dat ze veel sneller aan mensen verhuisadvies zouden moeten geven. Dat bespaart ten eerste kosten in de aanpassing van woningen en het komt meteen tegemoet aan de wensen van de huurders om gewoon echt kleiner te gaan wonen in een geschikte woning. En dan komen er nog eens een keer meer woningen vrij voor starters en gezinnen. Want die mensen komen vaak uit starters- en eengezinswoningen. Ik denk dat daar, dat zou echt wel mijn wens zijn voor de gemeente den Bosch.

Tjeu Adank: Ja, want het is inderdaad, de gemeente den Bosch heeft wel de regeling van het verhuisprimaat en dat betekent eigenlijk: als de kosten van een voorziening niet opwegen tegen de effecten, dan gaan ze eindelijk kijken of er een andere geschikte woonruimte is voor iemand. En toen heb ik ook zitten kijken: kan dat bijvoorbeeld verbonden worden met een urgentieregeling? Krijgen jullie vaak het verzoek vanuit bijvoorbeeld de gemeente van we hebben nou iemand waarvan we denken dat die beter kan verhuizen. Hebben jullie toevallig woning?

Ingrid Vloet: Nee, nooit.

Tjeu Adank: Nee.

Ingrid Vloet: Alleen alleen die mensen die op die rolstoel wachtlijst staan zeg maar.

Tjeu Adank: Ja, maar nooit echt vanuit de Wmo.

Ingrid Vloet: Nee, en de huurders bellen ons wel zelf.

Tjeu Adank: Mmm.

Ingrid Vloet: Als ze willen verhuizen, maar ik verwijs ze ook gewoon niet meer naar de gemeente. Want mijn ervaring is ook gewoon dat het allemaal heel stroperig en heel moeilijk gaat. Dus wij krijgen nooit een verzoek van de gemeente vanwege een verhuizing vanwege medische redenen.

Tjeu Adank: Nee, oké, nou, dat is goed om te weten. Dat kan ik in ieder geval meenemen.

Ingrid Vloet: Ja.

Tjeu Adank: Ja, verder gaan mijn vragen, vooral denk ik, die zijn denk ik vooral gericht aan uw collega over nieuwe woonvormen en prestatieafspraken en dat is echt een beetje op dat gebied. Dus ja, ik weet niet of je nog vragen aan mij hebt?

Ingrid Vloet: Nee, ik hoop dat je iets positiefs kunt bijdragen aan de veranderingen.

Tjeu Adank: Ja ik hoop het ook.

<u>Deel 2: start woordelijke transcriptie</u>

Tjeu Adank: Ja, dan wil ik eigenlijk jou even vragen om je even kort voor te stellen.

Bert Linkens: Oke, ik ben Bert Linkens. Ik werk als gebiedsregisseur bij Mooiland, de gebiedsregisseur is de schakel zal ik maar even zeggen tussen de corporatie en de gemeente op verschillende thema's die in de woningwet zijn benoemd. Betaalbaarheid, beschikbaarheid, duurzaamheid, leefbaarheid, betaalbaarheid had ik geloof ik al genoemd. Onderhoud, kwaliteit van woningen. Dus eigenlijk best een breed scala van onderwerpen die, waar de corporatie zorgt voor dient te dragen. Dan doen we vooral in het overleg over onze prestaties op dat gebied.

Tjeu Adank: Ja.

Bert Linkens: In de vorm van prestatieafspraken, eerst werden die jaarlijks gemaakt en nu krijgen ze eigenlijk meer het karakter van meerjarenafspraken.

Tjeu Adank: Oké.

Bert Linkens: En één van de thema's daarin is ook wel wonen, welzijn, zorg, overigens wel op bescheiden schaal merk ik in de verschillende gemeente. En dat is eigenlijk waar ik me vooral mee bezighoudt binnen de corporatie.

Tjeu Adank: Mmm, ja. Ik heb inderdaad ook al even gekeken naar onder andere prestatieafspraken en de woonvisie komt er volgens mij nu aan als ik het goed heb. Ik zag wel dat ie al, in ieder geval misschien in het eerste format online stond. Ja, daar had ik gewoon een aantal vragen over, want ik zag bijvoorbeeld in de prestatieafspraken en de woonvisie dat er eigenlijk geen afspraken zijn gericht op de Wmo. Ik zie wel vitale wijken staan en een beetje dat zorg gedeelte, en ik vroeg me af: zijn er wel afspraken die richting Wmo gaan? Of is daar helemaal geen sprake van?

Bert Linkens: Volgens mij niet specifiek, ja, de prestatieafspraken van de gemeente Den Bosch zijn ook in die zin wat bijzonder dat daar afspraken van vier corporaties gemaakt worden met de gemeente als collectief. Wat we vaak doen, Mooiland is ook actief in tien andere gemeenten, in Noord-Brabant en het land van Cuijk.

Tjeu Adank: Mmm.

Bert Linkens: En daar maken we de afspraken individueel of soms wel met andere corporaties, maar dan is het individuele gedeelte wel herkenbaar. Dat de prestatieafspraken in Den Bosch wel over het algemeen zich kenmerken door een, ja door wat meer algemene beschrijvingen. Dat krijg je natuurlijk ook als het een soort clustering is.

Tjeu Adank: Mmm, ja.

Bert Linkens: Dan wordt het steeds wat minder specifiek. Dus in die zin kan ik me wel voorstellen dat je op het vlak van Wmo daar niet hele concrete afspraken over teruggevonden hebt.

Tjeu Adank: Nee en in andere gemeenten is daar dan wel meer aandacht voor?

Bert Linkens: Wat we in ieder geval wel proberen in andere gemeentes is om te kijken of dat we een soort convenant af kunnen sluiten met de gemeente.

Tjeu Adank: Mmm.

Bert Linkens: Omdat we zien dat er een soort discussie ontstaan tussen gemeenten en corporaties daar waar het gaat om de aanvraag van voorzieningen, enerzijds. En dan gaat het eigenlijk niet om de kleine voorzieningen, in de termen van een douchzitje of, nou ja een traplift wordt alweer wat complexer, maar bijvoorbeeld ook verbouwingen van woningen, waardoor mensen op de begane grond kunnen slapen, omdat ze de trap niet meer op kunnen. Daar zie je wel een soort spanningsveld soms ontstaan dat gemeenten geneigd is om te zeggen van: ja, ik snap het, maar u moet gewoon op zoek naar een andere woning.

Tjeu Adank: Mmm.

Bert Linkens: Los even van de vraag of die woningen überhaupt beschikbaar is en of dat ie dan voldoet.mTerwijl het voor sommige mensen ook best cruciaal is dat ze in hun sociaal vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen.

Tjeu Adank: Ja.

Bert Linkens: En dat we dus eigenlijk op zoek zijn naar de gemeente van waar staan jullie dus in de lat, aan de lat. En wat doen wij? En nog even vanuit het perspectief van Mooiland hebben we eigenlijk gewoon die discussie geprobeerd te omzeilen, maar dan gaat het om de kleinschalige voorzieningen. Wij noemen dat een oppluspakket waarin mensen aan kunnen geven tot een bepaald bedrag wat zij voor voorzieningen graag zouden willen hebben.

Tjeu Adank: Ja.

Bert Linkens: Om langer zelfstandig te kunnen wonen zonder dat ze de gang naar de gemeente moeten doen en daar de aanvraag moeten indienen.

Tjeu Adank: Mmm en merkt u dan bijvoorbeeld ook of je ja, dat ga ik nog een paar keer zeggen, maar, want ze hebben natuurlijk dat oppluspakket, want dat had ik inderdaad wel al voorbij zien komen. Dat zijn echt wel een beetje de algemeen gebruikelijke voorzieningen die de gemeente zegt. En een aanbouw is heel groot, merk je dat daar tussenin ook nog in een gat ontstaat dat eigenlijk niemand opvult bijvoorbeeld?

Bert Linkens: Dat weet ik niet, dat zou. Je hebt vanmorgen met Ingrid gesproken he.

Tjeu Adank: Ja klopt.

Bert Linkens: Ik weet niet of Ingrid dat signaleert. Kijk een voorziening als de traplift is natuurlijk ook best wel een forse investering die we op maat gemaakt wordt, waarbij de vraag is als iemand vertrekt of dat of dan de volgende huurder 'm nodig heeft en of die 'm wil hebben. Maar ja, dat zijn, dat zijn in ieder geval geen voorzieningen die wij zelf treffen.

Tjeu Adank: Nee, en hoe heet dat? Je gaf aan dat je bijvoorbeeld dat de gemeente al vrij snel inzet op een verhuizing of in ieder geval dat die aanbouw regelingen niet helemaal duidelijk zijn. Zie je bijvoorbeeld wel meer mogelijkheden ook tot die verhuizing? Of zijn die woning ook echt niet beschikbaar op dit moment?

Bert Linkens: Nou, de druk op de markt is sowieso best groot.

Tjeu Adank: Ja.

Bert Linkens: En als je kijkt naar, en dan heb ik het ook even over ons bezit in z'n algemeenheid en niet specifiek Den Bosch, dan zie je dat wij als corporatie heel veel eengezinswoningen hebben. Omdat dat in een bepaalde tijd gerealiseerd werd en toen aansloot bij de behoefte van dat moment. En nu zie je steeds meer een groei naar één en tweepersoonshuishoudens, ook in die ouderencategorie. Uiteraard omdat kinderen ook op enig moment vertrekken uit de woning en dat de beschikbaarheid van nultredenwoningen of appartementen dat dat geen gelijke tred houdt met die ontwikkeling. Dus er zit sowieso wel een druk op. En dan is de vraag van: ja wat zijn argumenten om iemand bij voorrang te laten verhuizen?

Tjeu Adank: Mmm.

Bert Linkens: Dus dat dat dat is best lastig, dus als het gaat over kun je snel iemand daarin ook bedienen, dan is het antwoord nee.

Tjeu Adank: Nee, oké, ja, want de gemeente die gaf bij mij aan, ze hadden een convenant, zeiden ze met de woningcorporaties. En ik had inderdaad al gehoord dat jullie daar ook niet bekend mee waren. Ja, dat komt mogelijk omdat het formeel nooit ondertekend is. Ja, zouden jullie wel open staan? Of ja, dit is dan ook al redelijk laag niveau, zoals je net al zei, maar een dergelijk convenant zouden jullie daar wel voor openstaan om afspraken te maken.

Bert Linkens: Ja, dan zou ik dan zou echt even wat specifieker moeten weten wat er in dat convenant staat.

Tjeu Adank: Ja.

Bert Linkens: Kun je daar nog iets over zeggen?

Tjeu Adank: Ja, dat gaat heel erg over. Wie wordt er verantwoordelijk voor het onderhoud? Dus bijvoorbeeld dat de gemeente ja bijvoorbeeld een badkamer vernieuwd of iets dergelijks, en dat ze zeggen: nou, de badkamer is onderdeel van jullie woning, jullie worden verantwoordelijk voor het onderhoud. Automatische deuropenners in gemeenschappelijke ruimte en binnen de woning zelf zeg maar. Daar zitten afspraken over. Er is ooit een bouwbesluit dat is in 1997 doorgevoerd en toen hebben ze gezegd: een aantal voorzieningen waarvan we verwachten dat die erin inzetten. Is de woning voor 1997, dan moet de woningcorporatie ervoor zorgen dat die voorzieningen er gewoon inzitten. En na 1997 dan zorgen we er samen voor dat die erin zitten.

Bert Linkens: Mmm.

Tjeu Adank: Een beetje dat soort afspraken en ook dus richting een aanbouw. Het vervangen van de keuken staat erin. Bijvoorbeeld, ja ik weet niet precies de regels, maar ik weet van andere gemeenten die zeggen: bijvoorbeeld tot 2000 euro is voor de woningcorporatie en alles daar bovenop doet de gemeente. Ja dat soort afspraak eigenlijk altijd heel breed zijn. Dus ik weet niet of jullie daarvoor openstaan om dat soort afspraken toch nog te maken?

Bert Linkens: Ja dat is op zich al bijzonder. Nou is Den Bosch nog niet zo lang. Dat is eigenlijk wel al vijf jaar, maar goed dat, dat is in ieder geval toch een stuk na die 2013 dat dat dat convenant, of hoe dat convenant precies heet dat dat dat dat eigenlijk nooit tot afronding is gekomen. Ik denk inderdaad, wat je terecht zegt dat er daardoor ook niet echt op het netvlies van de corporaties staat of dat destijds er geen overeenstemming over was. Ik kan me wel voorstellen dat je als corporatie aan de lat staat voor onderhoud van dat soort voorzieningen.

Tjeu Adank: Mmm.

Bert Linkens: Omdat bij het einde van de huurovereenkomst of eigenlijk al op het moment van realiseren, maakt het onderdeel uit van de woningaard en daar vastzit. Zo heet dat dan in juridische termen. En wij als corporatie eigenaar. Dus als je aan de voorkant het goed vindt dat dat soort aanpassingen in je woningen plaatsvinden, ja, dan betekent dat volgens mij ook dat je de onderhoudsplicht daarvan overneemt.

Tjeu Adank: Ja, oké. Dan ga ik even, want gaat u ook over de afspraken, over de woonvisie bijvoorbeeld. Bent u daarbij betrokken?

Bert Linkens: Ja.

Tjeu Adank: Ja, ik zag daar bijvoorbeeld in staan dat dat de gemeente doorstroming wil gaan creëren, bijvoorbeeld door een nieuwe woonvormen. Kleinschalig voor ouderen waar ook zorg aanwezig is. Zijn daar echt al concrete plannen voor opgesteld? Nieuwe woonvormen ontwikkeld?

Bert Linkens: Nee, nee, ja, ik zeg nu heel snel nee. Dat gebeurt op heel bescheiden schaal. Ik weet dat er in Den Bosch, daar ben ik toevallig laatst wezen kijken, een complex is ontwikkeld van ik geloof 14 woningen met een gemeenschappelijke ruimte, zowel een mix van huur en koop erin. Het achterliggende idee is dat mensen bij elkaar in de buurt wonen, daar waar ze behoefte hebben.

Tjeu Adank: Ja.

Bert Linkens: De ruimte hebben om de gemeenschappelijk dingen te doen. En die nabijheid betekent ook dat je hulp kunt vragen aan iemand in dat complex, ook op het moment dat het wat minder goed

met je gaat. Dat zijn vind ik wel hele mooie voorbeelden van initiatieven die, naar mijn inschatting, in de toekomst veel veelvuldiger realiseert gaan worden.

Tjeu Adank: Mmm.

Bert Linkens: Maar er zit ook nog een keerzijde aan. En dat is dat we ook uit ervaring weten dat de verhuisgeneigdheid van vijfenzeventigplussers. Dat is toch wel de groep waar je merkt dat fysieke, dat je daar echt hinder van krijgt.

Tjeu Adank: Ja.

Bert Linkens: Dat die verhuisgeneigdheid helemaal niet zo groot is, en dat mensen ook vaak kijken of dat ze binnen hun eigen woonomgeving een aanpassing kunnen creëren, waardoor ze wel in hun vertrouwde omgeving, sociale netwerk en mantelzorg kunnen blijven wonen.

Tjeu Adank: Ja.

Bert Linkens: Dus je zult op de één of andere manier de afstemming met de markt moeten onderhouden om te kijken of dat voorziet in hun behoefte en als het gaat over doorstroming zal je ook op enigerlei wijze de voorrang moeten organiseren.

Tjeu Adank: Ja, ik hoor inderdaad van meerdere woningcorporaties, die zeggen van de verhuisgeneigdheid is heel beperkt en ik lees ook overal. Dus dat is wel echt een lastig iets en ook ja. Woningcorporatie Joost, die gaven aan dat ze een doorstroomregeling hadden, waarbij ze bijvoorbeeld huren bevriezen van ouderen die naar een nieuwe woning gaan omdat de huren vaak een stuk hoger liggen. Weet je of er ook zoiets bij jullie is?

Bert Linkens: Nee we hebben het op dit moment niet, maar we denken daar wel over na. Maar dan is het inderdaad in het kader van doorstroming en dat dat zou eventueel ook voor andere doelgroepen gelden. Maar ik denk dat specifiek mensen die al langer in een, op hetzelfde adres wonen en een relatief lage huur hebben, dat dat wel bijna voorwaardelijk is om ze in beweging te krijgen. De financiële component, zeker in de sociale huursector, is echt wel een belangrijk argumenten om iets wel of niet te doen.

Tjeu Adank: Ja.

Bert Linkens: Maar om antwoord te geven op je vraag: we hebben het nog niet, maar denken er wel over na.

Tjeu Adank: En zijn jullie bijvoorbeeld ook bezig met het bewustmaken van oudere over de huidige situatie woonsituatie of toekomstig. Mocht er een gebreke ontstaan. Er zijn bijvoorbeeld wooncorporaties die werken met verhuiscoaches, en dat is meer: om de tafel zitten, kijken wat er of in huis mogelijk is of welke huizen er beschikbaar zijn.

Bert Linkens: Nee is bij ons wel in ontwikkeling.

Tjeu Adank: Oké ook.

Bert Linkens: Ja, ja.

Tjeu Adank: Goed om te horen.

Bert Linkens: Dat betekent overigens ook dat je ze dan een reëel perspectief moet kunnen bieden. Want je kunt natuurlijk wel met mensen in gesprek. Maar op het moment dat zij daar oren naar hebben, en je vervolgens zegt van: ja, bent u ergens ingeschreven of niet en u moet daar nog jaren op wachten. Ja, we weten het is ook niet de leeftijd waar je denk van oh ja, dan kijk ik over vijf jaar wel.

Tjeu Adank: Nee, precies.

Bert Linkens: Dus dat betekent ook wel dat je in het kader van in combinatie met de doorstroomregeling, dat soort dingen wel moet gaan organiseren.

Tjeu Adank: Ja. Dan ben ik al redelijk ver door mijn vragen heen, want het is natuurlijk alle twee de helft ongeveer. Als ik even, want ik hoor van heel veel mensen die ik interviewt heb, die kijken echt wel naar de lange termijn ook. En dan krijg je inderdaad de vitale wijken, zorgen dat de voorzieningen in de buurt zijn van vooral ouderen die een kleinere cirkel van leven krijgen. En dan is het heel erg het verbinden en cohesie creëren. Maar het is heel lastig voor mensen om aan te geven of ze ideeën hebben om echt een woningaanpassingen, ook te verminderen op de één of andere manier. Ja, ik merk, ik zit daar zelf ook nog heel erg mee te stoeien. Ik weet niet of jij zo ideeën hebt waarvan je zegt: als je dat doorvoert zou je mogelijk de woningaanpassing ook echt kunnen gaan verminderen?

Bert Linkens: Ja, dat is wat lastig, want we weten de grote bulk zitten natuurlijk in de bestaande voorraad. Ik denk dat de lijn nu wel is bij nieuwbouw, beetje afhankelijk van het type woning, maar dat dat wel redelijk ingeburgerd is dat je je vanuit het bouwbesluit, of vanuit eigen ervaring rekening houdt met toegankelijkheid en met zorg op langere termijn.

Tjeu Adank: Ja.

Bert Linkens: We proberen voor een deel bij grote onderhoudsprojecten in bestaande bouw om daar aanpassingen te plegen die die ook met het perspectief op langer zelfstandig thuis wonen.

Tjeu Adank: Mmm.

Bert Linkens: Op enig moment die je nu eigen gemakkelijk kunt realiseren tegen relatief lage kosten.

Tjeu Adank: Ja.

Bert Linkens: Verder zijn er niet zoveel opties, moet ik eerlijk zeggen binnen de bestaande voorraad waardoor je dat aantal aanvragen zou kunnen verminderen. Dan zit het 'm vooral toch wel in je toewijzingsbeleid en de souplesse die je betracht om mensen die die aanpassing nodig hebben, om, als ze dat willen, toch in de gelegenheid te stellen om te verhuizen.

Tjeu Adank: Ja, daar ben ik, tot nu heb ik dat ook al veel gezien inderdaad. Dan heb ik verder eigenlijk niet zoveel vragen. Ik weet niet of jij nog vragen hebt aan mij?

Bert Linkens: Nee, ik ben wel benieuwd hoe als je straks wat verder bent in je onderzoek om er nog iets over te lezen, vind ik altijd wel interessant.

Tjeu Adank: Ja, ik stuur iedereen sowieso een samenvattingen de aanbevelingen door die meegewerkt hebben aan het onderzoek.

Bijlage G: interview Brabant Wonen

Datum: 26 mei 2020
Plaats: online via Teams

Persoonlijke achtergrond geïnterviewde:
Naam: geanonimiseerd
Organisatie: woningcorporatie Brabant Wonen
Functie: klantadviseur verhuur

Begin:

Hallo, bedankt dat u even tijd wil nemen om een aantal vragen van mij te beantwoorden[15]. Mijn naam is Tjeu Adank, ik ben 24 jaar oud en ik ben momenteel bezig met mijn afstudeeronderzoek voor de opleiding master Bestuurskunde aan de Radboud Universiteit. Mijn onderzoek is in opdracht van de gemeente 's-Hertogenbosch en ik onderzoek voor hen hoe zij grip kunnen houden op het aantal aanvragen en toewijzingen van Wmo-woningaanpassingen. Door een aantal ontwikkelingen, zoals het abonnementstarief, de vergrijzing en het Rijksprogramma Langer Thuis neemt het aantal aanvragen toe. De gemeente wil ondanks deze ontwikkelingen grip houden op de woningaanpassingen.
Ik heb u benaderd omdat uw afdeling ook te maken krijgt met het Rijksprogramma Langer Thuis. Daarnaast heeft uw afdeling veel contact met woningcorporaties. Door dit gesprek wil ik inventariseren welke mogelijkheden er zijn om via integrale samenwerking grip te houden op het aantal aanvragen en toewijzingen van woningaanpassingen en wil ik inventariseren hoe de stand van zaken nu is op woongebied van de Wmo-doelgroep.
Bij deze wil ik u nogmaals vragen of het goed is dat ik het gesprek opneem? Ik zal het gesprek transcriberen en met uw toestemming wordt dit toegevoegd als bijlage aan mijn onderzoek. Ik zal u, als u wilt, als persoon anonimiseren. Het onderzoek zal alleen gelezen worden door de gemeente 's-Hertogenbosch en universitair docenten van de Radboud Universiteit.

Start woordelijk transcript

Tjeu Adank: Zo kijk eens aan ja, dan begin ik gewoon bij het begin, en dat is eigenlijk de samenwerking van Brabant Wonen met de gemeente, vooral op Wmo-gebied. Ik vroeg me af hoe jullie die samenwerking ervaren en of er een samenwerking is?

Anoniem: Ja, die samenwerking is er natuurlijk met name in en om de panden en dan ook als het gaat het technische vlak van de van de woning. Dan is er sprake van samenwerking.

Tjeu Adank: Mmm.

Anoniem: En daarnaast hebben we ook een aantal keren per jaar het overleg waarin de corporaties de Bossche corporaties en de gemeenten elkaar ontmoet en dan overleggen welke kandidaat of welke mensen wachten op een op een aangepaste woning.

[15] De intro van dit interview is niet getranscribeerd. De bovenstaande tekst is vrijwel letterlijk opgelezen en de ontwikkelingen zijn eerder uitgelegd. In dit interview is getutoyeerd.

Tjeu Adank: Oké.

Anoniem: Dus de samenwerking is er. Bedoel je ook echt in welke vorm dat de samenwerking bestaat of?

Tjeu Adank: Ja ik heb één keer eerder gehoord over dat overleg voor geschikte woningen zoeken en verder hoor ik dat er best wel een beperkte samenwerking is. Dus ja, het is meer van hoe ervaren jullie het: dat het genoeg samenwerking is? Of zie je nog meer mogelijkheden? Ja, nou, de andere vraag is: er komt natuurlijk een grote stijging van het aantal ouderen en het is best wel druk op de woningmarkt verwachten jullie bijvoorbeeld meer van de gemeente qua visie? Of ja, hoe die vergrijzing aan te pakken?

Anoniem: Ik vraag me af of je echt de vergrijzing aan kan pakken, want die die zal toch wel. Die zal er toch wel zijn.

Tjeu Adank: Mmm.

Tjeu Adank: Ja, ik bedoel al meer ook qua geschikte woningen?

Anoniem: Ooh zo, ja ik denk wel als ze grond. De gemeente moet grond beschikbaar stellen waarop de corporaties kunnen bouwen en als er sprake is van meer vergrijzing, dan zullen er ook meer woningen gebouwd moeten worden, zodat die doorstromen ook kan plaatsvinden.

Tjeu Adank: En merk je wel dat er goed overleg over is? Of is dat het soms nog een lastig punt?

Anoniem: Ja, dat is niet iets waar onze afdeling bij betrokken is, lijkt me nog meer iets om wat via de afdeling ontwikkeling loopt, wat zij gaan ook echt over het ontwikkelen van woningen en nieuwbouw.

Tjeu Adank: Oké, en verder de samenwerking die er nu is, ook net zoals dat gesprek, dat verloopt verder allemaal prima en gaat het goed of is er iets waar jullie tegenaanlopen?

Anoniem: Ja, ja, we weten we elkaar te vinden.

Tjeu Adank: Oké.

Anoniem: Laat ik het zo zeggen, kijk en als er iets speelt. Dan bellen we en vragen we dat.

Tjeu Adank: Oké. Zie je wel punten voor verbetering? Want ik merk dat je. Ik praat ook niet vanuit de gemeente trouwens en de gemeente. Het is echt een beetje, dit onderzoek is echt los van wat de gemeente doet. Dus het is niet dat als je dingen hebt die kritiekpunten vormen voor de gemeente dat je die niet kunt zeggen omdat ik onderzoek doe voor de gemeente. Ik weet niet je dat gevoel hebt?

Anoniem: Je valt even weg, ik verstond, het laatste stukje heb ik niet verstaan.

Tjeu Adank: Oh ja, nou het is. Ik wilde meer aangegeven dat ik echt een beetje aan het inventariseren ben voor mijn eigen onderzoek en dat ik ook niet praat vanuit de gemeente. Dus ja, mocht je bijvoorbeeld dingen hebben die echt verbeterpunten kunnen zijn. Het is niet dat ik die allemaal doorspeel aan de gemeente en dat ik een soort spion ben als het ware.

Anoniem: Oh nee zo, helder, helder. Had ik ook niet gedacht hoor.

Tjeu Adank: Nee, maar ik denk ik zeg het maar even.

Anoniem: Maar ik denk wel dat de gemeente zeg maar een leidende rol zou kunnen pakken als het gaat over de communicatie. Want we hebben bijvoorbeeld een woning gereserveerd en die.

Tjeu Adank: Mmm.

Anoniem: Ja, een jaar later kregen we pas. Ja, het duurde een jaar voordat de bouwvergunningen was toegekend. Ik vraag me af of dat kan iets sneller kan. Want kijk voordat die woning helemaal klaar is, inclusief de aanpassingen. Dan zijn we nog een half jaar verder. Dat betekent dat er anderhalf jaar een woning leegstaat. Wel gezien de woningnood vind ik het slecht te verkopen naar de woningzoekenden.

Tjeu Adank: Oké, ja, dan kom ik al een beetje uit bij. Er is ooit een verantwoordelijkheidsconvenant opgesteld. Ik weet niet of je daar bekend mee bent?

Anoniem: Ben ik niet bekend mee.

Tjeu Adank: Ik heb toevallig iemand gesproken van Zayaz en die was bij dat overleg en die zegt van uiteindelijk is het convenant wel opgesteld, maar het is nooit officieel ondertekend. Een ja, vandaar dat je waarschijnlijk ook niet bekend met het convenant bent. Dat zijn er meer niet. De vraag is: staan jullie open om een convenant te maken om verantwoordelijkheidsafspraken vast te leggen over wie er verantwoordelijk voor de kosten, mag de gemeente bijvoorbeeld zomaar in jullie woningen aanpassingen doen? Ja, het gaat eigenlijk over van alles.

Anoniem: Weet je de kosten voor de leegstand daar zijn al afspraken over gemaakt dus die zijn al vastgelegd.

Tjeu Adank: Oké, ja, ik kan bijvoorbeeld andere gemeentes die merkte dat er gat viel bij de algemeen gebruikelijke voorzieningen. De gemeente vergoed steeds minder dingen die bijvoorbeeld ook in een bouwmarkt te koop zijn.

Anoniem: Mmm.

Tjeu Adank: En zij merkte bijvoorbeeld dat ze huurders hadden die dat toch niet konden betalen en hun woningcorporatie wilde dat eigenlijk ook niet vergoeden en daardoor viel er eigenlijk een gat? En daar zouden ze bijvoorbeeld afspraken over willen maken? Ik weet niet of jullie onderwerpen hebben waar jullie tegen aanlopen, waarvan jullie denken: daar moeten we een keer met de gemeente mee om de tafel?

Anoniem: Ik las in jouw vragenlijst: het oppluspakket dat vind ik zelf wel een hele goeie.

Tjeu Adank: Ja?

Anoniem: Ja.

Tjeu Adank: Staan jullie daar dan ook voor open?

Anoniem: Ik weet niet of het iets is om. In principe, ik sta er wel voor open of het Brabant wonen

breed ook zo gedragen wordt durf ik nog niet te zeggen. Maar ik heb bijvoorbeeld bij mijn vorige werkgever, daar was wel sprake van oppluspakketten, daar werd echt wel gebruik van gemaakt. Mensen die het inderdaad niet zelf kon bekostigen.

Tjeu Adank: Ja.

Anoniem: Die hadden dus op die manier wel de voorzieningen die zijn nodig hadden om goed te blijven wonen, om te moeten kunnen blijven wonen.

Tjeu Adank: Ja, precies want ja, de gemeente, die zegt inderdaad wat dat betreft redelijk stellig van we gaan we niet meer vergoeden. Vandaar ook die vraag. Je zou zeggen toch ergens moet dat gat opgevuld worden?

Anoniem: Ja, precies.

Tjeu Adank: Oké, merk je wel dat bijvoorbeeld Brabant wonen zich verantwoordelijk voelt voor die voorzieningen op dit moment, want er is dan geen oppluspakket, maar er zullen vast huurders zijn die toch met zo'n vraag bij jullie terechtkomen, denk ik.

Anoniem: Ik heb daar nog geen bewoner over gesproken.

Tjeu Adank: Oké, dat is alleen maar heel mooi eigenlijk. Dan ga ik even verder, want het gaat natuurlijk zo vrij hard even kijken. Ja, dan heb ik nog vragen over de huurders zelf.

Anoniem: Mmm.

Tjeu Adank: Merken jullie dat de huurders bewustzijn van hun huidige woonsituatie en een deel toekomstig, dus mochten ze beperkingen krijgen weten ze dan wat de gevolgen zijn?

Anoniem: Ik vind wel dat de huurders daar zich bewust van zouden moeten zijn. Alleen wij zien ook dat onze huurders steeds kwetsbaarder zijn en we merken ook dat mensen daar niet mee bezig zijn. Met voorbereiden op de toekomst. Dus dat ze in een grotere woning gaan wonen. Op een gegeven moment ging trap meer kunnen lopen en dat er niks geregeld is en dat ze dan eigenlijk pas aan de bel gaan trekken.

Tjeu Adank: Mmm.

Anoniem: Dan is het te laat.

Tjeu Adank: Ja.

Anoniem: Dat merken we echt wel hoor. Steeds meer huurders die echt heel erg kwetsbaar zijn.

Tjeu Adank: En is dat dan echt vooral de oudere generatie? Of zijn dat ook de jongeren mensen die bijvoorbeeld ineens met een beperking te maken krijgen, of dat is natuurlijk ook lastig te voorspellen. Maar merk je wel dat het vooral de oudere generatie is?

Anoniem: De oudere generatie, ja, ja. En aan de andere kant kan ik me ook wel voorstellen, want in 1970 of wanneer zij zelfstandig gingen wonen, was er geen wachttijd, geen inschrijftijd. En dan ging je bij wijze van naar de bouwvereniging en drie maanden later had je een woning, maar de tijd en de druk op de woningmarkt is, momenteel gigantisch.

Tjeu Adank: Ja.

Anoniem: Plus daarnaast zijn er ook weinig mogelijkheden om door te stromen.

Tjeu Adank: En hoe bedoel je dan? Weinig mogelijkheden? Puur omdat er bijvoorbeeld te weinig woningen zijn of ook anders.

Anoniem: Te weinig woningen en te weinig geschikt wonen? Ja, ja.

Tjeu Adank: Ja, dat kom vaak terug, blijft toch een lastig punt.

Anoniem: Het zou wel een groep moeten zijn die de eigen verantwoordelijkheid kan nemen, maar wij zien dat het dus niet gebeurt vanwege de kwetsbaarheid.

Tjeu Adank: Ja dus inderdaad en een deel dan bewustzijn en een deel echt eigen verantwoordelijkheid nemen.

Anoniem: Ja, ja.

Tjeu Adank: Hoor je dan ook echt terug van. Ja, we hebben een probleem en we verwachten dat het opgelost wordt als het ware?

Anoniem: Ja, ik spreek de mensen niet zelf. Ja, dat durf ik niet te zeggen.

Tjeu Adank: Zijn er wel. Ik heb een aantal andere woningcorporaties gesproken en die geven aan: we proberen wel onze huurders aan te zetten tot het creëren van bewustzijn of in ieder geval de een eigen verantwoordelijkheid, en ze proberen doorstroming te stimuleren. Ja, is Brabant Wonen daar ook mee bezig?

Anoniem: Achter de schermen zijn we wel bezig om iets op te zetten, maar het is nog niet echt concreet.

Tjeu Adank: Nee, dat krijg ik al een paar keer terug. Is dat ook in samenwerking met de gemeente, want ik hoor bijvoorbeeld dat er een doorstroomregeling wordt opgezet. Ik weet niet of dat gemeente breed is?

Anoniem: Volgens mij wel, volgens mij wel. Van groot naar beter, bedoel je dan.

Tjeu Adank: Nou ja, ik heb de naam nog niet gehoord, maar iedereen zegt eigenlijk van. We zijn wel bezig met een doorstroomregeling.

Anoniem: Ja.

Tjeu Adank: En er stond of ja het eerste concept van de woonvisie staat ook online, en daarin komt dat ook terug van: we werken samen aan een doorstroomregeling.

Anoniem: Ja.

Tjeu Adank: Ik vroeg me af of dat inderdaad zo was. Want ik hoor het inderdaad van iedereen terug. Maar wel goed om te horen dat dat in ieder geval bezig is. En verder ja, ik hoor daarin terug

bijvoorbeeld een verhuiscoach, maar ook huren bevriezen, informatiedagen. Valt dat daar allemaal onder of?

Anoniem: Ik ben niet bekend met de inhoud van het concept.

Tjeu Adank: Oh oké.

Anoniem: Ik ben ook niet betrokken bij de regeling.

Tjeu Adank: Nee, oké, nou, dat is niet. Nou even kijken. Dan ga ik even door. De gemeente zegt eigenlijk bij de Wmo. Als de kosten van een woningaanpassing te duur zijn, dan willen we eigenlijk gaan kijken, kunnen we de huurder gaan laten verhuizen. En nou is dat en heel lastig inderdaad, omdat er krapte op de woningmarkt is, maar krijgen jullie wel regelmatig een verzoek vanuit de gemeente van we hebben iemand voor of die een geschikte woning zoekt? Hebben jullie iets?

Anoniem: Ja, we bespreken het tijdens het overleg en wat we hebben, dan zijn we afhankelijk van het aanbod wat beschikbaar komt.

Tjeu Adank: Ja.

Anoniem: En of het dan geschikt te maken is voor degene die met spoed op zoek is naar een woning.

Tjeu Adank: Ja, je gaf al op het begin aan dat dat soms heel lang duurt. Kun je een beetje aangeven wat een gemiddelde wachttijd is voor iemand die bij zo'n overleg wordt besproken.

Anoniem: Ik denk een half jaar, zoiets een half jaar.

Tjeu Adank: Oké. Dat is nog best lang denk ik.

Anoniem: Ja.

Tjeu Adank: Oké, merk je dan verschil bijvoorbeeld een senioren en niet senioren?

Anoniem: Nee, want wij maken geen verschil tussen senioren en de jongeren. Nee, dat merken we geen verschil van.

Tjeu Adank: Nee, maar ik hoor bijvoorbeeld, ja, je hebt levensloopwoningen, je hebt seniorenwoningen en sommigen woningcorporaties zeggen van wij merken dat onze seniorenwoningen best lastig vol komen, omdat ouderen zich geen senior voelen en die willen daar nog niet over nadenken. Dus qua aanbod is er wel meer voor senioren dan voor niet senioren. Ja, ik weet niet of jullie dat ook merken?

Anoniem: Ik heb zelf wel de indruk dat de wachttijd korter is voor een seniorenwoning dan bijvoorbeeld een reguliere woning.

Tjeu Adank: Ja. En sommige woningcoöperaties gaven ook aan van als ze een nieuwbouwproject doen, dan is het niet dat er specifiek seniorenwoningen maar meer levensloop geschikt of nultredenwoningen worden gebouwd. Ik weet niet of jullie ook zoiets, of dat jullie op die manier inspelen op het voor alle doelgroepen bouwen, als het ware?

Anoniem: Ik weet toevallig van het laatste complex dat opgeleverd is, dan is er wel rekening mee

gehouden, hè dat de kozijnen ook breder zijn. Geen drempels in de woning maar verder durf ik niet te zeggen of daar ook naar gekeken wordt.

Tjeu Adank: Nee, oké, scroll ik weer even verder. Verder het Rijk heeft gezegd: eigenlijk is het slim om in de prestatieafspraken ook afspraken te maken over specifieke doelgroepen en onder andere de Wmo doelgroep. Nou heb ik al gezien en gehoord dat er geen prestatieafspraken zijn, specifiek voor de Wmo, maar ik vroeg me af: zijn op de achtergrond wel afspraken tussen, ofja er is dan dat overleg, maar zijn er verder nog specifieke afspraken waarvan je denkt dat is echt heel Wmo gericht?

Anoniem: Nee.

Tjeu Adank: En zie je daar wel mogelijkheden toe? Of denk je, het is zo goed.

Anoniem: Ja, ik denk dat het op zich zo goed is.

Tjeu Adank: Ja merken jullie niet dat er overmatig veel vragen zijn die bijvoorbeeld niet geplaatst kunnen worden of?

Anoniem: Sorry.

Tjeu Adank: Of jullie bijvoorbeeld veel huurders hebben die met een Wmo-vraag komen die daarin vastlopen of iets dergelijks?

Anoniem: Nee, die zouden dan denk ik bij de gemeente binnenkomen, die vragen. Over de Wmo. Die komen niet zozeer bij de bij de corporaties binnen?

Tjeu Adank: Nee, oké. Ja, soms dan, ik las in ieder geval een paar onderzoek en ik hoor van andere woningcorporaties. Soms weten burgers niet zo goed waar ze naartoe moeten, dus wij merken dat er best wel veel ook nog bij de woningcorporaties bijvoorbeeld aankloppen, maar daar hebben jullie iets minder last van dan?

Anoniem: Dan komen ze zeg maar met de vraag bij de collega's die werkzaam zijn, bij het KGC en die aan de balie zitten en medewerkers, de collega's.

Tjeu Adank: Ja.

Anoniem: Die sturen de mensen dan door.

Tjeu Adank: Mmm.

Anoniem: Ik heb dus verder geen aantallen, zeg maar, van vragen die bij ons binnen komen. Die mensen die spreek ik zelf niet.

Tjeu Adank: Oké, dan zijn we er al heel ver doorheen. Dan heb ik nog één laatste onderwerp en dat komt ook uit het Rijksprogramma Langer Thuis. En daarin zeggen ze eigenlijk: probeer nieuwe woonvormen te ontwikkelen als gemeenten en woningcorporaties voor je senioren omdat ze nu inderdaad merken dat heel veel woningen niet geschikt zijn. Maar ook de woningen zijn niet aantrekkelijk. Zijn jullie daar ook zelf mee bezig?

Anoniem: We hebben een complex ontwikkeld. Een aantal jaar terug en daar zijn de bewoners ook bij betrokken, de senioren, en dan met name bestemd voor mensen met waarvan niet aangeboren hersenletsel en beginnende dementie.

Anoniem: Mmm.

Anoniem: Dus daar wordt dan eerst gekeken naar welke mensen het nodig hebben, zo'n woning. En die hebben dan zeg maar de aanbieding en die gaan dan voor.

Tjeu Adank: En merk je dat er dan wel genoeg vraag is? Dat de woning vrij snel vol is?

Anoniem: Ja, ja, die woningen zijn snel verhuurd en als er een woning vrij is, dan is er echt wel grote belangstelling ook voor.

Tjeu Adank: Oké, want ik hoorde bijvoorbeeld ook dat vaak de financiële stap heel groot is voor ouderen, omdat die vaak al of een eigen koopwoning hebben met weinig lasten of al heel lang in een huurwoning zitten met weinig lasten. Ja merken jullie daar ook iets van dat ouderen bijvoorbeeld langer in een ongeschikte woning blijven zitten, omdat de stap qua kosten gewoon heel groot is.

Anoniem: Ja, ik heb daar geen signalen ook gehoord. Nee, ik kan me voorstellen dat dat gebeurt, maar ik denk wel op een gegeven moment, hè. Als het niet meer thuis gaat en mensen moeten dan verhuizen als het echt niet meer gaat.

Tjeu Adank: Ja.

Anoniem: Dus dat dan de huur die ze gaan betalen, in verhouding met de lage hypotheeklasten dat het gewoon ja, dat het geaccepteerd wordt, en dat ze dat doen. De huurmarkt. Als je altijd huurt, dan ben je je bewust van die huurprijs die je betaalt. Maar ik kan me voorstellen als mensen gewoon altijd gekocht hebben, nooit eerder met een huurwoning te maken hebben gehad.

Tjeu Adank: Mmm.

Anoniem: Dat ze dan wel enigszins kunnen schrikken van een huurprijs van zeshonderd euro.

Tjeu Adank: Ja.

Anoniem: Ja.

Tjeu Adank: Ja, en dan qua nieuwe woonvormen, want eigenlijk is het zo dat je doorstroom wil creëren. Dat staat bijvoorbeeld ook in de woonvisie. We merken dat ouderen toch langer blijven wonen in de huidige woning. Zouden die nieuwe woonvorm wel echt tot doorstroom kunnen leiden? Of denk je dat dat het probleem niet oplost?

Anoniem: Ik denk zeker dat dat tot goede doorstroming zou kunnen leiden. Daar ben ik eigenlijk van overtuigd.

Tjeu Adank: Oké, mooi. Ja, dan heb ik eigenlijk al mijn vragen gehad. Ik heb buiten mijn literatuurstudie. Er zijn natuurlijk altijd mogelijkheden om problemen ook anders aan te pakken dan wat er in de literatuur staat. Zijn er nog andere dingen waarvan jij denkt: kijk daar is naar, want dat kan mogelijk helpen om grip te krijgen op het aantal woningaanpassingen voor de gemeente?

Anoniem: Ja, dat is natuurlijk ontzettend uitgekleed hoe het nu loopt met die woningaanpassingen. Ik denk dat er meer gekeken kan worden naar wat iemand nodig heeft. En dat er dan bijvoorbeeld ook, maar ik begreep net van jou dat die abonnementstarief is ingesteld. Ik zou dan willen pleiten voor

elke wijk, zeg maar een apart potje met geld daarvoor beschikbaar. Maar dus jouw opmerking zojuist verraste me wel.

Tjeu Adank: Mmm.

Anoniem: Dat iedereen hetzelfde is.

Tjeu Adank: Ja, en dan zou je bijvoorbeeld wat armere wijken en hoger potje?

Anoniem: Precies, ja, ja, ja. Want waar de rijkere bewoners wonen, dat zij meer eigen bijdrage zouden kunnen betalen, dat er meer geld beschikbaar komt voor de mensen die minder hebben.

Tjeu Adank: Mmm ja, en dat is natuurlijk lastig omdat ze nou niet meer op inkomen mogen beoordelen.

Anoniem: Ja.

Tjeu Adank: Oké, nou, dat was het eigenlijk al. Het ging vrij rap. Ik merk sowieso dat de laatste interviews steeds sneller gaan, omdat ik natuurlijk veel meer informatie heb dan op het begin. Heb jij nog vragen aan mij?

Anoniem: Nee

Tjeu Adank: Nee?

Tjeu Adank: Nou, helemaal goed. Dank je wel[16].

[16] Het getranscribeerde interview is opgestuurd naar Anoniem.

Bijlage H: verslagen telefonische en mailinterviews

Verslag gesprek toewijzingscriteria
Datum: 22 juni 2020
Tijd: 9:00 – 10:15
Locatie: Stadskantoor gemeente ’s-Hertogenbosch
Deelnemers: Gijs Geurts (Wmo-consulent), Raoul Westerveld (Wmo-consulent), Jessica Weterings (Beleidsmedewerker), Anita Meeuwis (kwaliteitsmedewerker) en Tjeu Adank (Afstudeerstagiaire gemeente ’s-Hertogenbosch)

Tijdens het overleg zijn de bovenstaande criteria behandeld, die opgenomen zijn in het schema. Elke criteria heeft een kleur gekregen wat de mogelijkheden aantoont voor de gemeente ’s-Hertogenbosch. Het overgrote gedeelte is rood. Dit komt omdat:

- Het criterium in dit geval maar zelden voor komt. Mocht de situatie voorkomen dat is het maatwerk en daarvoor hoeft deze regel niet opgenomen te worden in de beleidsregels of verordening.
- Een dergelijke regeling valt onder een andere regeling.
- Biedt geen oplossing of rijmt niet met het beleid van de gemeente ’s-Hertogenbosch.
- Koppeling van de Wmo aan urgentieregeling is niet gewenst geeft A. Meeuwis aan. Dit is een regeling die juist eigen verantwoordelijkheid vermindert in plaats van stimuleert.

Sommige criteria worden wel als potentiele verbeteringen gezien. Deze moeten nader onderzocht worden voordat hier daadwerkelijk een uitspraak over gedaan kan worden. Verder zijn er een aantal criteria die niet voor de beleidsregels of verordening zijn, maar die wel meegenomen kunnen worden in een afwegingskader. Dit is in bovenstaand schema beschreven.

Vanuit zichzelf hadden de Wmo-consulenten geen veranderingen van de beleidsregels voor ogen. Deze zijn duidelijk.

<u>Wat gebeurt er als jullie de eigen mogelijkheid om het te betalen benoemen?</u>
Meeste mensen niet vatbaar voor. Geven ook aan dat Wmo gewoon goedkoper is.

<u>Wordt het bedrag van €7.500 euro primaat nog wel als streefbedrag gebruikt of helemaal niet meer? Hoe vindt het vinden van een geschikte woning nu plaats?</u>
Nee wordt niet meer mee gewerkt, per casus los bekijken. Soms al bij een traplift. Dit is echt maatwerk.

Verslag Mijn huis op maat
Respondent: Josephine Dries
Wanneer: 21 april 2020
Hoe: telefonisch

Wat is de mogelijkheid voor gemeenten om samen te werken met Huis op maat?
Gemeenten kunnen participant worden. Zij melden zich dan aan en betalen een soort abonnementsgeld voor het lidmaatschap. Dit zijn contracten voor vier jaar, omdat het tijd kost om

het beleid op te stellen en mensen te bereiken. Mijn huis op maat zorgt dat de huistest beschikbaar wordt voor de gemeenten en traint vrijwilligers om de huistest uit te kunnen voeren. De huistest is gratis en wordt dus gedaan door vrijwilligers. De gemeente is zelf verantwoordelijk voor het werven van de vrijwilligers.

Zodra een gemeenten zich aanmeldt krijgen ze een pakket met een plan van aanpak en allerlei voorbeelden van brieven, wervingsmogelijkheden en teksten die zij kunnen gebruiken om het beleid van de grond te krijgen en burgers te bereiken. Mijn huis op maat kan het project leiden, maar vaak gebeurt dit door een ambtenaar of andere welzijnsorganisatie. Op deze manier blijft het laagdrempelig.

Mijn huis op maat biedt ook maatwerk door andere soorten activiteiten aan te bieden zoals excursies. Daarnaast zijn ze begonnen met de Slimotheek. Dit is gaat over technologie bij mensen thuis. Het is een uitleenpunt voor slimme technologie die eraan kan bijdragen dat mensen langer thuis blijven wonen.

Gemeenten verbinden soms aan een huistest ook subsidie voor woningaanpassingen. Zoals een 30% vergoeding voor de aanpassingen die uit de huistest komen. Echter zien gemeenten dat dit geld vaak terechtkomt bij mensen die we weg weten en de het minder nodig hebben in plaats van bij degene die weinig geld hebben en behoeftig zijn. Het is wel een goede bron voor publiciteit.

Oorspronkelijk was de huistest opgezet door het Rijk en woningcorporaties vijftien jaar geleden. Het speelt dus al langer.

Wordt er veel gebruik gemaakt van de Mijn huis op maat?
Ongeveer 20 gemeenten zijn actieve afnemer van mijn huis op maat. Door de loop der jaren zijn ongeveer 60 a 70 gemeenten lid geweest. Ze zien nog steeds gemeenten weer terugkomen die eerder lid zijn geweest. De bezoekers komen voornamelijk van de gemeenten die lid zijn. Burgers zijn vaak terughoudend en willen niet snel huisaanpassingen doen. De kracht is om er te zijn als het kwartje wel is gevallen bij mensen. Er zijn niet echt cijfers over wat het oplevert, maar het levert wel veel positieve impact op.

Wat zijn andere samenwerkingsmogelijkheden?
Op veiligheid.nl bestaan er Health impact bond (Hib). Deze vormen van samenwerken zijn erop gericht dat degene die erin investeren ook hun deel terugverdienen. Gemeenten investeren nu soms maar verdienen en zelf niets mee. Deze samenwerkingen proberen iedereen dus evenredig te compenseren.

Huisartsen houden vaak de boot af omdat ze voor duizend dingen benaderd worden. Soms zie je wel dat huisartspraktijken een praktijkondersteuner ouderen hebben en dat zij tussen de huisartsen en ouderen staan en ook thuis mee kijken. Zij kunnen echter geen volledige huistest doen en een aanvullende huistest door een vrijwilliger kan hier een extra bijdrage leveren. De thuiszorg is vaak een belangrijkere partij omdat zij nog meer zien. Maar zij richten zich vaak op zorg en welke aanpassingen de zorg mogelijk maken, maar niet op het hele huis. Ook hier kan een vrijwilliger met een huistest een bijdrage leveren.

Makelaars doen ook wel eens huistesten, maar dit is vaak tegen betaling en hier wordt weinig gebruik van gemaakt omdat mensen niet weten wat ze terugkrijgen. Het moet echt vrijblijvend blijven en op eigen initiatief.

Hoe lang duurt het voordat de pakketten tot uitvoering kunnen worden gebracht?

Het pakket plus is snel online. Dit is vooral aan de gemeente om het te promoten, maar dit kan in een dag. De pakketten participant en extra kosten 3 tot 6 maanden, maar dit afhankelijk van de gemeenten hoe snel zij dit opzetten. MHOM kan zelf ongeveer een maand aan de slag.

Extra biedt meer expertise en bredere diensten, zoals excursies, trainingen.
De contracten lopen voor 4 jaar omdat goed werk tijd nodig heeft.

Verslag gesprek Lang zult u wonen
Gesproken: Hans Engelbertink en Maria Walters
Wanneer: 30 april 2020 en 30 juni 2020
Hoe: per mail en telefonisch
Tijd: 15:04 – 15:11 30 juni 2020

<u>Mailcontact met Hans Engelbertink:</u>
Mijn naam is Hans Engelbertink, projectleider Lang zult u wonen, bij de gemeente Hengelo
In 2010 heb ik **in** de gemeente Hengelo de bewustwordingscampagne Lang zult u wonen opgezet.
In 2012 is in overleg met de gemeente Hengelo en met o.a. geld vanuit de Provincie Overijssel de Lang zult u wonen B.V. gestart.

In 2014 heb ik in en voor de gemeente Hengelo de Stimuleringsregeling opgesteld.
Later hebben een aantal andere gemeenten zoals Schiedam, Steenwijk en Hof van Twente deze mogen kopiëren.
Deze Stimuleringsregeling is dus **niet** door de B.V. ontwikkeld.

Hoe ziet uw samenwerking met Langer zult u wonen eruit? Zitten hier kosten aan verbonden?
In het begin voor Hengelo niet omdat wij LZUW hebben opzet. Nu betalen wij net als de andere deelnemende gemeente een jaarlijkse bijdrage. De hoogte is afhankelijk van de grootte van de gemeente.

Gaat het enkel om de stimuleringsregeling?
Juist niet, zie hierboven. Voor de bijdrage blijft o.a. de website in de lucht en kunnen gemeenten kiezen voor; folders, een presentatie voor bewoners, het (mede) opzetten van een infomarkt of scholing van vrijwilligers of WMO-medewerkers.

Waarom heeft u gekozen voor een samenwerking met Langer zult u wonen en niet met bijvoorbeeld stimuleringsfonds volkshuisvesting?
Zie hierboven. Eigenlijk heeft LZUW B.V. voor de gemeente Hengelo gekozen. J

Heeft u een rapport/onderzoek naar de opbrengsten van de stimuleringsregeling die u met mij mag/kunt delen?
Nee, zijn we wel mee bezig. Het is natuurlijk heel lastig omdat je geen vergelijking hebt met b.v. 100 mensen die gebruik gemaakt hebben van de Stimuleringsregeling en 100 die het niet gedaan hebben.

Wat zijn de opbrengsten voor de Wmo door met de stimuleringsregeling te werken?
Wat we in de gemeente Hengelo zien is dat we in de afgelopen 4 jaar ruim € 500.000 minder hebben uitgegeven aan WMO-woningaanpassingen. Terwijl we het budget van de Stimuleringsregeling wel uit de “WMO-pot” halen. En verder, als men preventief drempels verwijderd en een ligbad of douchebak verwijderd voorkom je valpartijen en naast kosten voor een woningaanpassing bespaar je natuurlijk ook operatie en revalidatie kosten. Dan hoor ik van veel collega ambtenaren wel dat

operatie en revalidatie kosten geen gemeentekosten zijn maar natuurlijk wel maatschappelijke kosten.

Telefoongesprek met Maria Walters:
Lang zult u Wonen is bezig met een opfrisbeurt en uitbreiding van haar diensten. Ze willen zich op een breder gebied van bewust zijn en het nemen van de eigen verantwoordelijkheid gaan richten. Op dit moment richten zij zich voornamelijk op woningaanpassingen, verbeteren van het huis, aanreiken ideeën en het creëren van bewustwording over woningaanpassingen. Met de nieuwe diensten gaan zij ook aandacht besteden aan het financiële plaatje, vitaliteit, inrichting van de woning en gedrag van iemand om beperkingen te voorkomen. Daarnaast gaan zij aandacht besteden aan het eenzaamheidsaspect van ouderen (waar wil je later wonen en met wie?). Het moet dus de volledige breedte van bewust zijn dekken.

De huidige diensten die lang zult u wonen aanbiedt, zijn binnen korte tijd tot uitvoering te brengen. Binnen enkele weken kan dit geregeld zijn.

Verslag Wonen met gemak
Gesproken: Rolf Jobse
Wanneer: 11 mei 2020 en 1 juli 2020
Hoe: per mail

Het speerpunt van Wonen met Gemak is voorlichting en bewustwording. Voor gemeenten en woningcorporaties voeren wij samen met de lokale organisaties gebiedsgerichte campagnes. Op basis van de concrete resultaten blijkt dit een behoorlijk effectieve interventie te zijn, een substantieel deel van de mensen zet naar aanleiding van onze campagnes daadwerkelijk stappen om te zorgen voor een geschikte woonsituatie. Deze preventieve aanpak heeft zeker ook positieve effecten in de vorm van afname van beroep op Wmo-voorzieningen.

Hoeveel klanten maken gebruik van uw organisatie?
We zijn momenteel in zo'n 8 gemeenten actief, waarvan Breda de grootste is. Jaarlijks komen flink meer dan 1.000 mensen naar de voorlichtingsbijeenkomsten.

Hoe ziet uw samenwerking met gemeenten eruit?
Meestal komt het initiatief om met Wonen met Gemak aan de slag te gaan van lokale organisaties, zoals seniorenorganisaties of welzijnsinstelling. Er wordt dan meestal een samenwerkingsverband gevormd van verschillende relevante organisaties, waarvan ook de gemeente en meestal ook de woningcorporaties deel uitmaken. De trekkersrol ligt bij het lokale samenwerkingsverband, financiering vindt meestal plaats vanuit gemeente en woningcorporatie(s). In enkele gemeenten leveren ook andere partners een bijdrage, zoals bijvoorbeeld de Rabobank.

Wat doet uw organisatie precies? Is het enkel voorlichting/advies of worden er ook leningen/producten verstrekt?
Voorlichting en bewustwording is het speerpunt, dat doen we vooral middels kleinschalige bijeenkomsten. Daarnaast komen wij ook bij de mensen aan huis om een uitgebreide integrale Woonscan uit te voeren. Vooral deze Woonscan blijkt zeer effectief om mensen tot tijdige maatregelen aan te zetten. Er wordt gebruik gemaakt van het instrumentarium dat lokaal beschikbaar is. Een aantal gemeenten hebben speciale financieringsarrangementen zoals de Blijverslening en/of de Verzilverlening. Dit zijn producten van SVn, het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting waar gemeenten zich bij kunnen aansluiten.

Heeft u of een ketenpartner inzicht in wat de besparingen zijn op de Wmo doordat burgers gebruik maken van wonen met gemak? Zo ja, wat zijn de resultaten?
Uiteraard leveren de tijdige woningaanpassingen door de bewoners zelf in een later stadium besparingen op voor de Wmo. We zouden dit inzicht graag ook getalsmatig onderbouwd hebben, maar dat is er helaas (nog) niet. Het is wel bekend dat bijvoorbeeld Breda verhoudingsgewijs t.o.v. vergelijkbare gemeenten minder beslag heeft op woningaanpassing via de Wmo. Er wordt binnen de gemeente wel uitgegaan van een relatie met de campagnes Wonen met Gemak, maar deze veronderstelling is niet onderzocht. In enkele gemeenten worden mensen vanuit de Wmo doorverwezen naar Wonen met Gemak wanneer zij geen gebruik kunnen maken van Wmo-voorzieningen. Voor de Wmo-consulenten is dat prettig, omdat zij hierdoor de mensen toch verder kunnen helpen.

Hoe lang duurt het ongeveer om de diensten in uitvoering tot brengen voor een gemeente?
Van ons uit kan dat vrij snel, start binnen enkele weken. We hebben een draaiboekje liggen waarmee we samen met partijen snel uit de startblokken kunnen nadat lokale besluitvorming heeft plaatsgevonden. Vaak starten we met een pilotgebied, dat gaat vaak makkelijker en sneller. Op basis van de resultaten vindt dan besluitvorming plaats over de omvang en het tempo van de verdere uitrol. De pilot levert ook draagvlak op onder partijen die nog een afwachtende houding hebben.

Verslag Stimuleringsfonds Volkshuisvesting
Gesproken: Ben Boekraad
Wanneer: 5 juni 2020, 18 juni 2020, 30 juni 2020

Hoe ziet een samenwerking tussen uw organisatie en een gemeente eruit? Zitten hier kosten aan verbonden? Wie voorziet in de bekendheid van de samenwerking?
De relatiemanager onderhoudt de contacten met gemeenten en provincies en inventariseert de wensen van bestuurders om gericht te sturen in de samenleving. Dat kan zijn:

- Starters
- Langer thuis
- Verduurzamen
- Gasloos
- Fundering herstel
- Opzet windmolen park
- Opzet zonne weide
- Asbest sanering
- ….

In overleg met relatiemanager en gemeente/provincie komt een verordening tot stand om een doelgroep te faciliteren (laag rentende lening onder gunstige voorwaarden), gemeente stelt budget vast en stort dit geld bij SVn. SVn voert de krediettoetsen uit volgens de huidige normen (passend binnen wet- en regelgeving), betaalt de gelden uit, beheert de leningen, rapporteert aan de gemeente.
Ja de kosten voor kredietbeoordeling worden betaald door de aanvrager en de kosten van beheer, rapportage etc. worden betaald door de gemeente.

Relatiemanagers bezoeken regelmatig hun deelnemers en vernemen wensen en wijzen op nieuw financieringsconstructies (o.a. Verzilverlening). Omgekeerd luisteren Relatiemanagers naar de wensen van de deelnemers en nemen deze mee naar “binnen”.

Wat betreft de verzilverlening. Hierbij gebruiken mensen hun overwaarde. Welke kosten zitten er dan voor de gemeente aan deze lening verbonden?

Alleen de beheerkosten vergoeding aan SVn (op dit moment 0,5% over de uitstaande leningen per 31-12) en evt. kosten eigen personeel om aanvragers van dienst te kunnen zijn.

Kan iedereen die overwaarde heeft zomaar meedoen met deze regeling?
Nee,

1. De gemeente moet de regeling met Verzilverlening aanbieden via SVn
2. Er moet nog voldoende budget zijn bij de gemeente
3. De aanvrager(s) moet(en) ouder zijn dan max. 10 jaar voor wettelijke AOW datum (58 jaar)
4. Verzilverlening is een financieringsinstrument om beleidskeuzes te realiseren (langer thuis, verduurzamen, gasloos,….). Men moet dus kiezen voor welke beleid men welke financieringsinstrumenten worden ingezet. Uiteraard is de Relatiemanager hierbij behulpzaam.
5. Het is geen instrument om een vrij besteedbaar inkomen te realiseren.

Hoe lang duurt het ongeveer om je als gemeente aan te sluiten bij jullie organisatie?
Als men mij benadert dan maken we een afspraak. Ik doe een inventarisatie gesprek. Verloopt dit goed dan zorg ik dat men de Deelnemersovereenkomst krijgt. Dit wordt getekend door de burgemeester en onze directeur.

Dus dat kan binnen 14 dagen geregeld zijn, afhankelijk van hoe snel men reageert.

Parallel hieraan zorg ik dat men een voorbeeld verordening ontvangt en bespreken we welke producten/diensten van SVn men wil gaan voeren. Het vaststellen van een verordening moet via de raad lopen en hier gaat nog al wat tijd overheen. Verordening moet worden vastgesteld, budget ook, personele invulling intern (gemeente) moet verzorgd worden, evt. communicatie traject wordt besproken, zodat de regeling ook bekend is bij de burgers.

We zijn al snel 9 maanden onderweg.

Verslag Platform 13-14

Gesproken: Henny Meijer
Wanneer: 15 juni 2020, 1 juli 2020 en 6 juli 2020
Hoe: per mail

De uitvoering en coördinatie is bij ons in handen van Het Senioren Platform 13-14 (Nuland Vinkel) en in samenwerking met de KBO Nuland en de KBO Vinkel. De woonscan is ingezet voor meerdere jaren en is voor de toekomst ook van toepassing in verband met de vergrijzing.

Hebben jullie genoeg vrijwilligers om al deze woonscans uit te voeren?
Wij hebben voldoende vrijwilligers voor het uitvoeren van de woonscan, deze mensen hebben meestal in bouwkundige achtergrond en voeren de scan met 2 personen uit.

Hoe komen de vrijwilligers die de woonscans uitvoeren aan de kennis die zij daarvoor nodig hebben?
Wij beschikken over standaardformulieren waarin alle vragen standaard zijn opgenomen, deze worden dan ter plaatse in het bijzijn van de bewoners in gevuld. (Met evt. opmerkingen)

Hieruit wordt door een andere vrijwilliger dit ingevoerd in de computer, waaruit een verslag c.q. een aanbeveling rapport komt, dit wordt met de vrijwillige coördinator overlegd en vastgesteld.

Daarna wordt dit rapport door de uitvoerders van de woonscan aan de bewoners aangeboden, met uitleg aan deze bewoners, wat aanbevolen en noodzakelijk is om als senior(en) in de betreffende woning veilig te kunnen blijven wonen.

Het bovengenoemde is voor de bewoners geheel gratis.

Ik las dat jullie subsidie ontvangen van de gemeente 's-Hertogenbosch, klopt dit?
Er zijn kosten voor de aanschaf van het programma, onkostenvergoeding voor de uitvoerende en het maken van het rapport. Hiervoor hebben wij een subsidie gehad van de Gemeente den Bosch

Zijn dit voornamelijk aanpassingen die burgers zelf kunnen verrichten of verwijzen jullie bijvoorbeeld ook naar de Wmo?
Naar aanleiding van het rapport uitgebracht na de woonscan kunnen de bewoners grotendeels zelf aan de slag, om eenvoudige dingen aan te passen, daarnaast is het aan de bewoners zelf of dat ze deskundige inschakelen om verbeteringen aan te laten brengen.
Daarnaast kunnen ze contact opnemen met de WMO om te bekijken hoe ze sommige aanpassingen gefinancierd kunnen krijgen en bij een huurhuis kunnen ze contact opnemen met de verhuurder of deze ook kunnen bijdragen in de te maken kosten, de meeste woningbouw verenigen hebben hier een potje voor.

Ziet u mogelijkheden om met platform 13-14 een groter gebied te voorzien van de woonscan of bent u alleen werkzaam binnen Vinkel en Nuland?
Ik denk niet dat onze werkgroep die de opnames verricht, woonscan wil en kan gaan uitvoeren in een groter gebied, daar dit te veel werk oplevert en wij van mening zijn dat deze mensen bekend moeten zijn in hun wijk, dit is meer vertrouwd.
Voor Vinkel en Nuland hebben wij eigen mensen uit het dorp die de opnames uit voeren.

Het computerprogramma, vragenlijsten en advies presentaties, kan wanneer hier belangstelling voor is, na overleg met ons bestuur evt. overgenomen worden, tegen een vergoeding.

Verslag Gemeente Arnhem
Gesproken: Marion Boogers en Stefan van Tongeren
Wanneer 18 mei 2020 en 25 mei 2020
Hoe: mailcontact

Heeft uw gemeente afspraken met woningcorporaties over wie verantwoordelijk is voor het doorvoeren van woningaanpassingen? Zo ja, mag ik deze ontvangen?
MB: Deze afspraken zijn er nog niet; het is wel de bedoeling dat daar in de tweede helft van dit jaar een opzet voor gemaakt wordt.

Wat doet uw gemeente op preventief vlak om burgers aan te zetten tot het doorvoeren van (preventieve) woningaanpassingen?
SvT: De wijkcoaches van de sociale wijkteams vragen in de keukentafelgesprekken naar de eigen mogelijkheden van de inwoners en trachten aan te sturen op zelfredzaamheid wanneer de inwoner hier mogelijkheden voor heeft. Echter er is geen juridische grondslag die de wijkcoaches hebben om een aanvraag af te wijzen ook al is de inwoner in kwestie miljonair en kan de woningaanpassing zelf betalen. De wijkcoaches kunnen enkel wijzen op de voordelen wanneer de inwoner de woningaanpassing zelf regelt (keuzevrijheid e.d.)
Op dit moment hebben we nog geen maatregelen genomen ten aanzien van preventieve woningaanpassingen, later dit jaar zullen we de haalbaarheid van een informatiecampagne onderzoeken waarin inwoners (vooral bezitters van een koopwoning) worden gemotiveerd om na te

denken over hun leeftijd en hoe passend hun woning nog is over een aantal jaar; moet de inwoner wellicht het bad vervangen voor een inloopdouche?
MB: Hopelijk/waarschijnlijk kunnen we tevens meeliften op een campagne die de gemeente gaat voeren in het kader van de energietransitie en duurzaamheid; wanneer mensen eenmaal iets aan hun huis gaan veranderen, zijn levensloopbestendige veranderingen vaak veel gemakkelijker mee te nemen tegen vrij beperkte kosten.

Werkt uw gemeente met vaste prijslijsten voor woningaanpassingen? Zo ja, mag ik deze ontvangen?
SvT :Nee, we hebben geen richtprijzen. Wij werken op basis van offertes van aannemers. Vooral bij de meer complexe woningaanpassingen trachten we ten minste 3 offertes te vergelijken.

Werkt uw gemeente met afschrijvingstermijnen van keukens/badkamers, waarbij de burger zelf verantwoordelijk is voor het aanpassen van de woning als deze afschrijvingstermijn verlopen is? Zo ja, mag ik deze ontvangen?
SvT: Het invoeren van afschrijvingstermijnen is eerder wel ambtelijk onderzocht maar bleek zeer bewerkelijk en juridisch relatief wankel.
MB: ik ben zeer benieuwd of er een gemeente is die dit doet, en dat dit heeft standgehouden wanneer dit betwist wordt voor de rechter. (in mijn hart zou ik het namelijk zeer gerechtvaardigd vinden)

Heeft u beleid op het gebied van plaatsen van mobiele woonunits i.p.v. aanbouw of verbouwing? Hoe ziet dit beleid eruit?
SvT: Hier hebben we geen beleid op gemaakt. Een casus waarbij dit aan de orde is, is per definitie complex en zal een maatwerk oplossing passend bij de situatie gevonden worden. Bij complexe casussen moeten de wijkcoaches altijd de hulp van de specialist woonindicaties inschakelen.
MB: Onder de noemer 'mantelzorg' heeft het Rijk de regels op het gebied van Ruimtelijke Ordening voor het plaatsen van mobiele woonunits erg verruimd. Zoek hiervoor bij de Rijksoverheid. Men is daarbij blijkbaar geheel voorbij gegaan aan het feit dat een mantelzorgunit niet per definitie voor een ouder persoon geplaatst hoeft te worden en daarmee altijd 'tijdelijk' zou zijn, tot aan het overlijden van die persoon. In de praktijk wordt dit ook gevraagd door ouders voor hun jong-volwassen-kind met handicap. In dat geval is de plaatsing eigenlijk min of meer voor onbepaalde tijd en kan het ontbreken van toetsing aan richtlijnen die wél voor een vaste uitbouw van een woning zouden gelden als onrechtvaardig worden ervaren, bijvoorbeeld voor buren die last ondervinden van de mobiele unit.

Heeft uw gemeente afspraken met woningcorporaties over oppluspakketen (pakketten die de woningcorporatie aanbiedt met vaak kleine algemeen gebruikelijke woningaanpassingen aan burgers op leeftijd)? Zo ja, wat zijn deze afspraken?
MB: Deze ken ik nog niet in Arnhem

Heeft u cijfers van het aantal aanvragen Wmo-woningaanpassingen van de afgelopen jaren? Zo ja, mag ik deze ontvangen?
MB: In Arnhem zijn de sociale wijkteams ondergebracht in een aparte stichting, en niet in dienst bij de gemeente zelf. Momenteel wordt gewerkt aan een managementinformatie-systeem, dat vanuit de bedrijfsvoering van die stichting cijfers zal genereren voor gemeentelijk beleid en beleidsaanpassingen. Het is er nu echter nog niet.

Je geeft aan dat er geen preventieve maatregelen zijn genomen op dit moment. Echter kwam ik twee vormen van preventie tegen in de prestatieafspraken: een wooncoach voor de duur van twee jaar en de folder Langer thuis, in mijn aangepaste huis.

Wat is er met deze preventieve maatregelen gebeurd? Hoeveel gebruik werd hiervan gemaakt?

MB: Het voorstel voor de wooncoach is momenteel verder in voorbereiding. Dit heeft meer dan een jaar vertraging opgelopen door onderbezetting op de afdeling waar ik nu werk (de plaats die ik nu vervul is lang leeg geweest). Ik verwacht dat we de tweede helft van het jaar wel iemand hebben die verkennend gaat starten als wooncoach, oa om de behoefte en de rol scherper te krijgen. Dus het is te vroeg om iets over uitvoering/resultaat te zeggen.
Er is idd een mooie folder gemaakt, maar ik zou niets kunnen zeggen over de verspreiding en/of het effect. (misschien kom ik daar in de loop van de tijd nog wel achter 'in de wandelgangen' maar wslk niet nu op korte
termijn) https://www.vggm.nl/ufc/file2/hgm_internet_sites/landsw/4a30adc80b2a55be05d914b9be596a38/pu/Folder_definitief.pdf

Daarnaast geef je aan dat afschrijvingstermijnen onderzocht zijn, maar juridisch erg wankel zijn. Maar in jullie beleidsregels 2020 staat dat een eigenaar/verhuurder verantwoordelijk is voor de kosten van renovatie van een verouderde keuken (> 15 jaar) of badkamer (> 20 jaar). (Bijlage 7, productsoort I).
Waarom werken jullie nog wel of niet meer met de afschrijvingstermijn van badkamers en keukens die in jullie beleidsregels staat?
MB: In de afgelopen jaren is jurisprudentie ontstaan over de toepassing van regels. In november/december is deze aan het (in mijn ogen treurige) rijtje toegevoegd:
https://www.sociaalweb.nl/jurisprudentie/gemeente-moet-aanpassing-badkamer-betalen-verbouwing-van-verouderde-badkamer-is-geen-algemeen-gebruikelijke-voorziening-onder-de
Ik denk/hoop/vermoed dat er uiteindelijk wel ooit een wetswijziging gaat komen…. maar op dit moment is dit dus de uitleg van van de rechter …

Verder had ik nog een aantal andere vragen:
Waarom is er in de gemeente Arnhem gekozen voor het streefbedrag van 25.000 voordat het primaat van verhuizen wordt toegepast?
SvT: Het antwoord hierop is tweeledig: enerzijds was de politiek tegen een verlaging van dit bedrag anderzijds speelt ook praktische uitvoerbaarheid een rol. Bij een verhuisprimaat worden inwoners geacht binnen een jaar een beter geschikte woning te vinden, iets wat met de huidige krapte op de woningmarkt al een lastige opgave is voor de inwoners die de grens van €25.000 passeren. Indien binnen een jaar geen geschikte woning gevonden wordt zal de gemeente alsnog moeten verstrekken vanuit de Wmo.

Wat zijn de effecten van het benadrukken van de eigen financiële mogelijkheden van klanten?
SvT: Aangezien alleen toewijzingen en afwijzingen geregistreerd worden hebben we geen objectieve data waarin we kunnen aflezen hoeveel inwoners -in samenspraak met de wijkcoach- de conclusie trekken dat zelfstandige aanschaf beter past bij zijn/haar situatie.
SvT/MB: We vermoeden dat de maximale Eigen Bijdrage van 19,- per 4 weken zeer aantrekkelijk is voor mensen die zich melden bij een wijkteam en in gesprek gaan over woningaanpassingen. Mensen die van plan zijn zelf aanpassingen te laten doen, melden zich niet bij een wijkteam.

De gemeente Arnhem heeft opgenomen in de beleidsregels dat zij afspraken kunnen maken over terugbetalen van waardevermeerderende woningaanpassingen bij verhuizing.
Hoe vaak wordt hier gebruikt van gemaakt? En wat is het effect van een dergelijke afspraak?
SvT: Deze beleidsregel is begin dit jaar van kracht geworden maar nog niet toegepast. Het is op dit moment enkel een juridisch instrument waar we gebruik van kunnen gaan maken zodra de praktische uitvoering op een later moment is ingeregeld.

Verslag gemeente Zwolle
Gesproken: Edward Bruggink

Wanneer: 2 juni 2020 en 4 juni 2020
Hoe: mailcontact

Heeft uw gemeente afspraken met woningcorporaties over wie verantwoordelijk is voor het doorvoeren van woningaanpassingen? Zo ja, mag ik deze ontvangen?
Wij melden alle Wmo-woningen aanpassingen die in woningen van de Zwolse corporaties moeten plaats vinden aan bij de corporaties. Verder hebben we in principe de vrije hand om deze aanpassingen naar ons eigen goeddunken uit te laten voeren. Alleen bij grote of ingrijpende aanpassingen hebben we eerst overleg met de corporaties.
Achteraf, dus na uitvoering van de aanpassingen, ontvangen de corporaties een afschrift van de Wmo-toekenningsbeschikking.

Wat doet uw gemeente op preventief vlak om burgers aan te zetten tot het doorvoeren van (preventieve) woningaanpassingen?
Dit is een beleidsvraag en ben daar niet zo goed van op de hoogte. Wat ik wel kan aangeven is dat tijdens het keukentafelgesprek, dat de sociaal werker van het wijkteam met de cliënt heeft, altijd wordt nagegaan wat de eigen mogelijkheden zijn van de cliënt om verbetering aan te brengen in zijn of haar woonsituatie. Het inzetten van een woonvoorziening is geen automatisme. Er kunnen goedkopere alternatieven zijn.

Werkt uw gemeente met vaste prijslijsten voor woningaanpassingen? Zo ja, mag ik deze ontvangen?
Wij werken niet met vaste prijslijsten voor woningaanpassingen.

Werkt uw gemeente met afschrijvingstermijnen van keukens/badkamers, waarbij de burger zelf verantwoordelijk is voor het aanpassen van de woning als deze afschrijvingstermijn verlopen is? Zo ja, mag ik deze ontvangen?
Wij werken niet met vaste afschrijvingstermijnen voor keukens en badkamers.

Heeft u beleid op het gebied van plaatsen van mobiele woonunits i.p.v. aanbouw of verbouwing? Hoe ziet dit beleid eruit?
Mobiele zorgunits worden over het algemeen alleen maar ingezet voor cliënten die een korte levensverwachting hebben, maar wel veel zorg behoeven in de tijd dat zij nog te leven hebben. De ervaring is dat deze zorgunits regelmatig voor mensen met bijvoorbeeld ALS worden ingezet.

Heeft uw gemeente afspraken met woningcorporaties over oppluspakketen (pakketten die de woningcorporatie aanbiedt met vaak kleine algemeen gebruikelijke woningaanpassingen aan burgers op leeftijd)? Zo ja, wat zijn deze afspraken?
Wij hebben geen afspraken met woningcorporaties over de inzet van oppluspakketten.

Heeft u cijfers van het aantal aanvragen Wmo-woningaanpassingen van de afgelopen jaren? Zo ja, mag ik deze ontvangen?
Aantal woningaanpassingen van de afgelopen 5 jaar:

- 2015: 122
- 2016: 115
- 2017: 171
- 2018: 202
- 2019: 252

In de verordening is opgenomen dat bij co-ouderschap er een hoofdverblijf wordt aangewezen en dat daar de woningaanpassing zal plaatsvinden.

Wat is jullie ervaring met deze regeling? Is hier wel eens bezwaar tegen gemaakt en wat was hier de uitkomst van?
Ik heb hier geen ervaring mee. Bezwaarschriften op dit gebied zijn mij niet bekend

In de verordening is opgenomen dat iemand in aanmerking kan komen voor tijdelijke huisvesting. Wanneer is hier sprake van?
Als er sprake is van tijdelijke overbrugging tot er een geschikte woning is. Bespaart uw gemeente veel kosten met deze regeling?
Tijdelijke huisvesting kan plaats vinden wanneer een woning van een cliënt ingrijpend moet worden verbouwd en iemand daardoor niet thuis kan wonen. Tijdens de verbouwing kan iemand dan elders verblijven.

In de verordening is opgenomen dat een cliënt recht kan hebben op huurderving. Wanneer is hier sprake van? Wat levert dit op?
Huurderving betalen wij aan woningcorporaties bij reservering van een geschikte woning voor een cliënt die daar naar toe mag verhuizen. Als er bijvoorbeeld nog enkele aanpassingen nodig zijn aan de woning dan kunnen wij voor de duur van de werkzaamheden de huur tijdelijk betalen van de woning. Dat is huurderving.

In de verordening is opgenomen dat uw gemeente een aanvraag weigert als de aangevraagde voorziening van hoger niveau is dan het uitrustingsniveau van sociale woningbouw.
Kunt u hier een voorbeeld van benoemen? En bespaart uw gemeente veel geld op deze regeling?
Wij betalen niet meer dan strikt noodzakelijk is bij woningaanpassingen. Als er bijvoorbeeld een badkamer aangepast met worden dan zal de vergoeding voor het tegelwerk niet meer bedragen dan de kosten van een standaard tegel. Dus hetgeen dat ook in de sociale woningbouw wordt gehanteerd.

Verslag gemeente Ede
Gesproken: Jellie Wilgenburg-Leijstra
Wanneer: 12 juni 2020
Hoe: mailcontact

Heeft uw gemeente afspraken met woningcorporaties over wie verantwoordelijk is voor het doorvoeren van woningaanpassingen? Zo ja, mag ik deze ontvangen?
Ja, we hebben sinds 2012 een convenant waarin we afspraken hebben gemaakt en deze wordt geëvalueerd. Daarnaast hebben we 1 keer per circa 3 weken een structureel overleg van de casussen waar WMO-woonvoorzieningen vraagstukken spelen. Door deze nauwe samenwerking gaan we ook regelmatig samen op huisbezoek. De WMO pakt de uitvoering grotendeels op samen met de klant, aannemers en leveranciers; dit scheelt tijd en kosten in het proces. Gemeente Ede heeft een eigen bouwkundige in dienst die samen met de consulent op basis van het huisbezoek, waarin een woonscan gedaan wordt. In deze woonscan staat centraal of de burger stok, rollator of rolstoel afhankelijk is. N.a.v. dit huisbezoek met woonscan kunnen de oplossingen in gang gezet worden dan wel dat er een verhuisadvies gegeven wordt met de eventuele begeleiding daarbij. We delen dit convenant niet.

Wat doet uw gemeente op preventief vlak om burgers aan te zetten tot het doorvoeren van (preventieve) woningaanpassingen?
We informeren wat ze in ieder geval zelf zouden kunnen doen; middels bijgevoegde folder en op onze website.

Werkt uw gemeente met vaste prijslijsten voor woningaanpassingen? Zo ja, mag ik deze ontvangen?

Nee, we werken niet met vaste prijzen. Onze eigen bouwkundige berekent de oplossingsvoorstellen. Het is maatwerk. We gaan uit van sociale woningbouw en van adequaat en goedkoopste oplossingen.

Werkt uw gemeente met afschrijvingstermijnen van keukens/badkamers, waarbij de burger zelf verantwoordelijk is voor het aanpassen van de woning als deze afschrijvingstermijn verlopen is? Zo ja, mag ik deze ontvangen?
Ja we werken met afschrijvingstermijnen voor een keuken en badkamer, maar deze zijn niet leidend. De woningeigenaar is altijd **zelf verantwoordelijk voor renovatie**. Afhankelijk van de aandoening, de beperkingen en de belemmeringen kijken de consulent en de bouwkundige naar passende adequate oplossingen. Als er bv in het bad gedoucht wordt, en de burger kan niet meer in het bad in en uitstappen, dan kunnen we bv een PGB ter beschikking stellen om het bad te verwijderen en op die plek een douche te creëren.

Heeft u beleid op het gebied van plaatsen van mobiele woonunits i.p.v. aanbouw of verbouwing? Hoe ziet dit beleid eruit?
We vinden de units veel te duur qua aanschaf, huur en bij het opruimen van de unit. We steken in op passend verhuizen naar een rollator en rolstoel toe-en doorgankelijke woning. Er is in Ede een goede samenwerking tussen afdeling WMO, de urgentiecommissie en de woning coöperatie. Er zijn ook dergelijke woningen beschikbaar en de meeste medische urgente burgers verhuizen we tussen de 0 en 6 maanden.
Heeft uw gemeente afspraken met woningcorporaties over oppluspakketen (pakketten die de woningcorporatie aanbiedt met vaak kleine algemeen gebruikelijke woningaanpassingen aan burgers op leeftijd)? Zo ja, wat zijn deze afspraken?
Nee, we steken in op maatwerk bij de burger, zoveel mogelijk losse/ roerende woonvoorzieningen (toilet/douchestoel, actieve en passieve tillift, toiletverhogers, vacuümbeugels/ handgrepen en drempelhulpen (bijvoorbeeld leverancier Roege) die in andere gebruikersruimtes gebruikt kunnen worden en meegenomen kunnen worden. Vaste voorzieningen geven meestal beperkingen als er woning mutatie is.

Heeft u cijfers van het aantal aanvragen Wmo-woningaanpassingen van de afgelopen jaren (2018/2019)? Zo ja, mag ik deze ontvangen?
In 2019 hebben we 548 woonvoorzieningen aanvragen behandeld

Je gaf aan dat jullie inzetten op verhuizen i.p.v. een woonunit. Ik heb van verschillende gemeenten te horen gekregen dat zij het lastig vinden om het primaat van verhuizen toe te passen door de vele afwegingen die gemaakt moeten worden. Vaak weegt een verhuizing dan niet op tegen de belangen van de klant.
Hebben jullie hier ook vaak mee te maken?
Meerdere gesprekken voeren, mede n.a.v. de woningbeoordeling a.h.v. de woonscan, tijd ervoor nemen en mogelijkheden zien. Hulp aanreiken bij deze grote verandering. Apen en beren wegnemen en de toekomst met prognose bespreekbaar durven maken.

Hoe gaan jullie hiermee om?
Niet te snel willen beslissen en een cliënt mag ook beperkingen getroosten, slapen in de woonkamer is niet erg
Cliënt kan (tijdelijk) bijvoorbeeld ook elders douchen bij familie of dagbesteding
Wij gaan voor een langdurige oplossing die het beste passend is.
Durf te verhuizen, de meeste mensen zijn ons later erg dankbaar.

Het is belangrijk om een goed gesprek aan te gaan.

Ik heb zelf een verpleegkundige achtergrond (HBO-V), dat helpt om naast mensen te staan, hun ziekte en beperkingen (stok, rollator of rolstoel afhankelijkheid) en hun toekomst bespreekbaar te maken. Daarnaast helpt de bouwkundige met zijn bouwkundige kennis van de woning..

Je gaf ook aan dat jullie inzetten op losse/roerende woonvoorzieningen. Een aantal van de voorzieningen die je noemt worden door veel gemeenten als algemeen gebruikelijk beschouwd. Vergoeden jullie deze voorzieningen nog wel? Zo niet, wie is er verantwoordelijk voor deze kosten?
De meeste losse/roerende woonvoorzieningen zijn idd algemeen gebruikelijk en verkrijgbaar bij de praxis, de Aldhi, Blokker, kruidvat, e.d. te verkrijgen. Klant betaalt deze zelf.
Ook kunnen ze een aantal middelen een half jaar vanuit de uitleen lenen en uitproberen.

Bij ons vergoeden we vanaf een verrijdbare douche/toiletstoel en dan de zwaardere douchestoelen, actieve en passieve tillift, een toiletbril met armsteunen. Dergelijke middelen huren we van Medipoint.
Als deze niet meer gebruikt worden, worden ze weer ingenomen door Medipoint en ingezet bij een andere burger. Gemeente Ede is een huurgemeente,

De laatste vraag gaat over het werk van de bouwkundige.
Hoe ziet dit dienstverband eruit? Is dit fulltime, parttime of in combinatie met een andere functie?
Fulltime, naast de nieuwe WMO-aanvragen doet hij ook het onderhoudsdeel van eerder ingezette voorzieningen, zoals de trapliften, elektrische deuropeners, spoel föhn installaties, etc. Daarnaast hebben we verschillende samenwerkingsrelaties waarin hij ook participeert bij nieuwbouw, overleg afdeling vergunningen/bestemmingsplannen, overleg met Vereniging van woningeigenaren, realiseren van centrale scootmobielstallingen i.s.m. woning coöperatie, adviseert burgers als zij een aangepaste woning dan wel een woning die aangepast kan worden willen kopen. Bouwkundige advies naar andere afdelingen.

Een bouwkundige geeft de woonconsulent allerlei bouwkundige oplossingen die
Als de bouwkundige samen met de Wmo-consulent een oplossing heeft gevonden. Wordt er dan gewoon een order uitgezet bij een aannemer die deze oplossing tot uitvoering brengt?
Bouwkundige beoordeelt zelf eerst de uitvoering en kosten; adequaat en goedkoop, er kan een pgb beschikt worden of in samenwerking met klant en aannemer de uitvoering uitzet. Bouwkundige heeft een heel netwerk van aannemers en leveranciers die hij gericht zelf kan inzetten en gaat ook op zoek naar andere aannemers en leveranciers. Bij ons hierbij is leidend de prijs, een goede samenwerking en empathisch vermogen van de aannemer en de leverancier tav de doelgroep.

Verslag gemeente Dordrecht
Datum: 14 mei 2020
Hoe: per mail
Gesproken: anoniem

Beste heer Adank,

Onderstaand bericht is op 5 mei bij ons binnengekomen. Ik heb deze vraag doorgezet naar een medewerker WMO.
Helaas kunnen wij vanwege drukte rondom de coronamaatregelen momenteel niet ingaan op degelijke verzoeken.
Een korte reactie van de WMO-afdeling:

- We hebben concept-afspraken, maar die zijn nog niet vastgesteld. Die kunnen we dus ook niet delen.

- Wat betreft de overige vragen: de Wmo is een maatwerkwet en daarom zijn er geen algemene beleidsvoorschriften voor aanpassingen. Je kunt voorzieningen niet op basis van algemene kenmerken toekennen of afwijzen.
- De cijfers staan online in de jaarrekeningen. Deze zijn openbaar (raadsstukken Drechtraad).

Gesprek met Farent
Datum: 11 juni 2020
Hoe: telefonisch
Gesproken: Anita Putters

Op dit moment doet de gemeente ’s-Hertogenbosch vrij weinig op het gebied van preventie om woningaanpassingen te voorkomen. Eerst voerden zijn een woonscan uit gezamenlijk met Brabant Wonen, dit is echter niet meer aan de orde.

Wel geven zij nog voorlichting op het gebied van veiligheid in en om de woning in samenwerking met de politie.

De gemeente subsidieert ook de KBO Nuland/Vinkel waarbij vrijwilligers gratis woningscans uitvoeren bij ouderen.

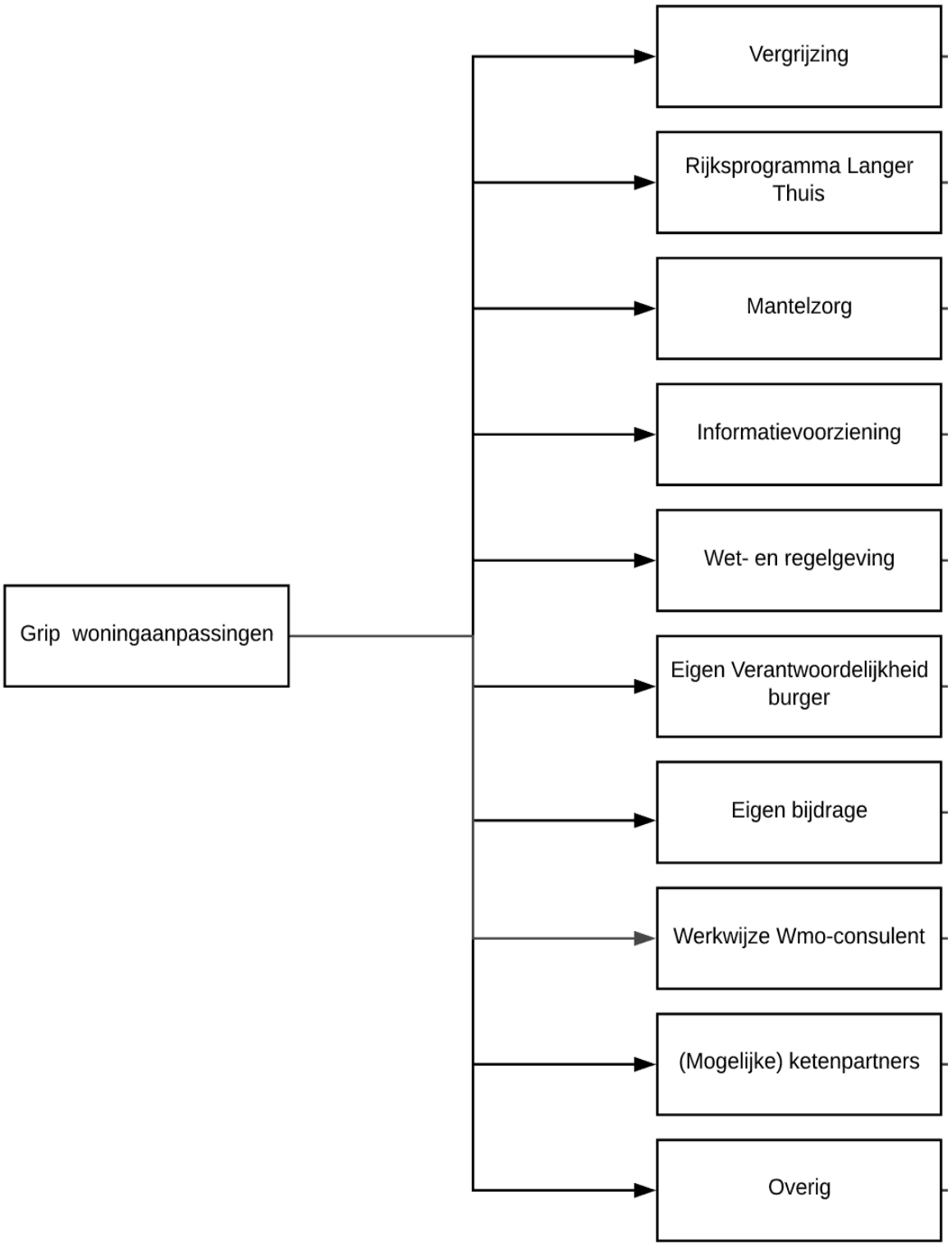
Gesprek Veilig Prettig Thuis
Datum: 18 juni 2020 13:00 – 13:20
Locatie: telefonisch
Gesproken: Bernadette Hoefs

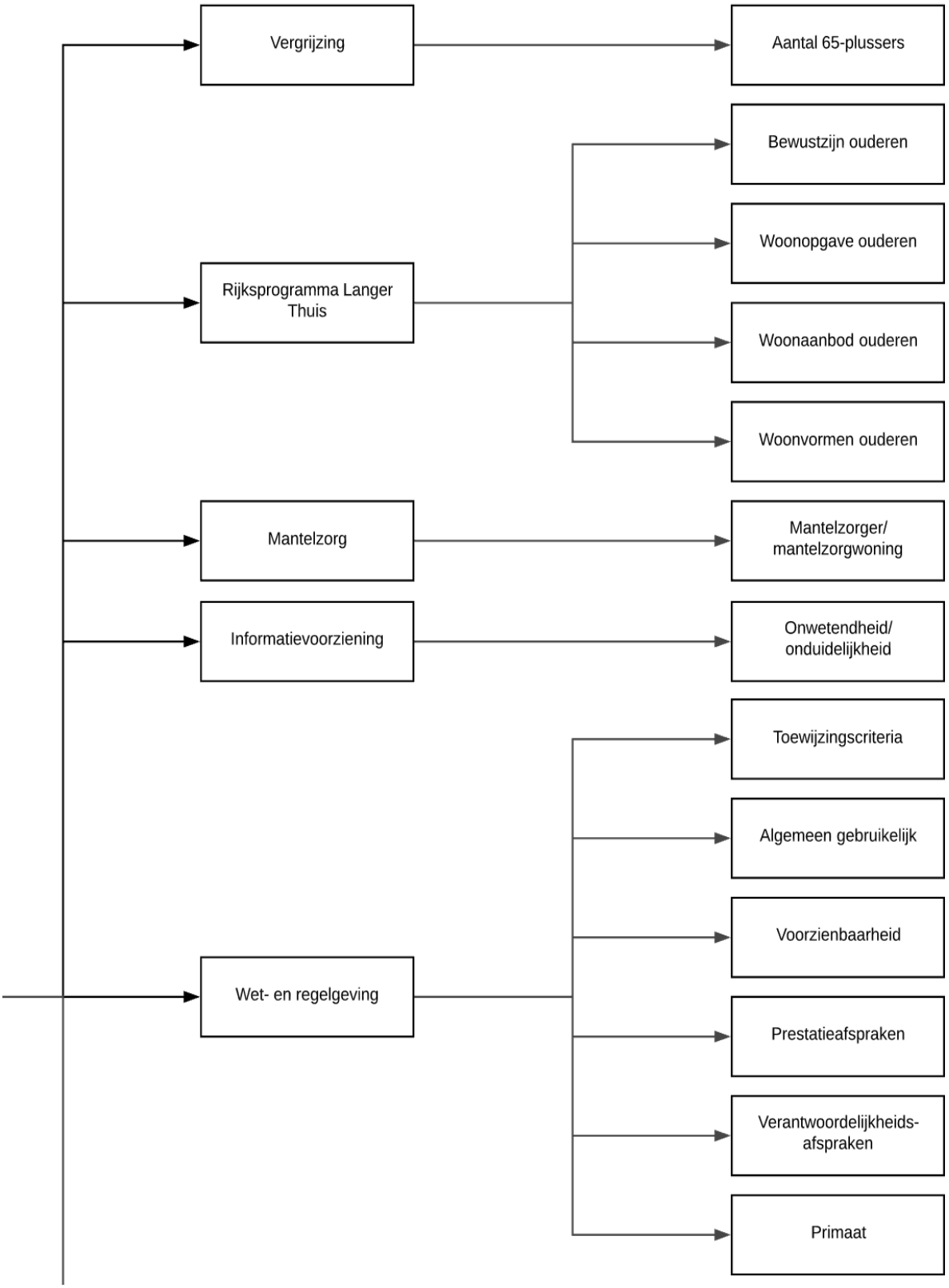
Kregen de melding dat ouderen dingen misten omdat informatie snel gaat en op plekken komt waar zij niet komen. Daarom hebben BrabantWonen en BrabantZorg een platform gecreëerd waar informatie gedeeld kan worden over verschillende onderwerpen. Ze zijn gericht op bewust worden en willen ouderen echt zelf de vraag laten stellen: ‘wat heb ik nodig?’ Door de regie terug te leggen bij de ouderen willen ze meer zelfredzaamheid creëren. Ze werken met iedereen samen die bij kan dragen aan het leveren van informatie.

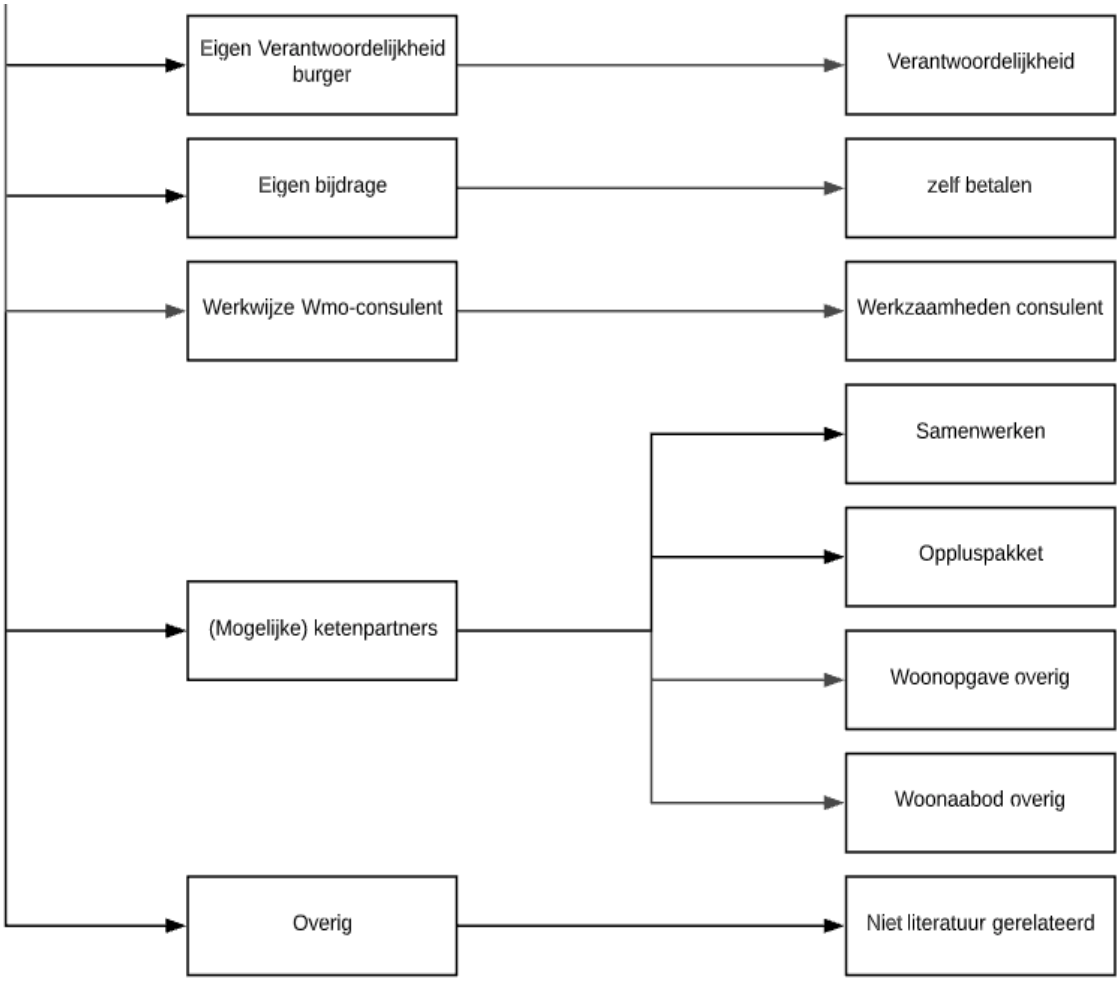
Iedereen praat vanuit zijn eigen identiteit (brandweer/politie). Een onderwerp is domotica en technologie waarmee mensen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. Staan open voor een samenwerking met de gemeente op het gebied van Wmo en woningaanpassingen. Al is de gemeente wel al op de hoogte van het bestaan van Veilig Prettig Thuis.

Iedereen levert een bijdrage. Ouderen regelen de ruimte, de andere levert de informatie en de ander financiert. Op deze manier zijn ze zelfvoorzienend.

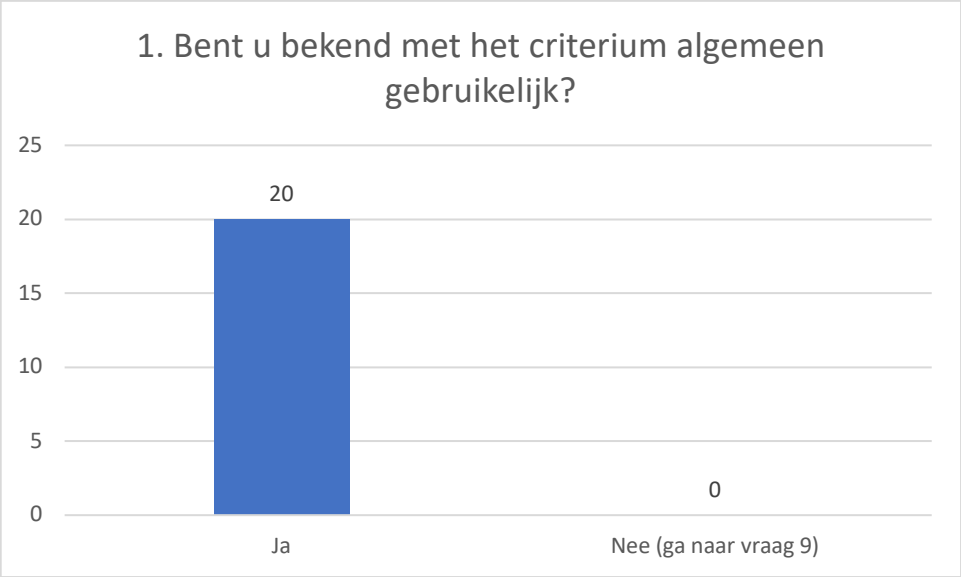
Bijlage I: coderingsschema

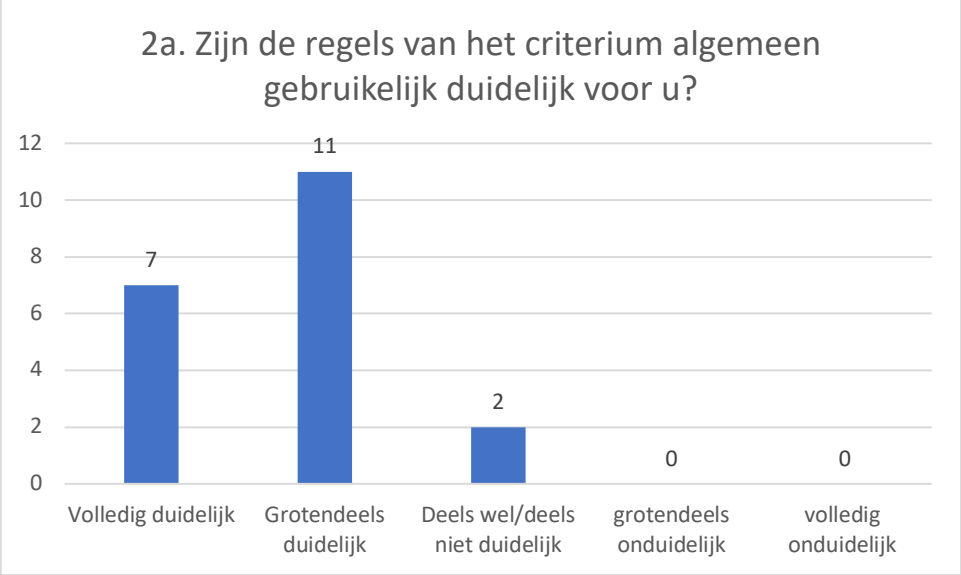

Vergrijzing
Aantal 65-plussers
Bewustzijn ouderen
Woonopgave ouderen
Rijksprogramma Langer Thuis
Woonaanbod ouderen
Woonvormen ouderen
Mantelzorg
Mantelzorger/ mantelzorgwoning
Informatievoorziening
Onwetendheid/ onduidelijkheid
Toewijzingscriteria
Algemeen gebruikelijk
Voorzienbaarheid
Wet- en regelgeving
Prestatieafspraken
Verantwoordelijkheids-afspraken
Primaat

Eigen Verantwoordelijkheid burger
Verantwoordelijkheid
Eigen bijdrage
zelf betalen
Werkwijze Wmo-consulent
Werkzaamheden consulent
Samenwerken
Oppluspakket
(Mogelijke) ketenpartners
Woonopgave overig
Woonaabod overig
Overig
Niet literatuur gerelateerd

Bijlage J: uitkomsten enquête

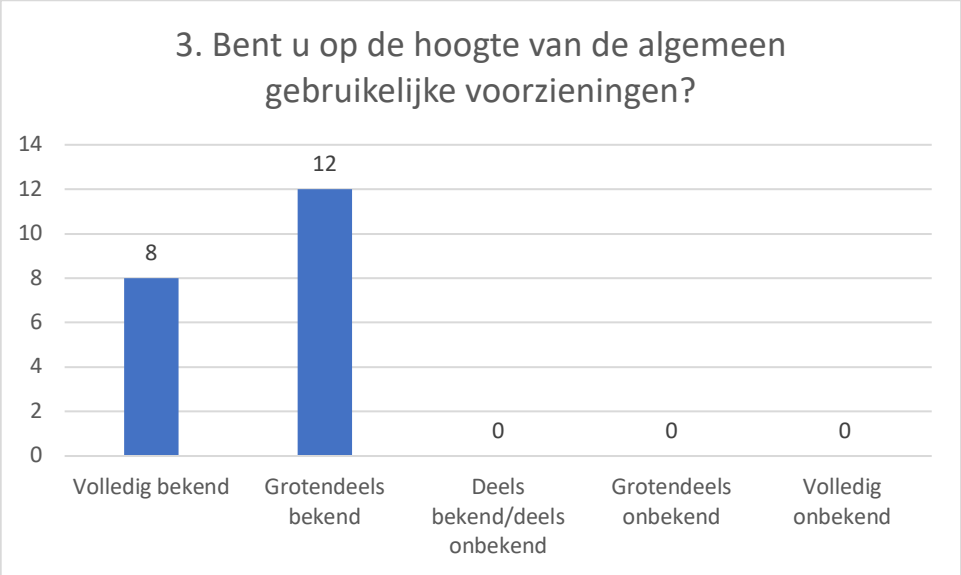

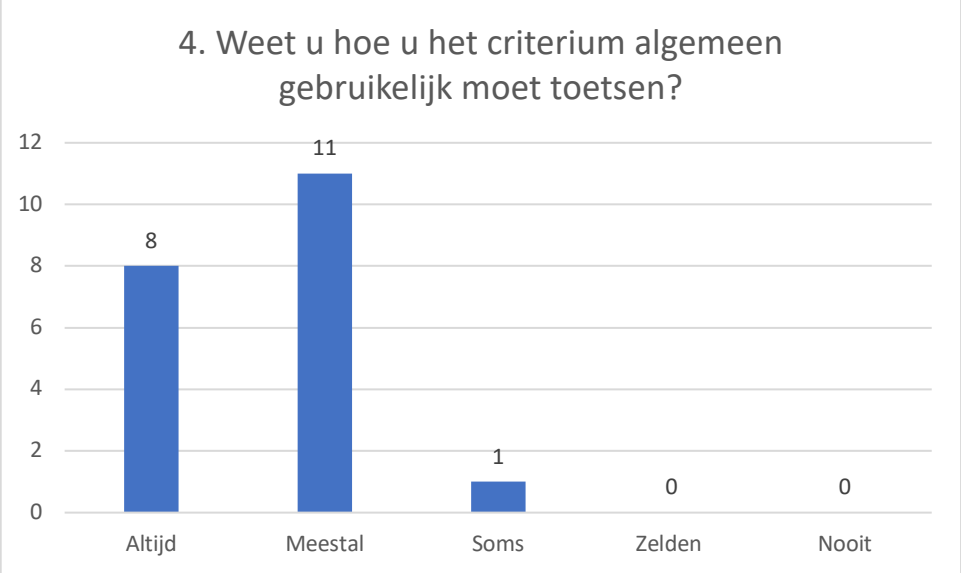

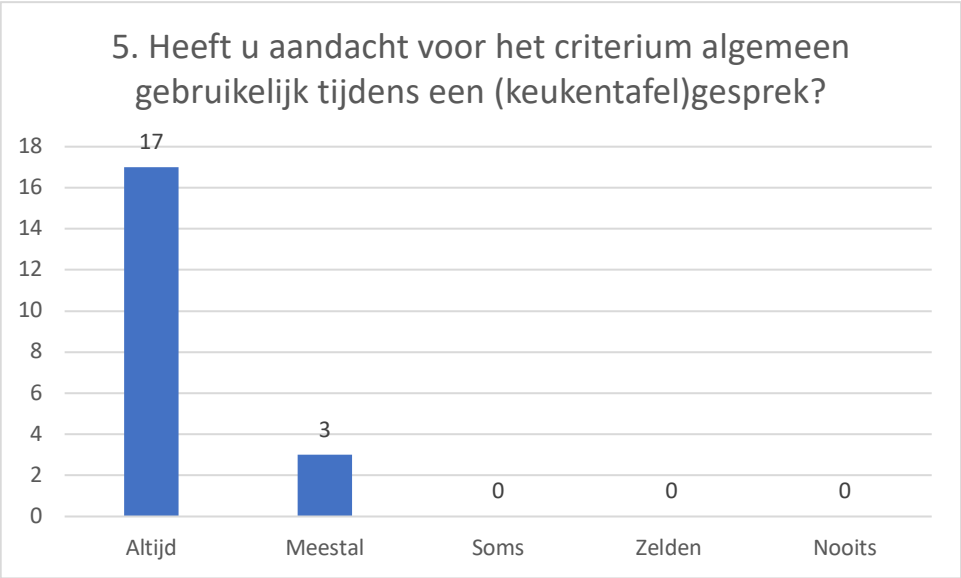
2b. Kunt u toelichten wat onduidelijk is voor u betreffende de regels van het criterium algemeen gebruikelijk?

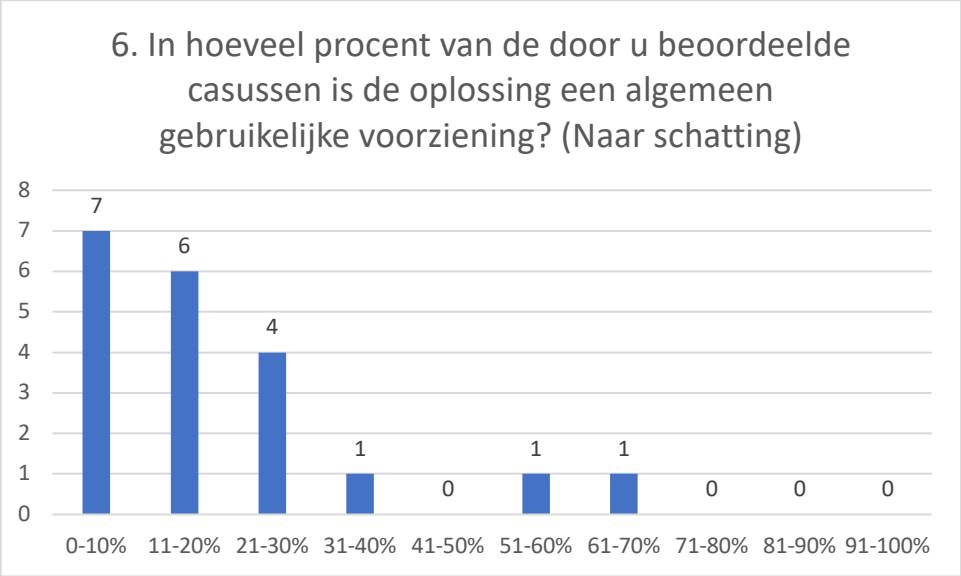
- Ik vind het verschil tussen algemene voorzieningen en algemeen gebruikelijke voorzieningen onduidelijk.
- Bij het criterium algemeen gebruikelijk is er altijd een spanningsveld met de uitzondering hier op (opgenomen in onze beleidsregels). Dat inkomen een rol kan spelen, waar door het niet algemeen gebruikelijk is
- Het is duidelijk, maar soms zijn er uitzonderingen. En die uitzonderingen kunnen soms uiteenlopen. Dus bij twijfel overleg ik.
- Sommige producten kunnen als algemeen gebruikelijk zijn aangeduid maar zijn dan toch niet te betalen voor mensen. Lastig want de Wmo is een maatwerkwet dus moeilijk om algemeen gebruikelijk dan vol te kunnen houden.
- Voortaan telt of de voorziening financieel gedragen kan worden met een inkomen op minimumniveau. Dus ongeacht of de cliënt een minimuminkomen heeft of niet. M.i. maakt dit het lastiger dan voorheen.

- Wat betekend algemeen gebruikelijk voor mensen met een minimuminkomen, als ze het niet kunnen betalen maar tegelijkertijd roken bijv.
- Wmo is maatwerk en wat voor de ene persoon algemeen gebruikelijk is, kan voor een ander wel maatwerk zijn.
- Welke voorzieningen hier wel en niet onder vallen en of het inkomen wordt meegenomen hierin.
- Er zijn algemeen gebruikelijke producten waar een tenzij bij zit. De tenzij reden is niet altijd duidelijk voor mij.
- Soms zou je willen afwijken ivm een opstapeling van extra kosten. Het is en blijft immers maatwerk.

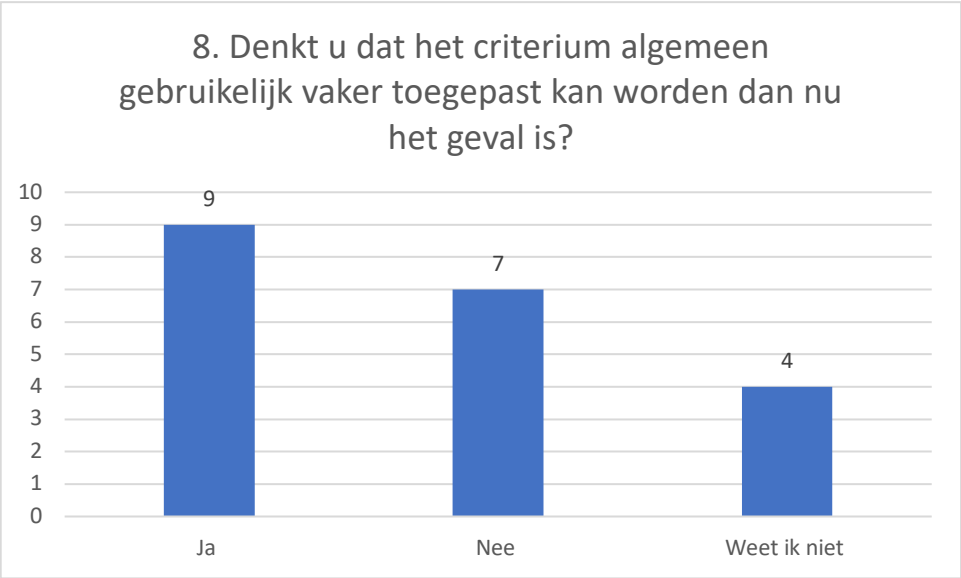

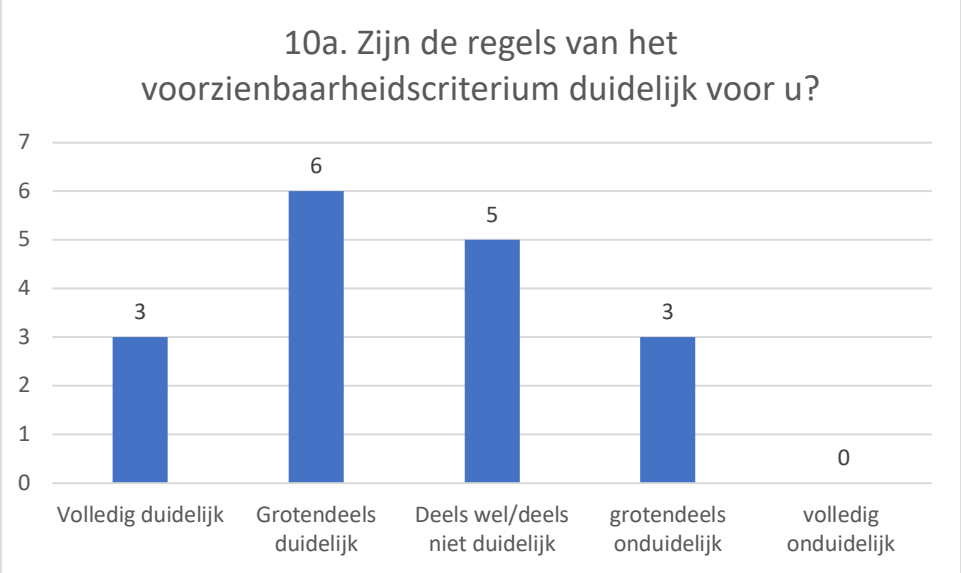

5. Heeft u aandacht voor het criterium algemeen gebruikelijk tijdens een (keukentafel)gesprek?
18
16
14
12
10
8
6
4
2
0
17
3
0
0
0
Altijd
Meestal
Soms
Zelden
Nooits

6. In hoeveel procent van de door u beoordeelde casussen is de oplossing een algemeen gebruikelijke voorziening? (Naar schatting)
8
7
6
5
4
3
2
1
0
7
6
4
1
0
1
1
0
0
0
0-10%
11-20%
21-30%
31-40%
41-50%
51-60%
61-70%
71-80%
81-90%
91-100%

7. Hoe vaak heeft u een aanvraag toegewezen omdat u niet zeker wist of het criterium algemeen gebruikelijk van toepassing was?
16
14
12
10
8
6
4
2
0
15
2
0
0
3
Nooit
1 of 2 keer
3 of 4 keer
meer dan 5 keer
weet ik niet

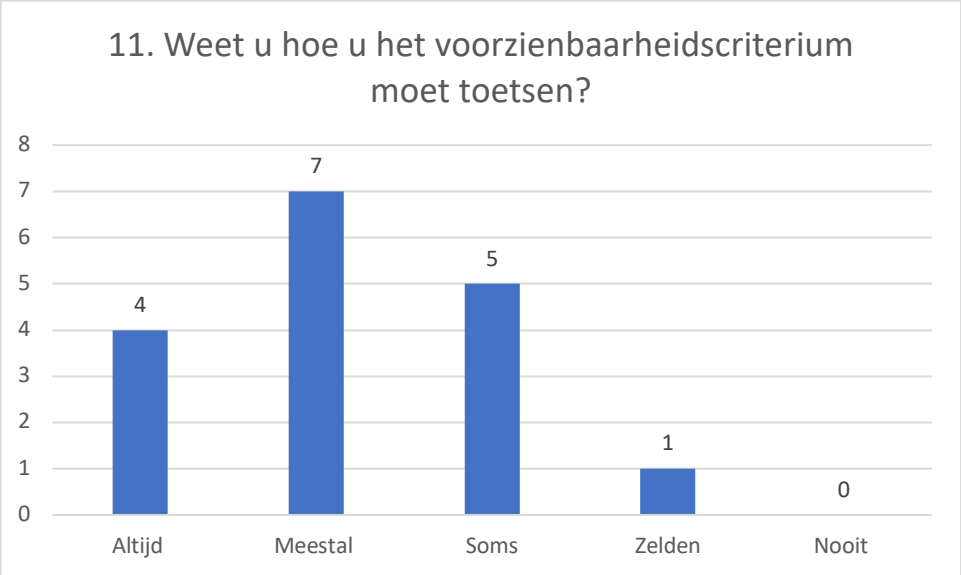

8. Denkt u dat het criterium algemeen gebruikelijk vaker toegepast kan worden dan nu het geval is?
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0
9
7
4
Ja
Nee
Weet ik niet

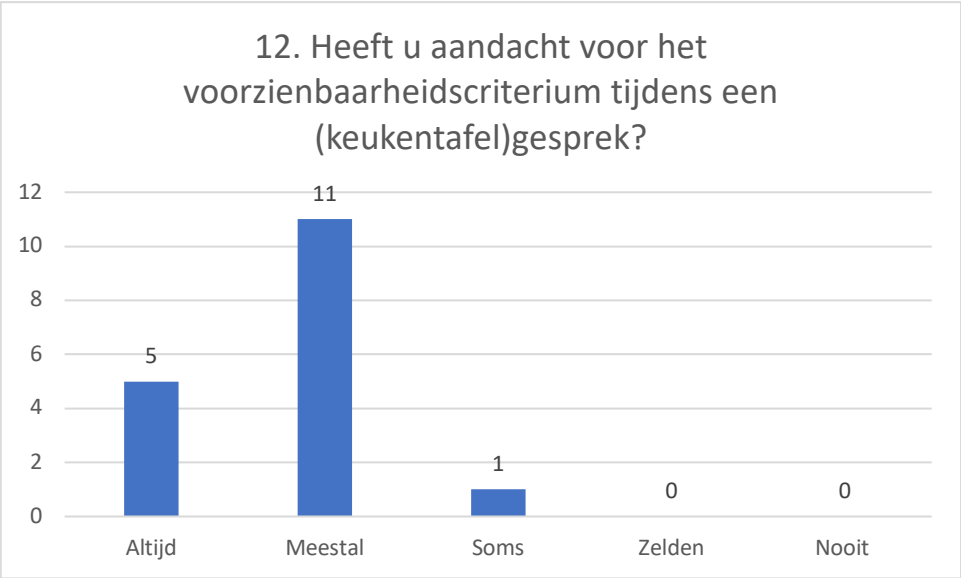

9. Bent u bekend met het voorzienbaarheidscriterium?
18
16
14
12
10
8
6
4
2
0
17
3
Ja
Nee (ga naar vraag 16)

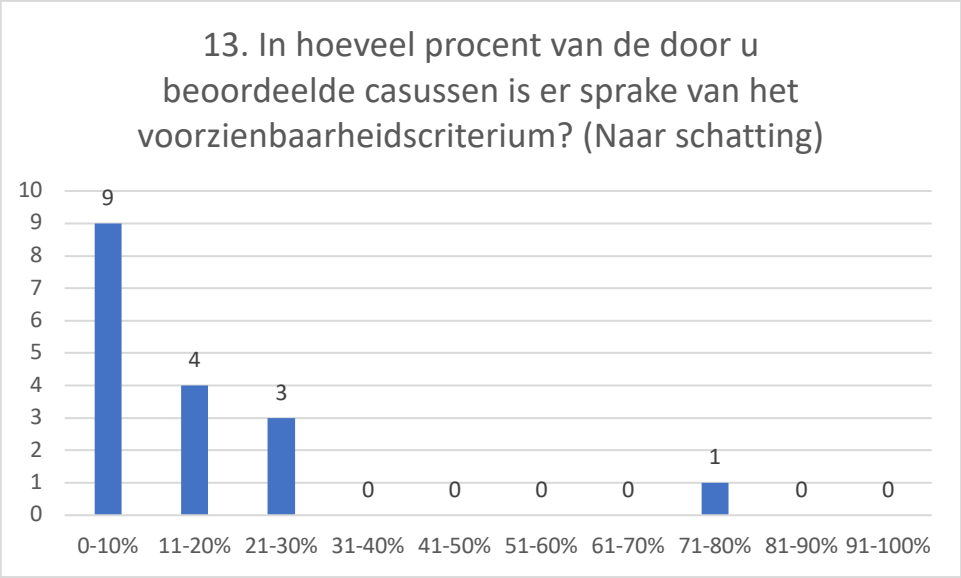

10a. Zijn de regels van het voorzienbaarheidscriterium duidelijk voor u?
7
6
5
4
3
2
1
0
3
6
5
3
0
Volledig duidelijk
Grotendeels duidelijk
Deels wel/deels niet duidelijk
grotendeels onduidelijk
volledig onduidelijk

10b. Kunt u toelichten wat onduidelijk is voor u betreffende het voorzienbaarheidscriterium?

- met name juridisch is het onduidelijk. voorzienbaarheid mogen wij niet toetsen echter vanuit verordening en beleidsregels wel mensen op aanspreken. dit maakt het een spanningsveld
- Het is de vraag of voorzienbaarheid blijft staan bij een bezwaar. Je kan eise dat de inwoner rekening houdt met de aanwezige beperkingen. maar in hoever kan je iemand eisen rekening te houden met mogelijke beperkingen in de toekomst
- Hier kan wel een discussie ontstaan of iets voorzienbaar is of niet. Dat kan soms erg lastig zijn. Dit kan een discussie zijn met klanten, maar ook met collega's. Er is geen duidelijke protocol hierin. Heb het idee dat we het vaak goed doen, maar niet altijd.
- Wanneer mag je dit toepassen? Hoe zit het met het inkomen? want je mag in principe wel zeggen dat iemand iets kan betalen en had kunnen sparen ergens voor maar als de klant zegt dat ie het geld niet heeft dan gaat algemeen gebruikelijk ook niet meer op.
- Niet zozeer onduidelijk, maar andere interpretatie. Bijvoorbeeld dat eerder een voorziening afgewezen is op onvoorzienbaarheid, maar later ivm nieuwe omstandigheden wordt van voorzienbaarheid afgeweken.
- lijkt deels een grijs gebied in te zitten, verschillend te interpreteren
- Chronische aandoening , bijv COPD, is voorzienbaar dat een woning met trap een probleem op termijn kan gaan worden. We kunnen mensen niet verplichten te verhuizen of zich in te schrijven bij een woonservice, hoe hanteer je in zo'n geval het begrip voorzie
- Ik weet niet of dat altijd terecht is
- Of je een voorziening kunt afwijzen op voorzienbaarheid, wanneer iemand hier in het verleden nog niet op is gewezen. En of iets kan worden afgewezen op voorzienbaarheid wanneer de klachten ouderdomsgerelateerd zijn.
- Het is voor mij niet duidelijk hoe een casus af te wijzen op voorzienbaarheid
- In hoeverre is 'voorzienbaarheid' reden tot afwijzing

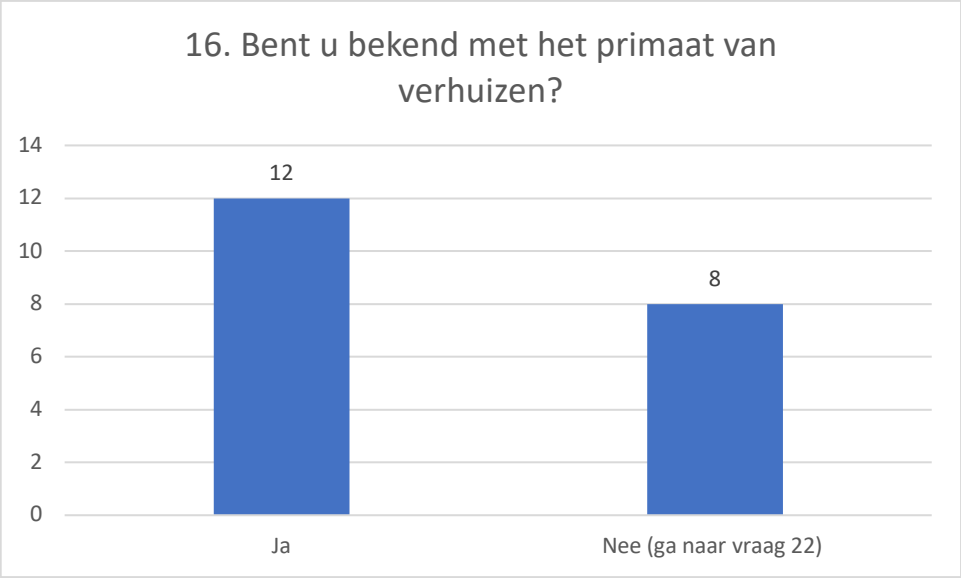

12. Heeft u aandacht voor het voorzienbaarheidscriterium tijdens een (keukentafel)gesprek?
12
10
8
6
4
2
0
5
11
1
0
0
Altijd
Meestal
Soms
Zelden
Nooit

13. In hoeveel procent van de door u beoordeelde casussen is er sprake van het voorzienbaarheidscriterium? (Naar schatting)
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0
9
4
3
0
0
0
0
1
0
0
0-10%
11-20%
21-30%
31-40%
41-50%
51-60%
61-70%
71-80%
81-90%
91-100%

14. Hoe vaak heeft u een aanvraag toegewezen omdat u niet zeker wist of het voorzienbaarheidscriterium van toeapssing was?
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0
8
2
1
0
6
Nooit
1 of 2 keer
3 of 4 keer
Meer dan 5 keer
Weet ik niet

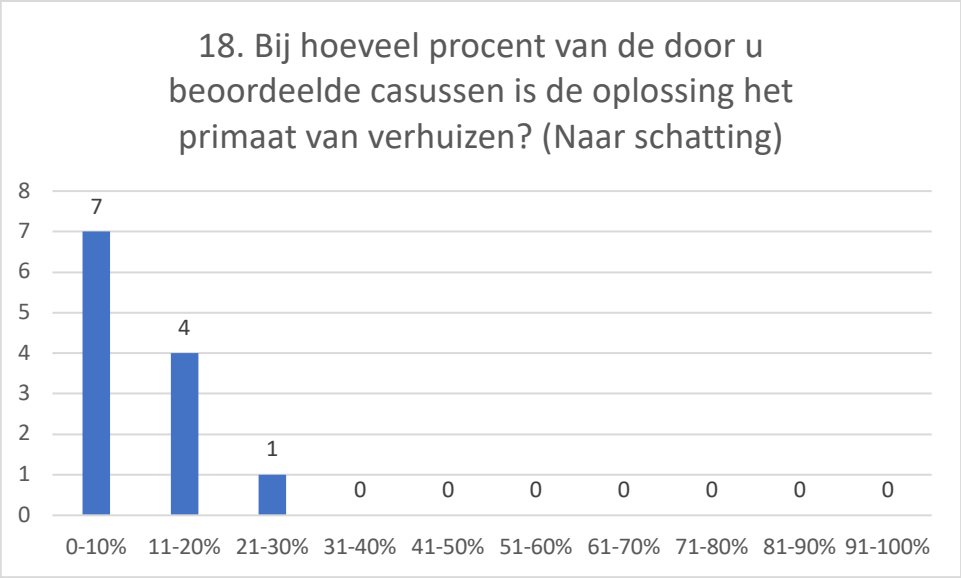

15. Denkt u dat het voorzienbaarheidscriterium vaker toegepast kan worden dan nu het geval is?
14
12
10
8
6
4
2
0
12
2
3
Ja
Nee
Weet ik niet

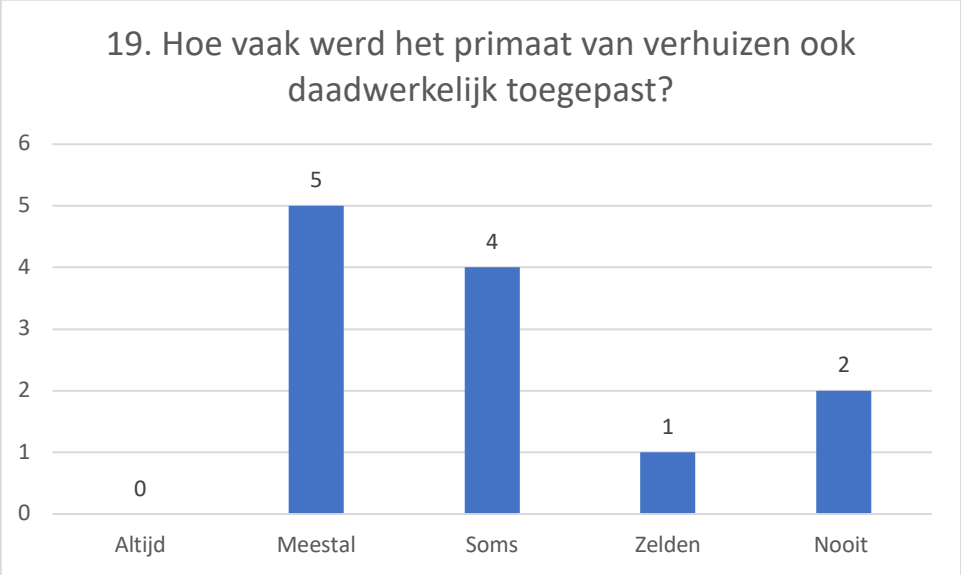

16. Bent u bekend met het primaat van verhuizen?
14
12
10
8
6
4
2
0
12
8
Ja
Nee (ga naar vraag 22)

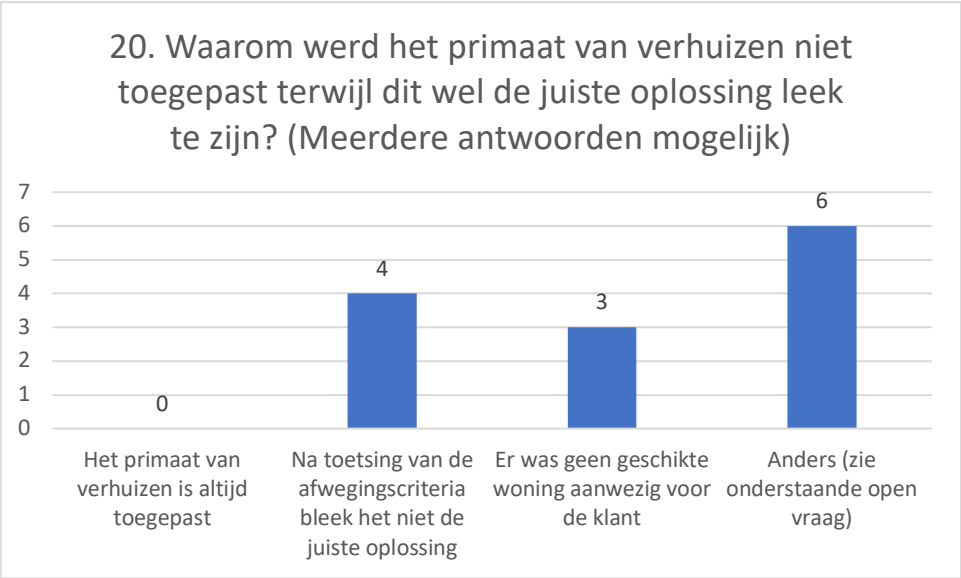

17a. Zijn de afwegingscrtieria van het primaat van verhuizen duidelijk voor u?
8
7
6
5
4
3
2
1
0
7
1
2
2
0
Volledig duidelijk
Grotendeels duidelijk
Deels wel/deels niet duidelijk
grotendeels onduidelijk
volledig onduidelijk

17b. Kunt u toelichten wat onduidelijk is voor u betreffende de afwegingscriteria van het primaat van verhuizen?

- voorzienbaarheid en het claimgedrag, daarnaast ook doorverwijzing door externen waardoor er een verwachting wordt gecreerd
- het bedrag van 7.500 is niet opgenomen in onze beleidsregels, verordening en financieel besluit.
- Verhuizen valt vaak niet af te dwingen dus ik vind primaat nogal een stellig woord.
- Wanneer kun je het primaat precies toepassen? Kun je tegen een persoon zeggen dat hij moet gaan verhuizen, ookal wil hij niet. Personen geven aan dat het lastig is een woning te vinden, kan je dit dan ook afwijzen?
- Sociale factoren
- ik heb er in de praktijk niet mee van doen. Maar weet in het algemeen wel wat de regels zijn en kan de criteria wel vinden

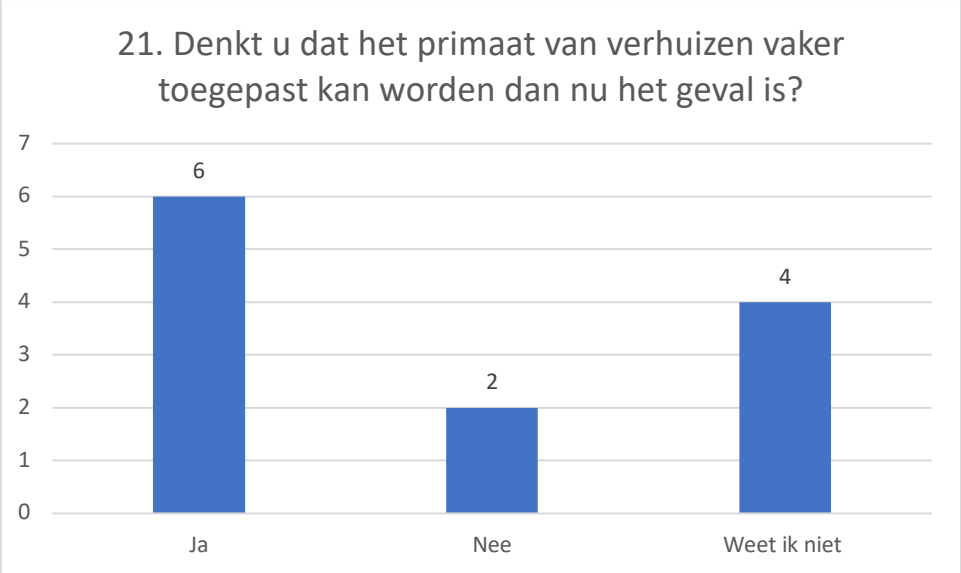

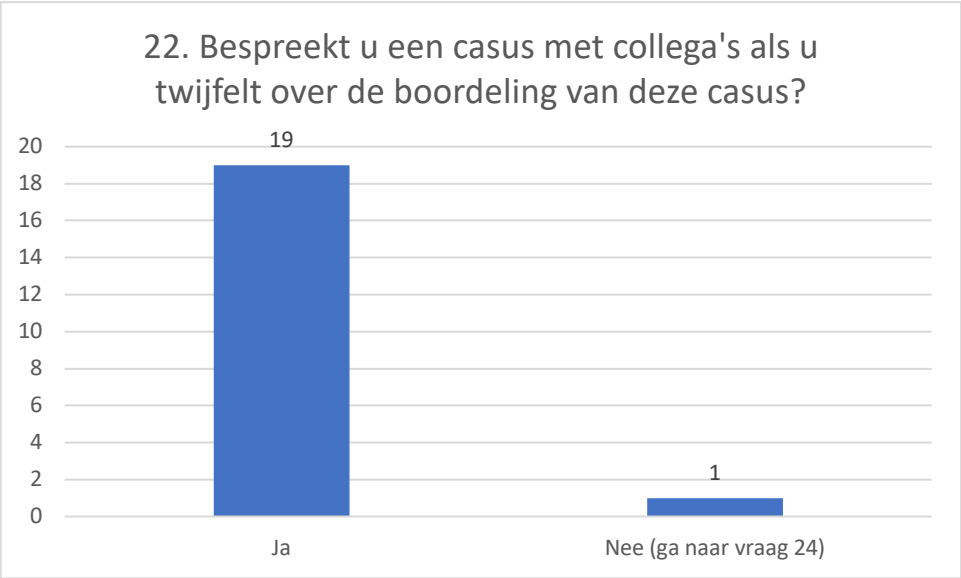
Anders, namelijk:

- of de klant wilde niet verhuizen en/of verhuisde pas na een paar jaar omdat hij/zij woonwensen heeft. In dat geval vraag ik me af wat dan de noodzaak is
- je dient rekening te houden met meerdere factoren in iemands leven bijvoorbeeld: de woonlasten en financiele consequenties van verhuizen en mantelzorg in de nabijheid
- Er is geen primaat verhuizen boven €7.500,00 opgenomen in de beleidsregels
- Mensen willen vaak niet verhuizen. Dan is goed onderzoek naar de omst. nodig. Is mantelzorg in de directe omgeving? Als verhuizing een woonplek verder weg oplevert, wat betekent dat voor de mantelzorg? Verhuisk. en zelf bijleggen om te blijven?
- Opmerking: het bedrag van 7500,-- is achterhaald. Het mag niet meer worden toegepast op deze manier.

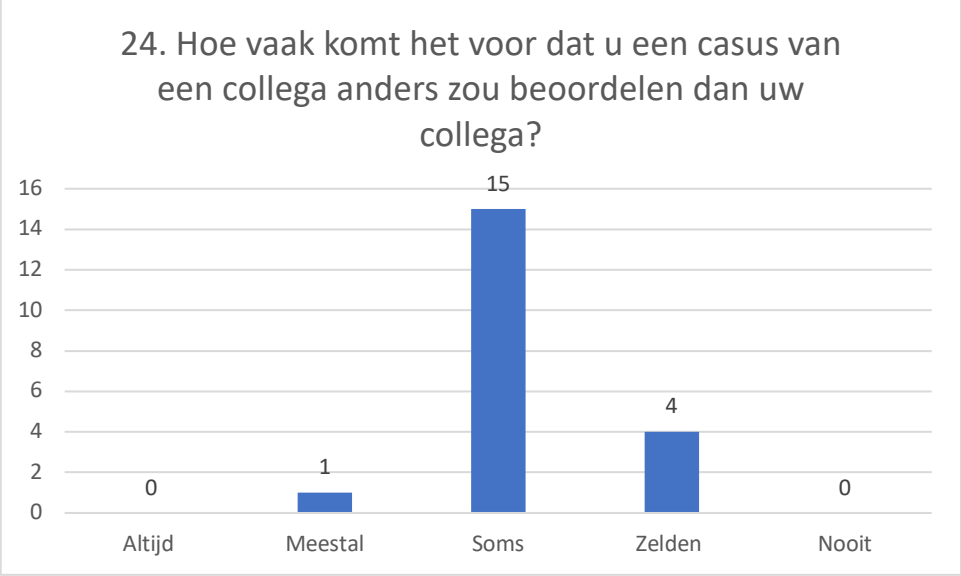
In gesprek met kwaliteitsmedewerkers leek dit niet stand te houden wanneer er bezwaar zou komen. De klant gaf ook aan dat er geen geschikte woningen beschikbaar zijn.

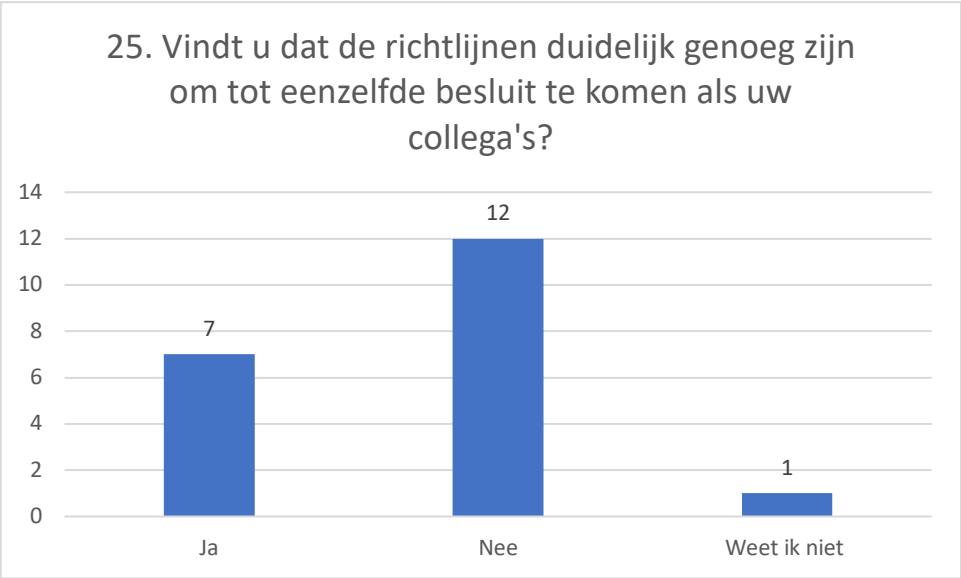
- Een mix van bovenstaande factoren.

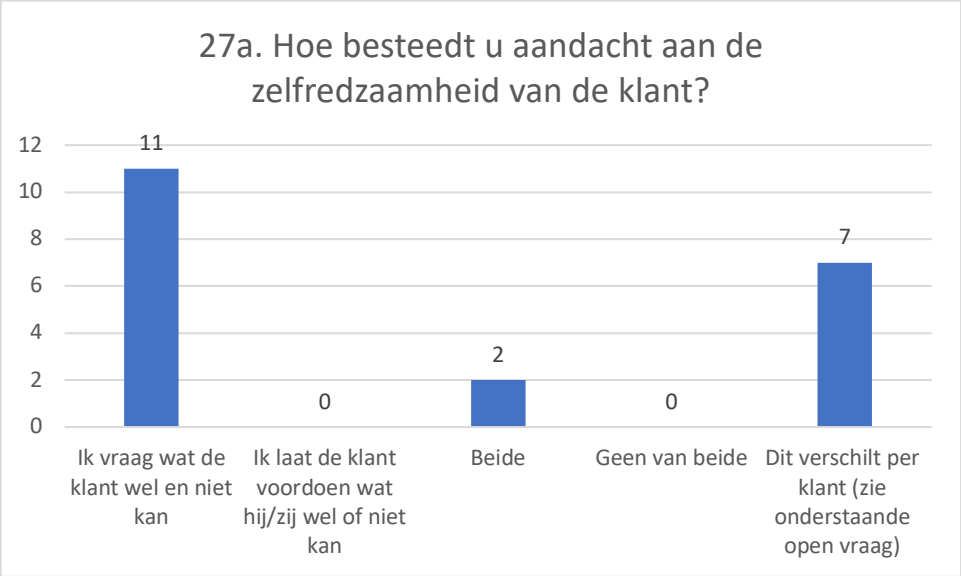

22. Bespreekt u een casus met collega's als u twijfelt over de boordeling van deze casus?
20
18
16
14
12
10
8
6
4
2
0
19
1
Ja
Nee (ga naar vraag 24)

23. Hoe vaak komt de uiteindelijke beoordeling overeen met de beoordeling die u in gedachte had?
20
18
16
14
12
10
8
6
4
2
0
1
18
0
0
0
Altijd
Meestal
Soms
Zelden
Nooit

24. Hoe vaak komt het voor dat u een casus van een collega anders zou beoordelen dan uw collega?
16
14
12
10
8
6
4
2
0
0
1
15
4
0
Altijd
Meestal
Soms
Zelden
Nooit

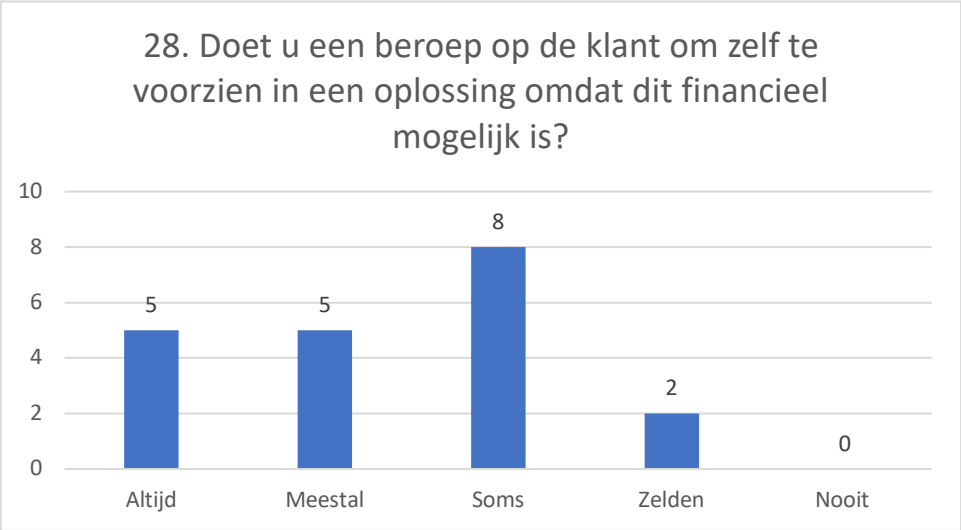

25. Vindt u dat de richtlijnen duidelijk genoeg zijn om tot eenzelfde besluit te komen als uw collega's?
14
12
10
8
6
4
2
0
7
12
1
Ja
Nee
Weet ik niet

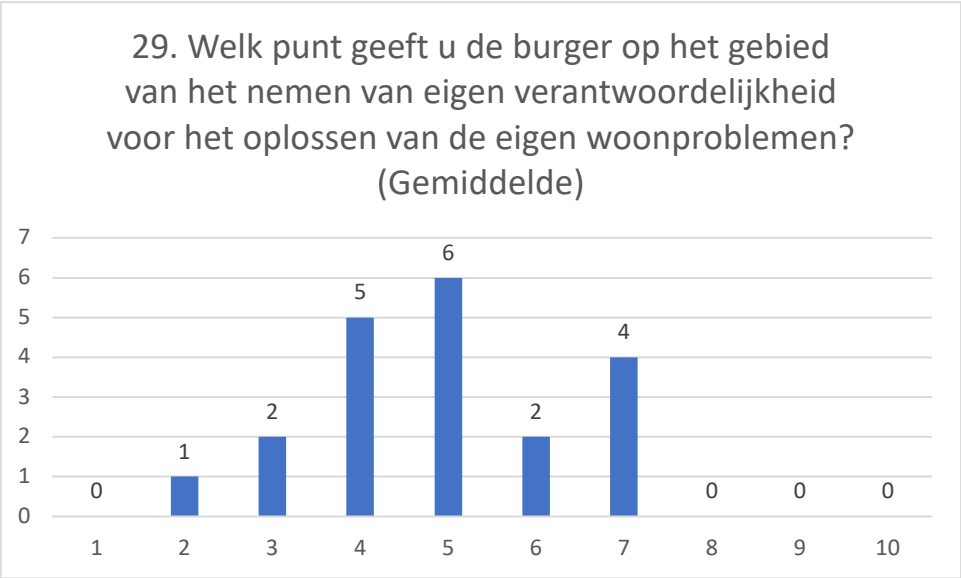

26. Hoe vaak besteedt u aandacht aan de zelfredzaamheid van de klant tijdens het (keukentafel)gesprek?
20
18
16
14
12
10
8
6
4
2
0
19
1
0
0
0
Altijd
Meestal
Soms
Zelden
Nooit

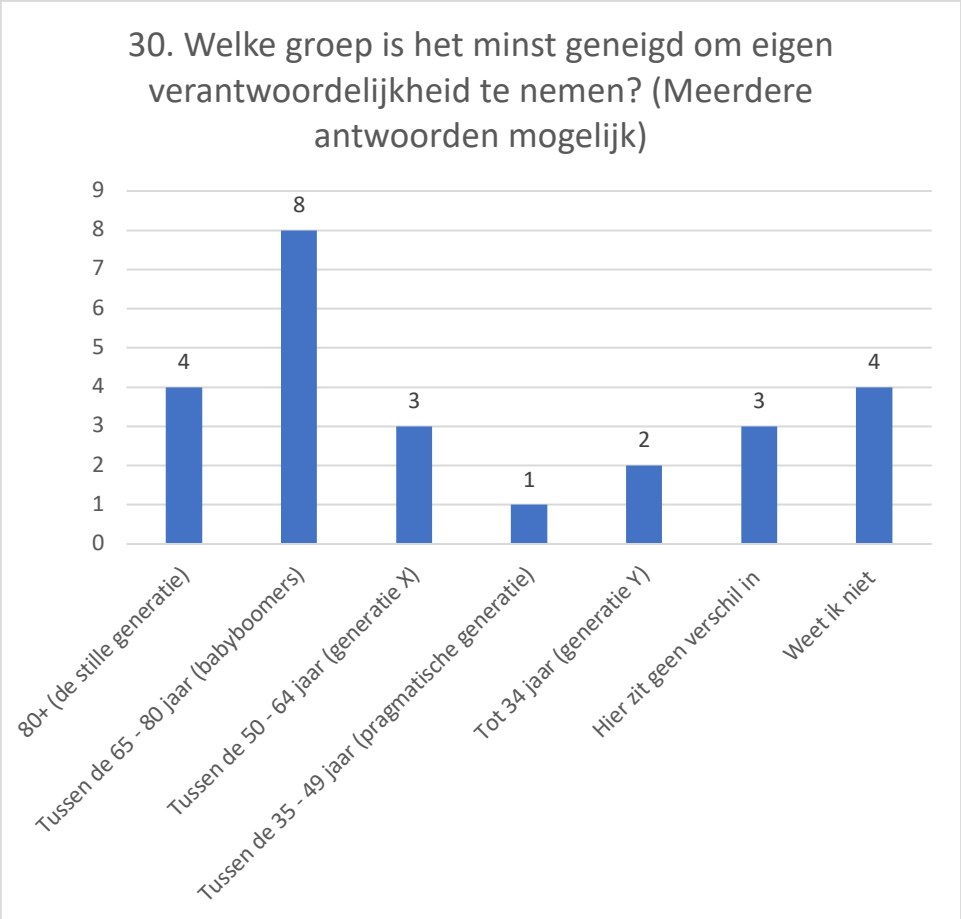

27a. Hoe besteedt u aandacht aan de zelfredzaamheid van de klant?
12
10
8
6
4
2
0
11
0
2
0
7
Ik vraag wat de klant wel en niet kan
Ik laat de klant voordoen wat hij/zij wel of niet kan
Beide
Geen van beide
Dit verschilt per klant (zie onderstaande open vraag)

Waarom verschilt dit per klant?

- ligt aan de situatie en hulpvraag
- Het is afhankelijk van de situatie, soms is het overduidelijk wat mensen wel of niet kunnen en is vragen stellen erover voldoende.
- sommige gevallen laat ik de inwoner het voordoen als ze ergens beperkingen mee ervaart (denk traplopen). soms vraag ik er alleen naar (denk aan een telefonische uitvraag)
- Ik vraag de klant vooral wat ze wel kunnen en hoe ze dat geregeld hebben. En wat de omgeving doet en of ze dat kunnen blijven doen. En bij de andere moet het gesprek anders aangepakt worden en ligt de nadruk meer op wat iemand niet kan.
- omdat bij sommige klanten de medische beperkingen zo duidelijk zichtbaar zijn
- het betreft een maatwerkvoorziening, bij een vraag waarin het gaat om lichamelijke beperkingen kan het helpend zijn om een client te zien lopen. Bij begeleiding ga ik niet vragen of iemand mij kan laten zien hoe hij bijvoorbeeld zn administratie doet.
- afhankelijk van aandoening en waarneming
- Er kan een rollator in huis staan. Maar die is gekregen voor de toekomst. Kijken, vragen en voordoen. Dom doen en laat de cliënt veel vertellen. Bijsturen met vragen. En vragen stellen over je observaties.
- hangt af van waar de aanvraag over gaat
- Iedereen is anders en reageert ook anders

29. Welk punt geeft u de burger op het gebied van het nemen van eigen verantwoordelijkheid voor het oplossen van de eigen woonproblemen? (Gemiddelde)
7
6
5
4
3
2
1
0
0
1
2
5
6
2
4
0
0
0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

30. Welke groep is het minst geneigd om eigen verantwoordelijkheid te nemen? (Meerdere antwoorden mogelijk)
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0
4
8
3
1
2
3
4
80+ (de stille generatie)
Tussen de 65 - 80 jaar (babyboomers)
Tussen de 50 - 64 jaar (generatie X)
Tussen de 35 - 49 jaar (pragmatische generatie)
Tot 34 jaar (generatie Y)
Hier zit geen verschil in
Weet ik niet